

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

El debat sobre l'oficialitat lingüística d'una Catalunya independent (2012-2018): història, actors i propostes

Montserrat Sendra i Rovira

ADVERTIMENT. La consulta d'aquesta tesi queda condicionada a l'acceptació de les següents condicions d'ús: La difusió d'aquesta tesi per mitjà del servei TDX (www.tdx.cat) i a través del Dipòsit Digital de la UB (diposit.ub.edu) ha estat autoritzada pels titulars dels drets de propietat intel·lectual únicament per a usos privats emmarcats en activitats d'investigació i docència. No s'autoritza la seva reproducció amb finalitats de lucre ni la seva difusió i posada a disposició des d'un lloc aliè al servei TDX ni al Dipòsit Digital de la UB. No s'autoritza la presentació del seu contingut en una finestra o marc aliè a TDX o al Dipòsit Digital de la UB (framing). Aquesta reserva de drets afecta tant al resum de presentació de la tesi com als seus continguts. En la utilització o cita de parts de la tesi és obligat indicar el nom de la persona autora.

ADVERTENCIA. La consulta de esta tesis queda condicionada a la aceptación de las siguientes condiciones de uso: La difusión de esta tesis por medio del servicio TDR (www.tdx.cat) y a través del Repositorio Digital de la UB (diposit.ub.edu) ha sido autorizada por los titulares de los derechos de propiedad intelectual únicamente para usos privados enmarcados en actividades de investigación y docencia. No se autoriza su reproducción con finalidades de lucro ni su difusión y puesta a disposición desde un sitio ajeno al servicio TDR o al Repositorio Digital de la UB. No se autoriza la presentación de su contenido en una ventana o marco ajeno a TDR o al Repositorio Digital de la UB (framing). Esta reserva de derechos afecta tanto al resumen de presentación de la tesis como a sus contenidos. En la utilización o cita de partes de la tesis es obligado indicar el nombre de la persona autora.

WARNING. On having consulted this thesis you're accepting the following use conditions: Spreading this thesis by the TDX (www.tdx.cat) service and by the UB Digital Repository (diposit.ub.edu) has been authorized by the titular of the intellectual property rights only for private uses placed in investigation and teaching activities. Reproduction with lucrative aims is not authorized nor its spreading and availability from a site foreign to the TDX service or to the UB Digital Repository. Introducing its content in a window or frame foreign to the TDX service or to the UB Digital Repository is not authorized (framing). Those rights affect to the presentation summary of the thesis as well as to its contents. In the using or citation of parts of the thesis it's obliged to indicate the name of the author.

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

El debat sobre l'oficialitat lingüística d'una Catalunya independent (2012-2018): història, actors i propostes

Montserrat Sendra i Rovira

Director: F. Xavier Vila i Moreno

Tutor: Lluís Payrató

Tesi doctoral per optar al títol de Doctor en Filologia Catalana

Programa de doctorat: Estudis lingüístics, literaris i culturals (HDK0P)

Línia de recerca: Estudis avançats en lingüística i literatura catalanes (101211)

Departament de Filologia Catalana i Lingüística General

Facultat de Filologia i Comunicació

Universitat de Barcelona, 2022

Ara que Catalunya ha caigut, trencada, esclafada, vençuda per la força; ara que volen esborrar el seu nom de la geografia, el seu idioma de la literatura, el seu amor dels cors; ara que Catalunya sembla que es desfaci i desaparegui en el clot negre de la persecució i de l'odi; ara que centenars de milers de catalans han de sortir de la pàtria envaïda pels vells enemics i per enemics nous; ara que és una hora de dolor i d'amargor, el meu pensament nacional s'afirma amb més vigoria. Enmig del present desolat i tràgic, poso la meva esperança en els dies que vindran, en el dret que triomfarà, en les llibertats que es restabliran, en la llengua que persistirà. No em descoratjo, no renuncio, no deserto. I somnio en la més gran Catalunya, la més gran pel territori, la més gran per la llibertat, la més gran per la civilització. De la màxima dissort, sortirà el definitiu redreçament de la nostra història, si els catalans sabem aprofitar les duríssimes lliçons que hem rebut.

Treballar en tot allò que jo pugui, perquè resorgeixi –més sòlida, més pròspera i més noble encara que abans– la pàtria caiguda. Aquest és, mentre el tren en marxa m'allunya de Perpinyà, el meu jurament de català nacional. Que tots els catalans exiliats facin i compleixin el mateix jurament i vindrà el dia que podrem alçar damunt la recobrada terra de Catalunya les nostres veus, la nostra bandera i el nostre ideal.

Jurament de l'exiliat [XI.20]

Els darrers dies de la Catalunya republicana, Antoni Rovira i Virgili (1940)

Als meus pares i a F. Xavier Vila,
perquè sense ells aquesta tesi no hauria existit.

Resum

Aquesta tesi té com a objectiu analitzar el debat sobre l'organització del plurilingüisme social en una eventual Catalunya independent que es va produir entre els anys 2012 i 2018. L'anàlisi de l'evolució d'aquest debat, dels actors que hi han participat i dels arguments que s'hi han utilitzat permetrà veure quines aportacions s'han fet el debat global sobre la política lingüística, la planificació lingüística i l'organització de les polítiques lingüístiques en societats plurilingües. El cas català, a més, té diferents aspectes que el singularitzen respecte les realitats d'altres països i el fan un cas especialment interessant a nivell internacional, ja que es parteix del plantejament integracionista de les comunitats lingüístiques, la doble oficialitat asimètrica actual, la diferència d'obligacions respecte el coneixement de llengües i la declaració del català i l'aranès com a *llengües pròpies* (Vila i Moreno 2019). Per dur a terme l'anàlisi s'ha utilitzat una base de dades creada *ad hoc* que recull prop de 1.500 referències (2012 - 2018), i s'han combinat tècniques quantitatives (amb recomptes dels tipus de textos, dels actors i dels mitjans que hi han participat) amb tècniques qualitatives (anàlisi dels arguments, de les línies d'opinió i de les discussions).

Paraules clau: sociolingüística, política lingüística, planificació lingüística, oficialitat lingüística, anàlisi de contingut.

Abstract:

This thesis aims to analyze the debate on the organization of social multilingualism in an eventual independent Catalonia that took place between 2012 and 2018. The analysis of the evolution of this debate, of the actors who have participated in it and the arguments that have been used will allow us to see what contributions have been made to the global debate on language policy, language planning and the organization of language policies in multilingual societies. The Catalan case, moreover, has different aspects that make it unique compared to the realities of other countries and make it a particularly interesting case at an international level, since it is based on the integrationist approach of the linguistic communities, the current asymmetrical dual officialdom, the difference in obligations regarding knowledge of languages and the declaration of Catalan and Aranese as their *own languages* (Vila i Moreno 2019). To carry out the analysis, a database created *ad hoc* has been used that collects nearly 1,500 references (2012 - 2018), and quantitative techniques have been combined (with counts of the types of texts, actors and media who have participated) with qualitative techniques (analysis of arguments, lines of opinion and discussions).

Key words: sociolinguistics, language policy, language planning, official languages, content analysis.

Índex

Resum.....	9
Índex.....	11
Agraïments.....	15
Introducció.....	19
1 Capítol 1. La política lingüística.....	21
1.1 Introducció.....	21
1.2 Els models d'organització lingüística dels estats plurilingües.....	24
1.3 Els actors de la política lingüística.....	27
2 Capítol 2. El cas català: la història.....	31
2.1 El catalanisme lingüístic i la llengua catalana.....	31
2.2 Manifestos i contramanifestos.....	37
2.3 El procés de normalització lingüística.....	45
3 Capítol 3. El cas català: l'actualitat.....	49
3.1 El règim lingüístic actual.....	49
3.2 La situació sociolingüística actual.....	52
3.3 Els discursos actuals al voltant de la llengua catalana.....	64
3.4 L'independentisme actual i la llengua catalana.....	70
4 Capítol 4. Estat de la qüestió.....	74
4.1 Llengua i vot independentista.....	74
4.2 Estudis previs fets amb el corpus d'aquesta tesi.....	76
4.3 Estudis sobre llengua, mitjans i independència.....	77
5 Capítol 5. Preguntes d'investigació, objectius i hipòtesis.....	80
5.1 Objectius.....	80
5.2 Preguntes d'investigació i hipòtesis.....	80
6 Capítol 6. Metodologia.....	82
6.1 El corpus de referències per a l'anàlisi: constitució i descripció.....	82
6.1.1 Delimitació de les referències aplegades.....	82
6.1.2 Constitució del corpus.....	82
6.1.3 Incidències en la recollida de dades.....	84
6.1.4 Aspectes tècnics de la constitució del corpus.....	84
6.2 Descripció del corpus i el subcorpus resultants.....	85
6.2.1 El corpus de referències.....	85
6.2.2 El subcorpus per a l'anàlisi qualitativa.....	86
6.3 Tractament de les dades.....	87

6.3.1	El tractament de les dades del corpus general.....	87
6.3.2	El tractament de les dades del subcorpus.....	88
6.4	Anàlisi de les dades	89
6.4.1	Anàlisi del corpus general	89
6.4.2	Anàlisi qualitativa del subcorpus d'articles d'opinió	90
6.5	Pla de gestió de dades	90
6.6	Posicionament.....	90
7	Capítol 7. La història del debat.....	93
7.1	La prèvia del debat	93
7.2	L'inici del debat.....	95
7.3	El desenvolupament del debat des d'una perspectiva quantitativa	96
7.3.1	Fase 1: desenvolupament inicial (gener 2012 – febrer 2016).....	98
7.3.2	Fase 2: el Manifest Koiné (març – maig 2016)	103
7.3.3	Fase 3: etapa postKoiné (juny 2016 – juliol 2018)	106
7.4	Els formats comunicatius del debat.....	108
7.5	Conclusions sobre la història del debat.....	113
8	Capítol 8. Els actors del debat	117
8.1	Agrupació dels actors.....	117
8.2	Anàlisi dels actors	119
8.2.1	El poder mediàtic.....	119
8.2.1.1	La publicació d'editorials	119
8.2.1.2	La publicació d'articles d'opinió	120
8.2.1.3	La publicació de notícies o reportatges	121
8.2.1.4	Comparació entre la publicació d'articles d'opinió i notícies	123
8.2.1.5	Evolució temporal de la publicació d'articles d'opinió i de notícies	124
8.2.2	Els autors d'articles a la premsa	131
8.2.3	El poder polític.....	133
8.2.4	Les organitzacions de la societat civil i les entitats culturals	140
8.2.4.1	Òmnium Cultural i l'ANC.....	140
8.2.4.2	Col·lectius constitucionalistes.....	141
8.2.4.3	Llengua Nacional	142
8.2.4.4	Grup federalista.....	143
8.2.4.5	Plataforma Llibres e Iguales	143
8.2.4.6	Súmate	144
8.2.4.7	El col·lectiu Llengua i República.....	144
8.3	Conclusions sobre els actors.....	146

9	Capítol 9. Les propostes i els arguments.....	148
9.1	La discussió sobre la terminologia del debat.....	148
9.2	Les propostes d'oficialitat d'una Catalunya sobirana	151
9.2.1	Cap llengua oficial.....	153
9.2.2	Una llengua oficial: el català.....	158
9.2.3	Dues llengües oficials, amb el català com a llengua preferent.....	171
9.2.4	Dues llengües oficials, amb el mateix pes.....	182
9.2.5	Tres llengües oficials o plurioficialitat.....	183
9.2.6	Altres fórmules.....	185
9.3	Conclusions sobre les propostes i els arguments.....	185
	Conclusions.....	189
	Futures línies de recerca.....	193
	Referències.....	194
	Índex de taules, gràfics i imatges	226

Agraïments

La felicitat intel·lectual de poder fer aquesta tesi. Cada minut que he dedicat a llegir, escriure, pensar, o fins i tot somiar amb aquesta tesi he estat molt feliç. M'agrada aprendre, i aquests moments de lectura solitària i reflexiva han estat autèntics autoregals enmig d'una vida tan accelerada i sorollosa que no ens deixa espai ni per descansar. Fins i tot durant l'etapa final, amb el termini d'entrega amenaçant-me com l'espasa de Dàmocles, pensava que era un luxe poder dedicar dies sencers a aprendre i a endinsar-me en autors i idees de tot tipus.

Una novel·la són paraules, una tesi són hores. Moltes hores. El Dr. Xavier Sala-i-Martin sempre explica la regla de les 10.000 hores, el temps que es necessita invertir per ser expert en alguna cosa (Gladwell 2008). No les he comptades, però segurament ja hi dec haver arribat, si sumem les hores de la carrera, els màsters i el doctorat. Més de deu anys entrant cada dilluns al matí per la porta de l'edifici històric de la UB, una etapa que m'ha permès formar-me i evolucionar, tant personalment com acadèmicament. En una era en què tothom és expert en generalitats, aprofundir al màxim en un tema tan concret i que té tanta vinculació amb tota la història recent i passada de Catalunya ha estat un autèntic plaer. El primer agraïment és, doncs, a la tesi mateixa, per tot el que m'ha aportat.

Sang, suor i llàgrimes. Ara bé, aquesta tesi m'ha costat molt d'acabar. Primer, perquè seguia un tema que era viu i que inicialment no sabia com acabaria. Segon, perquè al llarg dels anys s'hi han anat creuant projectes i feines que han fet que quedés abandonada en múltiples ocasions. I tercer, perquè vaig cometre un *pecat de joventut* en el plantejament, massa ambiciós i força inassolible. Vist en perspectiva, però, el retard ha anat bé per (1) prendre distància de l'objecte estudiat i de tot el *procés*, i (2) ser més bona investigadora i tenir més experiència (o almenys, se suposa...). Tampoc no ha estat fàcil compaginar la vida personal i la professional, amb moltes aventures, desventures i sacrificis. Com a metàfora, ha estat una travessia pel desert amb parades, miratges, dunes i moltes tempestes de sorra.

Som nans a les espatlles de gegants. Gràcies al Departament de Filologia Catalana. A tots els professors, per haver-me ensenyat durant el grau, per haver-me acollit com a becària predoctoral i després com a professora associada. En especial, a Lluís Payrató, per haver acceptat ser tutor d'aquesta tesi i per haver-me ajudat sempre. També he tingut la sort de tenir professors ara ja jubilats i de veure com ha anat canviant generacionalment el departament. Gràcies també a tots els becaris amb qui he compartit hores i ordinadors, penes i alegries.

Gràcies a F. Xavier Vila. El meu mestre, mentor i pare acadèmic. Tot el que he après d'ell no es pot expressar en paraules. Perquè no només ha estat el director d'aquesta tesi, sinó que m'ha ensenyat què és fer recerca, a treballar amb rigor, a fer-me preguntes, a tenir paciència, a fer la feina ben feta, a no rendir-me i a donar sempre el 150 %.

Gràcies al CUSC i a la seva gent. He tingut el privilegi de poder ser alumna del CUSC i d'aprendre dels grans mestres de la tradició sociolingüística catalana. No ho vull dir gaire fort perquè ningú s'ho prengui al peu de la lletra, però a vegades pagaria per treballar. Em sento súper afortunada i agraïda d'haver tingut aquesta oportunitat. I no només això, sinó que al llarg dels anys i diferents etapes he pogut conèixer i treballar amb un *dream team* de luxe, amb els quals hem fet molta (molta!) feina: Albert Bastardas, Emili Boix, Miquel Cabal, Llorenç Comajoan, Avel·lí Flors, Roser Giménez, Cristina Illamola, Imanol Larrea, Xavier Mas, Marina Massaguer, Guillem Pujades, Carles de Rosselló, Sandra Rius, Natxo Sorolla, Xavi Tenorio, Josep Ubalde, Esteve Valls i Francesca Walls. També per les converses *friquis* al bar de la facultat, pels dinars a la Valenciana i pels debats que tenim per Whatsapp ara que ja no coincidim físicament. En especial a Vanessa Bretxa, la meva mare/germana gran acadèmica, perquè el CUSC no seria el que és sense ella (tot i que ja no hi sigui i que la trobem a faltar moltíssim). Gràcies per orientar-me, aconsellar-me i ensenyar-me a fer recerca en tots els àmbits i condicions possibles.

Gràcies als centres de recerca estrangers. He d'agrair també el bon tracte i l'amabilitat dels dos centres en què vaig fer estades de recerca. El primer, el Centre for Research on Language Contact del Glendon College (York University, Toronto, Canadà), amb Dominique G. Scheffel-Dunand i María Constanza Guzmán. El segon, a l'Hispanic and Luso-Brazilian Literatures and Languages del Graduate Center de la City University of New York (CUNY, Nova York, Estats Units), amb José del Valle i Ofelia García, on possiblement vaig passar els tres millors mesos de la meua vida i on el grup de doctorands del Departament em va acollir i fer sentir com una més de la colla.

Gràcies pel finançament. He pogut dur a terme aquest estudi gràcies a un Ajut de Personal Investigador en Formació (APIF) de la Universitat de Barcelona (2012), un Ajut de beques de mobilitat per a professorat universitari de la Societat Econòmica Barcelonesa d'Amics del País (2015), un Ajut per a estudis o projectes fora de Catalunya de la Fundació Universitària Agustí Pedro i Pons (2016) i a una Borsa d'Estudi Alòs-Monner de l'Institut d'Estudis Catalans (2018). El principal ajut, però, ha estat dels meus pares, que sempre han invertit en la meua educació.

Gràcies a tots. Gràcies a la meva família i als meus amics, que mai no han acabat d'entendre què estava fent, però sempre m'han donat el seu suport i m'han perdonat les absències.

El Vendrell, setembre de 2022

Introducció

Diu la cultura popular que cada català porta incorporat dins seu un entrenador de futbol, un filòleg i un meteoròleg, per les passions que aixequen el Barça, la llengua i la meteorologia. Després d'aquesta última dècada de *procés*, segurament hi podríem afegir, també, que cada català porta un polític a l'interior. Aquesta tesi estudia dues d'aquestes passions: llengua i política, i concretament, pretén analitzar el debat que es va produir entre els anys 2012 i 2018 al voltant d'una pregunta: quines llengües haurien de ser oficials en una Catalunya independent? Aparentment, una pregunta simple, però de respostes molt complexes, en les quals s'entrellacen la història, la sociolingüística, el dret lingüístic, la identitat...

Durant el període estudiat s'han consolidat canvis socials profunds, no només a nivell català, sinó a nivell mundial: el lent esgotament de la globalització, l'emergència del canvi climàtic, l'auge dels moviments populistes i de les *fake news*, la defensa dels drets de les minories, el feminisme o els col·lectius LGTBI+... A Catalunya, a banda de tots aquests canvis, hem vist com el sistema de partits català ha implosionat, amb la desaparició de partits històrics i l'emergència de noves sigles polítiques (Bartomeus 2018; Culla 2017).

També durant aquest període hem constatat les conseqüències del pas d'una societat industrial a la societat xarxa (Castells 2003). El desplegament de les tecnologies de la informació i comunicació (que ja han deixat de ser *noves* tecnologies) a la societat de la informació ha donat pas a la societat del coneixement, amb canvis profunds en les dinàmiques comunicatives: s'han multiplicat el nombre i els canals de distribució de la informació, s'han multiplicat els productors de continguts i s'ha trencat l'oligopoli d'accés a la veu pública, gràcies a l'aparició de les xarxes socials.

Aquesta tesi és filla d'aquest nou paradigma. Com veurem, el debat sobre el règim lingüístic d'una hipotètica Catalunya sobirana s'ha dut a terme a través de múltiples formats, amb una gran quantitat de participants i a través de múltiples canals de comunicació. Fins i tot és una tesi emmarcada dins de la modernitat líquida (Bauman 2000), ja que molts dels continguts que tracta (sobretot, els articles) ja han desaparegut d'internet deu anys més tard¹. En aquest sentit, una de les aportacions de la tesi, més enllà del contingut teòric i els resultats de l'anàlisi, és un annex de més de mil dues-centes pàgines amb tots els textos i materials preservats perquè es puguin consultar de cara al futur.

---

¹ Alguns dels textos penjats a internet han desaparegut per (1) reorganitzacions de les pàgines web on estaven publicats, (2) canvis de domini, (3) desaparició de mitjans de comunicació, (4) desaparició d'entitats i organitzacions, etc.

Escriure sobre el procés des del postprocés també ha estat un repte. Ha estat ben bé com llegir un llibre que ja saps perfectament com acabarà. I és que abans de començar a redactar ja tenia un gran *spoiler*: si durant la recollida de les dades, era imprevisible preveure com acabaria el procés, quan va arribar l'hora de l'anàlisi i la redacció d'aquest text el misteri ja havia estat resolt i ja tot estava dat i beneït.

Però no tot ha estat en va. Analitzar el debat sobre la possible configuració de l'oficialitat lingüística d'un nou estat europeu ens dona molta informació –molta informació!–, tant a la societat en general com al col·lectiu d'especialistes. Com analitzarem a les següents pàgines, s'han tocat temes centrals per a la vitalitat de moltes llengües minoritàries i minoritzades: idees sobre com es pot revertir un procés de minorització, quines condicions necessita per tenir èxit a llarg termini, com aconseguir un estadi de diversitat lingüística sostenible o quines polítiques públiques generen més consens entre la població. Temes universals que ens permeten veure el debat no només des de l'òptica catalana, sinó des de les disciplines de la política i planificació lingüístiques internacionals.

Per fer-ho, primer farem una breu introducció a la política lingüística, veurem com s'organitzen els estats plurilingües arreu del món i quins agents intervenen en les polítiques lingüístiques (capítol 1). Al segon capítol, ens centrarem en el cas català, concretament en la història i en la situació actual. Al tercer capítol farem un recorregut històric pels diferents debats que hi ha hagut al voltant de la llengua catalana: des de la creació del catalanisme, fins al moviment independentista, passant per desenes de manifestos i contramanifestos que es van anar publicant a partir de la restauració de la democràcia. Posteriorment, revisarem les referències teòriques més properes a aquest estudi (capítol 4): la relació entre llengua i vot independentista, els estudis que s'han fet sobre llengua i mitjans de comunicació i altres estudis relacionats amb la temàtica analitzada. A partir d'aquesta informació, al cinquè capítol formularem les preguntes d'investigació, els objectius i les hipòtesis d'aquest estudi, i al sisè detallarem la metodologia utilitzada. El setè capítol enceta la presentació dels resultats de l'anàlisi, amb la descripció detallada del desenvolupament del debat i les plataformes on s'ha produït. Posteriorment, el capítol vuit analitza els actors que han participat al debat, a partir de les classificacions teòriques vistes al primer capítol, i analitza cada actor en profunditat. Finalment, el novè capítol resumeix les propostes d'oficialitat presentades, els arguments que s'han utilitzat i les relacions entre els actors i les propostes. Tots aquests resultats es troben sintetitzats a les conclusions finals, així com les noves línies de recerca que permeten albirar-se.

1 Capítol 1. La política lingüística

1.1 Introducció

Des de l'antiguitat, la humanitat ha dut a terme política lingüística. De fet, a la mateixa Bíblia, a banda de nombrosos relats de component lingüístic², hi trobem la història de la Torre de Babel, construïda pels humans per arribar a tocar el cel i vista per Déu com un pecat de supèrbia. A partir d'aquí, Déu *castigà* els humans, que fins llavors havien parlat una única llengua, amb diversos llenguatges i amb la impossibilitat d'entendre's entre ells. Aquesta història del Gènesi (11, 1-9), en què el mateix Déu fa una acció deliberada de política lingüística, podria ser un dels exemples més famosos de la història antiga.

Abans d'aquest cas, però, ja s'havia produït la codificació del sànscrit (400 aC), l'aprenentatge de segones llengües mitjançant mètodes d'ensenyament bilingüe a l'imperi assiri, o la planificació de l'ús del quítxua com a llengua oficial de l'imperi inca (casos recollits a Boix & Vila i Moreno, 1998).

Troblem també reflexions sobre política lingüística en les *questione della lingua* de Dante Alighieri, sobre la utilització de les llengües vulgars en lloc del llatí, i en conseqüència, quin estàndard calia adoptar (Dante Alighieri, [1302-1305] 1996); o en les reflexions de Ramon Llull sobre el llatí, les llengües vulgars o les llengües de la predicació (Badia, Santanach, i Soler 2016; Martí Castell 1995). A partir del segle XV es comencen a codificar les llengües vernacles, apareixen les primeres gramàtiques prescriptives i s'inicien els intents d'unificació lingüística dins dels estats. Després de la Revolució francesa (1789), el jacobinisme francès intentarà estendre l'ús de la llengua francesa per tot el país, en detriment de la resta de varietats autòctones.

La constitució de la política lingüística com a disciplina d'àmbit acadèmic és, però, molt més recent: a mitjan segle XX. L'inici el podem situar al voltant de dos nuclis intel·lectuals: un nucli nord-americà (que es decantava, inicialment per l'etiqueta *planificació lingüística*) i un nucli quebequès-europeu (que utilitzava l'etiqueta de *política lingüística*).

Al nucli nord-americà, s'entenia la *planificació lingüística* com la planificació feta pels governs, una funció tècnica i de dalt a baix. El terme *language planning* apareix per primer cop a un article d'Einar Haugen: "Planning for a Standard Language in Modern Norway" (Haugen

---

² Alguns altres exemples: l'Esperit Sant en el miracle de la Pentacosta (*Lectura dels Fets dels Apòstols* 2, 1-13) o la història dels efraïmites i la prova lingüística que demostrava a quina comunitat pertanyien (*Conflicte dels efraïmites amb Jefè*, Jutges 12).

1959). Posteriorment, es considera l'obra *Language Planning and Language Conflict: the Case of Modern Norwegian*, del mateix autor (Haugen 1966) com l'inici internacional de la disciplina. En aquest llibre, el lingüista estudiava la política lingüística feta a Noruega després de la seva independència, i els intents d'estandarditzar i acostar les dues varietats lingüístiques principals del país. Haugen definia, en aquesta obra inicial, la planificació lingüística com "language change by conscious delliberation" (Haugen 1966) i centrava l'anàlisi en les actuacions fetes sobre el corpus de la llengua i els agents que hi havien intervingut.

En aquest nucli, va fructificar tota una línia de recerca sobre política i planificació lingüística amb obres com *Can language be planned?* (Rubin i Jernudd 1971), *Progress in Language Planning* (Cobarrubias i Fishman 1983), *Language Planning and Social Change* (Cooper 1989), *Planning Language, Planning Inequality: Language Policy in the Community* (Tollefson 1991) o *Reversing Language Shift: Theoretical and Empirical Foundations of Assistance to Threatened Languages* (Fishman 1991).

El nucli quebequès va congregar-se al voltant del Centre International pour la Recherche en Aménagement Linguistique (CIRAL) de l'Université de Laval (1967-2001), i amb intel·lectuals com William F. Mackey (Mackey 1989), Kenneth D. McRae (McRae 1983) o Jean-Claude Corbeil (Corbeil 1980; 1990). A Europa, hi hagué diversos nuclis: a França, Jean Baptiste Marcellesi (Guespin i Marcellesi 1986) i Louis-Jean Calvet (Calvet 1987; 1996). Als territoris de parla catalana, Lluís Vicent Aracil ja havia proposat la *normalització lingüística* com a resposta a la substitució lingüística (Lluís Vicent Aracil 1965) molt abans que moltes de les teories internacionals.

Durant la segona meitat del segle XX, la disciplina va augmentar l'activitat a partir dels casos de les reivindicacions de les minories lingüístiques nacionals (Quebec, Flandes...), les noves minories generades a través de la immigració (hispanos als Estats Units, finesos a Suècia...) i les necessitats per ajudar a definir polítiques lingüístiques dels estats postcoloniais.

Al llarg de la relativament curta història de la disciplina, s'han elaborat diverses definicions sobre què és la política lingüística. Els americans Kaplan i Baldauf van proposar "A language policy is a body of ideas, laws, regulations, rules and practices intended to achieve the planned language change in the societies, group or system" (Kaplan i Baldauf 1997).

Segons un dels altres teòrics de la disciplina, Bernard Spolsky, la política lingüística inclou tots els procediments, les pràctiques, les creences i les preferències organitzatives d'una societat (Spolsky 2004). Segons aquest mateix autor, la política lingüística es pot dividir en

tres components: la gestió lingüística (*language management*), les pràctiques lingüístiques (*language practices*) i les creences i representacions lingüístiques (*language beliefs* o *language ideologies*).

En l'àmbit català, R. Lluís Ninyoles va definir-la com: “En parlar de ‘política lingüística’ ens podem referir, en un sentit molt ampli, a qualsevol curs d’acció deliberadament adoptat entre diverses alternatives públiques relatives a la llengua. Podem denotar, així mateix, els processos per mitjà dels quals es crea o resol un conflicte lingüístic. Podem, finalment, referir-nos a l’*estudi* mateix d’aquells processos” (Ninyoles 1989). A *Sociolingüística de la llengua catalana*, Boix i Vila proposen d’entendre la política lingüística com “la determinació del paper que han de jugar les varietats lingüístiques en la competició social en una comunitat donada” i la planificació lingüística com “el cicle format per l’organització, la posada en pràctica i l’avaluació d’un conjunt coherent d’actuacions de política lingüística adreçat a acomplir uns objectius explícits de transformar la realitat sociolingüística, així com la disciplina que estudia aquestes pràctiques” (Boix & Vila, 1998).

La política lingüística és interdisciplinària, tant per la seva concepció teòrica com pels múltiples agents que hi intervenen. A l’hora de dur a terme una determinada política lingüística, cal planificar quins actors hi intervindran, en quins comportaments s’intenta influir, a quina població va destinada, quins objectius es volen aconseguir, quines són les condicions d’aplicació, quins mitjans es tenen disponibles i quins efectes s’esperen (Cooper 1989).

Les principals mesures de política lingüística es duen a terme a través de la legislació lingüística explícita (drets lingüístics), del corpus legislatiu general (que determinarà, per exemple, els objectius lingüístics del model escolar o els requisits lingüístics per accedir a una plaça de feina pública) o fins i tot de les sentències judicials. Aquest plantejament estatista defensa que la política lingüística només la duen a terme les institucions públiques. Però a banda del govern i del sector públic, altres anàlisis tenen en compte que també hi intervenen multitud d’altres agents: l’acadèmia, les empreses, les entitats, els individus... tractarem aquest punt en concret a l’apartat 1.3.

La política lingüística pot intentar actuar sobre el corpus de la llengua (*corpus planning*: codificació, estandardització, creació i unificació de la terminologia, aspectes de l’estructura de la llengua), sobre l’estatus de la llengua (*status planning*: àmbits i ús de cadascuna de les varietats, llengües oficials, drets lingüístics, promoció de l’ús), o sobre les representacions lingüístiques que tenen els parlants (*prestige planning*) (Kloss 1969). Alguns autors també hi

inclouen com a branca separada la política lingüística escolar (*language-in-education planning* o *acquisition planning*) (Cooper 1989), tot i que aquesta categoria també es pot englobar dins de la planificació de l'estatus.

Els destinataris d'una determinada política lingüística pot ser una comunitat lingüística sencera o bé àmbits concrets, com la família, els amics, el veïnat, la feina, la religió, l'escola, etc. (Spolsky 2009).

Els objectius d'una determinada política lingüística poden anar encaminats al corpus (normativització, depuració, elaboració, reformes ortogràfiques...), a les funcions o els usos (oficialització, dinamització i promoció de l'ús...), a les ideologies (identitat, representacions, connotacions...) o a l'ensenyament (en primera llengua, en segona llengua, en llengua estrangera...). Aquests objectius poden ser mínims, mitjans o màxims.

Les condicions d'aplicació de les polítiques lingüístiques dependran de factors situacionals (més immediats, del context històric del moment), factors estructurals (més persistents, de llarga durada), factors culturals (*habitus*, valors i ideologies) o factors informacionals (les dades disponibles per poder prendre decisions correctes).

Els mitjans que es tenen disponibles condicionaran també la política lingüística que es vulgui dur a terme. Tot i que l'avaluació i eventual reformulació de les polítiques és l'última etapa d'una política lingüística executada (Rubin i Jernudd 1971), els efectes de les polítiques lingüístiques són, en general, poc avaluats.

1.2 Els models d'organització lingüística dels estats plurilingües

La política lingüística s'encarrega d'un dels elements clau en l'organització dels estats contemporanis: la declaració de les llengües oficials i la gestió de les llengües als estats plurilingües. Al llarg de la història, les fronteres lingüístiques dels Estats-nació europeus han tendit a modificar-se d'acord amb les fronteres lingüístiques de les llengües estatals, sota la fórmula d'un estat = una nació = una llengua, lluitant sovint contra la diversitat interna (Baggioni 1997).

L'organització del plurilingüisme social en les democràcies del segle XXI, però, permet veure diferents models que poden servir com a referents per a Catalunya. La descripció d'aquests models es pot interpretar des de perspectives i etiquetes diferents, que tot seguit revisarem.

Abans d'endinsar-nos en la descripció dels models, és necessari preguntar-nos què implica que una llengua sigui oficial o no ho sigui. Des de l'àmbit del dret, Eva Pons va analitzar al llibre *L'oficialitat lingüística. Declaracions constitucionals i implicacions jurídiques i pràctiques* (2015) que implicava definir com a oficial una llengua. La conclusió del seu estudi és que és un concepte de perfil variable, delimitada pels poders públics de cada unitat administrativa. De fet, el règim lingüístic pot delimitar-se des d'una visió estricta, que inclouria únicament les llengües oficials utilitzades en les relacions entre els ciutadans i els poders públics; o una visió més àmplia, en la qual inclouria la llengua de les institucions públiques, de l'educació i l'activitat socioeconòmica).

Pons (2015) fa un exhaustiu recompte de l'oficialitat lingüística dels estats al món, a partir del buidatge de les constitucions de 194 estats sobirans (taula 1) i europeus (taula 2). En aquestes constitucions, hi detecta modulacions territorials (l'oficialitat se circumscriu només a una part del territori), modulacions materials o funcionals (en certs àmbits d'ús o institucions) o temporals (disposicions que delimiten un període de vigència i que després poden ser revisades i eliminades).

Taula 1. Anàlisi quantitativa sobre l'oficialitat lingüística dels estats mundials (n = 194).

Constitucions	Especificacions
Contenen clàusules lingüístiques: 154	Declaren una o diverses <i>llengües oficials</i> : 118 Declaren una o diverses <i>llengües nacionals</i> : 4 Fan servir fórmules indirectes: 32
No contenen clàusules lingüístiques: 40	Alemanya, l'Argentina, Austràlia, Bahames, Barbados, Belize, Corea del Sud, Dinamarca, els Estats Units d'Amèrica, Gàmbia, Ghana, Grècia, Guinea- Bissau, les Illes Marshall, Islàndia, Israel, Itàlia, Jamaica, el Japó, Kiribati, Nauru, Noruega, Nova Zelanda, els Països Baixos, la República Dominicana, la República Txeca, Saint Kitts i Nevis, San Marino, Salomó, Sao Tomé i Príncipe, Suècia, Surinam, Tanzània, Tailàndia, Togo, Tonga, Tuvalu, l'Uruguai, Xile, la Xina.

Font: Pons (2015)

Taula 2. Anàlisi quantitativa sobre l'oficialitat lingüística dels estats europeus.

Consell d'Europa (n = 47)	Unió Europea (n = 28)
36 constitucions contenen clàusules lingüístiques	21 constitucions contenen clàusules lingüístiques
11 constitucions no contenen clàusules lingüístiques	7 constitucions no contenen clàusules lingüístiques

Font: Pons (2015)

El règim lingüístic és independent de l'estatus polític de la regió, i cada nivell administratiu (estatal, regional o municipal) pot tenir el seu règim lingüístic. Albert Branchadell (2019) posa com a exemples les regions i els països de la taula 3.

Taula 3. Exemples de règims lingüístics de regions en diferents estatus polítics.

Estatus polític	Organització	Exemple	
Regions autònomes	Monolingüisme	Illes Åland (Finlàndia) Groenlàndia (fins el 2009)	
	Plurilingüisme	Igualitari	Tirol del sud
		Asimètric	Catalunya
Federació	Monolingüisme	Flandes i Valònia (Bèlgica) 22 cantons de Suïssa	
	Plurilingüisme	Brussel·les 4 cantons de Suïssa	
Estats independents	Monolingüisme	França, Grècia	
	Plurilingüisme	Dinamarca (Fèroe), Espanya, Itàlia (Trentino-Alto Adige, Vall d'Aosta), Països Baixos (Frísia), Regne Unit (Gal·les), Bèlgica o Finlàndia	

Font: elaboració pròpia a partir de Branchadell (2019)

Branchadell (2019) arriba a la conclusió que els territoris lingüísticament homogenis³ tendeixen a triar règims lingüístics monolingües, mentre que els territoris lingüísticament heterogenis tendeixen a optar per règims plurilingües.

Tradicionalment, s'havia descrit l'organització dels estats plurilingües segons dos principis: el principi de personalitat i el principi de territorialitat. El principi de personalitat s'aplicaria en els casos en què la comunitat lingüística estigui dispersada en un territori, reconeixent els drets lingüístics dels individus, per tal d'equiparar-ne els drets a tot el territori. En cas contrari, es contribuiria a l'assimilació del grup més dispers per part del grup hegemònic. El principi

³ Seguint el criteri de Lijphart i el de minories significatives de Fishman, l'autor situa l'homogeneïtat a partir d'un 80 % de la població.

de territorialitat, en canvi, parteix de la concentració territorial dels grups lingüístics, amb menys desequilibris entre els grups.

A Espanya, hi ha un monolingüisme central i plurilingüisme regional i municipal, fet que fa que es consideri un sistema mixt entre territorialitat i personalitat: un doble nivell de territorialitat no igualitari (perquè el castellà és oficial a tot l'Estat, mentre que les altres llengües només ho són a les respectives comunitats autònomes) i l'aplicació del principi de personalitat en les situacions amb doble oficialitat.

Més recentment, alguns autors han proposat les categories d'instrumentalisme, territorialisme i pluralisme (Morales-Gálvez i Riera-Gil 2019; Schutter 2014). L'instrumentalisme utilitzaria el monolingüisme a tots els nivells administratius; el territorialisme utilitzaria el plurilingüisme a nivell estatal i el monolingüisme a nivell regional i municipal; i el pluralisme utilitzaria el plurilingüisme a tots els nivells.

Vila (2019), però, critica aquesta categorització perquè (1) no cobreix un nombre important de polítiques lingüístiques, (2) equipara l'instrumentalisme amb el monolingüisme, (3) malinterpreta les macrofuncions socials de la llengua, (4) utilitza denominacions connotades i (5) adopta l'estat-nació com a marc únic de referència. L'autor proposa una classificació alternativa, basada en la distinció entre règims de reconeixement lingüístic simple (una sola llengua, com Andorra o Islàndia) o de reconeixement lingüístic complex (diverses llengües). Aquests segons poden ser simètrics (totes les llengües tenen el mateix nivell de reconeixement) o asimètrics (quan tenen tractaments diferents) pel que fa a la igualtat de reconeixement, i compostos (quan s'organitzen a partir de principis diferents) o unitaris (quan el mateix tipus de reconeixement s'aplica a tot el territori) pel que fa l'aplicació territorial.

1.3 Els actors de la política lingüística

En aquest apartat recopilarem les diferents propostes teòriques que s'han fet sobre els actors que intervenen en la política lingüística. Tradicionalment, s'havien distingit dos enfocaments clàssics (Bastardas 1996):

- (1) Un enfocament més estatista, de dalt a baix, basat en els postulats de la planificació lingüística. Aquest enfocament és el que ha estat utilitzat en les polítiques lingüístiques

dels estats-nació existents. Segons aquest plantejament, la política lingüística és feta per les institucions estatals i paraestatals. Les seves decisions afecten, posteriorment, la vida de tota la ciutadania del país en qüestió. Així, els òrgans estatals dicten les disposicions legals i executives, que afecten les comunicacions institucionalitzades de dependència oficial (l'administració, l'àmbit judicial, l'ensenyament, els mitjans de comunicació públics...). Alhora, aquests usos tenen incidència en les comunicacions institucionalitzades de dependència no oficial (àmbit econòmic, mitjans de comunicació privats, vida associativa...), i en últim terme, afecten les relacions interpersonals més informals.

- (2) Un enfocament centrat en la societat civil, de baix a dalt, més participatiu, ja que en funció de la seva resposta, les polítiques lingüístiques poden ser acceptades i ser reeixides, trobar resistència i ser criticades o bé fins i tot crear alternatives a les polítiques plantejades. A més, la societat civil acostuma a estar organitzada en un entramat d'associacions, organitzacions i espais de reunió social que li permeten incidir de primera mà en les ideologies i comportaments de la població. Aquest enfocament és el que ha estat utilitzat per les comunitats lingüístiques no estatals i comunitats minoritzades.

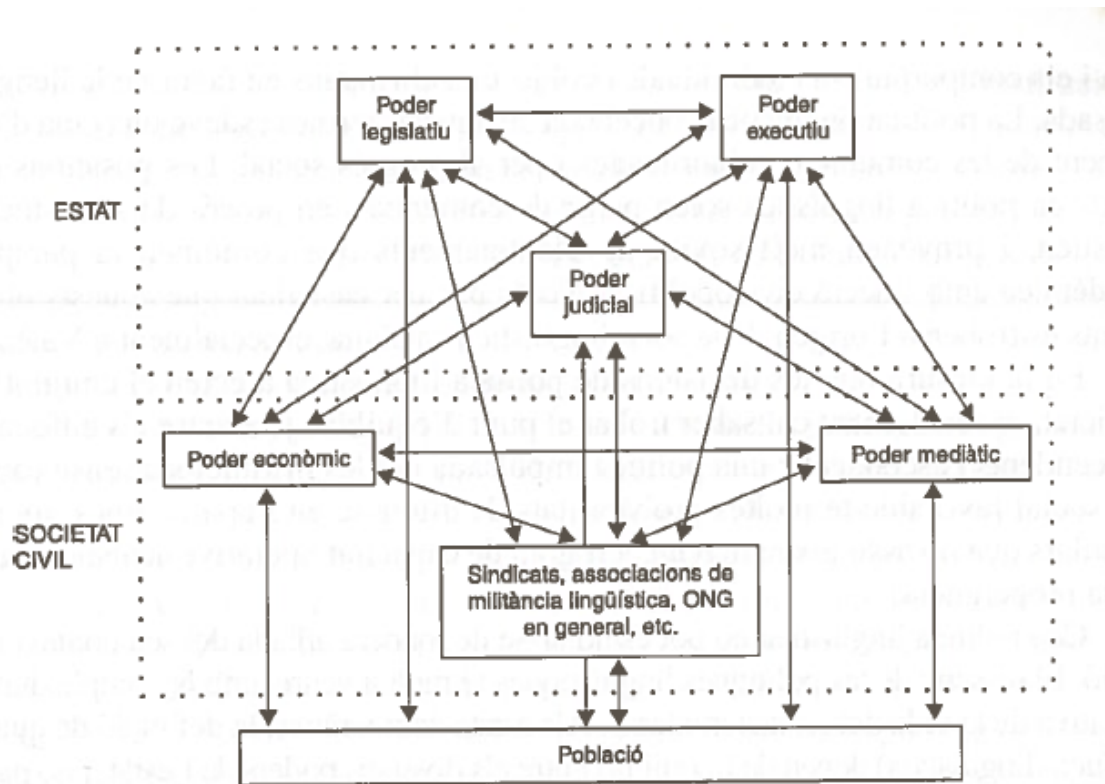
Aquesta distinció, però, pot resultar excessivament simplificadora de la realitat, ja que situa en un mateix nivell d'intervenció agents amb capacitats i impactes diferents, i polaritza el pes en pocs agents, obviant que n'hi poden haver molts d'altres. Per aquest motiu, la teoria clàssica es tendeix a ampliar per parlar de diversos agents, diversos nivells i dimensions, o en una paraula: multiagentivitat. Així, poden observar-se actors des de diferents nivells (macro, meso, micro o individuals), diferents titularitats (segons si són públics, privats o del tercer sector) o segons els comportaments que intenten influir (el corpus, les ideologies, l'ús o l'adquisició) (Boix & Vila, 1998).

Seguint aquesta lògica, al llarg dels anys, diversos autors han intentat classificar els actors de manera que la descripció reflecteixi la complexitat de la realitat. Baldauf (1982) els classifica a partir de tres grups: les elits formals, les autoritats i els grups influents. Anys més tard, el mateix autor i Kaplan proposen una nova classificació, a partir de quatre components: les agències governamentals, les agències educatives, les agències no governamentals o quasigovernamentals i altres organitzacions (Kaplan i Baldauf 1997).

Boix i Vila (1998) classifiquen els actors en diversos nuclis, segons el capital que tinguin (econòmic, social, simbòlic, cultural...) o el poder que aquests capitals els proporcionin. Pel que fa a l'estat, estaria format pel poder legislatiu (el Parlament), el poder executiu (el govern)

i el poder judicial, siguin estatals o d'administracions subestamentals o supraestamentals. Pel que fa a la societat civil, estaria formada pels poders econòmics i mediàtics, els sindicats, les associacions de militància lingüística, les ONG o fins i tot la religió (imatge 1).

Imatge 1. Representació dels actors de la política lingüística segons Boix i Vila (1998).

Font: Boix i Vila (1998: 277)

Ager (2001) retorna a la classificació en tres grans grups: (1) individus com governants poderosos i creadors d'opinió, (2) el grup dirigent i (3) l'estat.

Zhao i Baldauf proposen, l'any 2007, a partir de l'observació del cas xinès, una classificació dividida en quatre grups: individus amb poder (polítics, aparell judicial, etc.), experts (lingüistes i filòlegs, científics d'altres disciplines), influents (elits socials que tenen influència per la seva trajectòria, pel seu ofici o per algun tret que els ha donat més visibilitat pública) o individus que tenen interès en el tema (ciutadans corrents, sense prestigi ni poder, que prenen decisions sobre la política lingüística personal, ja sigui passivament o inconscientment) (Zhao i Baldauf 2007).

Liddicoat i Baldauf (2008) mantenen la classificació en quatre grups, però en reformulen les categories: (1) individus que treballen per promoure o fer revivre l'ús de la llengua, (2) organitzacions lingüístiques que juguen un paper significatiu en les polítiques lingüístiques

locals de les petites comunitats, (3) institucions oficials, no necessàriament orientades cap a la llengua i (4) grups educatius comunitaris.

Zhao i Baldauf (2012) retornen a la classificació tripartida entre individus amb expertesa, individus amb influència i individus amb poder.

F. X. Vila (2017) proposa incrementar els agents de Boix i Vila (1998) agrupant-los en cinc grans grups: els poders públics, les administracions, la societat civil, els poders privats i els grups informals. Els poders públics inclourien les capes supraestatals, federals, estatals, autonòmiques, locals... Les administracions inclourien els poders legislatiu, executiu, judicial, electoral i altres poders. La societat civil inclouria els partits polítics, les universitats, les escoles, les acadèmies de la llengua, les ONG lingüístiques i no lingüístiques, les associacions de consumidors, les associacions professionals, les cambres de comerç, les institucions religioses, les associacions esportives o les entitats culturals, entre d'altres. Els poders privats estarien formats pel poder econòmic i mediàtic, i finalment hi hauria els grups informals.

2 Capítol 2. El cas català: la història

Per entendre els debats actuals sobre la llengua catalana i un possible nou Estat català, hem de situar el fenomen en la perspectiva històrica dels debats lingüístics que ha tingut el país. És per aquest motiu que primer ressegüim la línia temporal del catalanisme lingüístic i la llengua catalana, després ens centrarem en els manifestos i contramanifestos fets a partir del 1979, posteriorment en el procés de normalització lingüística que es va engegar els anys 80.

2.1 El catalanisme lingüístic i la llengua catalana

El debat que analitzarem no és un debat únicament lingüístic, ni tampoc un debat únicament tecnicojurídic sobre com regular un aspecte concret en una futura Constitució catalana, ja que la llengua ha estat, històricament, el pal de paller de la catalanitat (Fontana 2014; Lladonosa 2013; 2018; Prat de la Riba 1918; Pujol 1995). Un breu repàs per la història política i social de la llengua ens permetrà veure la importància que ha tingut la llengua catalana al llarg de la història dins dels moviments polítics del que podem anomenar *catalanisme lingüístic*. I és que si mirem enrere, des de pràcticament el 1714, les reivindicacions lingüístiques han format part de pràcticament totes les demandes d'autogovern dins d'Espanya, provinguessin del catalanisme polític, del federalisme o del republicanisme. Ho podem veure en textos de finalitat política, en reculls de *greuges* i en projectes polítics adreçats a canviar l'estat de coses, habitualment dirigits als poders de l'Estat espanyol i a la seva monarquia.

Tot i que alguns autors situen l'inici del catalanisme polític a les conspiracions del Compromís de Casp (Graupera 2020), quan els representants de Catalunya, Aragó i València havien de decidir qui seria el successor de l'últim rei de la Corona d'Aragó, Martí l'Humà; o altres investigadors el situen en el memorial que les autoritats catalanes van presentar davant del rei Joan II (1460-1461) (Sobrequés 2006); habitualment es consideren dos textos com a fonaments del catalanisme polític: el Memorial de Greuges de 1760 i el Memorial de Greuges de 1885 (Nadal i Benet 1986).

Després dels Decrets de Nova Planta (1716), la *Representació* o el primer *Memorial de Greuges* (1760) reivindicava la conservació de les institucions, el dret, l'administració i la llengua pròpies, en un moment en què el rei Carles III –fill de Felip V– intentava incorporar la Corona Catalanoaragonesa dins del nou estat modern, centralista i absolutista que estava construint. El Memorial va ser presentat a les Corts pels representants de la Corona d'Aragó. Pel que fa als aspectes lingüístics, apuntaven dos aspectes principals. El primer, la necessitat

que els càrrecs de l'administració de justícia fossin ocupats per persones de la Corona Catalanoaragonesa, perquè els funcionaris castellans no entenien la llengua catalana i ignoraven el dret propi.

En los [juzgados] de Cathaluña, Valencia y Mallorca los procesos y las escrituras de los siglos pasado están en su lengua vulgar, que al cabo de tiempo entienden medianamente los castellanos, pero jamás todas sus palabras, y menos la energía de muchas, de cuya inteligencia depende la justa decisión de los pleytos.

Los ministros de aquellas quatro audiencias y del Supremo Consejo de Aragón, a más de que entendían perfectamente su lengua nativa habiendo ascendido por los pasos que hemos dicho, podían tener toda la práctica instrucción que se requería para la pronta y acertada expedición de los negocios de justicia y gobierno.

Font: Textos jurídics catalans, 1990: 12

El segon, la necessitat que els càrrecs eclesiàstics també fossin assignats a persones que entenguessin el català perquè els fidels poguessin entendre les prèdiques. En aquest sentit, es feia una comparació entre la situació que es vivia als territoris de parla catalana i les colònies americanes espanyoles: mentre que a les colònies es feia un esforç per predicar en la llengua de la població, a Catalunya i València es predicava en castellà i fins i tot s'havien d'utilitzar intèrprets als confessionaris.

A más de estas leyes generales ay otra especial y más poderosa que obliga a que en Cathaluña, Valencia y Mallorca sean obispos y clérigos de sus yglesias los que nacieron o se criaron en aquellos reynos. Porque, según diximos, en ello se habla una lengua particular y, aunque en las ciudades y villas principales muchos entienden y hablan la castellana, con todo, los labradores ni saben hablarla, ni la entienden. En las Yndias, cuyos naturales, según se dice, no son capaces del ministerio ecclesiástico, los párrocos deben entender y hablar la lengua de sus feligreses. ¿Y han de ser los labradores catalanes y valencianos de peor condición que los yndios, habiéndose dado en aquellos reynos hasta los curatos a los que no entendían su lengua? Quanto convendría que los obispos, así en las Yndias como en España, no teniendo el don de lenguas que tuvieron los Apóstoles, hablaran la lengua de sus feligreses. Y ¿siendo los labradores los que con el sudor de su rostro principalmente mantienen los obispos y demás clérigos y, por consiguiente, los que más derecho tienen a ser instruidos, han

de ser privados de la instrucción? ¿Quántas veces insta la necesidad de que una pobre muger explique su aflixión y se confiese con su propio obispo? ¿y ha de sufrir el rubor y la pena de hablarle por yntérprete?

Font: Textos jurídics catalans, 1990: 16

La resposta reial al Memorial no va ser, però, l'esperada: vuit anys més tard, el monarca aprovaria la *Real Cédula para que en todo el Reyno se actúe y se enseñe en lengua castellana* (23 de juny de 1768), que reforçava precisament el paper i la presència de la llengua castellana al regne. La cèdula va erradicar el català de les escoles, va prohibir l'edició de llibres en català, l'ús del català als jutjats i va recomanar la prèdica en castellà per uniformitzar totes les províncies del regne (Ferrer i Gironès 1989). A partir d'aleshores, la castellanització s'anirà imposant a partir de diverses lleis de repressió de la llengua catalana.

Entre 1808 i 1814 hi va haver les Guerres Napoleòniques, i és en l'annexió temporal de Catalunya amb l'imperi francès (1812-1814) que el català serà breument cooficial juntament amb el francès. L'any 1814 es torna a l'absolutisme amb el borbó Ferran VII.

L'any 1833 es publica el poema *La Pàtria*, de Bonaventura Carles Aribau, que posteriorment serà considerat el tret de sortida d'un nou corrent literari i cultural: la Renaixença. Tot i que les investigacions contemporànies posen en dubte la suposada decadència de l'etapa anterior (Fuster 1986; Rossich 1994; 1997; 2004; Santanach 2011; Solervicens i Broch 2017), el fet és que l'inici d'aquest corrent, juntament amb el catalanisme polític, reesitua la llengua al centre polític i cultural. Rubió i Ors, que escrivia al *Diario de Barcelona* sota el pseudònim de *Lo gaiter del Llobregat*, publicarà l'any 1841 un recull dels poemes publicats i llençarà la proposta de recuperar els Jocs Florals com a símbol de recuperació del prestigi i els usos formals de la llengua. Tot i aquests petits avenços, la Llei Moyano (1857) regularà l'ensenyament en castellà i les Lleis del Notariat (1862, 1874), el nou registre civil (1870) i la Llei d'Enjudiciament Civil (1881) faran que els documents en català deixin de tenir validesa legal.

L'any 1859 es restauen els Jocs Florals, com a escenari per a la llengua culta i per donar visibilitat al català literari a través de la poesia. A partir d'aquí, neixen un seguit de publicacions de tots els gèneres i formats (setmanaris, revistes satíriques, etc.) que donaran un impuls a l'ús de la llengua escrita: *Lo Gay Saber* (1868), *La Campana de Gràcia* (1870), *L'Esquella de la Torratxa* (1872), *La Renaixença* (1871), el *Diari Català* (1879) o *L'Avenç* (1881).

Enmig d'aquesta efervescència cultural i voluntat de modernització política, es produeix una de les fites simbòliques de la fundació del catalanisme polític: el Memorial en defensa dels interessos morals y materials de Catalunya o el segon Memorial de Greuges (1885). El text, redactat en gran part per Valentí Almirall, va ser entregat al rei Alfons XII i contenia una llarga enumeració dels greuges produïts pels Decrets de Nova Planta i la política unitarista borbònica. A partir de la doctrina federalista, el Memorial proposava al rei la conversió del sistema polític i administratiu centralitzat a un model descentralitzat, abandonar el centralisme ineficaç i transformar-lo en un estat modern. Pel que fa a la llengua, és la primera proposta política que parla de l'oficialitat del català, demana el reconeixement de la llengua pròpia i el seu ús normalitzat a l'interior del territori i en les relacions amb el poder central (Textos jurídics catalans 1990).

El 1888, coincidint amb l'exposició universal de Barcelona, diversos polítics de la Lliga entregaran a la reina Cristina d'Habsburg-Lorena el Missatge a la Reina Regent. Redactat per Àngel Guimerà, el text demanava “Que la llengua catalana sia la llengua oficial a Catalunya per a totes les manifestacions de la vida d'aquest poble”.

El 1891 s'iniciarà la campanya lingüística de *L'Avenç*, amb la voluntat d'ordenar l'ortografia del català. En aquest context, es publicarà el primer assaig de gramàtica de Pompeu Fabra i es divulgarà la voluntat de reformar la llengua. L'any 1892 les Bases per a la Constitució Regional Catalana o Bases de Manresa, de la Unió Catalanista van afirmar a la base tercera que “La llengua catalana serà l'única que, amb caràcter oficial, podrà usar-se a Catalunya i en les relacions d'aquesta regió amb el poder central”.

Un punt d'inflexió important va ser el discurs d'Àngel Guimerà a l'Ateneu Barcelonès, el 30 de novembre de 1895, en el seu accés a la presidència. Guimerà no només va fer el discurs sobre la llengua catalana, sinó que va fer-lo en català per primera vegada. El 1898 es va fundar l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana (APEC), amb Francesc Flos i Calcat⁴, associació que es va dedicar a l'edició de llibres escolars en català, colònies per a infants, creació de biblioteques i la formació de mestres. El 1901, Antoni Maria Alcover va publicar la Lletre de Convit, amb l'objectiu de recollir tot el vocabulari de la llengua catalana⁵.

L'any 1906 es va celebrar el Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana, i l'any següent (1907) es va fundar l'Institut d'Estudis Catalans. El 1911 es va fundar la Secció

---

⁴ Clausurada el 1939. Més informació a Duran (1997).

⁵ Que es publicaria amb el nom de *Diccionari català-valencià-balear* (1962), conegut popularment com Alcover-Moll pels dos autors que el van encapçalat.

Filològica, amb Mossèn Alcover com a primer president. Fou aleshores quan Pompeu Fabra va publicar les *Normes ortogràfiques* (1913), la primera gramàtica normativa (1918) i el *Diccionari General de la Llengua Catalana* (1932).

El 1916 neix Nostra Parla, una associació per impulsar la unitat de la llengua catalana arreu del domini lingüístic⁶. Aquest mateix any, la Mancomunitat, presidida per Enric Prat de la Riba, demana l'oficialitat de la llengua catalana⁷ al president del govern espanyol, Álvaro Figueroa i al comte de Romanones, Torres Mendieta. La petició, però, va ser denegada a les Corts espanyoles.

La Mancomunitat (1914-1923/1925) va donar suport a la tasca de Pompeu Fabra sobre la planificació del corpus i establiment de la normativa, en el marc de l'Institut d'Estudis Catalans, tasca que es veurà interrompuda per la Dictadura de Primo de Rivera (1925-1931) i reiniciada en la República (1931-1939). De fet, la Mancomunitat va engegar una decidida política lingüística a favor de la llengua catalana, amb la creació d'escoles en català i una voluntat d'extensió del coneixement de la llengua. Durant aquesta època, en què comencen a arribar alguns immigrants castellanoparlants, també es comença a reflexionar sobre les conseqüències de la immigració i la seva integració⁸.

El Projecte de Constitució provisional de la República Catalana, elaborada per l'Assemblea Constituent del Separatisme Català (L'Havana, 1928), va aprovar que “L'única llengua oficial, a Catalunya, és la catalana” (Títol II, Idioma, bandera i escut; Article 2).

L'any 1931 s'aprova el Projecte d'Estatut de Catalunya (BOGC núm. 6, de 17-7-1931), popularment conegut com l'Estatut de Núria, amb un 78 % de participació, 99 % vots favorables. Tot i això, l'article sobre l'oficialitat lingüística es veurà modificat per les Corts espanyoles en la seva tramitació posterior (taula 4), afegint-hi l'oficialitat del castellà.

---

⁶ Més informació a Graña (1995).

⁷ “[...] s'ha manifestat també conscient i reflexiva la voluntat popular catalana reivindicant per a la nostra llengua la plenitud dels seus drets, la igualtat de condició amb les altres llengües espanyoles i d'una manera especial, l'oficialitat en tota la vida pública interior de Catalunya, així en els organismes locals populars com en tots els centres i dependències de l'Estat situats en el territori de Catalunya.

Aquesta voluntat catalana, conscient i reflexiva, canalitzada i autenticada pels orgues d'expressió de la voluntat popular que la Constitució regula, pels representants parlamentaris de Catalunya, per les seves Diputacions, per les seves Corporacions Municipals, ha estat ratificada recentment pel vot unànim de l'Assemblea de la Mancomunitat; i, en compliment d'aquest acord, elevem a les Corts i al Govern la petició que sigui proclamada l'oficialitat de la llengua catalana en tota la vida interior de Catalunya, única manera que quedi garantit el ple respecte al dret dels ciutadans catalans en quant a l'ús de llur idioma es refereix.” (Ortega 2016a)

⁸ Vegeu Josep A. Vandellòs *Catalunya, poble decadent* (Vandellòs, [1935] 1985) i *La immigració a Catalunya* (Vandellòs 1935).

Taula 4. Comparació dels articles sobre l'oficialitat lingüística de l'Estatut de Núria (1931) i l'Estatut d'Autonomia (1932)

Estatut de Núria (1931)	Estatut d'Autonomia de Catalunya (1932)
<p>Títol I. Del territori i dels ciutadans de Catalunya.</p> <p>Article 5. La llengua catalana serà l'oficial a Catalunya, però en les relacions amb el Govern de la República serà oficial la llengua castellana.</p> <p>L'Estatut interior de Catalunya garantirà el dret dels ciutadans de llengua materna castellana a servir-se'n personalment davant dels tribunals de justícia i davant dels òrgans de l'administració.</p> <p>Així mateix, els ciutadans de llengua materna catalana, tindran el dret d'usar-la en llurs relacions amb els organismes oficials de la República a Catalunya.</p>	<p>Títol I. Disposicions generals</p> <p>Article 2n. L'idioma català és, com el castellà, llengua oficial a Catalunya. Per a les relacions oficials de Catalunya amb la resta d'Espanya, així com per a la comunicació de les autoritats de l'Estat amb les de Catalunya, la llengua oficial serà el castellà.</p> <p>Tota disposició o resolució oficial dictada dins de Catalunya, haurà d'ésser publicada en els dos idiomes. La notificació es farà també en la mateixa forma, cas de sol·licitar-ho la part interessada.</p> <p>Dins del territori català, el ciutadans, qualsevol que sigui llur llengua materna tindran dret a exigir l'idioma oficial que prefereixin en les seves relacions amb els Tribunals, autoritats i funcionaris de totes classes, tant de la Generalitat com de la República.</p> <p>A cada escrit o document judicial que es presenti davant dels Tribunals de Justícia, redactat en llengua catalana, haurà d'adjuntar-se la seva corresponent traducció castellana, si així ho sol·licita alguna de les parts.</p> <p>Els documents públics autoritzats pels federataris a Catalunya, podran redactar-se indistintament en castellà o en català i obligadament en una o altra llengua a petició de part interessada. En tots els casos, els respectius fedataris públics expediran en castellà les còpies que hagin de tenir efecte fora del territori català.</p>

Font: Fundació Centre de Documentació Política (1977)

L'any 1933, a l'Estatut de règim interior de Catalunya (discutit a partir del 5 de gener de 1933 i votat el 25 de maig de 1933), encapçalat per Lluís Companys, s'introduiria el concepte de *llengua pròpia*⁹ (N. Iglesias 2021). Aquest concepte serà recuperat en la redacció de l'Estatut de 1979 (Argelaguet 1993). L'esclat de la Guerra Civil, el 18 de juliol de 1936, i posteriorment la dictadura franquista van anul·lar tots els progressos fets en les últimes dècades.

⁹ "La llengua pròpia de Catalunya és la catalana" (article 3).

2.2 Manifestos i contramanifestos

El debat sobre l'oficialitat lingüística no és un debat aïllat dins de la discussió pública sobre la política lingüística de Catalunya, sinó que és fruit d'una continuïtat històrica. Tot i que anteriorment hi havia hagut altres debats (Coromines 2022)¹⁰ (imatge 2), tradicionalment se situa el manifest “Una nació sense estat, un poble sense llengua?” (Argente et al. 1979) com a punt inicial dels debats lingüístics després de la dictadura.

Imatge 2. Vinyeta de Quim Monzó.

Font: Coromines, 2022

El manifest, conegut popularment com *el manifest d'Els Marges* perquè es va publicar al volum 15 de la revista *Els Marges*, denunciava que en aquell moment la llengua catalana estava més amenaçada que mai, com a conseqüència del franquisme, la immigració espanyola i l'impacte uniformitzador dels mitjans de comunicació espanyols¹¹, i que podia ser el preàmbul de

¹⁰ “Ara potser costa de creure, però a final dels anys setanta alguns periodistes i escriptors van defensar no ja que l'escola fos en català, sinó que l'única llengua oficial a Catalunya fos la catalana. Entre ells Quim Monzó, que va fer una caricatura on un ninot amb ulleres i aspecte de mestretites ridiculitzava l'Espriu i deia «I ens mantendremos fidels por siempre més al servicio d'aquest pueblo». L'acudit el va enfrontar amb les elits locals que gestionaven el pas a la transició «modèlica», i amb veus com la de Montserrat Roig, en un intercanvi d'articles i cartes públiques on Monzó guanya la batalla retòrica per golejada amb una ironia que obre en canal les excuses i grisors que els altres, amb una llengua assenyada i recta, presenten com a objectives.” (Coromines 2022)

¹¹ Cal recordar que en aquest moment TV3 i Catalunya Ràdio encara no existien.

l'agonia de l'idioma. Amb fortes crítiques als polítics de l'època¹², conclouien que els arguments que històricament s'havien utilitzat per a la normalització de la llengua trontollaven davant la nova situació demogràfica i la crisi de la definició tradicional de la identitat catalana.

La importància dels autors, el moment històric concret i el missatge del manifest van fer que tingués un gran ressò, i a partir d'aquí, el perill de mort del català serà un dels temes recurrents en els debats lingüístics del país. El manifest també va provocar que els opinadors es dividissin entre els anomenats *optimistes* i els *pessimistes* a l'hora de valorar l'estat de la llengua i les mesures que calia prendre. Òbviament, el text també va rebre crítiques, com el fet de ser massa *pessimista* i *apocalíptic* (Castellanos 2011) o ser un text poc científic (López del Castillo et al. 1980). En tot cas, al primer discurs d'investidura de Jordi Pujol com a president de la Generalitat de Catalunya (22-4-1980), va situar la normalització de la llengua catalana com a eix fonamental del govern que naixia.

El 12 de març de 1981¹³, dues setmanes després de l'intent de cop d'estat del 23-F, apareixia el Manifiesto por la igualdad de derechos lingüísticos en Cataluña, conegut popularment com el 'Manifiesto de los 2.300' (De Miguel et al. 1981), publicat a *Diario 16*. La iniciativa inicial del text havia sorgit de docents i intel·lectuals vinculats a la Federació Catalana del PSOE¹⁴ (Tercero 2021), fruit del descontentament dels funcionaris educatius en el traspàs de la titularitat del govern estatal a la Generalitat i de les accions dels primers deu mesos del govern de Jordi Pujol.

Al text, els autors expressaven la profunda preocupació per la situació lingüística i cultural de Catalunya, que segons ells anava “hacia la intransigencia y el enfrentamiento entre comunidades, lo que puede provocar, de no corregirse, un proceso irreversible en el que la democracia y la paz social se vean gravemente amenazadas”. Tot i que a l'època de publicació del manifest, les polítiques de normalització lingüística encara eren a les beceroles¹⁵, els autors denunciaven el suposat propòsit del govern català de convertir el català en l'única llengua oficial de Catalunya, fent desaparèixer l'ús públic i oficial del castellà, la marginació de la cultura castellana i reivindicaven el dret a rebre l'ensenyament llengua materna. Albert

---

¹² “[...] amb llur ambigüitat i mitges tintes davant la magnitud de la qüestió aquí plantejada, no fan més que contribuir al procés de substratització i extinció a que es veu actualment sotmesa la llengua catalana” (Argente et al. 1979).

¹³ La redacció del manifest era del 25 de gener de 1981.

¹⁴ Tres anys abans, la Federació Catalana del PSOE havia confluït al PSC.

¹⁵ No seria fins dos anys després que s'aprovaria la Llei de Normalització Lingüística (1983).

Manent, Joan Reventós o Manuel Vázquez Montalbán¹⁶ van respondre les crítiques del manifest (Quintà 1981). Posteriorment, els escriptors Badia i Margarit, Ferraté, Oliver, Espriu, Foix, Pedrola, Rodoreda, Triadú, Castellet van respondre-hi amb un article col·lectiu a la revista *Serra d'Or* i un acte al Paraninf de la Universitat de Barcelona (Ortega 2016b), del qual en va sortir la idea de crear la Crida a la solidaritat en defensa de la llengua, la cultura i la nació catalanes¹⁷.

El 16 abril de 1981, l'expresident Josep Tarradellas publicava una carta a *La Vanguardia* en la qual, a banda d'altres aspectes relacionats amb el discurs i la relació amb Espanya, criticava l'"alocada política" sobre el model lingüístic del sistema educatiu del govern de Pujol.

Imatge 3. Article de Josep Tarradellas contra l'obra de govern de Jordi Pujol (*La Vanguardia*, 16-4-1981).

¹⁶ Vázquez Montalbán va declarar: “El manifiesto es, como mínimo, inoportuno. Aparece en el marco de una campaña tendente a querer demostrar que la autonomía catalana ha sido un elemento desestabilizador, lo cual es completamente falso. Continúan sin darse cuenta de que hay una desigualdad instrumental entre una lengua y la otra, muy favorable al castellano, en Cataluña, como lo prueba el predominio de la lengua castellana en la televisión, en los medios de comunicación en general y en la industria de la cultura, así como el peso de años de educación en un solo idioma, por sólo citar algunos aspectos. Decir en estas circunstancias que en Cataluña los oprimidos lingüísticamente son los castellano hablantes me parece una broma macabra”. (Quintà 1981)

¹⁷ Creada el 1981, la Crida a la solidaritat en defensa de la llengua, la cultura i la nació catalanes era una organització que tenia com a propòsit actuar de *lobby* davant les empreses per afavorir-hi l'ús de la llengua catalana. Les seves campanyes, amb vocació d'impacte mediàtic, van significar un revulsiu a l'escena catalana, amb exemples com l'ocupació de l'estació de Sants i de la megafonia de l'estació per reclamar a RENFE l'ús del català (1985), 10.000 avions de paper al vestíbul de l'aeroport del Prat (1985), pintar més de 3.000 cabines de Telefónica perquè hi inclogués el català (1985), pintar les bústies de correus (1985), encadenar-se a El Corte Inglés (1984) o penjar-hi una pancarta a la façana amb escaladors (1987). Els seus portaveus (Àngel Colom, Jordi Sánchez i Carles Riera) i integrants (com Joan Manuel Tresserras, Enric Marín o David Madí) van tenir, posteriorment, trajectòries destacades a la política catalana. Es va dissoldre l'any 1993. Vegeu-ne la història a Monné (1991) i Rodri (2003).

Font: Tercero, 2015

El 21 de maig de 1981, tres mesos després del Manifest dels 2.300, el grup terrorista Terra Lliure segresta l'aleshores professor d'institut Federico Jiménez Losantos, firmant del manifest, i li dispara a la cama. Aquest clima enrarit farà que alguns dels signants del manifest marxïn de Catalunya.

L'any 1983 s'aprova la Llei de normalització lingüística i s'inicien les polítiques de recuperació de l'ús del català a l'administració pública. A l'escola, s'aposta per crear una única línia educativa per a tota la població escolar, l'anomenat *model de conjunció lingüística*, amb el català com a llengua vehicular principal i com a centre de gravetat, i tècniques d'immersió lingüística. Es creen els mitjans de comunicació públics: TV3 i Catalunya Ràdio per normalitzar l'ús de la llengua als mitjans generalistes.

L'any 1994, l'Asociación por la Tolerancia¹⁸ publicarà el manifest "En castellà també, si us plau". Manifest per la tolerància lingüística a Catalunya, amb més de 14.000 firmes validades davant de notari i 50.000 adhesions en total un any més tard segons l'organització (Asociación por la Tolerancia 1994). Amb l'objectiu de "mostrar la nostra inquietud i fer sentir la nostra veu davant el creixent deteriorament de la convivència lingüística a Catalunya ocasionat per la cada vegada menys dissimulada aspiració monolingüista del catalanisme polític", denunciaven l'exclusió del castellà per part de la Generalitat a totes les esferes, l'infringiment dels drets dels castellanoparlants i la voluntat de substitució lingüística de la immersió lingüística. Proposaven, també, la creació de tres models lingüístics escolars diferents: un amb el castellà com a llengua vehicular amb el català com a assignatura, un de bilingüe i un amb el català com a llengua vehicular i el castellà com a assignatura, de manera que els pares poguessin triar. El primer firmant del manifest, Antonio Robles, serà el primer secretari general de Ciutadans i diputat quan el partit entri al Parlament (2006-2009).

El mateix 1994 l'Associacionisme Juvenil Català presenta el manifest Joves per la Llengua, i l'any 1996 Plataforma per la Llengua presenta el text Volem viure plenament en català.

Els debats de preparació de la Llei de política lingüística, que serà aprovada l'any 1998, també generen dos manifestos: Per un nou estatut social de la llengua catalana (1997), de l'Associació per a unes Noves Bases de Manresa, i el Documento sobre el uso de las lenguas

---

¹⁸ Formada per Antonio Robles Almeida, Ángela Diest Esco, Eduardo Jodra Martín, Paloma León Santos, Rafael Ávila Gámez, Félix Pérez Romera, Eusebio Murillo Sánchez, Xavier Bonet Lleixà, Eduardo Baroja Otero, José Ginés Gimeno, José Miguel Velasco Polonio, José Luis de Lacalle Fernández, entre d'altres.

oficiales en Catalunya (1997), també conegut com el Primer Manifest del Foro Babel. Els intel·lectuals agrupats al voltant de l'Associació per unes Noves Bases de Manresa¹⁹ consideraven que la política lingüística de la Generalitat havia estat insuficient per normalitzar la llengua i expressaven que “seria desitjable que s'avancés en un canvi legislatiu que, en qualsevol hipòtesi de futur de l'articulació de Catalunya amb Espanya, establís la llengua catalana com a única llengua oficial a Catalunya”. De signe totalment contrari, el manifest del Foro Babel²⁰ es pronunciava contra el contingut de la futura Llei de política lingüística que havia estat fet públic. Jutjaven la situació de la llengua catalana com a normalitzada²¹, i proposaven, entre altres propostes, l'eliminació de l'ús preferent del català a les administracions²².

Al juny de 1998, mig any després de l'aprovació de la Llei de política lingüística, el Foro Babel va publicar un segon manifest: Por un nuevo modelo de Cataluña, en el qual denunciava que la política lingüística que estava duent a terme el govern de Convergència i Unió “tiene como finalidad convertir el catalán en lengua única y obligatoria de todas las instituciones, con una clara opción por un monolingüismo que no se corresponde con la realidad lingüística existente” (Foro Babel 1998). Especialment, denunciaven l'ús del català com a “llengua vehicular única” a les escoles i la consideració que la cultura catalana era la que s'expressava en català.

En el marc de les discussions de cara a renovar l'Estatut d'autonomia, a la XXXIV Renovació de la Flama de la Llengua catalana (2003) es redactà el Manifest per la normalitat efectiva de la llengua catalana, que posteriorment va tenir l'adhesió d'Esquerra Republicana. El primer punt del manifest demanava que “el català ha de tornar a ser l'única llengua oficial de Catalunya” com a única manera d'evitar que la llengua desaparegués. El mateix any, la Coordinadora d'Associacions per la Llengua (CAL) demanava també que el català fos l'única llengua oficial al manifest Pel futur del català: única llengua oficial. El text denunciava que el català encara no era una llengua normal, la *fal·làcia del bilingüisme* i la necessitat de mobilització

---

¹⁹ Formada per Maria Àngels Anglada, Joan Argenté, Maria Barbal, Josep M. Benet i Jornet, Jaume Cabré, Salvador Cardús, Eliseu Climent, Joan B. Culla, Carles Duarte, Maria de la Pau Janer, Maria Mercè Marçal, Isidor Marí, Joan Martí, Miquel Martí i Pol, Modest Prats, Miquel Pueyo, Raül Romeva, Joana Raspall, Miquel Strubell, Lluís Maria Xirinacs, entre d'altres.

²⁰ Firmat per Félix de Azúa, Victoria Camps, Francesc de Carreras, José Agustín Goytisolo, Juan Marsé, Eduardo Mendoza, Terenci Moix, Rosa Regàs o Esther Tusquets, entre d'altres.

²¹ “Hoy se puede decir que la situación de excepcionalidad ha sido superada y que el catalán ha entrado en una fase de normalidad.” (Foro Babel 1997)

²² “Las instituciones políticas y las administraciones públicas con sede en Cataluña están obligadas a atender a los ciudadanos, con igualdad de condiciones, en las dos lenguas oficiales, y no es legítimo considerar como propia de estas instituciones y administraciones públicas solamente una de las dos lenguas.” (Foro Babel 1997)

popular i del teixit associatiu a favor de la llengua. Salvador Cardús, Oriol Junqueras o Bernat Joan van participar en aquesta campanya (Mayans 2013).

Dos anys després de l'aprovació de l'Estatut (2006), es presentà el Manifiesto por la lengua común (Vargas Llosa et al. 2008), firmat per divuit intel·lectuals²³, alguns dels quals vinculats al partit Unión, progreso y democracia (UPyD). Després de la presentació del text (23-6-2008), el diari *El Mundo* va engegar una campanya que va obtenir més de 130.000 adhesions, i el partit UPyD va organitzar una recollida de firmes per tot Espanya. El PP també s'hi va sumar, a més de figures com l'escriptor Miguel Delibes, el tenor Plácido Domingo, l'acadèmica de la RAE Ana María Matute, el futbolista Iker Casillas, l'entrenador Luís Aragonés o el torero Cayetano Rivera Ordóñez²⁴. Telecinco i Telemadrid també hi van donar suport (El Mundo 2008b) (imatge 4).

Imatge 4. Formulari del diari El Mundo de recollida d'adhesions al Manifiesto por la lengua común.

ADHIÉRASE AL MANIFIESTO

Lea el documento (PDF) | Busque si está adherido

Si lo desea, puede adherirse a través de este formulario o completando el boletín de adhesión que se publica en EL MUNDO, acompañando una fotocopia de su DNI, al número de Fax 912974798.

Nombre

Apellidos

DNI

Estos datos serán incorporados a un fichero de Unidad Editorial Información General S.L., con domicilio en Madrid, Avda. de San Luis nº 25, con la finalidad de gestionar su apoyo al "Manifiesto por la Lengua Común", divulgando su adhesión al mismo y realizando cualquier acción de presentación de las firmas obtenidas ante cualquier organismo público o privado, con objeto de defender la lengua común. Usted podrá ejercitar sus derechos de acceso, rectificación, cancelación y oposición mediante petición escrita dirigida a la dirección antes indicada (Ref. LOPD).

Font: <https://www.elmundo.es/elmundo/2008/06/30/barcelona/1214829509.html>

²³ Va ser firmat per Mario Vargas Llosa, José Antonio Marina, Aurelio Arteta, Félix de Azúa, Albert Boadella, Carlos Castilla del Pino, Luis Alberto de Cuenca, Arcadi Espada, Alberto González Troyano, Antonio Lastra, Carmen Iglesias, Carlos Martínez Gorriarán, José Luis Pardo, Alvaro Pombo, Ramón Rodríguez, José Mª Ruiz Soroa, Fernando Savater i Fernando Sosa Wagner (Vargas Llosa et al. 2008).

²⁴ Vegeu més firmants coneguts a *Más adhesiones del mundo de la cultura, la investigación y el deporte al Manifiesto* (El Mundo 2008a)

A partir de quatre premisses (la justificació de l'asimetria legal respecte el deure de conèixer el castellà²⁵, els drets lingüístics individuals²⁶, crítiques a la *imposició* de les *llengües autonòmiques* al sistema educatiu²⁷ i demanda de no discriminació dels castellanoparlants²⁸), proposava al Parlament espanyol de refer la normativa legal vigent per dir que (1) el castellà és la llengua comuna i oficial i l'única de la qual se'n pot exigir el coneixement, (2) el dret a ser educats en llengua castellana, (3) el dret a ser atès en les dues llengües oficials a les autonomies bilingües, (4) l'obligatorietat que els senyals i la retolació pública sigui bilingüe i (5) la regulació de l'ús del castellà per part dels representants polítics a l'àmbit estatal i a l'estranger.

Un mes després de la presentació d'aquest manifest (17-7-2008), Plataforma per la Llengua i 23 associacions d'immigrants²⁹ presenten el manifest El català, llengua comuna (Plataforma

---

²⁵ “Todas las lenguas oficiales en el Estado son igualmente españolas y merecedoras de protección institucional como patrimonio compartido, pero sólo una de ellas es común a todos, oficial en todo el territorio nacional y por tanto sólo una de ellas -el castellano- goza del deber constitucional de ser conocida y de la presunción consecuente de que todos la conocen. Es decir, hay una asimetría entre las lenguas españolas oficiales, lo cual no implica injusticia (?) de ningún tipo porque en España hay diversas realidades culturales pero sólo una de ellas es universalmente oficial en nuestro Estado democrático. Y contar con una lengua política común es una enorme riqueza para la democracia, aún más si se trata de una lengua de tanto arraigo histórico en todo el país y de tanta vigencia en el mundo entero como el castellano.” (Vargas Llosa et al. 2008)

²⁶ “Son los ciudadanos quienes tienen derechos lingüísticos, no los territorios ni mucho menos las lenguas mismas. O sea: los ciudadanos que hablan cualquiera de las lenguas cooficiales tienen derecho a recibir educación y ser atendidos por la administración en ella, pero las lenguas no tienen el derecho de conseguir coactivamente hablantes ni a imponerse como prioritarias en educación, información, rotulación, instituciones, etc... en detrimento del castellano (y mucho menos se puede llamar a semejante atropello «normalización lingüística».)” (Vargas Llosa et al. 2008)

²⁷ “En las comunidades bilingües es un deseo encomiable aspirar a que todos los ciudadanos lleguen a conocer bien la lengua cooficial, junto a la obligación de conocer la común del país (que también es la común dentro de esa comunidad, no lo olvidemos). Pero tal aspiración puede ser solamente estimulada, no impuesta. Es lógico suponer que siempre habrá muchos ciudadanos que prefieran desarrollar su vida cotidiana y profesional en castellano, conociendo sólo de la lengua autonómica lo suficiente para convivir cortésmente con los demás y disfrutar en lo posible de las manifestaciones culturales en ella. Que ciertas autoridades autonómicas anhelan como ideal lograr un máximo techo competencial bilingüe no justifica decretar la lengua autonómica como vehículo exclusivo ni primordial de educación o de relaciones con la Administración pública. Conviene recordar que este tipo de imposiciones abusivas daña especialmente las posibilidades laborales o sociales de los más desfavorecidos, recortando sus alternativas y su movilidad.” (Vargas Llosa et al. 2008)

²⁸ “Ciertamente, el artículo tercero, apartado 3, de la Constitución establece que «las distintas modalidades lingüísticas de España son un patrimonio cultural que será objeto de especial respeto y protección». Nada cabe objetar a esta disposición tan generosa como justa, proclamada para acabar con las prohibiciones y restricciones que padecían esas lenguas. Cumplido sobradamente hoy tal objetivo, sería un fraude constitucional y una auténtica felonía utilizar tal artículo para justificar la discriminación, marginación o minusvaloración de los ciudadanos monolingües en castellano en alguna de las formas antes indicadas.” (Vargas Llosa et al. 2008)

²⁹ Asociación de Mujeres Ecuato-guineanas E'Waiso Ipola, Asociación de Profesionales Bolivianos en Barcelona (APBB), Associació Catalana de Residents Senegalesos, Associació d'Amics del Poble Marroquí (ITRAN), Associació d'Estudiants i Investigadors Xinesos de Catalunya, Associació de Dones Amazigues Tamettut, Associació de Tallers Afrocatalans (ATAC), Associació de Treballadors Pakistanesos, Associació de Treballadors Immigrants i Marroquins de Catalunya (ATIMCA), Centre Cultural Islàmic Camí de la Pau, Centro Boliviano-Catalán, Comunitat Palestina de Catalunya, Cornellà Sense Fronteres (membre del grup Agraw Amazic N Catalunya), El Mirador dels Immigrants, Els Altres Andalusos, Espazo Galego dos Països Catalans, Federació d'Associacions Americanes de Catalunya (FASAMCAT), Federació d'Entitats Bolivianes a Catalunya (Fedebol), Federación de Entidades Ecuatorianas en Catalunya (FEECAT), Llactacarú (Asociación de Inmigrantes Ecuatorianos en Catalunya para la Solidaridad y la Cooperación), Rede.cat i Veü Pròpia.

per la Llengua 2008), acompanyat d'una campanya lligada al Pacte Nacional per a la Immigració. L'entitat relançarà la campanya i el manifest l'any 2018, amb anuncis amb cares conegudes com la del president Montilla, el diputat Gabriel Rufián, la cantant Elena Gadel o la monja Sor Lucía Caram, entre d'altres; i va recollir 5.194 signatures.

Taula 5. Resum dels principals manifestos lingüístics i autors.

Any	Manifest	Autors
1979	Una nació sense estat, un poble sense llengua? ('Manifest d'Els Marges')	Joan Argente, Jordi Castellanos, Manuel Jorba, Joaquim Molas, Josep Murgades, Josep M. Nadal i Enric Sullà
1980	Resposta a <i>Els Marges</i>	Lluís López del Castillo, Joan Martí i Castell, Francesc Vallverdú, Joaquim Viaplana
1981	Manifiesto por la igualdad de derechos lingüísticos en Cataluña ('Manifiesto de los 2.300')	Amando de Miguel, Carlos Sahagún, F.J. Losantos, José Luis Reinoso, Pedro Penalva, Esteban Pinilla de las Heras, José María Vizcay, Jesús Vicente, Santiago Trancón, Alberto Cardín y 2.300 firmes més
1994	"En castellà també, si us plau". Manifest per la tolerància lingüística a Catalunya	Asociación por la Tolerancia
1994	Joves per la llengua	Asociacionisme juvenil català
1996	Volem viure plenament en català	Plataforma per la Llengua
1997	Per un nou estatut social de la llengua catalana	Associació per a unes Noves Bases de Manresa
1997	Documento sobre el uso de las lenguas oficiales en Catalunya ('Primer manifest del Foro Babel')	Foro Babel
1998	Por un nuevo modelo de Cataluña ('Segon manifest del Foro Babel')	Foro Babel
2003	Manifest per la normalitat efectiva de la llengua catalana	XXXIV Renovació de la Flama de la Llengua catalana
2003	Pel futur del català: única llengua oficial	Coordinadora d'Associacions per la Llengua (CAL)
2008	Manifiesto por la lengua común	Mario Vargas Llosa, José Antonio Marina, Aurelio Arteta, Félix de Azúa, Albert Boadella, Carlos Castilla del Pino, Luis Alberto de Cuenca, Arcadi Espada, Alberto González Troyano, Antonio Lastra, Carmen Iglesias, Carlos Martínez Gorriarán, José Luis Pardo, Alvaro Pombo, Ramón Rodríguez, José M ^a Ruiz Soroa, Fernando Savater y Fernando Sosa Wagner
2008	El català, llengua comuna	Plataforma per la Llengua i 23 associacions d'immigrants

Font: elaboració pròpia

2.3 El procés de normalització lingüística

Després del franquisme, les prohibicions de tot tipus³⁰ i la minorització³¹ política, demogràfica i cultural de la llengua catalana havien fet retrocedir la llengua en tots els nivells. A més, l'arribada de diverses onades d'immigració procedents de la resta d'Espanya va provocar un canvi en la composició demolingüística de la població catalana i en el paisatge lingüístic i sonor. Si a principi de segle predominava el monolingüisme en català entre la població resident a Catalunya, a partir de l'arribada d'aquesta població el castellà es fa més present a Catalunya i la població catalanoparlant es comença a bilingüitzar a través de l'escola, el contacte amb els nouvinguts i els incipients mitjans de comunicació (de Rosselló, Galindo, i Bernat Baltrons 2022; Galindo, De Rosselló, i Bernat 2021; Gomà 2020).

Amb la restauració de la Generalitat (1977) i la recuperació de les institucions, es va començar el camí cap a la normalització lingüística, amb l'objectiu que la llengua catalana esdevingués una llengua completa (Lamuela 1994)³². Posteriorment, el procés de normalització del català esdevindrà un referent internacional per a les altres llengües minoritzades. El cas català, a més, té diferents aspectes que el singularitzen respecte les realitats d'altres països i el fan un cas especialment interessant a nivell internacional, ja que es parteix del plantejament integracionista de les comunitats lingüístiques, la doble oficialitat asimètrica actual, la diferència d'obligacions respecte el coneixement de llengües i la declaració del català i l'aranès com a *llengües pròpies* (Vila i Moreno 2019).

Els primers passos per iniciar la normalització es van produir l'any 1980, amb la creació de tres infraestructures clau: la Direcció General de Política Lingüística, l'Institut de Sociolingüística Catalana i el Servei d'Ensenyament del Català (SEDEC).

L'any 1983 es va aprovar la Llei de Normalització Lingüística, amb 105 vots a favor i una abstenció. En aquesta etapa i fruit del precedent històric del qual es venia, hi havia un consens generalitzat sobre la necessitat de dur a terme polítiques per normalitzar la llengua. La natura

---

³⁰ Vegeu un recull de prohibicions i normatives recopilades a Benet, 1995; Ferrer i Gironès, 1985; Solé i Sabaté, 1993.

³¹ La minorització és el procés pel qual una comunitat lingüística passa a estar subordinada a una altra o uns altres grups lingüístics amb els quals comparteix un marc estatal. Per a una descripció aprofundida de la minorització vegeu Pueyo (1987).

³² Les llengües completes són aquelles que tenen una "practicitat completa en el sentit que permeten de participar en totes les activitats conegudes en la societat que les utilitza. Són llengües completes les que són usades sense distribució funcional almenys per una part de la població: les llengües de les societats monolingües o les llengües parlades al costat de les llengües parcials en les societats plurilingües" (Lamuela, 1994: 47).

consensualista, a més, era reivindicada per la mateixa Generalitat³³. A partir d'aquesta llei, s'inicien les polítiques de normalització de la llengua a l'administració, l'ensenyament i els mitjans de comunicació³⁴, amb objectius ambiciosos i altes expectatives.

L'any 1987 s'aprova el Decret 107/1987, de 13 de març (DOGC núm. 827, de 10 d'abril), pel qual es regula l'ús de les llengües oficials per part de l'Administració de la Generalitat de Catalunya. L'any 1989 es va crear el Consorci per a la Normalització Lingüística, amb l'objectiu que cobreixi l'ensenyament de la llengua catalana als adults que no la van poder estudiar durant el franquisme o adults nous que necessitessin aprendre-la. Amb la progressiva catalanització de l'ensenyament i de les diferents esferes de la vida pública catalana, comencen a aparèixer veus contràries a la normalització, principalment del món funcionarial (ensenyament i justícia) (Voltas 1996).

L'any 1995 es va aprovar el Pla General de Política Lingüística, i l'any 1998 es va aprovar Llei de Política Lingüística³⁵, que a més dels objectius compartits amb la llei de Normalització Lingüística, donava un pas més endavant i legislava sobre l'àmbit empresarial³⁶. A partir dels anys 2000, amb l'inici de l'onada migratòria internacional (gràfic 1), el bilingüisme deixarà pas al plurilingüisme, fins a arribar a les més de 300 llengües inventariades a Catalunya (Grup d'Estudi de Llengües Amenacades 2016).

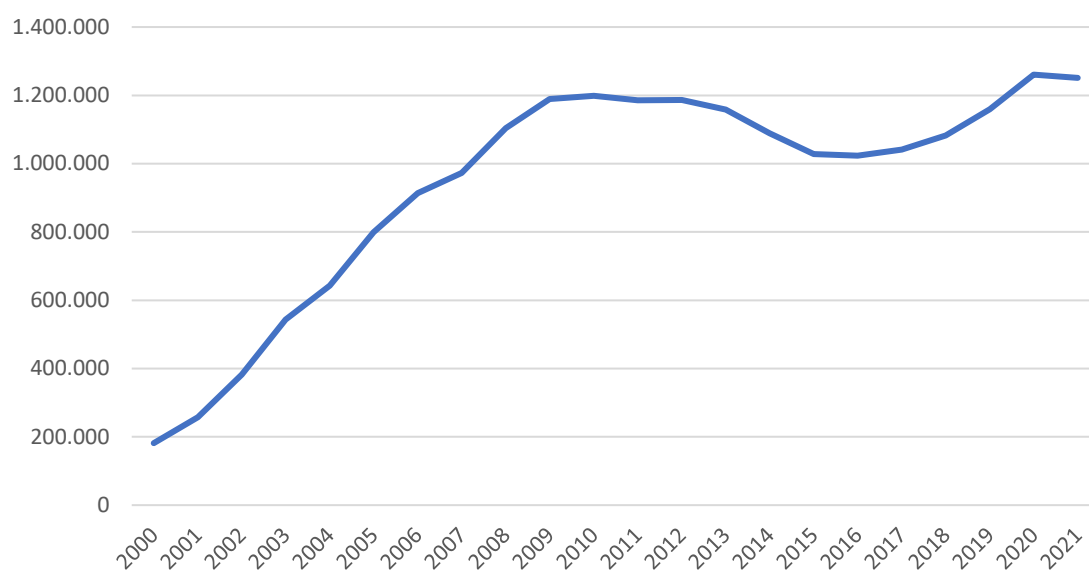
³³ “[...] les administracions públiques s’han trobat esforçant-se a reivindicar que la promoció del català no genera ni generarà «cap conflicte (social)»” (Boix i Vila, 1998: 99).

³⁴ L'any 1983 s'inauguren TV3 i Catalunya Ràdio, els mitjans públics de la Generalitat.

³⁵ Per resseguir l'evolució del procés d'elaboració de la Llei de Política Lingüística, vegeu Argelaguet (1998).

³⁶ Per exemple, l'article 32 establia que “1. Les empreses i els establiments dedicats a la venda de productes o a la prestació de serveis que desenvolupen llur activitat a Catalunya han d'estar en condicions de poder atendre els consumidors i consumidores quan s'expressin en qualsevol de les llengües oficials” (Llei de Política Lingüística, 1998).

Gràfic 1. Evolució de la població estrangera a Catalunya. 2000-2021.

Font: Idescat (2021), a partir del padró continu de l'INE.

Quaranta anys després de l'inici de les polítiques de normalització lingüística, les dades mostren que no s'ha aconseguit arribar a la *normalitat lingüística*, a “la funcionalitat completa i ús social predominant” (Pradilla 2015), fet que provoca en alguns col·lectius de parlants estrès sociolingüístic i *dolor* de llengua (Larreula 2002).

De fet, la mateixa Consellera de Cultura, Natàlia Garriga, afirma que “Seria injust ignorar que la societat catalana ha fet i fa esforços ingents per normalitzar la seva llengua, i que ha aconseguit nombrosos èxits. Però tot i aquests avenços, ens trobem a una distància considerable d'haver assolit aquells objectius de coneixement generalitzat i ús normal de la llengua catalana en tots els àmbits que eren els mínims amb els quals ens havíem compromès durant la Transició. El català no és encara una llengua emprada normalment en tots els àmbits i, de fet, el seu ús fins i tot està retrocedint en no pocs terrenys.” (Garriga 2022).

La gestió del plurilingüisme al segle XXI ha augmentat la seva complexitat. En un món globalitzat, el model econòmic mundial ha incrementat la pressió sobre les comunitats lingüístiques mitjanes com la catalana. El model econòmic actual de Catalunya té dos impactes principals: (1) la contínua mobilitat de les persones fa difícil establir la població i impedeix l'aprenentatge del català i (2) la precarietat laboral, els salaris baixos, les feines a temps parcial, la gran inestabilitat del mercat laboral i la mala conciliació familiar provoquen una baixa natalitat entre els ciutadans autòctons i una piràmide de població envellida (Puig 2015; 2021). La creixent internacionalització, a més, afecta àmbits concrets de la societat, que

veuen incrementades les tensions entre la utilització de la llengua *local* (en el nostre cas, el català) i la llengua franca internacional (l'anglès). Els usos lingüístics de les universitats serien un dels exemples d'aquesta tensió³⁷.

A més, al llarg d'aquests quaranta anys hi ha hagut una pèrdua del consens polític a l'entorn de les mesures de normalització de la llengua, accentuat per la creació i auge del partit Ciutadans, que va provocar un canvi en el marc discursiu tradicional sobre la llengua. Tot i això, la política lingüística del govern genera un 71% d'aprovació entre la ciutadania segons el CEO (gener de 2017).

---

³⁷ En aquest sentit, les polítiques lingüístiques de les universitats daneses, fineses o hebrees poden servir com a model de gestió del plurilingüisme per a les universitats catalanes (F. X. Vila i Bretxa 2015).

3 Capítol 3. El cas català: l'actualitat

3.1 El règim lingüístic actual

Els discursos al voltant del marc legal sobre l'oficialitat lingüística d'un nou Estat català sovint fan referència al règim lingüístic actual. En aquest apartat, revisarem quina és la legalitat vigent.

Internacionalment, hi ha diverses disposicions de les Nacions Unides que regulen aspectes lingüístics (taula 6).

Taula 6. Declaracions, pactes i disposicions de les Nacions Unides sobre llengües.

Any	Nom	Contingut
1948	Declaració Universal dels Drets Humans	Article 2: no-discriminació per raó de llengua
1966	Pacte Internacional de Drets Civils i Polítics	Article 27: dret de les minories al propi idioma
2001	Declaració Universal sobre la Diversitat Cultural	Article 8: sobre el tractament de les mercaderies i els serveis culturals com a simples matèries o béns de consum
2003	Convenció per a la Salvaguarda del Patrimoni Cultural Immaterial	Article 2.2: propugna la preservació de “la llengua com a vehicle de patrimoni cultural immaterial”
2003	Recomanació Referent a la Promoció i l'Ús del Multilingüisme i l'Accés Universal al Ciberespai	Demana la supressió de les barreres que dificulten l'ús normal de totes les llengües en el món digital
2004	Informe Llibertat cultural en el món divers d'avui	Propostes i experiències per promoure polítiques justes de diversitat lingüística i cultural
2005	Convenció sobre la Protecció i la Promoció de la Diversitat de les Expressions Culturals	Articles 4.6 i 6.2b: estableixen que totes les polítiques i regulacions culturals relatives als béns i serveis culturals poden contenir disposicions sobre la llengua que s'hi fa servir

Font: elaboració pròpia a partir de (Marí 2022)

A nivell europeu, el català no és llengua oficial. S'ha demanat l'oficialitat del català el 1986, quan Espanya va accedir a la Comunitat Europea; el 1987, demanat pel Parlament de les Balears; el 1988 i el 2001, demanat pel Parlament de Catalunya; el 2002, tornat a demanar per part del Parlament de les Balears; i el 2003, demanat amb el suport de la Convenció Catalana per al Debat sobre el Futur de la Unió Europea, en el marc de la redacció de la Constitució Europea. L'any 2005 el Consell de la Unió Europea va aprovar la possibilitat d'utilitzar el

català com llengua no oficial de la UE amb les relacions entre la UE i els ciutadans. L'any 2022, Esquerra Republicana de Catalunya va arrencar un compromís del govern espanyol a la Taula de negociació per tal de sol·licitar a la presidència del Parlament Europeu la possibilitat d'utilitzar el català com a llengua d'ús al ple.

Europa protegeix les llengües no estatals a través de la Carta Europea per a les Llengües Regionals i Minoritàries (1992), signada per l'Estat espanyol l'any 1992 i ratificada el 2001. Tot i això, s'han detectat diversos incompliments de l'Estat espanyol pel que fa a les qüestions regulades en aquesta Carta (informes del Comitè de seguiment 2005, 2008, 2012, 2016 o 2018), sense que hi hagi hagut cap conseqüència.

A nivell espanyol, el castellà és l'única llengua oficial de l'Estat. Les *altres* llengües (català, basc i gallec) només són oficials als respectius territoris (Catalunya, País Valencià, Illes Balears; País Basc i Navarra; Galícia). El fet que l'article 3 de la Constitució espanyola obligui a saber castellà³⁸ provoca una desigualtat legal pel que fa als drets i deures lingüístics, ja que aquesta obligació no existeix en els estatuts de la resta de llengües³⁹. Així, es produeix un plurilingüisme desigual, dins d'un estat que basa la seva política lingüística en l'hegemonia del castellà i les polítiques castellanitzadores (per exemple, en la regulació dels canals privats de televisió o en la prohibició de crear federacions entre comunitats autònomes). L'any 2007 es va crear un Consell de Llengües Cooficials, però no ha dut a terme cap tasca significativa.

A nivell català, l'Estatut actual declara el català i l'aranès com a llengües pròpies de Catalunya; i el català, l'aranès i el castellà com a llengües oficials de Catalunya⁴⁰, amb una aplicació que tradicionalment s'ha conegut com de doble oficialitat asimètrica.

---

³⁸ Article 3.

1. El castellano es la lengua española oficial del Estado. Todos los españoles tienen el deber de conocerla y el derecho a usarla.
2. Las demás lenguas españolas serán también oficiales en las respectivas Comunidades Autónomas de acuerdo con sus Estatutos.
3. La riqueza de las distintas modalidades lingüísticas de España es un patrimonio cultural que será objeto de especial respeto y protección.

³⁹ Tot i que es va intentar situar la mateixa obligació a l'Estatut del 2006, el Tribunal Constitucional no ho va acceptar (Sentència 31/2010).

⁴⁰ Article 6. La llengua pròpia i les llengües oficials

1. La llengua pròpia de Catalunya és el català. Com a tal, el català és la llengua d'ús normal i preferent de les administracions públiques i dels mitjans de comunicació públics de Catalunya, i és també la llengua normalment emprada com a vehicular i d'aprenentatge en l'ensenyament.
2. El català és la llengua oficial de Catalunya. També ho és el castellà, que és la llengua oficial de l'Estat espanyol. Totes les persones tenen el dret d'utilitzar les dues llengües oficials i els ciutadans de Catalunya tenen el dret i el deure de conèixer-les. Els poders públics de Catalunya han d'establir les mesures necessàries per a facilitar l'exercici d'aquests drets i el compliment d'aquest deure. D'acord amb el que disposa l'article 32, no hi pot haver discriminació per l'ús de qualsevol de les dues llengües.

La sentència 31/2010 del Tribunal Constitucional va retallar la versió inicial de l'Estatut, votada en referèndum pel poble de Catalunya (18-6-2006). Concretament, en va anul·lar 14 articles i reinterpretar de forma restrictiva 27 més. Dels articles reinterpretats, 5 corresponen a temes lingüístics (taula 7), i sempre es reinterpreta a favor de l'ús del castellà (taula 8). Per exemple, en l'àmbit dels usos lingüístics de l'administració, va eliminar la condició de llengua preferent per al català (article 6.1)^{41,42}, fet que es contradiu amb la Llei de Política Lingüística de 1998, en la qual sí que hi és vigent⁴³.

Taula 7. Articles lingüístics reinterpretats a la sentència 31/2010 del Tribunal Constitucional sobre l'Estatut de 2006.

Articles reinterpretats
– Article 6.2, sobre el deure de conèixer el català
– Article 33.5, sobre els drets lingüístics davant de les administracions públiques i institucions estatals
– Article 34, sobre drets lingüístics dels consumidors i usuaris
– Article 50.5, sobre foment i difusió del català
– Article 35.1, sobre ensenyament

Font: Milian et al. (2010)

Taula 8. Exemple d'article reinterpretat.

Estatut de 2006	Interpretació sentència 31/2010
Totes les persones tenen dret a rebre l'ensenyament en català, d'acord amb el que estableix aquest Estatut. El català s'ha d'utilitzar normalment com a llengua vehicular i d'aprenentatge en l'ensenyament universitari i en el no universitari.	[...] nada permite, sin embargo, que el castellano no sea objeto de idéntico derecho ni disfrute, con la catalana, de la condición de lengua vehicular de la enseñanza. [...] Es constitucionalmente obligado que las dos lenguas cooficiales sean reconocidas por los poderes públicos competentes como vehiculares.

3. La Generalitat i l'Estat han d'emprendre les accions necessàries per al reconeixement de l'oficialitat del català a la Unió Europea i la presència i la utilització del català en els organismes internacionals i en els tractats internacionals de contingut cultural o lingüístic.

4. La Generalitat ha de promoure la comunicació i la cooperació amb les altres comunitats i els altres territoris que comparteixen patrimoni lingüístic amb Catalunya. A aquests efectes, la Generalitat i l'Estat, segons que correspongui, poden subscriure convenis, tractats i altres mecanismes de col·laboració per a la promoció i la difusió exterior del català.

5. La llengua occitana, denominada aranès a l'Aran, és la llengua pròpia d'aquest territori i és oficial a Catalunya, d'acord amb el que estableixen aquest Estatut i les lleis de normalització lingüística.

⁴¹ “La llengua pròpia de Catalunya és el català. Com a tal, el català és la llengua d'ús normal i preferent de les administracions públiques.”

⁴² Sentència del Tribunal Constitucional 31/2010, de 28 de juny. La sentència diu (punt 14a):

“Toda lengua oficial es, por tanto —también allí donde comparte esa cualidad con otra lengua española—, lengua de uso normal por y ante el poder público. También, en consecuencia, lo es el castellano por y ante las administraciones públicas catalanas, que, como el poder público estatal en Cataluña, no pueden tener preferencia por ninguna de las dos lenguas oficiales.”

⁴³ Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística de 1998. Article 2. El català, com a llengua pròpia, és:

La llengua de totes les institucions de Catalunya, i en especial de l'Administració de la Generalitat, de l'Administració local, de les corporacions públiques, de les empreses i els serveis públics, dels mitjans de comunicació institucionals, de l'ensenyament i de la toponímia.

La llengua preferentment emprada per l'Administració de l'Estat a Catalunya en la forma que aquesta mateixa determini, per les altres institucions i, en general, per les empreses i les entitats que ofereixen serveis al públic.

Font: Milian et al. (2010)

Per a una interpretació jurídica de la sentència, vegeu el monogràfic “Especial Sentència 31/2010 del Tribunal Constitucional, sobre l'EAC 2006” de la *Revista Catalana de Dret Públic*. Per analitzar l'impacte de la sentència sobre llengua, vegeu Milian et al. (2010). Per resseguir les converses al voltant de l'oficialitat lingüística de l'Estatut de 2006, vegeu Argelaguet (2007).

3.2 La situació sociolingüística actual

Incloem un apunt breu sobre la situació actual de la llengua perquè als articles sobre el debat sovint hi surten referències a aquest tema, sovint també amb errors conceptuals o d'interpretació de les dades. La situació sociolingüística és diferent als diversos territoris de parla catalana, per les limitacions d'espai i l'objectiu de l'estudi, ens centrarem únicament en la situació de Catalunya⁴⁴.

Malgrat que popularment sovint se senti que el català és una llengua *petita*, el nombre de parlants de la llengua al conjunt de territoris de parla catalana se situa al voltant dels 10 milions: 9'67 milions la parlen, 11'91 milions l'entenen, 7'39 milions la saben escriure i 10 milions la poden llegir (Vila Moreno 2020). Aquestes xifres fan que la llengua catalana pugui anomenar-se una *llengua de mida mitjana*⁴⁵ (Bastardas, Boix, i Torrens 2018; Boix-Fuster i Farràs 2013; F. X. Vila 2013b), equiparable a altres comunitats lingüístiques europees com la del danès, l'eslovè, l'estonià o el suec⁴⁶. És la segona llengua oficial amb més parlants de l'Estat espanyol i la llengua amb més parlants que no és oficial a la Unió Europea, amb un nombre de parlants similar al búlgar, l'eslovac, el danès, el finès o el suec.

La situació sociolingüística de la llengua és també un tema recurrent en els debats públics, amb entitats que declaren que s'ha entrat en una fase d'emergència lingüística (Plataforma

---

⁴⁴ Per a una anàlisi completa de la situació a tots els territoris de parla catalana, vegeu Pradilla (2019).

⁴⁵ La definició que Bastardas et al. (2018: 13) fan del terme *comunitat lingüística mitjana* és: “Les comunitats lingüístiques mitjanes (CLM) són aquelles comunitats amb dimensions demogràfiques prou amples (entre 500.000 i 25 milions de parlants) per poder disposar de recursos administratius, acadèmics, comunicatius i polítics, que permetin el desenvolupament de llengües completes (Lamuela 1994), amb prou seguretat i viabilitat (F. X. Vila i Bretxa 2013)”.

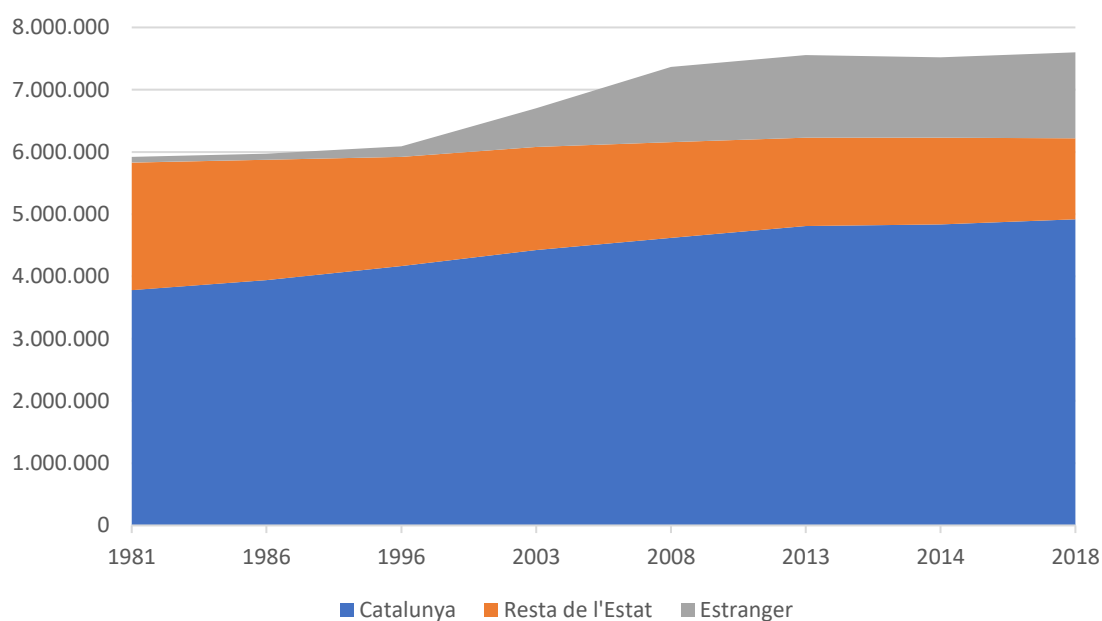
⁴⁶ Cal tenir present, però, que aquestes altres comunitats tenen un estat propi i independència legislativa dins del marc de la comunitat internacional.

per la Llengua 2020) o acadèmics que qualifiquen la situació com “en procés d’extinció” amb només vint anys de vida futura (Junyent 2020). Tot i això, no trobem la llengua catalana en una posició d’amenaça imminent de desaparició dins de la llista de llengües amenaçades de la UNESCO (Salminen 1999). La discussió sobre la vitalitat de la llengua és també present en el debat sobre l’oficialitat lingüística d’una Catalunya sobirana.

Per tant, començarem aquest apartat amb una primera pregunta: quina és la situació actual de la llengua? Per entendre les dades, cal tenir present dos aspectes fonamentals: (1) la profunda transformació demogràfica experimentada en el darrer segle, i (2) diferenciar les dades absolutes de les dades percentuals.

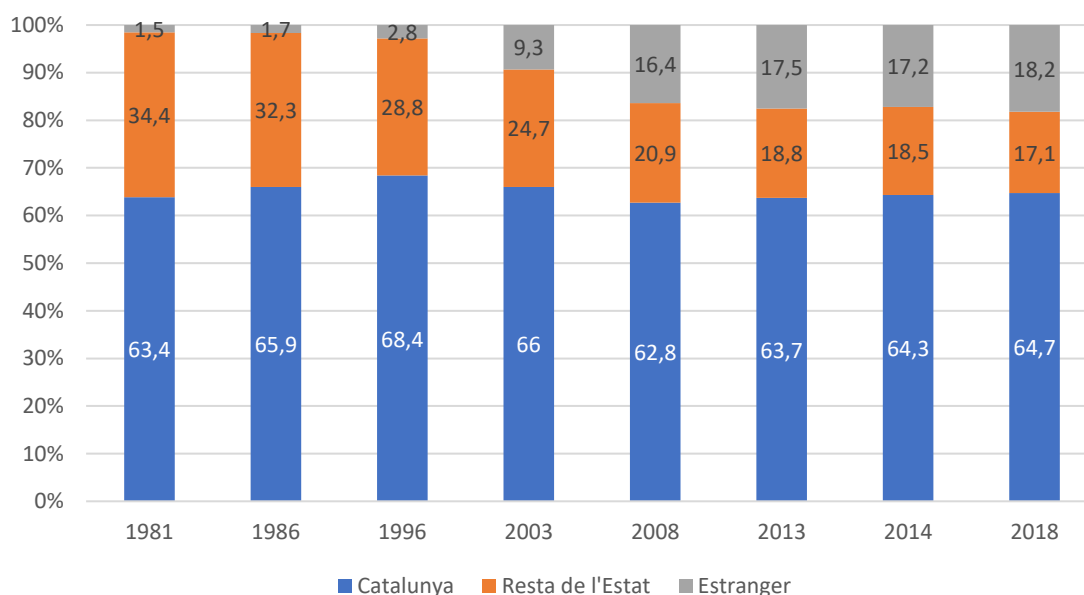
Després de les diverses onades migratòries d’origen espanyol del segle XX (Domingo 2014), a partir dels anys 2000 comença a arribar a Catalunya població d’arreu del món i es produeix un canvi en la composició de la població. En valors absoluts, la població nascuda a Catalunya s’ha mantingut estable (gràfic 2). Des del 1981, el percentatge de població nascuda a l’estranger ha passat d’un 1’5 % a un 18’2 %, i els nascuts a la resta de l’Estat han passat d’un 34’4 % a un 17’1 % (gràfic 3). Aquesta evolució fa que un terç de la població catalana hagi nascut fora de Catalunya, que es concentra sobretot en les franges d’edat laboral (20-54 anys) pel que fa a la població estrangera i en la franja de més de 65 anys pel que fa a la població provinent de la resta de l’Estat.

Gràfic 2. Població segons el lloc de naixement. Valors absoluts. 1981-2018.

Font: EULP2018 (Generalitat de Catalunya 2019), dades extretes del padró continu (Idescat).

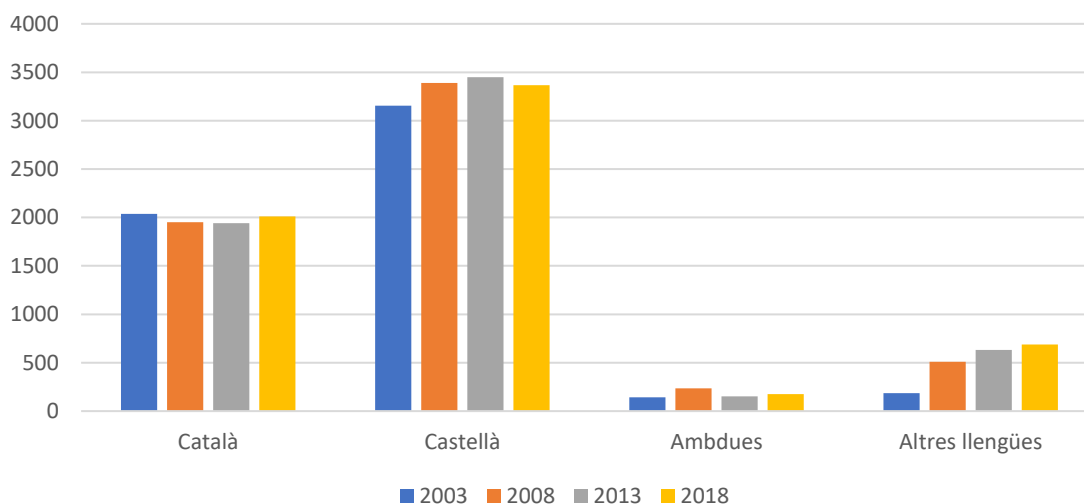
Gràfic 3. Població segons el lloc de naixement. Percentatges. 1981-2018.

Font: EULP2018 (Generalitat de Catalunya 2019), dades extretes del padró continu (Idescat).

El canvi en l'origen geogràfic de la població va comportar també un canvi en la llengua inicial⁴⁷ de la població catalana. Entre 2003 i 2018, les xifres absolutes ens mostren un volum estable de catalanoparlants, castellanoparlants i bilingües inicials i un increment de la població d'altres llengües inicials, fruit de l'onada migratòria internacional (gràfic 4). L'augment de població fa, però, que els percentatges es vegin reduïts al llarg dels anys, pel canvi en les proporcions totals (gràfic 5).

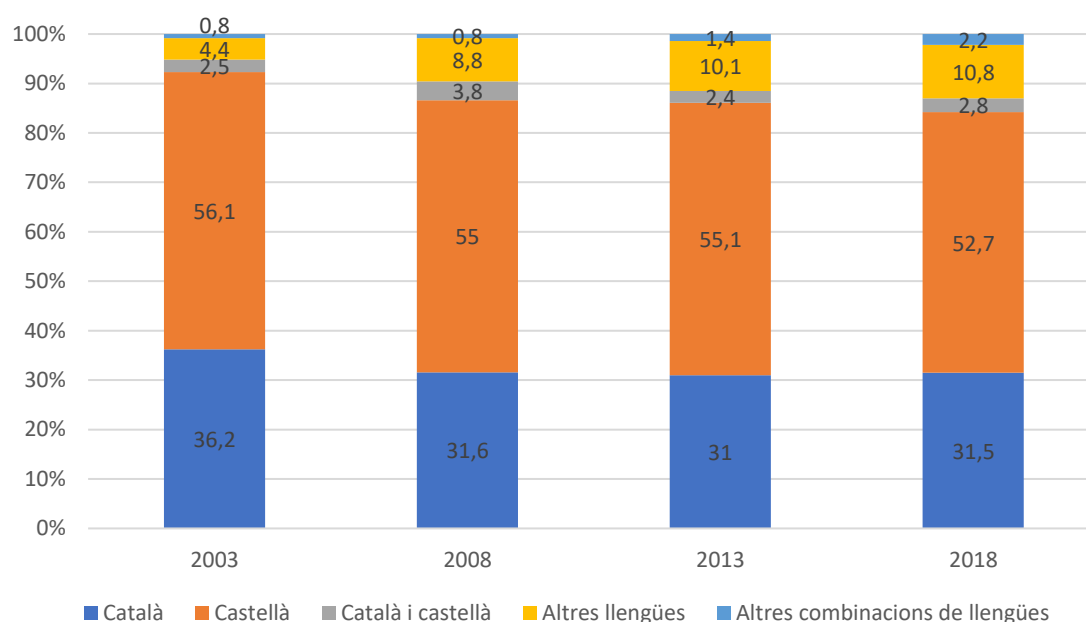
Gràfic 4. Llengua inicial. Català, castellà i altres llengües. Milers de persones. 2003-2018.

Font: EULP2018 (Generalitat de Catalunya 2019).

⁴⁷ Entenem *llengua inicial* com la primera llengua parlada a casa, amb la qual la persona ha après a parlar (Generalitat de Catalunya 2019).

Gràfic 5. Llengua inicial. Percentatges. 2003-2018.

Font: EULP2018 (Generalitat de Catalunya 2019).

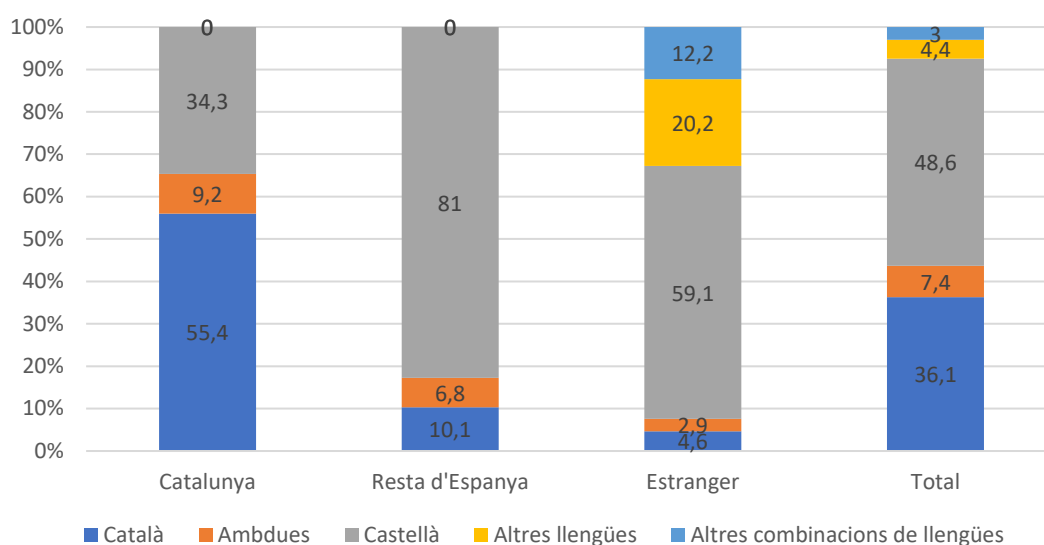
És interessant també fixar-se en la llengua inicial segons el lloc de naixement (gràfic X): el català és la llengua inicial de més de la meitat dels nascuts a Catalunya (55 %), el castellà és la llengua inicial majoritària entre els nascuts a la resta de l'Estat espanyol⁴⁸ (81 %) i també és la llengua inicial majoritària dels nouvinguts (59'1 %) (gràfic 6).

Pel que fa al col·lectiu de llengua inicial castellana, s'observen dues dinàmiques: d'una banda, una autoctonització entre els nascuts a Catalunya; de l'altra, un increment de castellanoparlants d'origen hispanoamericà (Sorolla 2022). En la població gran, un 78 % té origen a la resta de l'Estat; entre la població jove, un 65'2 % són autòctons i un 28'5 % nascuts a hispanoamèrica. Pel que fa a la població nascuda fora de l'Estat, la meitat té com a llengua inicial altres llengües i combinacions de llengües, i l'altra meitat té com a llengua inicial el castellà.

⁴⁸ Cal recordar que entre els nascuts a la resta de l'Estat espanyol hi pot haver catalanoparlants d'altres territoris de parla catalana, com la Franja, el País Valencià, les Illes Balears o el Carxe.

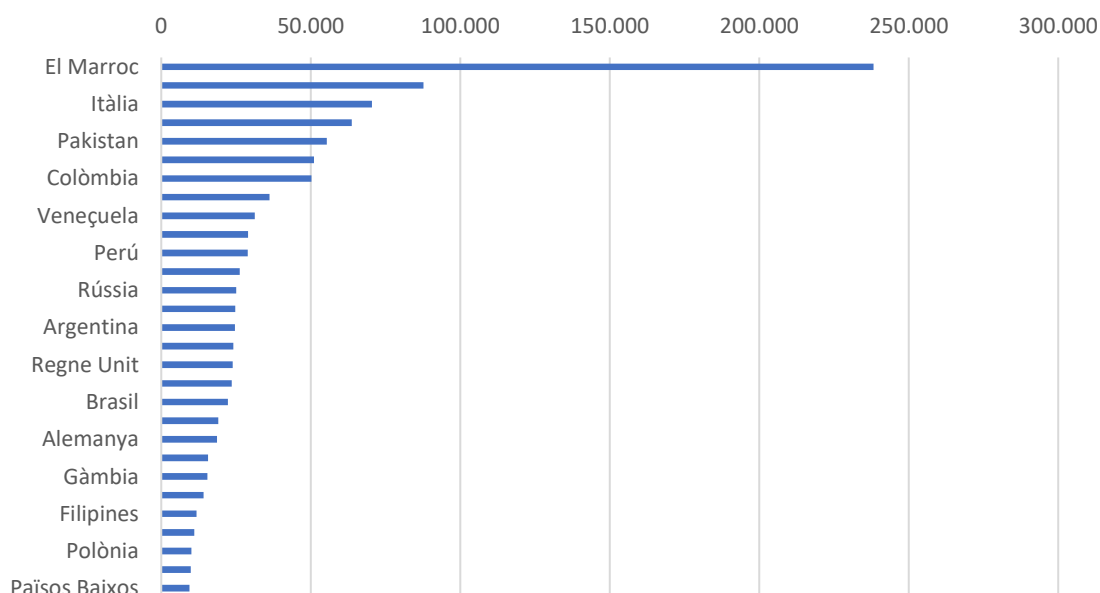
Gràfic 6. Llengua habitual per lloc de naixement. 2018.

Font: EULP2018 (Generalitat de Catalunya 2019).

Després del català i el castellà, les llengües inicials més parlades són l'àrab, el romanès, el gallec, el francès, l'amazic, el rus, el portuguès, l'italià, el xinès, l'anglès, l'alemany i l'aranès (gràfic 7).

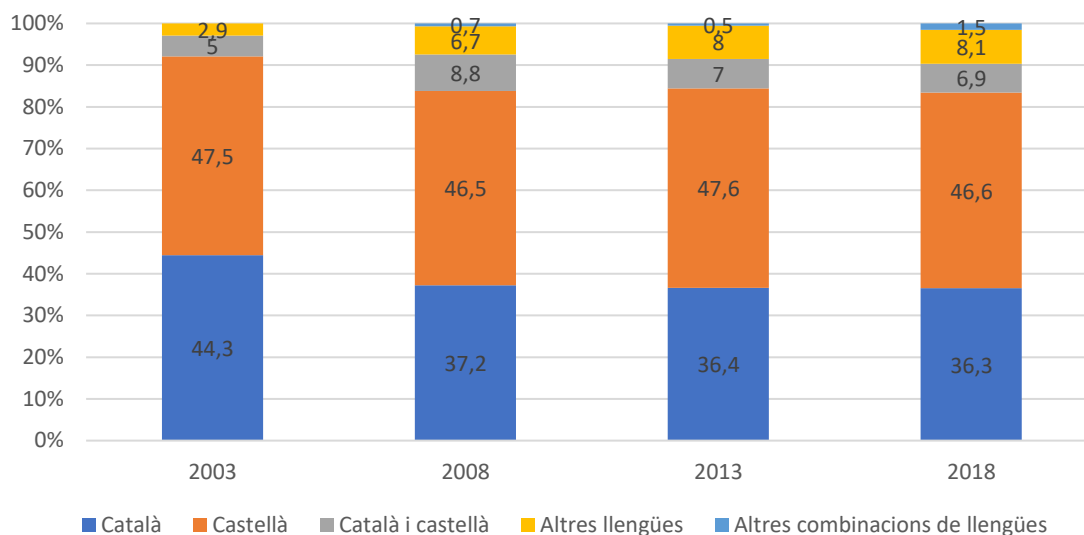
Gràfic 7. Població estrangera a Catalunya per països. 2021.

Font: Idescat (2021), a partir del padró continu de l'INE.

Si a més de la llengua inicial, ens fixem en la llengua d'identificació⁴⁹, el català té un 5 % més de persones que no tenien aquesta llengua com a inicial i sí que la consideren la seva llengua d'identificació (gràfic 8).

Gràfic 8. Llengua d'identificació. Percentatges. 2003-2018.

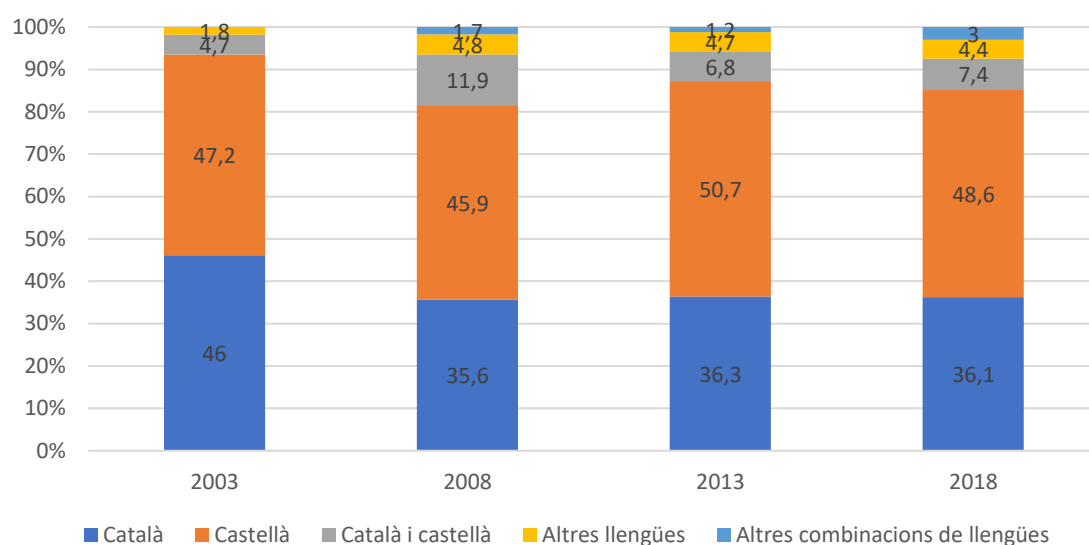
Font: EULP2018 (Generalitat de Catalunya 2019).

Finalment, pel que fa a la llengua habitual⁵⁰, s'observa la reducció de l'ús percentual del català fruit d'aquesta nova composició demolingüística (gràfic 9). Les àrees amb més ús de català són les Terres de l'Ebre (72'2 %) i l'Alt Pirineu (65'7 %), seguides de les comarques centrals (59'6 %), Ponent (57 %) i les comarques gironines (54'1 %). Les àrees amb menys ús de català són el Camp de Tarragona (40'4 %), el Penedès (38'9) i sobretot l'àmbit metropolità de Barcelona (27'5 %).

⁴⁹ Entenem per *llengua d'identificació* la llengua que les persones enquestades consideren com a seva (Generalitat de Catalunya 2019).

⁵⁰ Entenem *llengua habitual* com la llengua que la persona enquestada considera que utilitza habitualment (Generalitat de Catalunya 2019).

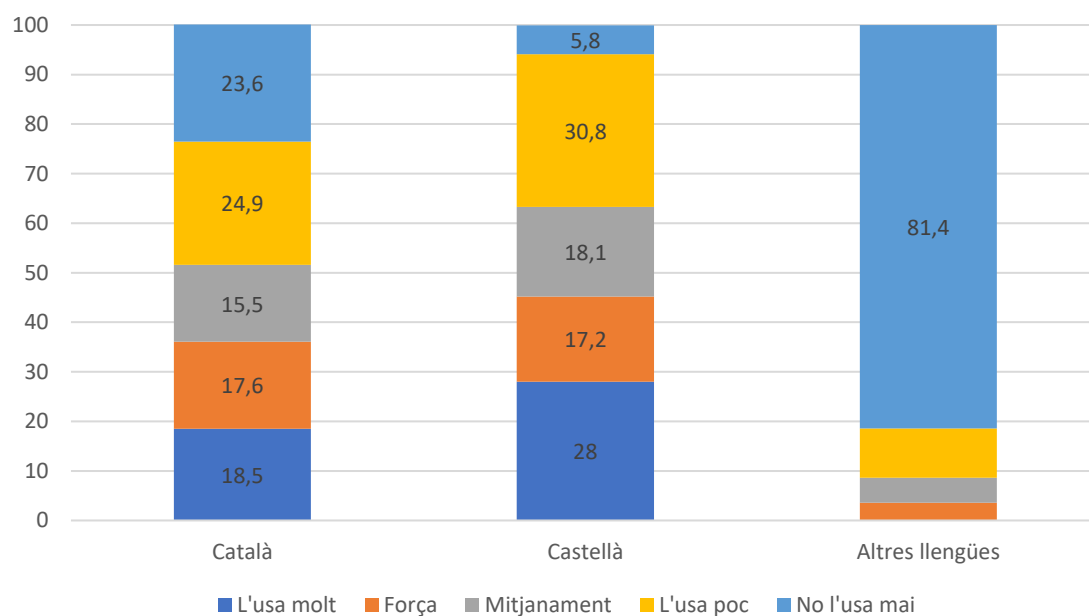
Gràfic 9. Llengua habitual. Percentatges. 2003-2018.

Font: EULP2018 (Generalitat de Catalunya 2019).

En un dia normal, un 76'4 % de la població declara utilitzar el català, un 93'2 % el castellà, i un 18'6 % una altra llengua (gràfic 10). Un 42 % de la població adulta (2.695.000) utilitza el català al llarg del dia, encara que no tingui la llengua com a llengua inicial.

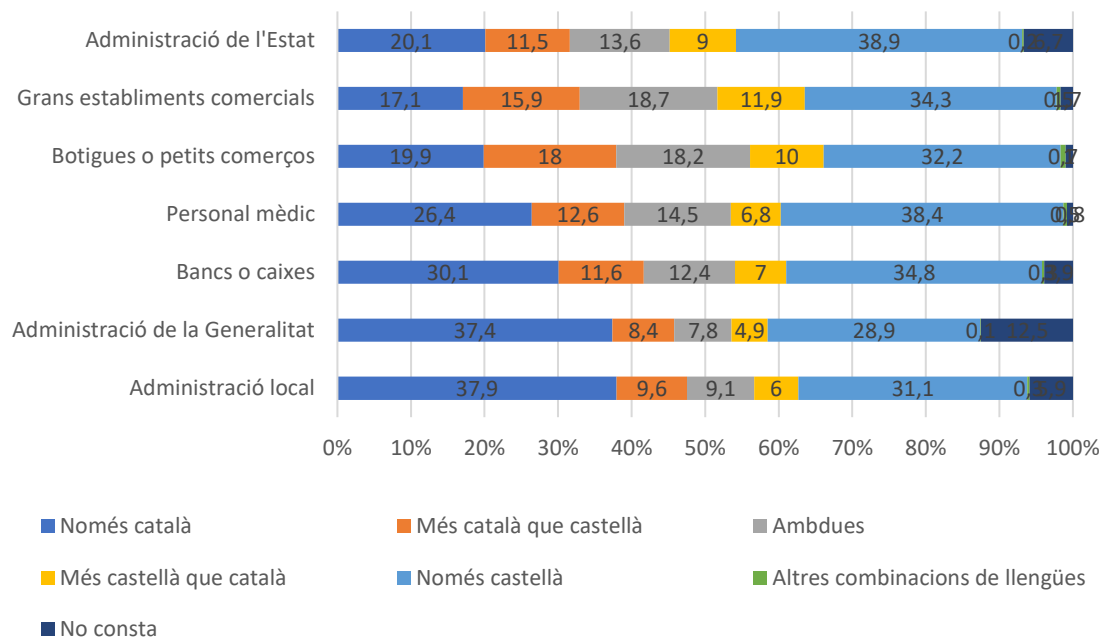
Gràfic 10. En el conjunt d'un dia qualsevol, percentatge d'ús de cada llengua. 2018.

Font: EULP 2018 (Generalitat de Catalunya 2019)

Els àmbits de més ús del català són l'administració local i la de la Generalitat, el sector de bancs i caixes i l'àmbit mèdic (gràfic 11). L'àmbit amb menys ús del català és l'àmbit judicial.

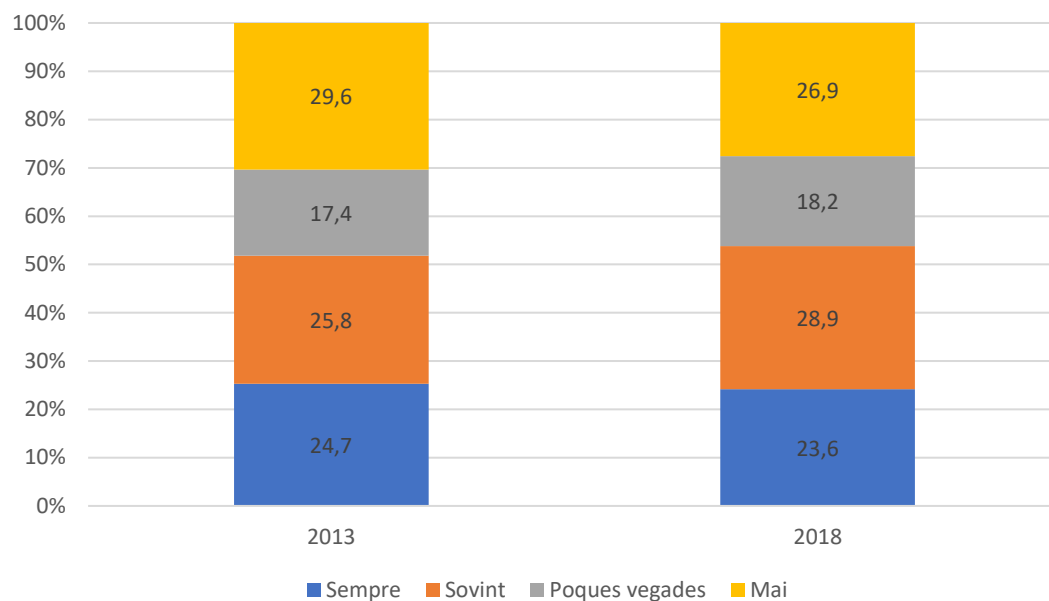
Gràfic 11. Usos lingüístics en l'àmbit del consum i serveis. 2018.

Font: EULP 2018 (Generalitat de Catalunya 2019)

Una altra dada que ens pot indicar la vitalitat sociolingüística de la llengua en els usos interpersonals és la llengua d'inici de les converses. Un total d'1.507.800 persones sempre inicia les converses en català, i 1.716.800 no les hi inicia mai. En la comparació entre 2013 i 2018, han augmentat els usos combinats de català i castellà, especialment entre els joves i les persones de més de 65 anys. Cal fer èmfasi en llegir aquestes dades com a *llengua d'inici de les converses*, ja que després la llengua de la conversa pot canviar si un dels dos interlocutors canvia a la llengua de l'altre. La *convergència lingüística* és un fenomen universal que a Catalunya ha derivat també en l'anomenada *norma de convergència lingüística*, en què els catalanoparlants són els qui passen a parlar en castellà (de Rosselló, Galindo, i Bernat Baltrons 2022; F. X. Vila i Galindo 2012).

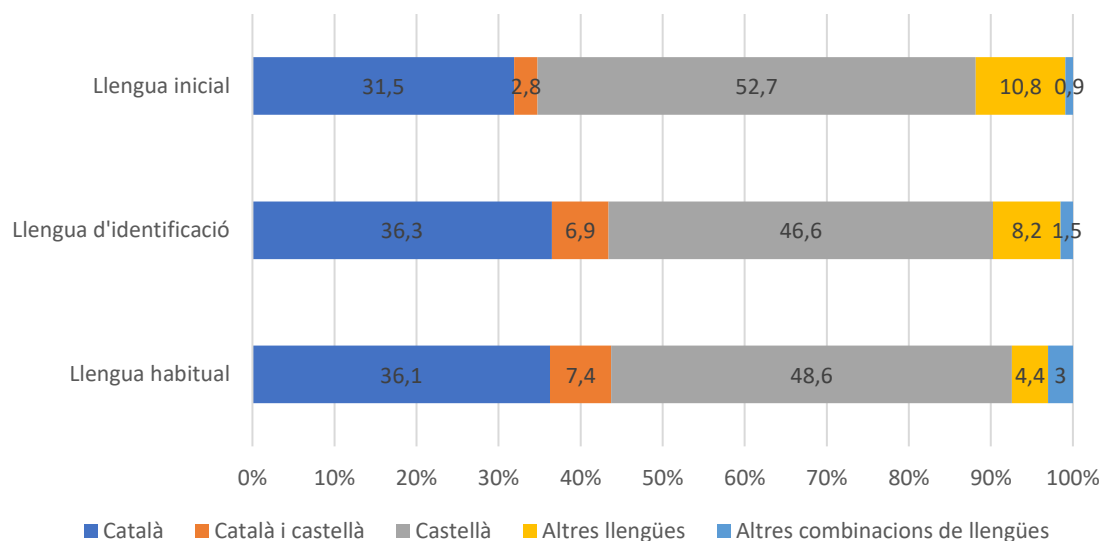
Gràfic 12. Freqüència d'inici de les converses en català. 2003-2018.

Font: EULP 2018 (Generalitat de Catalunya 2019).

El resum, per tant, de llengua inicial, llengua d'identificació i llengua habitual de l'EULP2018 el podem veure al gràfic 13. És important que recordem aquestes dades a la part d'anàlisi i resultats, ja que és un tema al qual els autors faran referència.

Gràfic 13. Llengua inicial, d'identificació i habitual. 2018.

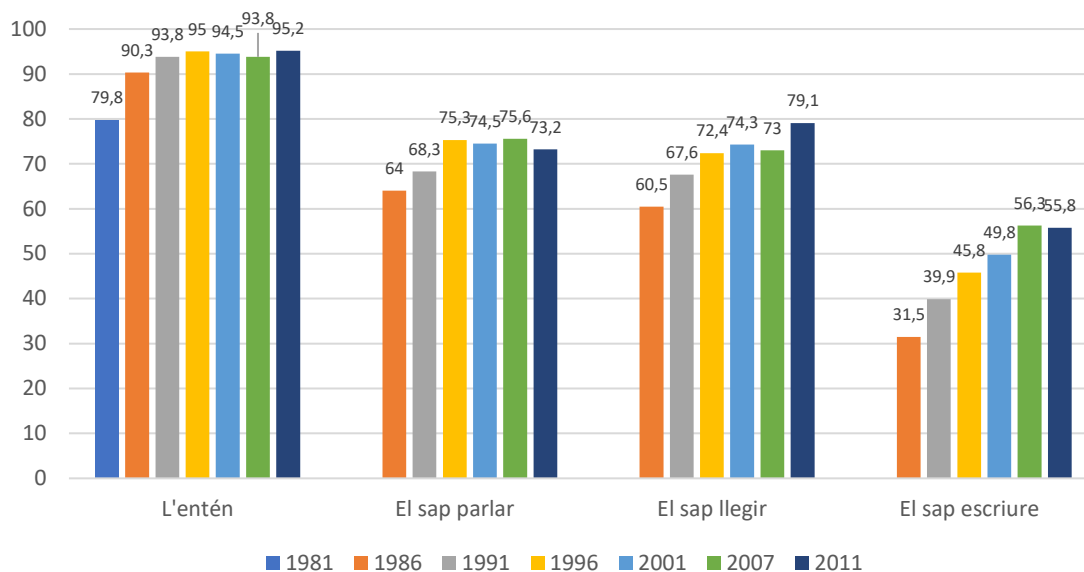
Font: EULP2018 (Generalitat de Catalunya 2019).

Després de descriure la situació de la llengua pel que fa a la composició demolingüística de la societat, la llengua inicial, la llengua d'identificació i la llengua habitual, passem a veure les competències en llengua catalana que declara tenir la població. Segons les dades de l'última Enquesta d'Usos Lingüístics de la Població de Catalunya (EULP), l'any 2018 un 94'4 % de la població de Catalunya entenia el català, un 81'2 % el sabia parlar, un 85'5 % el sabia llegir i un 65'3 % el sabia escriure (Generalitat de Catalunya 2019). Si observem l'evolució de les competències al llarg dels anys (gràfics 14 i 15), podem veure l'impacte de l'escolarització en català en les generacions autòctones i dels fills d'immigrants educats a Catalunya: el sistema escolar ha aconseguit reduir els dèficits de competències respecte els anys 80.

Tot i això, hi continua havent al voltant d'una cinquena part de la població de Catalunya que declara que no sap parlar el català. El perfil del col·lectiu que no sap parlar el català està format sobretot per població nascuda fora dels territoris de parla catalana i sovint concentrada territorialment a l'àrea metropolitana de Barcelona (l'Hospitalet de Llobregat, el Baix Llobregat sud i el Barcelonès nord). Malgrat aquestes dades, l'EULP també reflecteix que un 35'7 % de la població respon afirmativament quan se li pregunta si vol aprendre o millorar els seus coneixements de català, sobretot entre el col·lectiu de nascuts a l'estranger (61'7 % dels quals hi té interès) (Generalitat de Catalunya 2019).

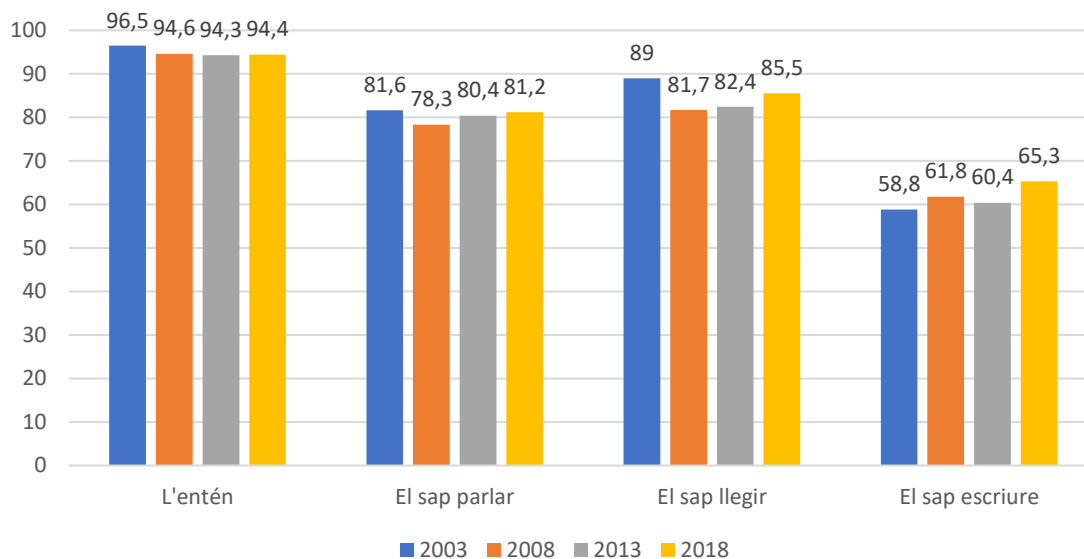
Els fluxos massius de població migrant que arriba i marxa constantment de Catalunya fan difícil establir el coneixement del català entre aquest col·lectiu. L'ocupació laboral que habitualment tenen, a més, sovint amb feines precàries i de poca qualificació, fa que les prioritats vitals i de subsistència bàsica passin per davant dels aprenentatges lingüístics (Puig 2015; 2021).

Gràfic 14. Coneixements de català. Percentatges. 1981-2011.

Font: EULP2018, a partir de les dades del cens de població i habitatges de l'Idescat (1981-2011) (Generalitat de Catalunya 2019).

Gràfic 15. Coneixements de català. Percentatges. 2003-2018.

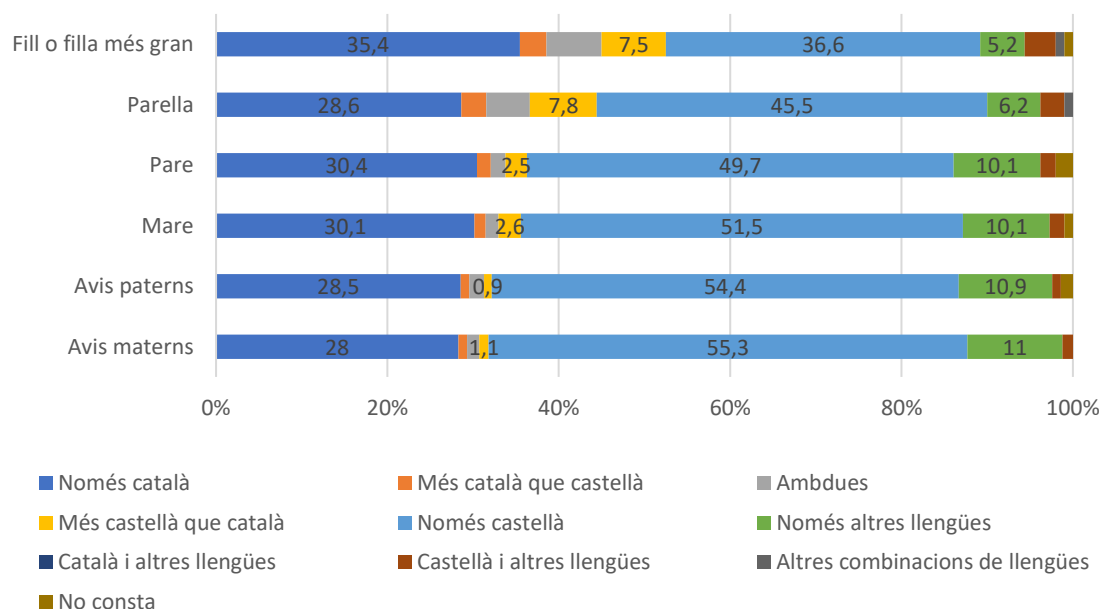
Font: EULP2018 (Generalitat de Catalunya 2019).

Pel que fa als coneixements d'aranès a l'Aran, un 83'3 % de la població adulta l'entén, un 73'5 % el sap llegir, un 60 % el sap parlar i un 45'8 % el sap escriure. Pel que fa al coneixement del castellà, l'any 2018 un 99'8 % de la població de Catalunya l'entenia, un 99'5 % el sabia parlar, un 98'5 % el sabia llegir i un 97'6 % el sabia escriure. Pel que fa al coneixement d'anglès, un 45'8 % era capaç d'entendre'l, un 37'5 % de parlar-lo, un 41'8 % de llegir-lo i un

36'5 % d'escriure'l. Pel que fa al coneixement de francès, un 28'3 % l'entenia, un 19 % el parlava, un 22'7 % el llegia i un 14'5 % el sabia escriure (Generalitat de Catalunya 2019).

Un altre dels aspectes que s'utilitzen per determinar la vitalitat de les llengües i predir el seu futur desenvolupament és la transmissió lingüística intergeneracional⁵¹. En el cas de Catalunya, la transmissió lingüística intergeneracional del català és positiva, i aconsegueix que persones que no tenen el català com a llengua inicial l'adoptin i la transmetin als fills. Concretament, el 2018 (gràfic 16), la transmissió lingüística intergeneracional era favorable al català en 7'1 punts (el 2013 era de 6'2 punts), i en la franja entre 30 i 44 anys arribava a 8'9 punts.

Gràfic 16. Transmissió lingüística intergeneracional. Percentatges. 2018.

Font: EULP2018 (Generalitat de Catalunya 2019).

Els estudis qualitius fets a localitats concretes, com Barcelona (Boix 2009), o col·lectius nouvinguts com els japonesos (Fukuda 2009), els portuguesos (Moroni 2018) o els italians (Torrens Guerrini 2006) també mostren aquesta tendència positiva.

⁵¹ La mateixa UNESCO fa servir el criteri de la transmissió intergeneracional com a un dels factors per classificar els graus d'amenaça de les llengües (*vulnerable, definitely endangered, severely endangered, critically endangered i extinct*) (Salminen 1999).

3.3 Els discursos actuals al voltant de la llengua catalana

Tot i que el focus d'anàlisi d'aquesta tesi són les propostes d'oficialitat d'una Catalunya independent, no podem deslligar aquest debat de la resta de discursos que s'articulen al voltant de la llengua catalana, ja que sovint les propostes d'oficialitat que es plantegen van acompanyades d'una argumentació que utilitza aquests discursos com a arguments. És per aquest motiu que en aquest apartat resumirem els principals discursos i arguments que han estat presents a la societat catalana en les últimes dècades, temàtica que reprendrem a l'anàlisi dels resultats. Dividirem l'exposició en tres grans blocs: discursos sobre el corpus⁵², discursos que provenen d'altres perspectives teòriques i discursos sobre aspectes sociolingüístics⁵³.

La llengua catalana té una gran tradició de divulgació de la normativa⁵⁴: el mateix Pompeu Fabra va dedicar-hi grans esforços a través de les *Converses filològiques* (Fabra 1954), i Joan Solà en va continuar la tasca des de la seva tribuna "Parlem-ne" al diari *Avui*. Pau Vidal a *Vilaweb*, Magí Camps i Màrius Serra a *La Vanguardia*, Albert Pla Nualart primer al diari *Avui* i posteriorment al diari *Ara*, Rudolf Ortega a *El País* o Jordi Badia a *Vilaweb* serien continuadors d'aquesta voluntat divulgadora. Complementàriament, la divulgació de la normativa es fa també a través de llibres de dubtes lingüístics (per exemple, Ortega, 2008, 2010), diccionaris (Paloma i Rico 2008; Ruaix 2011a; 2011b), gramàtiques de tot tipus (educatives, com Esteve & Melià, 2011; o d'ensenyament del català com a llengua estrangera, com Bastons et al., 2011) i seccions lingüístiques als mitjans de comunicació.

Els discursos sobre el corpus previs a la presentació de la nova gramàtica i la nova ortografia de l'Institut d'Estudis Catalans (Institut d'Estudis Catalans 2016; 2017) giraven a l'entorn de dos grans temes⁵⁵: (1) l'estàndard i la necessitat de fer algunes modificacions sobre la normativa⁵⁶ i (2) la progressiva pèrdua de genuïnitat de la llengua.

---

⁵² No reprendrem aquí els discursos sobre l'estatus perquè ja han estat tractats als capítols anteriors i posteriors.

⁵³ En aquesta revisió obviem els discursos que al llarg dels últims anys s'han fet al voltant de les llengües a les escoles i el progressiu declivi de l'ús del català com a llengua vehicular i com a llengua d'ús interpersonal, i de les diverses sentències judicials contra el model lingüístic del sistema educatiu, ja que són temes que escapen del debat analitzat en aquesta tesi. Per a més informació sobre aquest tema, vegeu Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu (2021) i Síndic de Greuges (2022).

⁵⁴ Per a un estudi més aprofundit dels canals de divulgació de la normativa catalana, vegeu Sendra, Montserrat i Vila, F. Xavier (2018). "La difusió explícita de la normativa: vies i estratègies en la societat de la informació", dins de Pradilla, Miquel Àngel (ed.). *Comunitat lingüística i norma: actes del IV Col·loqui Internacional "La lingüística de Pompeu Fabra" (Tarragona, 18, 19 i 20 de novembre de 2013)*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, p.57-68. ISBN: 978-84-9965-415-7.

⁵⁵ Obviem aquí el debat sobre el llenguatge inclusiu i la representació dels col·lectius LGTBI+ en la llengua, ja que no és un debat que afecti únicament el català sinó totes les llengües dels països occidentals. Per a informació sobre aquest tema, vegeu Junyent (2013a, 2021) i J. Soler (2022).

⁵⁶ Per resseguir la història dels criteris de correcció lingüística anteriors, vegeu Solà (1985).

Les polèmiques al voltant del model de llengua han estat cícliques des de la Renaixença i la defensa d'alguns autors del *català que ara es parla* (F. Soler 1867) davant d'una llengua més acadèmica que defensaven autors com Marià Aguiló i Antoni de Bofarull (Tomàs 2009a; 2009b), passant per les polèmiques arran de la codificació fabriana i l'oposició de certs sectors (Ginebra i Solà 2007), i fins als anys 80 del segle passat, amb la polèmica entre els partidaris del català *heavy* i els partidaris del català *light* (Grup d'Estudis Catalans 1992; Pazos 1990; Pericay 1987; Pericay i Toutain 1986; Sabater 1991). Més recentment, i abans del canvi de normativa (2016), la discussió se centrava en alguns aspectes de l'estàndard i en les contradiccions detectades pels correctors dels mitjans de comunicació, com l'aplicació del per-per a, les formes de relatiu compost, el canvi i caiguda de preposicions, els pronoms febles o alguns aspectes de l'ortografia (guionets, diacrítics, adaptació d'estrangerismes...) (Gomà 2015; Pla Nualart 2010).

L'altre gran tema de debat al voltant del corpus de la llengua reflexionava sobre la creixent influència del castellà a tots els nivells (fonològic, morfològic, lèxic, sintàctic, prosòdic...) (Payrató 1985) i l'anomenat *catanyol* (Sedó 2013; F. Vallverdú 2002; P. Vidal 2012a).

Pel que fa als discursos que provenen d'altres perspectives teòriques, es manifesten en diverses perspectives. La perspectiva ecolingüística, nascuda a partir de l'obra *Ecology of language* d'Einar Haugen (Haugen 1972), proposa traslladar la perspectiva ecològica al tractament de la diversitat lingüística. Aquest plantejament veu les llengües com a part d'un ecosistema global format per elements dinàmics connectats, i pretén contribuir al manteniment de la diversitat lingüística local i global a través d'accions de base, de relacions horitzontals i interculturals. El moviment neix a partir de la preocupació per la progressiva pèrdua de les llengües en el món actual i com a reacció contra les tendències homogeneïtzadores dels estats-nació, el capitalisme i la globalització. De fet, la UNESCO alerta de la possible extinció del 90 % de les llengües del món durant aquest segle (Moseley 2010). A més, aquest corrent pretén tractar de manera igualitària i no eurocèntrica totes les llengües del món. Els autors que han treballat i divulgat aquesta perspectiva a Catalunya són, principalment, els acadèmics Albert Bastardas, Pere Comellas i M. Carme Junyent (Bastardas 2019; Bastardas-Boada 2000; 2002; 2004; 2009; 2016; Comellas 2011; Junyent 1992; 1996; 1998).

La perspectiva pluralista o interculturalista té com a centre les relacions entre les llengües i cultures presents a la societat i la construcció d'un marc de respecte i treball conjunt, amb l'objectiu d'assolir una convivència intercultural i un pluralisme democràtic. Alguns autors

creuen que precisament “el futur del català depèn de la nostra capacitat de construir un model propi d’interculturalitat i plurilingüisme [...] El nostre projecte lingüístic i la nostra política lingüística ja no es poden concebre només per al català. Si volem propiciar la identificació general amb el català i la incorporació gradual dels nouvinguts a una consciència de catalanitat, com un nou sentit de pertinença assumit des d’origens diversos, és imprescindible configurar un projecte de futur atractiu per a tothom, basat en el respecte de les diferències i en la superació de les desigualtats” (Marí 2022). Aquesta línia té una gran tradició en l’òrbita catalana de les últimes dècades, amb centres com Linguapax i Linguamón, el PEN Club Internacional o el Centre Internacional Escarré per a les Minories Ètniques i les Nacions (CIEMEN).

El valor simbòlic de la llengua i l’adscripció voluntària a la catalanitat fan de la llengua un element compartit de la identitat col·lectiva, també per als catalans d’adopció o nous catalans. Marí proposa adoptar el concepte australià de *diversitat productiva* (Cope i Kalantzis 1997), una estratègia per valoració de la diversitat lingüística i cultural del país com a recursos econòmics i culturals importantíssims en les relacions internacionals, fet que afavoreix la identificació recíproca i la cohesió entre tots els ciutadans. Des d’aquesta perspectiva s’han fet estudis sobre com veu el col·lectiu immigrant el *procés* (Franco-Guillén i Esteve 2016), sobre la inclusió de la nova immigració dins de la societat catalana i dins del moviment independentista (Franco-Guillén 2015a; 2015b), així com els discursos dels partits polítics al voltant de la immigració i la independència (Franco-Guillén i Zapata-Barrero 2014).

La perspectiva econòmica, lligada al valor instrumental i econòmic de la llengua, ha adquirit una gran importància en les darreres dècades fruit dels canvis provocats per la globalització, els intercanvis econòmics i culturals, i el cosmopolitisme (Duchêne i Heller 2012; Heller 2003). Per posar només un exemple, investigadors com Di Paolo han estudiat els efectes econòmics d’aprendre català (di Paolo i Raymond-Bara 2010) o l’impacte econòmic del model lingüístic del sistema educatiu actual (Cappellari i Di Paolo 2018).

I és que les decisions econòmiques tenen sempre conseqüències en altres esferes de la societat, com la lingüística. En aquesta línia, la política centralista de l’Estat espanyol concentra els recursos econòmics i empresarials a Madrid i deixa la perifèria amb només feines de poc valor afegit (Bel 2011). Per exemple, la decisió de concentrar tota la indústria audiovisual a Madrid, que vol crear un *hub* audiovisual i monopolitzar tota la producció cinematogràfica i publicitària, no només té conseqüències en la indústria audiovisual catalana, sinó també lingüístiques.

La perspectiva del nacionalisme ha estat àmpliament estudiada i difosa (Gellner 1983; 1994; 1998), sobretot a partir de la distinció clàssica entre nacionalisme cívic i nacionalisme ètnic (Greenfield 1993; 2019; Ignatieff 1995). Així, el nacionalisme cívic estaria basat en una construcció cultural conjunta, uns valors compartits i uns criteris de ciutadania als quals qualsevol s'hi pot unir. El nacionalisme ètnic, en canvi, estaria basat en l'ètnia prèvia i transmès a través de les diferents generacions. Sovint es posa el nacionalisme francès, que parteix de la ciutadania i els valors republicans de *liberté, égalité e fraternité*, com a exemple del model cívic i el nacionalisme germànic, que recorre a l'ànima del poble (*völkisch*) com a ètnic. Diversos autors, però, han posat en dubte aquesta classificació (Gat 2013), ja que el mateix exemple del nacionalisme francès com a nacionalisme cívic trontolla a la llum de la història.

Després de la Segona Guerra Mundial, l'etiqueta *nacionalisme* passà a tenir connotacions negatives. Al llarg de la segona meitat del segle XX, els estats-nació augmenten les polítiques homogeneïtzadores internes contra les nacionalitats perifèriques i el *nacionalisme banal* (Billig 1995). Dins de la catalanofonia, els intel·lectuals contemporanis que més pes han tingut en la concepció i divulgació d'una comunitat imaginada compartida (Anderson 2005) han estat els valencians Joan Fuster (Fuster 1977; 1996) i Joan Francesc Mira (Mira 1984; 1990; 2015). Altres estudiosos s'han centrat en la descripció de les narratives sobre la identitat (Gifreu 2001), del nacionalisme lingüístic espanyol (Moreno Cabrera 2008; Sílvia Senz i Alberte 2011) o els *micronacionalismes* que els parlants viuen en el seu dia a dia (Caglio 2018).

Les ideologies liberals defensen una concepció utilitarista i instrumental de les llengües i la no intervenció de l'administració en el camp de les polítiques lingüístiques. A partir dels principis d'autonomia, llibertat personal i neutralitat de les institucions, consideren que els estats no tenen dret a corregir els desequilibris sociolingüístics, ja que és la mateixa comunitat i el mercat els que marcaran les tendències evolutives. Tot i això, hi ha corrents dins del liberalisme que sí que justifiquen la intervenció en els casos de protecció de les minories (Kymlicka 1995) i que sí que tenen en compte els lligams entre la llengua i els vessants col·lectius i històrics de les comunitats lingüístiques. Albert Branchadell és un dels autors que més ha conreat aquesta perspectiva a Catalunya, amb obres com *Liberalisme i normalització lingüística* (Branchadell 1997) o *La moralitat de la política lingüística* (Branchadell 2005). Boix i Vila (1998: 177) remarquen que el discurs liberal sovint s'ha fet servir únicament contra la

legislació lingüística catalana i les polítiques de la Generalitat i les institucions catalanes, obviant la política lingüística explícita i implícita que du a terme diàriament l'Estat espanyol⁵⁷.

Sovint es respon a les proclames liberals a partir del pluralisme equitatiu, de la justícia de les polítiques públiques que s'apliquen a les societats plurilingües per tal de cohesionar la societat i respectar els drets dels parlants (Morales-Gálvez i Riera-Gil 2022).

La sociolingüística com a disciplina acadèmica també ha fornit material per a la creació de discurs al voltant de la llengua catalana, amb conceptes com el de *diglòssia* (Ferguson 1959; Fishman 1967; Ninyoles 1978), el d'*autoodi* cap a la pròpia manera de parlar o cap a la pròpia identitat (Ninyoles 1978), o el principi de *subsidiarietat lingüística* (Bastardas i Boada 2005), que proposa que tot allò que es pugui fer en la llengua local no es faci en una llengua global, per aconseguir la sostenibilitat lingüística i la continuïtat dels grups no hegemònics. També són interessants per la situació contextual catalana els estudis sobre nous parlants de la llengua (Puigdevall 2022; Pujolar i Puigdevall 2015; Ramallo, Amorrortu, i Puigdevall 2019; Urla i Ramallo 2022) i del català com a eina d'integració a la societat catalana (Cardús 2020; Parramon 2016; Vilà Baños et al. 2017).

Seràn especialment rellevants per a l'anàlisi del corpus d'aquesta tesi dues teories de Lluís-Vicent Aracil: la seva teorització del model del conflicte lingüístic i de normalització i la seva reflexió sobre el bilingüisme. El model del conflicte lingüístic i de normalització d'Aracil (Lluís Vicent Aracil 1965; Lluís V. Aracil 1986) explicava que davant d'una situació de conflicte lingüístic entre dues llengües, només hi havia dues sortides possibles: o bé la substitució lingüística (amb l'abandonament de la llengua minoritària/minoritzada i l'adopció de la llengua dominant), o bé la normalització lingüística (dotar la llengua minoritària/minoritzada de tots els elements perquè esdevingui una llengua completa i es pugui utilitzar en totes les funcions socials necessàries). El bilingüisme, segons Aracil, és

⁵⁷ En aquest sentit, és interessant el quadre-resum que fan Boix i Vila (1998: 177) dels conceptes que s'utilitzen per criticar l'activisme lingüístic:

Restriccions legislatives	Transaccions pragmàtiques
Unilingüisme	Bilingüisme
Cultura catalana	Multiculturalisme
Intolerància	Llibertat
Localisme	Universalisme
Afirmació cultural o tancament	Cosmopolitisme
Impermeabilitat	Obertura
Tradició	Modernitat
Temes secundaris	Temes importants
Proteccionisme	Lliure comerç
Enginyeria social	Esponaneïtat o naturalitat

l'etapa prèvia a la substitució lingüística, en què els parlants de la llengua minoritària/minoritzada es bilingüitzen en la llengua dominant com a pas previ a l'abandó de la llengua pròpia. L'autor considera que tota forma de bilingüisme social acaba menant a la substitució lingüística, i que el bilingüisme social estable és un mite (Lluís V. Aracil 1966; 1986). A l'apartat d'anàlisi, veurem que aquesta concepció negativa del bilingüisme es manté vigent encara en certs corrents d'opinió (P. Vidal 2015a). Un altre concepte rellevant d'aquest autor són la *interposició* (Lluís V. Aracil 1983), fenomen pel qual les llengües minoritzades es relacionen amb el món a través de la llengua hegemònica.

Un dels discursos més presents als debats és el debat sobre la mort del català. És un tema que apareix cíclicament cada cert temps, amb prediccions que marquen una data concreta d'extinció o reflexionen sobre quantes generacions de parlants deuen quedar abans de la desaparició definitiva. El gènere profètic ha tingut nombroses manifestacions al llarg de la història de la llengua. Als anys 90 Modest Prats, August Rafanell i Albert Rossich van pronosticar una extinció en menys de 50 anys: “Efectivament, el procés d'extinció del català pot quedar sentenciat d'aquí a uns cinquanta anys, quan l'última generació que haurà tingut el català com a llengua materna, clarament minoritària al conjunt del país, l'abandoni per adreçar-se als seus fills” (Prats, Rafanell Vall-Llosera, i Rossich 1990). El mateix any, M. Carme Junyent publicava l'article “El català, una llengua en procés d'extinció?” (Junyent 1990) en la mateixa direcció. Posteriorment, acadèmics com Carod-Rovira (2005), Pueyo (2007) i Solà (1998) o escriptors com Baulenas (2004) han aportat anàlisis i previsions més optimistes⁵⁸. De fet, el debat arriba fins a l'actualitat, amb obres com *El futur del català depèn de tu* (Junyent 2020) i crítiques a aquesta simplificació de la realitat (Marí 2022).

És difícil saber l'impacte que aquests debats tenen en els parlants, però alguns autors creuen que pot ser contraproductiu: “no sembla exacte ni oportú transmetre a la població una alarma per l'amenaça imminent d'extinció general pensant que així la sensibilitzarem i la mobilitzarem, sobretot si la proposta és que cadascú ho ha de resoldre pel seu compte parlant sempre català. Els parlants de català més conscients reaccionaran activament, però els menys sensibilitzats potser es desmoralitzaran; i els parlants d'altres llengües presents en la nostra societat, anàlogament, només se solidaritzaran activament amb una causa tan incerta si tenen un alt compromís cívic, i en canvi és probable que molts no s'impliquin gaire en l'aprenentatge i l'ús d'una llengua que els diuen que es pot extingir en cosa de vint anys.” (Marí 2022).

---

⁵⁸ Per a una anàlisi més aprofundida sobre aquests debats, vegeu Pujolar (2007).

En les últimes dècades, també han estat rellevants les aportacions de l'antropòloga nord-americana Kathryn Woolard des del naturalisme lingüístic, especialment la distinció entre les representacions anònimes i autèntiques de la llengua (Woolard 2008). L'autenticitat de la llengua s'entén com l'expressió genuïna, essencial, d'una comunitat o d'un jo. És sentida com a local, arrelada a un lloc en particular, i es pot materialitzar en les llengües minoritàries i varietats no estàndards. L'anonimat de la llengua correspondria a les llengües hegemòniques, ja que fan el paper de llengües públiques i genèriques (no pertanyen a ningú en particular). Públicament, és percebuda com una llengua superior, objectiva, lliure d'una perspectiva o d'un enclavament concret (*view from nowhere*, visió des d'enlloc), desarrelada i universalista. Aplicat al castellà, Woolard analitza la visió del castellà com a llengua no anònima durant el franquisme a Catalunya (perquè es percebia com a llengua de fora), mentre que a l'actualitat detecta la voluntat de presentar l'espanyol com a llengua global, cosmopolita, postnacional, *lengua de encuentro*, *lengua común*, de veu anònima. Aplicat al català, descriu la tensió entre ser una llengua autèntica i anònima.

3.4 L'independentisme actual i la llengua catalana

Es fa difícil establir el punt exacte d'inici del moviment independentista actual. En perspectiva històrica, podríem situar-lo fins al 1714, data d'annexió del territori català a la corona borbònica. Si busquem, però, referents històrics més recents, alguns autors en situen l'inici als anys 90, amb les polítiques recentralitzadores de José María Aznar (Bel 2015; Guibernau 2013); altres, en les manifestacions de la Plataforma pel Dret a Decidir i les consultes sobre la independència de Catalunya iniciades a Arenys de Munt⁵⁹ el 2009 (Cardús 2018); d'altres, en la sentència 31/2010 de juny de 2010 del Tribunal Constitucional contra l'Estatut (Buch 2014); altres, en els atacs constants al model lingüístic de l'escola catalana (Clua 2017). Fins i tot s'ha relacionat la crisi d'infraestructures i el desgast diari dels usuaris de Rodalies amb l'inici del procés, en una manifestació feta l'any 2007 per queixar-se del mal

---

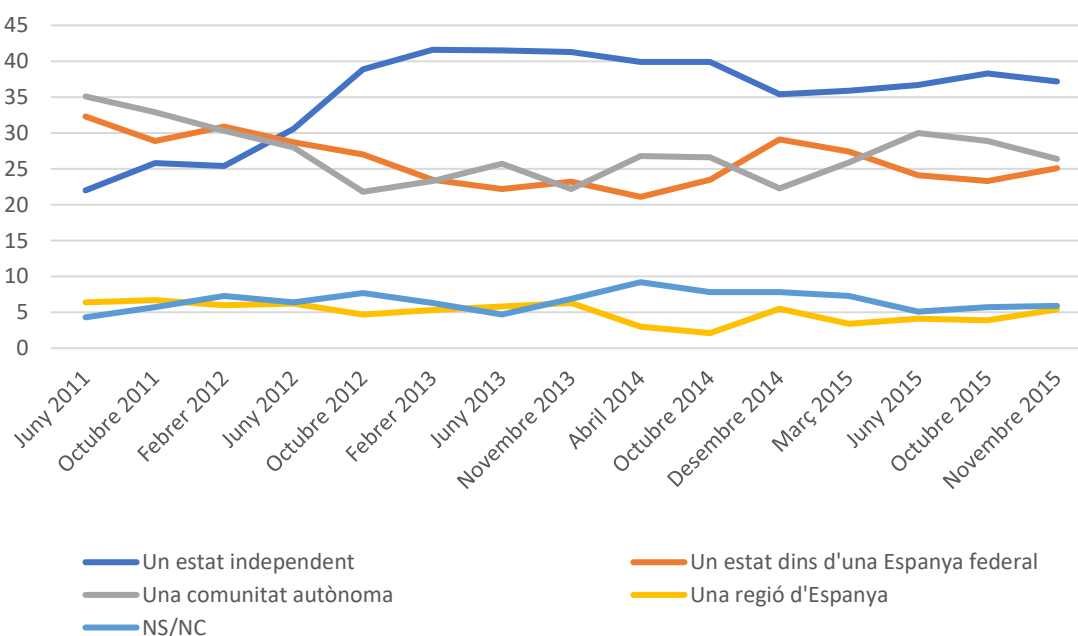
⁵⁹ La primera consulta es va organitzar a Arenys de Munt el 13 de setembre de 2009. Davant de l'èxit de la proposta, el desembre d'aquell mateix any 167 municipis més van organitzar la mateixa consulta. L'any següent, el 2010, es van fer consultes en tres onades en més de 300 municipis i finalment l'última consulta es va celebrar a Barcelona el 10 d'abril de 2011 (Muñoz i Guinjoan 2013).

servei ferroviari i que va derivar “en un clamor independentista” i “gritos de «Somos una nació» e «independencia»” (Pellicer 2007)⁶⁰.

Així, a partir del 2010, diferents indicadors demoscòpics mostren l’augment del suport a la independència (Prat 2012), tot i que l’increment més intens es produeix entre febrer i octubre de 2012 (Fabà i Torres 2017). En aquest període, diferents fets polítics sacsegen el tauler de joc: a nivell espanyol, M. Rajoy accedeix a la presidència a partir del 2011 i incrementa les polítiques recentralitzadores iniciades a l’època d’Aznar; a nivell català, l’any 2012 es constitueix l’Assemblea Nacional Catalana (ANC), entitat que encapçalà, a partir de llavors, les reivindicacions independentistes des de la societat civil juntament amb Òmnium Cultural. El mateix 2012 totes dues entitats convoquen la primera manifestació multitudinària independentista l’11 de setembre, sota el lema “Catalunya, nou estat d’Europa”.

Aquests fets, sumats a la tendència expansiva del moviment i els antecedents anteriors, fan augmentar de manera ràpida el suport a la independència, sobretot en persones catalanoparlants, que es consideren més catalanes que espanyoles, autòctons fills d’autòctons i que es troben majoritàriament entre l’electorat de Convergència i Unió (Serrano 2013). Després d’aquest increment, el suport a la independència es manté amb pocs canvis (gràfic 17).

Gràfic 17. Resposta a la pregunta sobre la relació Catalunya-Espanya. Anys 2011-2015. Percentatges.

⁶⁰ És interessant llegir-ne la crònica sencera: https://elpais.com/diario/2007/12/02/espana/1196550022_850215.html (Pellicer 2007).

Font: Fabà & Torres (2020), elaborat a partir de les enquestes del CEO.

El moviment independentista actual presenta un canvi històric respecte totes les demandes que hem vist que havia fet fins aleshores el catalanisme lingüístic: la llengua no ha format part del corpus teòric ni justificatiu per demanar la independència. La imaginació d'un Estat fora d'Espanya s'ha basat, sobretot, en el que s'ha anomenat *independentisme de butxaca* (Durán 2012; Muñoz i Tormos 2012), i s'ha centrat bàsicament en els beneficis socioeconòmics, jurídics i polítics que comportaria la independència: sobre la viabilitat econòmica d'una Catalunya independent (Canadell i Macià 2012; Guinjoan, Cuadras-Morató, i Puig 2013), la hisenda pròpia (J. Iglesias 2015), les pensions (Paluzie 2014), el centralisme madrileny i les infraestructures (Bel 2011; 2013; Sanuy 2012), pros i contres econòmics (Borrell 2015; N. Bosch i Espasa 2014) o l'impacte econòmic de la independència (Amat i Col·legi d'Economistes de Catalunya 2014).

Així, si fins aleshores sempre que hi havia hagut una proposta política o una demanda d'avenços de l'autogovern dins d'Espanya, sempre anava acompanyada de demandes lingüístiques (capítol 2), per primer cop aquest tema ha quedat en un segon pla (Elias i Franco-Guillén 2021; Paloma 2017; F. X. Vila 2013a; 2015). Aquest canvi respecte l'independentisme *tradicional* o *de tota la vida*, que havia considerat la llengua catalana com un element central en la concepció nacional de Catalunya i que veia la independència com a via per a l'alliberament nacional, té l'origen, però, unes dècades enrere.

El nou independentisme deixa de mirar la història anterior i justificar la independència per aconseguir un Estat per a la nació catalana, sinó que es basa en la idea de construir un nou país a partir de la voluntat dels ciutadans de Catalunya, amb l'objectiu de contribuir a la millora personal dels seus habitants en tots els àmbits imaginables.

Àngel Colom, dirigent d'Esquerra Republicana que va contribuir a aquest canvi de paradigma juntament amb Josep-Lluís Carod-Rovira, ho descrivia així:

VOLTAS: És difícil que les bases nacionalistes i independentistes acceptin aquests plantejaments, tota vegada que en aquest país el ritual d'accés al nacionalisme ha estat i continua sent la reivindicació lingüística...

COLOM: Però el ritual ja no crec que sigui el mateix. De debò crec que el congrés de Lleida d'ERC [l'any 1989] marca l'inici d'una estratègia diferent del nacionalisme a Catalunya, una estratègia que fa més èmfasi en la necessitat econòmica, social i pràctica que no en els aspectes més tradicionals de Catalunya com són la llengua i la cultura. L'accés al nacionalisme ja no és

tant a través de la lluita lingüística sinó del debat econòmic, del debat social, i això fa que en els darrers temps força gent castellanoparlant ve als actes, ve als mítings, escolta, aplaudeix, se sent més independentista. Per tant, ja hi ha rituals o ponts d'entrada a l'independentisme nous, i això em fa tenir una certa esperança.

Entrevista d'Eduard Voltas a Àngel Colom (Voltas 1996)

4 Capitol 4. Estat de la qüestió

Després de veure què és la política lingüística, quins models internacionals de gestió del plurilingüisme existeixen, quina és la història i situació actual de la llengua catalana i quins són els discursos al voltant de la llengua que s'han generat al llarg de les últimes dècades, en aquest apartat ens centrarem en els estudis recents que han abordat temes rellevants per a l'anàlisi del debat sobre quines llengües haurien de ser oficials en un Estat català.

4.1 Llengua i vot independentista

Un dels arguments que veurem a l'apartat d'anàlisi de les propostes d'oficialitat (capítol 9) serà el fet d'oficialitzar el castellà com a estratègia per guanyar vots per a l'independentisme. En aquest apartat ens preguntarem la relació entre llengua i vot independentista. Per respondre la pregunta, resumirem els dos estudis existents sobre aquesta qüestió.

En un estudi fet a partir de dades dels anys 1997-2008, Ernest Querol i Miquel Strubell van detectar que més de la meitat dels enquestats que se sentien més catalans que espanyols deien que votarien "Sí" en un referèndum d'autodeterminació, i un de cada cinc d'entre els que se sentien tan catalans com espanyols (Querol i Strubell 2009). Segons la llengua habitual, votarien a favor de la independència la majoria dels catalanoparlants habituals, un terç dels bilingües habituals i un 15 % de castellanoparlants habituals.

Albert Fabà i Joaquim Torres van estudiar el suport a la independència de Catalunya en el període entre 2011 i 2015 segons la llengua d'identificació i altres variables (Fabà i Torres 2017). La base de dades que van utilitzar van ser les enquestes periòdiques del Centre d'Estudis d'Opinió (CEO), que contenen preguntes sobre la relació Catalunya-Espanya, preguntes sobre la independència i variables sociolingüístiques i sociodemogràfiques dels enquestats. Però per utilitzar les dades perquè fossin comparables van reponderar⁶¹ les dades per analitzar les respostes de manera sincrònica i diacrònica, centrant-se en els factors lingüístics. Les variables relacionades amb el suport a la independència que van analitzar van ser la llengua d'identificació, l'origen geogràfic familiar, l'edat i la identitat nacional.

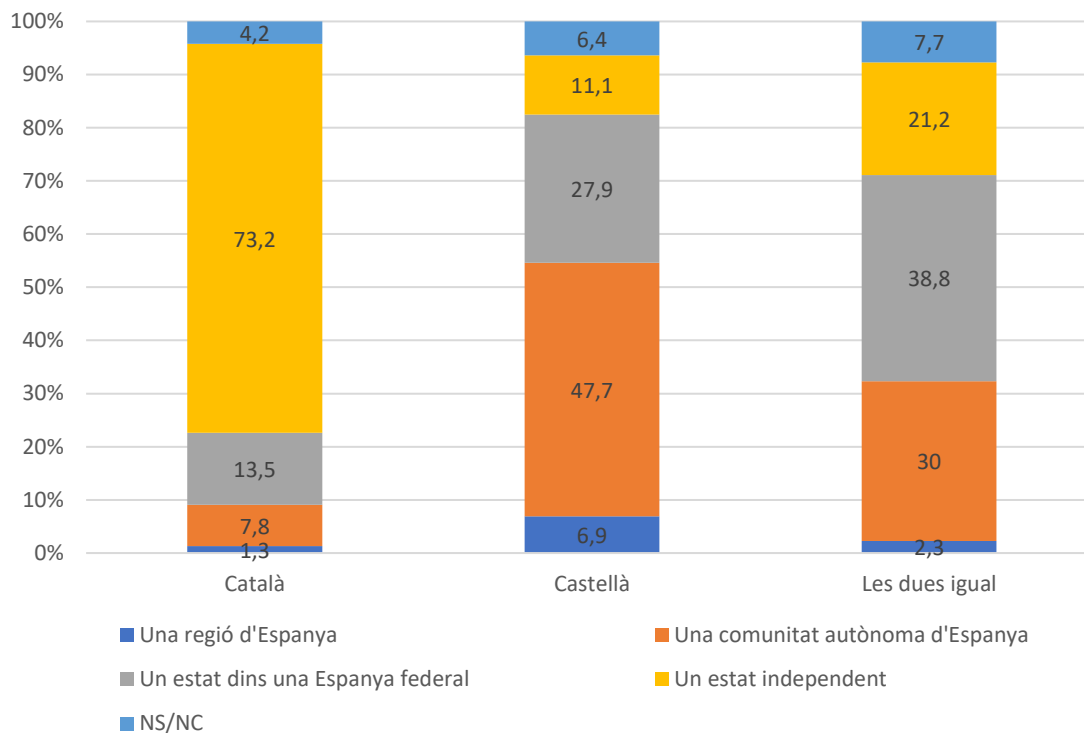
Els resultats indiquen que la llengua d'identificació té impacte en la relació amb la independència (gràfic 18). Tres quartes parts dels catalanoparlants és partidari de tenir un estat independent, opció que només trien un 11 % dels castellanoparlants i un 21 % dels que

---

⁶¹ La reponderació a partir de l'EULP2013 (Direcció General de Política Lingüística 2015).

s'identifiquen amb totes dues llengües. L'opció amb més suport entre els castellanoparlants és la de continuar com a comunitat autònoma espanyola (47,7 %).

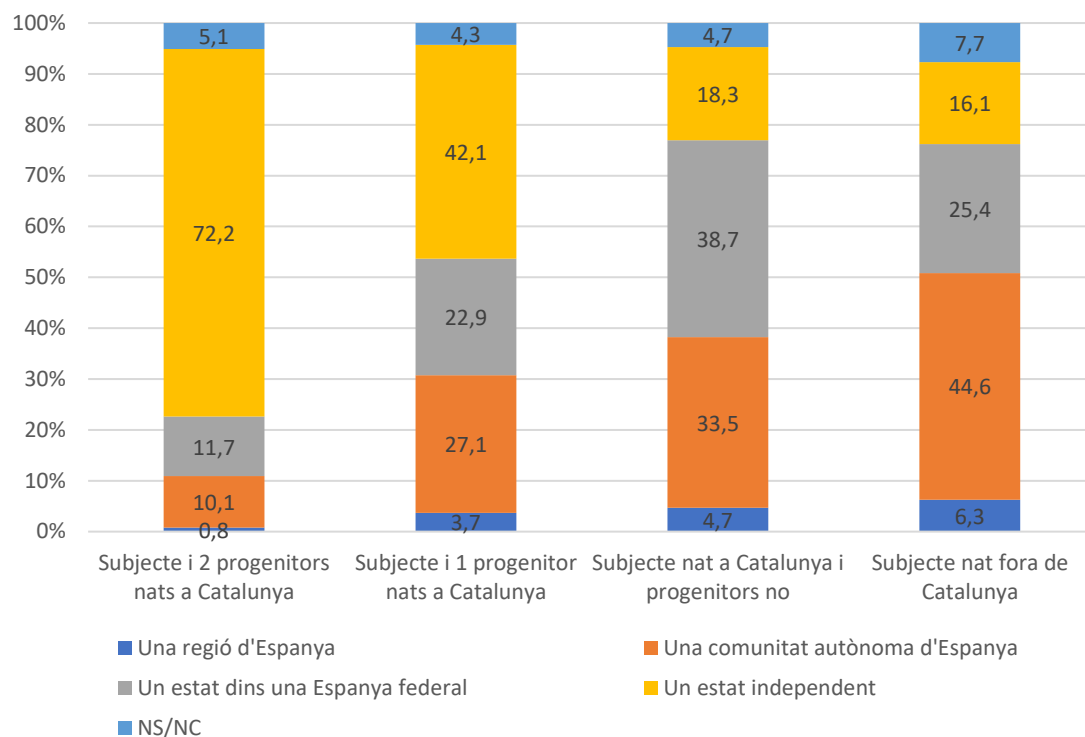
Gràfic 18. Respostes a la pregunta sobre les relacions Catalunya-Espanya, segons la llengua d'identificació. Octubre de 2015. Percentatges.

Font: Fabà & Torres (2017), a partir de les respostes de l'enquesta del CEO de l'octubre de 2015 (REO 804).

El segon indicador que Fabà i Torres van estudiar va ser el suport a la independència segons l'origen geogràfic familiar (el lloc de naixement de l'individu i dels seus progenitors) (gràfic 19). Aquesta variable té també un fort impacte en la tria sobre la situació política de Catalunya: gairebé tres quartes parts dels nascuts a Catalunya i amb els progenitors nascuts a Catalunya opten per un estat independent, percentatge que es redueix entre els nascuts a Catalunya però amb un progenitor de fora (42,1 %), nascuts a Catalunya amb els dos progenitors de fora (18,3 %) i entre els nascuts fora de Catalunya (16,1 %). La conclusió dels autors és que les variables que expliquen millor el suport a la independència són (1) la identitat nacional, (2) la llengua d'identificació i (3) l'origen geogràfic familiar.

Gràfic 19. Respostes a la pregunta sobre les relacions Catalunya-Espanya, segons l'origen geogràfic familiar. Octubre de 2015. Percentatges.

Font: Fabà & Torres (2017), a partir de les respostes de l'enquesta del CEO de l'octubre de 2015 (REO 804).

4.2 Estudis previs fets amb el corpus d'aquesta tesi

Durant la confecció del corpus d'aquesta tesi, la doctoranda i el director van fer anàlisis parcials dels primers articles publicats. En un article a la revista *Els Marges* (Sendra i Vila 2016) es va fer una primera anàlisi de la cronologia del debat, dels participants i dels temes del debat. En aquest article també es van distingir les posicions inicials respecte el debat: articulistes que deien que “ara no tocava” fer el debat, perquè Catalunya encara no era independent; articulistes que veien que era “un bon senyal”, perquè es podia debatre la qüestió obertament; i un tercer grup que denunciava que era un debat tabú. Aquest article encara no recollia l'impacte del Manifest Koiné, perquè havia estat redactat durant el 2015. Algunes parts dels resultats d'aquest article van ser presentades en comunicacions a congressos:

SENDRA, Montserrat i VILA, F. Xavier (2015). "La discussió sobre l'estatus de les llengües en una Catalunya independent: anàlisi d'un debat públic". Comunicació al [15è Col·loqui de la North American Catalan Society](#) (Barcelona, 29/30-06-15 i 01-07-15).

VILA, F. Xavier; SENDRA, Montserrat (2016). "[The status of languages in a hypothetical Catalanian nation state: agents and arguments in a public debate](#)". Comunicació al [Sociolinguistics Symposium 21](#), organitzat per la Universitat de Múrcia (Múrcia, 15/18-06-2016).

Posteriorment, la doctoranda va analitzar específicament l'impacte del Manifest Koiné en el debat, i va presentar-ne els resultats en forma de comunicació a un altre congrés.

SENDRA, Montserrat (2018). "L'impacte del manifest Koiné en el debat sobre la legislació lingüística d'una hipotètica República catalana". Comunicació a la [LXIV Anglo-Catalan Society Annual Conference](#), organitzat per l'Anglo-Catalan Society i la University of Bristol (Bristol, 09/11-11-18).

4.3 Estudis sobre llengua, mitjans i independència

Podem agrupar els estudis recents que s'han dut a terme relacionats amb l'oficialitat lingüística d'una Catalunya independent en quatre grans blocs: (1) estudis sobre llengua i mitjans de comunicació, (2) estudis sobre llengua i identitat, (3) estudis sobre llengua i procés i (4) estudis sobre l'oficialitat lingüística.

(1) Estudis sobre llengua i mitjans de comunicació:

Diversos estudis s'han concentrat a analitzar els editorials dels diaris com a format indicatiu de les representacions i ideologies lingüístiques de la premsa. Alguns han posat el focus en els editorials publicats al voltant de la sentència de l'Estatut i després de la primera gran manifestació de l'11-9-2012 a la premsa catalana, valenciana, basca i espanyola (Xicoy, Perales-García, i Xambó 2017) o els editorials de la premsa de Barcelona i de Madrid al voltant de les eleccions del 21-12-2017 (Xicoy-Comas, Perales-García, i Xambó 2021). Boix-Fuster (2019) va estudiar la ideologia de diversos editorials del diari *La Vanguardia* dels anys 1992, 2016 i 2018, que majoritàriament expressen reticències a l'intervencionisme de les administracions en la gestió lingüística i una valoració positiva del bilingüisme espanyol/català a Catalunya.

Des de la pragmàtica i la teoria dels actes de parla, Rosa Calafat va estudiar els articles publicats entre 2016 i 2019 (Calafat 2021). A la Universitat de Girona, Anna Pi va analitzar el discurs de la premsa catalana i espanyola durant l'elaboració de l'Estatut de 2006 i la discussió al voltant de la redacció de les qüestions lingüístiques (Pi 2019) i Narcís Iglésias va analitzar les informacions sobre les llengües publicades a la premsa espanyola durant la Transició i les ideologies lingüístiques que hi predominaven (Iglésias 2019a) i de les cartes al director publicades al diari *El País* (Iglésias 2019b).

Altres estudis han analitzat el relat de la premsa internacional, concretament dels diaris dels Estats Units i el Regne Unit entre 2010 i 2019, el marc d'anàlisi, to i fonts que utilitzen (Perales-García et al. 2022) o el relat que es va fer del *procés* a la premsa alemanya (Marco 2018). Una de les conclusions a les quals arriben aquests autors és que els mitjans internacionals infrarepresenten el rol jugat per la societat civil i els moviments socials i posen l'èmfasi en els representant polítics i les situacions de més tensió entre els governs català i espanyol.

(2) Estudis sobre llengua i identitat:

Joan Vergés Gifra (2014) va publicar el llibre *La nació necessària. Llengua, secessió i democràcia*, un assaig filosòfic al voltant de la nació, els arguments a favor de la política lingüística i a favor de la independència. Steven Byrne (2021) va estudiar la relació entre les llengües i la identitat, a través d'un seguit d'entrevistes a membres de diferents col·lectius de Girona, les actituds cap al català, cap al castellà i cap a la independència.

(3) Estudis sobre llengua i procés:

El procés també s'ha distingit per la seva capacitat d'elaboració de llenguatge i termes propis: estructures d'estat, desconexió, xoc de trens, tercera via, pas al costat, processisme, hiperventilats, equidistants... Pau Vidal (2015b) va fer un recull del vocabulari del *procés*⁶². També s'han elaborat estudis sobre la llengua de l'Estatut de 2006 i els canvis lingüístics que es van produir com a conseqüència dels serveis d'assessorament lingüístics del Parlament català i de l'espanyol o els canvis introduïts durant la negociació política (Morales 2015).

(4) Estudis sobre l'oficialitat lingüística:

---

⁶² Vegeu-ne un altre recull a CATALUNYA VESPRES (2017). "Nou abecedari polític català". Catalunya Ràdio. Disponible a: http://www.ccma.cat/catràdio/alacarta/catalunya-vespre/nou-abecedari-politic-catala/fitxa-programa/seccio/1682/6021/?text=&profile=&perfil=&items_pagina=15&pagina=1 (últim accés: 25-09-2018).

Diversos acadèmics han fet propostes concretes d'oficialitat lingüística. Albert Branchadell va proposar un règim lingüístic en una imaginària Catalunya independent (Branchadell 2011). Branchadell va redactar també un estudi comparatiu del cas català amb altres estats lingüísticament heterogenis (Branchadell 2015). Isidor Marí va fer una proposta a partir de la composició sociolingüística de la població, la gestió equitativa de la diversitat, la idea de ciutadania, l'enfocament universalista del plurilingüisme (Marí 2015). Daniel Escribano va fer una proposta dels criteris que caldria seguir a l'hora de configurar el règim lingüístic d'un nou país, en el qual aposta per una declaració d'oficialitat del català i l'aranès seguint un model territorialitzat i manteniment dels drets lingüístics dels parlants d'altres llengües (Escribano 2018).

Altres acadèmics s'han centrat en la definició dels conceptes i la terminologia legal. Daniel Escribano va fer un estudi sobre la introducció del concepte de llengua oficial a l'ordenament jurídic espanyol (1902-1931) (Escribano 2015). Elvira Riera va fer una síntesi dels conceptes de territorialitat i personalitat des del punt de vista del poder i la justícia (Riera 2018) i sobre el concepte polític de llengua comuna (Riera 2013). Narcís Mir va revisar els aspectes lingüístics regulats en l'adhesió d'un nou estat membre a la Unió Europea (N. Mir 2016). Narcís Iglesias va recórrer el concepte de *llengua pròpia* al llarg de la història recent i els seus orígens en el món literari i cultural, en el món sociolingüístic i en l'àmbit jurídic (N. Iglesias 2021).

Finalment, alguns investigadors han fet anàlisis parcials del mateix debat que s'estudia en aquesta tesi. Sílvia Senz va ser la primera a fer una anàlisi del debat actual. A "Imaginar el estado: el debate sobre el estatus de las lenguas en la Cataluña independiente", analitza els textos publicats entre el gener de 2012 i l'octubre de 2013 i aporta elements per a l'anàlisi de les perspectives del món hispanòfon i d'una nova cultura del castellà (Silvia Senz 2014). Josep Soler i Iker Erdocia van analitzar el debat posterior al manifest Koiné, centrant-se en la presentació negativa que feia de la situació sociolingüística catalana i en la representació negativa del castellà i el bilingüisme en el text. Els autors van analitzar les respostes al manifest i les crítiques a l'oficialitat única que va generar, així com el canvi de paradigma en el discurs i imaginari independentista (J. Soler i Erdocia 2020).

5 Capítol 5. Preguntes d'investigació, objectius i hipòtesis

5.1 Objectius

L'objectiu d'aquest estudi és intentar entendre globalment el debat que s'ha produït i extreure'n conclusions tant des de l'òptica general de la planificació lingüística com des de l'òptica de l'anàlisi de contingut.

Internament, l'estudi pretén recollir tota la informació que s'ha posat sobre la taula en els darrers anys, organitzar-la, analitzar-la i veure què ens indica. Els resultats de l'estudi poden servir als futurs planificadors i gestors lingüístics, així com a tota la societat catalana, a arribar a una millor comprensió del context lingüístic i les seves implicacions socials i demogràfiques.

Externament, l'estudi vol fer una aportació en l'anàlisi de la política lingüística en contextos d'ampli contacte de llengües i de multilingüisme. El cas català desperta un gran interès internacional: d'una banda, perquè es tracta d'una llengua minoritzada que serveix com a exemple a moltes altres comunitats lingüístiques similars; de l'altra, perquè es tracta d'un cas real i en directe de gestió del multilingüisme i de la legislació lingüística. Aportar dades completes, contextualitzades i analitzades sobre aquest tema farà situar el cas català dins del paradigma actual d'anàlisi d'aquesta disciplina, permetrà debatre acadèmicament amb altres experts sobre aquest tema i enriquir la perspectiva d'anàlisi de tots els implicats. Concretament, els objectius específics que ens proposem esbrinar en aquest estudi són:

Objectiu 1. Descriure temporalment la història i la dinàmica del debat

Objectiu 2. Descriure i analitzar els actors del debat

Objectiu 3. Descriure i analitzar les propostes d'oficialitat lingüística

5.2 Preguntes d'investigació i hipòtesis

Aquesta recerca se centra a descriure i analitzar el debat sobre com hauria de ser la regulació lingüística en la República catalana independent a la qual aspirava el moviment independentista durant el procés independentista desenvolupat entre 2012 i 2018. Les preguntes que es volen respondre aborden diverses qüestions relacionades amb tres aspectes del debat: la història (bloc 1), els actors (bloc 2) i les propostes (bloc 3). Concretament, les preguntes i les hipòtesis de recerca de la tesi són:

Bloc 1. La història: com es va desenvolupar, el debat, en quins tipus de mitjans i amb quina dinàmica?

Hipòtesi 1: El debat es va desenvolupar lligat estretament al procés independentista. En la societat de la informació actual, el debat es va produir en una diversitat de mitjans, tant tradicionals com digitals. La dinàmica del debat es veurà marcada per la publicació del Manifest Koiné.

Bloc 2. Actors: quins actors van participar en el debat? Quina participació hi va tenir cada tipus d'actor?

Hipòtesi 2: El debat va ser liderat per uns mitjans determinats, que van marcar l'agenda i van predominar més en el debat que d'altres. El debat va ser liderat per intel·lectuals de la societat civil, seguint la tendència de les dècades anteriors sobre la discussió pública de la política lingüística de Catalunya.

Bloc 3. Propostes: quines propostes es van plantejar? Amb quins arguments? Quins països es van agafar com a model per al cas català? Com s'ubicaven, les propostes plantejades, dins del paradigma de la política lingüística internacional?

Hipòtesi 3: El debat va veure un enfrontament entre les propostes d'oficialitat única per al català i les propostes de doble oficialitat asimètrica. Aquestes propostes eren fruit de dos corrents dins de l'independentisme: un independentisme més tradicional, d'emancipació nacional, centrat en el conflicte lingüístic, l'alliberament nacional i la visió que l'Estat espanyol imposa la seva llengua; i un altre corrent, nascut a finals dels anys 90, que reconceptualitza l'independentisme i proposa la creació d'un nou estat a partir de la diversitat existent.

6 Capítol 6. Metodologia

6.1 El corpus de referències per a l'anàlisi: constitució i descripció

6.1.1 Delimitació de les referències aplegades

El treball pretenia recollir les referències que haguessin tractat sobre quina hauria de ser la legislació lingüística d'una hipotètica Constitució catalana entre 2012 i 2018. Com que la base del debat era una Catalunya independent, la delimitació territorial d'aquesta tesi és només un dels territoris de parla catalana: el Principat de Catalunya.

Tal com veurem més endavant, l'anàlisi no s'ha restringit a cap mena de format en concret, sinó que s'han tingut en compte des de conferències a cartes al director, passant per articles a blogs, premsa publicada o bé vinyetes humorístiques.

No s'hi han inclòs referències sobre el model educatiu, molt presents també a la premsa durant els mateixos anys estudiats (com a conseqüència de les diferents sentències judicials contra el model lingüístic del sistema educatiu).

Durant la segona meitat del 2018, en el moment en què Laura Borràs va ser nomenada Consellera de Cultura, uns quants mitjans van publicar notícies en les quals es destacava que Borràs havia firmat el manifest Koiné, i de retruc, ella va haver de respondre a algunes preguntes relacionades amb aquest tema en diverses entrevistes (relacionades amb la firma del manifest, no relacionades amb l'oficialitat directament). Vam considerar, però, que aquests articles/entrevistes no havien de formar part del corpus d'aquest estudi, ja que el seu objectiu no era debatre sobre les llengües oficials d'una Catalunya independent, sinó que es van utilitzar com a arma política per atacar la nova consellera. Els articles sobre aquest tema inicialment van ser recollits, però finalment van ser descartats per a aquest estudi.

6.1.2 Constitució del corpus

La base de dades s'ha constituït a partir de la recopilació sistemàtica de les referències de la premsa generalista i especialitzada, la blogosfera, les xarxes socials, les *newsletters*, les agendes d'entitats i institucions (Ateneu Barcelonès, IEC, universitats, etc.), les hemeroteques, els catàlegs de les biblioteques públiques i biblioteques universitàries, els repositoris d'articles i treballs acadèmics, les pàgines webs de diferents col·lectius, els programes electorals dels partits i els fòrums d'internet. Per completar el recull també s'ha fet servir la base de dades

Lengua y prensa de la Universitat de Màlaga⁶³, el compte TecdCat⁶⁴ i la base de dades de premsa del Centre de Documentació de la Direcció General de Política Lingüística⁶⁵.

El corpus bibliogràfic que s'ha fet servir en aquest estudi comprèn el període de 2012 a 2018. Concretament, s'inicia just en el moment en què considerem que es va iniciar el debat actual⁶⁶, el 22-01-2012, i acaba l'01-08-2018, moment de tancament del corpus d'anàlisi.

Un cop elaborada la llista de referències, es va posar a disposició pública⁶⁷ i es va obrir un període de contribucions (del 02-07-2018 a l'01-08-2018) per recollir referències que no haguessin estat trobades. Concretament, es va demanar als potencials autors que revisessin si els seus articles apareixien al recull a través de diversos canals especialitzats: el compte de correu del Fòrum Sociolingüístic (forum-sl@yahoo.com), el butlletí de la Xarxa CRUSCAT, el butlletí InfoMigjorn i les xarxes socials⁶⁸. A través d'aquesta crida pública es volia completar al màxim el corpus, tot i que érem conscients que mai tindríem el 100% de les referències que s'hagin produït⁶⁹. Fruit d'aquesta crida es van rebre noves referències i es van incorporar al corpus, amb el resultat total de 1.472 referències recopilades (podeu veure'n la llista completa a l'annex d'aquest treball).

---

⁶³ La base de dades recull les notícies de la premsa espanyola relacionades amb l'àmbit lingüístic i és consultable a: <http://www.lenguayprensa.uma.es/> (últim accés: 14-06-2018).

⁶⁴ Robot que tuiteja totes les notícies relacionades amb la llengua que troba a la xarxa. Consultable a: <https://twitter.com/tecdcat> (últim accés: 14-08-2018).

⁶⁵ Disponible a:

http://aplicacions.llengua.gencat.cat/CercadorPremsa/start.do;jsessionid=D92BAE0908D711E8564F6F1E85102BEF?set-locale=ca_ES (últim accés: 10-07-2018). Paraules clau utilitzades: 2015_Debats_Catalunya_Estat_propi (191 registres), 2016_Debats_Catalunya_Estat_propi (506 registres) i 2017_Debats_Catalunya_Estat_propi (53 registres).

⁶⁶ Tot i que hi havia hagut articles sobre el tema en el mateix diari uns mesos abans (Forn, 23-10-2011) o a *La Vanguardia* (Puigverd, 10-10-2011), considerem l'article de Voltas (Voltas, 22-01-2012) com l'iniciador del debat per les successives rèpliques i contrarèpliques que va suscitar (vegeu capítol "La història del debat").

⁶⁷ Sendra, Montserrat (02-07-2018). "Crida de contribucions per completar la llista de LlengüesNouEstat". Blog personal *Diari de Camp*. Disponible a: <https://diaridecampsl.wordpress.com/2018/07/02/crida-de-contribucions-per-completar-la-llista-de-llenguesnouestat/> (últim accés: 14-08-2018).

⁶⁸ Vull donar les gràcies a totes les persones que m'han ajudat a confeccionar la llista que ha servit de base per dur a terme aquest estudi: Arnau Albert (Fundació Josep Irla), Albert Bastardas (UB), Emili Boix (UB), Vanessa Bretxa (UB), Joan Costa (UPF), Avel·lí Flors (UB), Jordi Ginebra (URV), Nicolau González (Sectorial de sociolingüistes ANC), Elena Heidepriem (Centre de Documentació de la Direcció General de Política Lingüística), Laia (Cercle d'Agermanament Occitano Català, CAOC), Ferran López, Josep Murgades (UB), Laura Mongiardo, Francesc Sánchez (ERC), Natxo Sorolla (CRUSCAT-URV), Sílvia Senz, Albert Turull (UdL), Laura Vallejos (CUP), David Valls i F. Xavier Vila (UB). També em van ajudar a difondre la crida de contribucions per completar la llista les institucions següents: Centre de Documentació de la Direcció General de Política Lingüística, Centre de Recerca en Sociolingüística i Comunicació (CUSC) de la Universitat de Barcelona, Departament de Filologia Catalana de la Universitat de Barcelona, Infomigjorn i la Xarxa CRUSCAT.

⁶⁹ Estimem que el corpus engloba un percentatge alt de les referències produïdes, ja que la base de dades s'ha creuat amb bases de dades que fan buidatges informàtics de la premsa (com la base de dades de premsa del Centre de Documentació de la Direcció General de Política Lingüística i el portal *Lengua y prensa*), de manera que la seva exhaustivitat és força fiable i completa.

6.1.3 Incidències en la recollida de dades

Un dels majors problemes que ens hem trobat a l'hora de constituir el corpus ha estat la volatilitat d'internet: moltes pàgines del 2012 (ja siguin blogs o pàgines web) ja no existeixen i fan que els seus textos siguin introbables. I no només això: han desaparegut diaris sencers (*El Singular Digital* o *Lliure i Millor*, per exemple), partits polítics i les seves respectives pàgines (Convergència i Unió, Unió, Junts pel Sí, Iniciativa per Catalunya...) o mitjans i entitats que han remodelat les seves pàgines web i han fet que totes les referències anteriors siguin introbables (8tv, *Diari de Tarragona*, Esquerra Republicana, o la mateixa Generalitat, per exemple). També campanyes com la Gigaenquesta de l'ANC, per la qual els tribunals van condemnar l'entitat per no haver respectat la llei de protecció de dades, van ser retirades completament d'internet.

En els casos en què es tenia la referència, s'ha decidit mantenir-la (tot i que actualment no s'hi pugui accedir) perquè tenim constància que va existir. En els casos en què ja no teníem la referència ha estat impossible de trobar-ne de noves.

6.1.4 Aspectes tècnics de la constitució del corpus

La base de dades es va dissenyar amb el programa Excel del paquet Microsoft Office. Es va dissenyar una interfície força simple que permetés posteriorment treballar les dades d'una manera ràpida i eficient. La informació emmagatzemada es distribuïa en 6 columnes, amb aquest ordre: autor (amb el format cognom-nom), data de la referència (amb el format americà, any-mes-dia), títol de l'article i enllaç a la font, lloc de publicació (o lloc on es va produir, en cas que fos una conferència), tipus d'ítem (vegeu la classificació a la taula 5) i llengua en què estava escrita/produïda la referència. La tria del format cognom-nom i del format americà de la data tenien com a objectiu poder ordenar els ítems de manera automàtica alfabèticament o cronològicament⁷⁰.

Posteriorment, quan es va començar a detectar que alguns textos d'internet desapareixien, es van emmagatzemar tots els textos del corpus i tota la informació considerada rellevant. Tot i aquest procés, alguns dels textos s'han perdut.

---

⁷⁰ A l'inici, ordenar les referències no era un problema, però a mesura que anaven creixent era necessari poder automatitzar al màxim les cerques i la recopilació d'informació.

Un altre problema, en aquest cas menor, ha estat la datació dels articles de revistes i llibres, ja que sovint no es tenia constància del dia exacte en què s'havien posat a la venda. Per introduir-lo a la cronologia general, necessitàvem una data, així que hem optat per datar-lo en primer dia del període que compregui. Així, un article que sortís a una revista trimestral (posem per cas, gener-març del 2018), estaria datat com a 01-01-2018; un llibre que hagués sortit el 2017 (i no tinguéssim constància exacta del dia que va sortir⁷¹) estaria datat com a 01-01-2017. Tot i que sabem que aquestes datacions són força inexactes, no modifiquen en excés la cronologia i es limiten a casos molt concrets (llibres i articles en revistes). En la resta de casos (articles a la premsa, conferències, etc.) la data que hi consta és totalment fiable.

6.2 Descripció del corpus i el subcorpus resultants

6.2.1 El corpus de referències

El corpus final de l'estudi està constituït per un total de 1.472 referències⁷² (taula 9), classificades en 13 categories segons el format: articles d'opinió a la premsa impresa o digital; notícies, notes de premsa, reportatges o resums; articles a blogs (personals o de mitjans de comunicació), xarxes socials o webs pròpies; entrevistes; conferències, debats, discursos, taules rodones o comunicacions; llibres, capítols de llibre, revistes especialitzades o treballs acadèmics; documents de treball, manifestos, programes electorals, editorials, proposicions de lleis o de constitucions; cartes al director; enquestes; vídeos, declaracions en vídeo o àudio; humor gràfic; humor televisiu o simulació de *fake news* amb voluntat irònica; i fòrums d'internet.

---

⁷¹ A vegades sí que hi ha constància del dia de presentació del llibre, ja sigui perquè es va fer una conferència o bé perquè l'editorial ho té datat.

⁷² Podeu consultar el corpus complet a l'annex d'aquesta tesi.

Taula 9. Classificació de les referències del corpus segons el format i recompte de cada categoria (n = 1.472).

Tipus de referència	Quantitat
1. Articles d'opinió a la premsa impresa o digital	473
2. Notícies, notes de premsa, reportatges o resums	459
3. Articles a blogs (personals o de mitjans de comunicació), xarxes socials o webs pròpies	148
4. Entrevistes	116
5. Conferències, debats, discursos, taules rodones o comunicacions	83
6. Llibres, capítols de llibre, revistes especialitzades o treballs acadèmics	82
7. Documents de treball, manifestos, programes electorals, editorials, proposicions de lleis o de constitucions	42
8. Cartes al director	37
9. Enquestes	13
10. Vídeos, declaracions en vídeo o àudio	9
11. Humor gràfic	4
12. Humor televisiu o simulació de <i>fake news</i> amb voluntat irònica	3
13. Fòrums	3
TOTAL	1.472

Font: elaboració pròpia.

6.2.2 El subcorpus per a l'anàlisi qualitativa

A partir d'aquest corpus general es va crear un subcorpus per a l'anàlisi qualitativa dels arguments i les idees del debat, basat únicament en els articles d'opinió a la premsa impresa o digital (n = 473). La decisió de centrar-se únicament en l'anàlisi d'aquesta categoria en l'anàlisi qualitativa té a veure amb dues raons principals: les condicions de producció i les condicions de recepció dels textos.

Les condicions de producció d'un text escrit permeten una selecció més acurada de les paraules i les idees que es volen transmetre (més que no en la llengua oral), una reflexió sobre el contingut que s'exposarà i la possibilitat de reescriure el text fins a considerar-lo apte per a publicar-lo. Es va considerar que els articles han estat escrits amb temps i meditats i que transmeten la posició de l'autor de manera fidedigna (a diferència, per exemple, de les entrevistes, en què les respostes poden haver estat editades o resumides pel periodista). A més, el fet d'haver estat publicats a mitjans de comunicació fa que hagin passat un filtre de qualitat previ.

Les condicions de recepció dels articles d'opinió també eren importants, ja que altres tipus de format (conferències, debats o taules rodones) no permetien la consulta posterior (perquè gairebé mai s'enregistraven), de manera que dificultaven la sistematització de les idees expressades i la posterior anàlisi.

6.3 Tractament de les dades

El corpus s'ha tractat a partir de dos enfocaments: el quantitatiu i el qualitatiu, justificats per l'objectiu de cada part del treball.

6.3.1 El tractament de les dades del corpus general

L'anàlisi quantitativa s'ha dut a terme a partir de la base de dades Excel creada, de 1.472 referències. A continuació detallem el tractament de cada part (taula 10):

Taula 10. Metodologia quantitativa de l'estudi.

Tema	Objectiu	Accions
Tipus de referències	Elaborar una llista completa de totes les referències sobre el tema.	Es van buidar les hemeroteques dels principals diaris catalans i espanyols, es va consultar la base de dades de premsa del Centre de Documentació de la Direcció General de Política Lingüística i es van fer cerques de paraules clau als cercadors d'internet, bases de dades d'articles i xarxes socials.
	Classificar aquestes referències segons la seva tipologia (articles a premsa impresa i digital, notícies, reportatges, articles a blogs, entrevistes, conferències, debats i taules rodones, llibres, enquestes, vídeos, humor gràfic, etc.).	Es va construir una taula d'Excel en la qual s'apuntava cada referència i es classificava segons la seva tipologia a partir d'un codi numèric.
	Fer recomptes de cada categoria.	A partir de les dades i les categories entrades a la taula Excel, es van anar fent recomptes en funció de cada tipologia.
Autors	Elaborar una llista completa de tots els autors que hi han intervingut.	Es van extreure els noms dels autors dels articles d'opinió a partir de la base de dades creada, es van recomptar els articles totals de cada autor i es van ordenar de més a menys producció.
	Analitzar de quin camp provenen.	Es va agafar la llista dels 20 autors que més havien participat i es va mirar la professió de cadascun.
	Identificar quins autors són més rellevants en el debat i per què.	Es va comptar el nombre d'articles de cada autor i es van ordenar segons el total. Posteriorment, es va fer la mateixa operació amb una divisió: els autors que més havien participat abans de Koiné i després.

Mitjans	Identificar quins mitjans han participat en el debat.	Es va agafar la informació sobre els mitjans de la base de dades en Excel i es van fer recomptes segons la quantitat de referències publicades.
	Identificar quins continguts (articles d'opinió, notícies, reportatges, enquestes) han aparegut més a cada mitjà.	Es van recomptar per separat els articles d'opinió i les notícies dels principals mitjans i es van comparar les xifres.
	Identificar quina posició ha adoptat cada mitjà respecte el debat.	A partir de l'anàlisi de les línies editorials dels diferents mitjans, els hem dividit segons si són propers a l'independentisme o propers a l'unionisme.
Cronologia	Crear una línia temporal del debat.	Es van ordenar cronològicament totes les referències, es van agrupar segons la data de publicació i es van crear gràfics Excel a partir dels recomptes.
	Identificar quins factors han fet que el debat sigui més intens en determinades etapes.	Es van buscar els esdeveniments que havien causat els punts de més referències del debat.
	Identificar quin impacte va tenir el manifest Koiné en el debat general.	Es van separar les referències segons si havien estat publicades abans o després del manifest Koiné i es van comparar els resultats.

Font: elaboració pròpia.

6.3.2 El tractament de les dades del subcorpus

Pel que fa a l'anàlisi qualitativa, l'anàlisi de contingut s'ha dut a terme a partir de la base de dades creada amb el programa Atlas.ti⁷³, i s'ha centrat únicament en l'anàlisi dels articles d'opinió publicats a la premsa impresa o digital (un total de 473 articles) (taula 11).

A l'hora de dur a terme aquesta anàlisi, ens vam trobar amb dos problemes: (1) alguns articles han esdevingut introbables a causa de la seva desaparició d'internet i (2) alguns articles estaven firmats amb pseudònim i no es podien atribuir a cap autor concret. El primer problema es va resoldre exclouent del corpus d'articles d'opinió els articles als quals no podíem accedir (un total de 31 articles⁷⁴), el segon problema es va resoldre també exclouent els articles sense firma real del corpus (un total de 3 articles⁷⁵). Com a resultat d'aquestes exclusions, el corpus final que ha servit per elaborar aquesta part és de 439 articles.

⁷³ ATLAS.ti *Qualitative Data Analysis* versió 8.2.34. Disponible a: <https://atlasti.com/> (últim accés: 15-08-2018).

⁷⁴ Principalment, articles de mitjans desapareguts, com *Diaricatalà.cat*, *Lliure i Millor*, *La Sageta.net*, *La taula rodona* o *El matí.cat*.

⁷⁵ S'han eliminat els següents articles amb pseudònim:

FAKY, Zoe (pseudònim) (2016-05-09). "Neurosi i esquizofrènia identitàries: uns i altres catalans". *Endavant*.

Taula 11. Metodologia qualitativa de l'estudi.

Tema	Objectiu	Accions
Posicions	Identificar quins grups majoritaris d'opinió s'han format.	Es va fer una anàlisi article per article etiquetant les diferents posicions que hi sortien. Posteriorment, es van extreure els resultats i se'n van seleccionar les frases més il·lustratives.
	Identificar quins autors conformen cada grup.	Elaborada a partir de recomptes en un full de càlcul Excel.
Temes	Temes més freqüents.	A través del programa Atlas.ti, es va fer una anàlisi de tots els articles i es van etiquetar els diferents temes que hi sortien.
Arguments	Tipus d'arguments.	Es van recollir diferents citacions, es van classificar per temes i se'n van seleccionar les més rellevants.
	Coincidències i divergències entre autors.	Es van agrupar els diferents autors segons les posicions i els arguments.
	Propostes aportades pels diferents grups d'opinió.	A partir del buidatge, es van resumir les propostes de cada grup.

Font: elaboració pròpia.

6.4 Anàlisi de les dades

6.4.1 Anàlisi del corpus general

L'anàlisi temporal del corpus es va dur a terme a través de recomptes quantitius a partir de la base de dades creada en Excel. L'ordenació segons la data va permetre confegir les cronologies lineals, l'organització segons el tipus va permetre el recompte dels formats comunicatius del debat. L'anàlisi dels actors a partir de les classificacions de Zhao i Baldauf (2007) i Vila (2017) es va fer també amb la base de dades en Excel, afegint-hi dues columnes més (una per a cada enfocament teòric) i recomptant cada agrupació d'actors.

SUREDA, Pol (pseudònim) (2012-10-10). "Paradoxes". *Racó Català*.

SUREDA, Pol (pseudònim) (2012-10-10). "Per la independència cap al suïcidi sociolingüístic, o *Manifiesto a traïció*". *Racó Català*.

6.4.2 Anàlisi qualitativa del subcorpus d'articles d'opinió

L'aproximació teòrica utilitzada per a l'anàlisi del subcorpus d'articles d'opinió és l'anàlisi qualitativa de continguts (en anglès, *qualitative content analysis*), un procediment que analitza el contingut dels textos a través d'un procés de classificació i etiquetatge sistemàtic per identificar-hi pautes o lògiques d'interpretació (Hsieh i Shannon 2005). A diferència de l'anàlisi del discurs, que se centra en *com* s'està explicant un autor, l'anàlisi qualitativa de continguts se centra en *què* està dient.

Aquesta aproximació va ser triada per la seva pertinença per a l'anàlisi d'informació qualitativa (textos, entrevistes, grups de discussió...) (Mayring 2000). Les fases que se segueixen en aquest mètode són la selecció dels objectius de la recerca (basada en les preguntes de recerca), la creació i definició de les categories, el procés de categorització i etiquetatge del corpus, l'obtenció i l'anàlisi dels resultats i l'elaboració de conclusions.

6.5 Pla de gestió de dades

Una part de les dades ja es va penjar en línia en lliure accés en una pàgina web creada específicament per a aquesta finalitat ("Les llengües a la Catalunya independent", <http://llenguescatalunyaindependent.weebly.com/>). Quan s'acabi la recerca, s'actualitzarà aquesta pàgina amb les referències finals, es dipositarà la tesi als repositoris institucionals (TDX, Tesis en red, Dipòsit digital de la UB) per a la seva consulta i també es dipositarà un annex amb tots els articles de premsa que han constituït el corpus de l'estudi.

6.6 Posicionament

L'estudi s'ha finançat gràcies a un Ajut de Formació de Personal Investigador de la Universitat de Barcelona (2012), Ajuts de beques de mobilitat per a professorat universitari de la Fundació Pedro i Pons (2015), Ajuts per a estudis o projectes fora de Catalunya (2016) i beca Ramon d'Alòs-Moner de l'Institut d'Estudis Catalans (2018). La concessió d'aquests ajuts no estava condicionada a cap requisit que pogués esbiaixar la recerca.

L'autora d'aquest text ha participat al debat analitzat, però sempre des d'un punt de vista analític i descriptiu⁷⁶. Aquesta tesi i els articles previs han estat sovint citats en articles i llibres sobre la temàtica⁷⁷, així com en diversos articles de premsa⁷⁸.

---

⁷⁶ JUNYENT, Carme; SENDRA, Montserrat (2015-06-19). "Llengua i llengües a la República catalana". Taula rodona organitzada per l'ANC-Vilanova, Òmnium Cultural-Garraf, Vilanova per la Independència i l'AMI. Moderador: Albert Soler.

SENDRA, Montserrat (2013-06-18). "Les llengües a la Catalunya independent: cronologia interactiva". Blog personal Diari de camp.

SENDRA, Montserrat (2013-06-23). "Les llengües a la Catalunya independent: cronologia interactiva 2". Blog personal Diari de camp.

SENDRA, Montserrat (2013-09-25). "Sant tornem-hi!". Blog personal Diari de camp.

SENDRA, Montserrat (2013-10-05). "Súmate, o com els castellanoparlants entren al debat independentista". Blog personal Diari de camp.

SENDRA, Montserrat (2015-01-13). "Fer com sempre ens està portant a l'extinció". Núvol.

SENDRA, Montserrat (2015-01-29). "El debat sobre l'oficialitat lingüística: estat de la qüestió". Blog de la Revista de Llengua i Dret.

SENDRA, Montserrat (2015-06-01). "No utilitzarem el terme d'oficialitat en va". Núvol.

SENDRA, Montserrat (2015-12-10). "Nova actualització de la pàgina "Les llengües a la Catalunya independent" i naixement de "Les llengües a l'Espanya plurilingüe". Blog personal Diari de camp.

SENDRA, Montserrat (2016-03-18). "Nova anàlisi sobre #LlengüesNouEstat". Blog personal Diari de camp.

SENDRA, Montserrat (2016-06-13). "El debat sobre l'estatus jurídic de les llengües en una Catalunya independent: història i arguments". Conferència dins del curs "De política i planificació lingüística. Mirades contemporànies a l'ecosistema comunicatiu català" de la Universitat d'Estiu de la Universitat Rovira i Virgili.

SENDRA, Montserrat; VILA, F. Xavier (2015-06-31). "La discussió sobre l'estatus de les llengües en una Catalunya independent: anàlisi d'un debat públic". Comunicació presentada al 15è Col·loqui de la North American Catalan Society, IEC.

SENDRA, Montserrat; Vila, F. Xavier (2016-03-15). "L'estatus de les llengües a la República Catalana: una breu anàlisi del desenvolupament del debat". Els Marges 108, març de 2016, pàg. 33-50.

⁷⁷ Alòs, Hèctor (2017). "Языковая политика в Каталонии и националистический конфликт в Испании" [Política lingüística a Catalunya i conflicte nacionalista a Espanya] dins de Sokolovskiy, Sergey (ed.). ЯЗЫКОВАЯ ПОЛИТИКА, КОНФЛИКТЫ И СОГЛАСИЕ. Moscou: Institut d'Etnologia i Antropologia de l'Acadèmia de Ciències de Rússia.

Atkinson, David (2018). "Catalan and Spanish in an independent Catalonia: Linguistic authority and officiality". *Language in Society*, DOI: <https://doi.org/10.1017/S0047404518001185>.

Boyer, H. (2020). "Hoja de servicios y futuro de la sociolingüística catalana: una exploración epistemológica (y glotopolítica)". *Archivum*, LXX (II), 2020, p. 59-81.

Branchadell, Albert (2017). "Post-Secession Duties: about the Equal Recognition of Languages in an Independent Catalonia". Dins de Kraus, Peter A. i Vergés Gifra, Joan (eds.). *The Catalan Process. Sovereignty, Self-Determination and Democracy in the 21st Century*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Institut d'Estudis de l'Autogovern.

Caglio y Conde, Jorge; Ferraiuolo, Gennaro; Rigobon, Patrizio (coord.) (2018). *La nazione catalana. Storia, lingua, politica, costituzione nella prospettiva plurinazionale*. Nàpols: Editoriale Scientifica. ISBN: 978-88-9391-460-4.

Calafat, Rosa (2021). "La ideologia en el discurs de la història de la llengua: el tractament del procés sobiranista". *Caplletra*, 71 (tardor 2021), p. 237-258.

Costa, Joan (2019). "És la "variació lingüística social" una categoria operativa per a la planificació lingüística de corpus?". *Caplletra*, 67.

Escribano, Daniel (2016). "Sobre el manifest 'Per un veritable procés de normalització lingüística a la Catalunya independent". *EspaiFàbrica.cat*.

Gomà, Enric (2022). *Prou catastrofismes lingüístics*. Barcelona: Edicions 62.

Mari, Isidor (2015). "La situación sociolingüística del catalán: evolución reciente". *Confluenze. Rivista di Studi Iberoamericani*, vol. 7, n. 2.

Mari, Isidor (2015). "Notes sobre l'ordenament lingüístic d'una Catalunya sobirana. Quin model? Quin procés?". *Revista d'Estudis Autònoms i Federals*, 21, abril 2015, p. 237-253.

Martí, Mireia (2019). *El català, la llengua de la tribu o la llengua de l'estat? El discurs periodístic al voltant del debat de la llengua en una hipotètica Catalunya independent*. Treball final de grau inèdit. Barcelona, UOC.

El director d'aquesta tesi, F. Xavier Vila i Moreno, també va participar al debat⁷⁹, però la seva posició personal no ha influït a l'hora de dirigir l'estudi, ja que ha sabut diferenciar el paper de director d'aquesta tesi del seu paper com a actor dins del debat.

Martín Alonso, Gerard (2017). "Dossier sobre el procés sobiranista de Catalunya". *Revista Catalana de Dret Públic*, núm. 54 (juny 2017), p. 199-236.

Morales-López, Esperanza (2019). "Discursive constructions on Spanish languages. Towards overcoming the conflict framework". *Journal of Language and Politics*.

Ramallo, Fernando (2017). "La diversité linguistique en Espagne". Disponible a academia.edu.

Ramallo, Fernando (2018). "Linguistic diversity in Spain". Ayres-Bennett/Carruthers (eds.) (2018). *Manual of Romance Sociolinguistics*. Berlin/Boston: De Gruyter.

Riera, Elvira (2022). "Linguistic rights and duties of immigrants and national identity in Catalonia: Between accommodation and transformation". *Nations and Nationalism*, 2022.

Sanjaume-Calvet, Marc; Riera, Elvira (2020). "Languages, secessionism and party competition in Catalonia: A case of de-ethnicising outbidding?". *Party Politics*, 1-20.

Senz, Sílvia (2014). "Imaginar el Estado: el debate sobre el estatus de las lenguas en la Cataluña independiente", dins de Zimmermann, Klaus (ed.). *Prácticas y políticas lingüísticas. Nuevas variedades, normas, actitudes y perspectivas*. Madrid / Frankfurt: Editorial Iberoamericana / Vervuert.

Soler Carbonell, Josep (2018). "El cas català des d'una perspectiva nord-europea: marcs ideològics i legislació lingüística". Dins de Bastardas i Boada, Albert; Boix-Fuster, Emili; Torrens Gerrini, Rosa M. (coords.) (2018). *El català, llengua mitjana d'Europa. Multilingüisme, globalització i sostenibilitat lingüística*. Barcelona: Octaedro, p. 61-79.

Soler, Josep; Erdocia, Iker (2020). "Language policy and the status of languages in contemporary Catalonia: a public debate". *European Journal of Language Policy*.

Tudela Isanta, Anna (2021). "Ideologies lingüístiques envers el català i el castellà: l'autenticitat i l'anonimat entre els universitaris de Barcelona i Palma". *Revista de llengua i dret*, 76, p. 202-216.

Vidal, Pau (2015). *El bilingüisme mata*. Barcelona: Pòrtic.

Vidal, Pau (2017). "Infomigjorn: un filtre que no s'embussa". Pròleg a *Un pam de llengua. Una tria d'articles d'InfoMigjorn*. Andorra: Centre de Cultura Catalana.

⁷⁸ Badia, Jordi (2021). "El català, la llengua que bull". *Vilaweb*, 27-03-2021.

Branchadell, Albert (2016). "Una rebequeria de l'hegemonisme lingüístic". *Ara*, 01-04-2016.

ElVallenc.cat (2015). "Strubell, Sendra i Ginebra parlen de llengües oficials en el debat organitzat per l'ANC de Valls i Òmnium Alt Camp". *ElVallenc.cat*.

Martí, Mireia (2019). "La batussa mediàtica sobre la llengua de la Catalunya independent". *Pensem*, 24-07-2019.

Ortega, Rudolf (2012). "Català a cop de manifestos". *El País*, 6-4-2016.

Ortega, Rudolf (2016). "Castellà llengua oficial? Sens dubte". *El País*, 18-09-2016.

Pros Fernández, Jaume (2015). "El català i el castellà a la República Catalana". *El Vallenc*, núm. 1429, 09-10-2015, pàg. 41.

Racó Català (2015). "Un nou web il·lustra el debat lingüístic en una Catalunya independent". *Racó Català*, 18-02-2015.

Redacció (2015). "El debat sobre les llengües a la Catalunya independent satisfà el nombrós públic". *El Vallenc*, núm. 1429, 09-10-2015, pàg. 16.

Surroca, Bernat (2021). "El català a la República: quin estatus ha de tenir la llengua en una Catalunya independent?". *Nació Digital*, 23-10-21.

Vidal, Pau (2015). "Un silenci estèril". *Vilaweb*, 04-11-2015.

Vidal, Pau (2017). "InfoMigjorn: un filtre que no s'embussa". *Blog de la Revista de Llengua i Dret*.

Vidal, Pau (2021). "Competència lleial". *Vilaweb*, 06-05-2021.

⁷⁹ VILA, F. Xavier (2012-10-30). "Després de la independència (1): l'evolució sociolingüística". *Ara*.

VILA, F. Xavier (2012-10-31). "Després de la independència (2): l'estatus jurídic-polític". *Ara*.

VILA, F. Xavier (2013-02-25). "It's always been there". Dins de CASTRO, Liz (ed.) (2013-02-25). *What's up with Catalonia?*. Massachusetts, USA: Catalonia Press.

VILA, F. Xavier (2013-06-05). "La llengua en l'estat propi". Conferència al cicle *Qüestions d'Estat*, organitzat per Òmnium Cultural i l'IEC.

VILA, F. Xavier (2013-09-21). "Les llengües a Catalunya: on som i on podem anar". Xerrada al *Mercat de les Lletres d'Igualada*. No disponible.

VILA, F. Xavier (2014-02-10). "Els principals reptes per a les polítiques lingüístiques educatives a la Catalunya independent". *Cercle XXI*, butlletí núm.13.

7 Capítol 7. La història del debat

En aquest capítol analitzarem el desenvolupament del debat des d'un punt de vista cronològic. Situarem l'esclat del debat actual el 2012, però veurem que el tema ja feia anys que es coïa a foc lent. A partir d'aquí, descriurem la història del debat des d'una perspectiva quantitativa i analitzarem els diferents formats a través dels quals s'ha manifestat. Al final del capítol, serem capaços d'identificar quins episodis han tingut més repercussió en el debat i per què.

7.1 La prèvia del debat

Tal com hem vist als capítols anteriors, la qüestió lingüística sempre havia acompanyat qualsevol plantejament polític català des de feia pràcticament tres segles, en les successives demandes de més autogovern polític dins d'Espanya (vegeu capítol 3). L'independentisme, fins fa ben poc, havia estat un corrent minoritari, situat al marge dels discursos hegemònics de cada etapa. Sobre l'oficialitat lingüística, la mateixa Esquerra Republicana s'havia posicionat a favor de l'oficialitat lingüística d'una Catalunya independent en la seva *Constitució de l'Estat Lliure de Catalunya*, presentada el 2003:

2. L'idioma català és l'oficial de Catalunya, així com també ho és l'aranès, occità parlat a la Vall d'Aran. Tots els catalans i catalanes tenen el deure de conèixer-lo i el dret d'usar-lo.

[...]

4. La Generalitat ha de garantir el coneixement del castellà i el dret d'usar-lo oficialment, d'acord amb l'ordenament constitucional vigent.

Esquerra Republicana de Catalunya, 2003

VILA, F. Xavier (2014-07-31). "La llengua en el procés d'independència". Blog Amb certa calma. Posteriorment (2014-08-14) publicat a Núvol.

VILA, F. Xavier (2015-10-22). "El moment de la llengua? Algunes previsions sobre el paper públic dels debats lingüístics durant el curs 2015-16 (sobretot a Catalunya)". Blog de la Revista de Llengua i Dret.

VILA, F. Xavier (2016-01-06). "Llengua per unitat". Ara. Versió en anglès publicada el 2016-01-10) al mateix diari: "Language for unity".

VILA, F. Xavier (2016-04-01). "Sobre el manifest del grup Koiné". Ara.

VILA, F. Xavier (2016-04-07). "A propòsit de l'hebreu modern". El Punt Avui. També publicat al diari Ara del 2016-04-08 com a carta a la directora.

VILA, F. Xavier (2016-05-05). "Per avançar cap a un model lingüístic propi i sostenible". El Temps.

VILA, F. Xavier; SENDRA, Montserrat (2016-06-18). "The status of languages in a hypothetical Catalan nation State: agents and arguments in a public debate". Comunicació presentada al Sociolinguistics Symposium 21.

L'any 2005, la Coordinadora d'Associacions per la Llengua Catalana (CAL) també havia dut a terme una campanya a favor de l'oficialitat única del català (Terricabras 2005).

A partir de la negociació i aprovació de l'Estatut (2006), la posterior sentència del Tribunal Constitucional (2010) i tots els antecedents que hem descrit a l'apartat 3.4., el suport a la independència va començar a créixer i a situar-se al centre del discurs polític. L'aparició d'alguns partits obertament independentistes va ajudar també a posar la independència sobre la taula. Barcelona per l'autodeterminació, l'any 2007, es va presentar a les eleccions municipals de l'Ajuntament de Barcelona amb la proposta de declarar-hi el català com a única llengua oficial, així com la d'augmentar els ajuts a les entitats que treballaven per la llengua (Vilaweb 2007). Reagrupament, fundat l'any 2009, preveia l'oficialitat del català i l'aranès a la *Proposta per a una Catalunya independent. Full de ruta de Reagrupament Independentista*⁸⁰: “Les llengües oficials a Catalunya són el català i l'occità en la seva variant aranesa, a la Val d'Aran.” (Reagrupament 2010). Joan Laporta, candidat per Solidaritat Catalana per la Independència (creada el 2010), també va afirmar que faria del català l'única llengua oficial (Redacció 2010).

Alguns estudis acadèmics també havien explorat la relació entre la llengua i les reivindicacions nacionals a Catalunya, a partir de les dades en habilitats, usos i transmissió lingüística entre 1997 i 2008 (Querol i Strubell 2009). Altres sociolingüistes havien esbossat un règim lingüístic en una imaginària Catalunya independent (Branchadell 2011) o havien reflexionat sobre com assolir la normalitat lingüística i quina seria la relació lingüística amb el món en cas d'independència (Solé i Camardons 2011).

En l'àmbit periodístic, ElDebat.cat havia publicat que un 72'5 % dels catalans no volia que el català fos l'única llengua del país (4-10-2010)⁸¹, i alguns articulistes havien reflexionat sobre el paper del castellà després de la independència (Deulonder, 13-10-2010), sobre la necessitat d'incorporar els castellanoparlants al catalanisme (Puigverd, 10-10-2011) o sobre la urgència d'incorporar els castellanoparlants a l'independentisme per assolir la majoria social (Forn 2011), però sense tenir cap ressò ni impacte més enllà del text.

---

⁸⁰ Consultable a:

http://www.reagrupament.cat/content/download/202/1604/file/Organitzant_el_Nostre_Futur_Lliu (últim accés: 26-9-2022).

⁸¹ Lamentablement, la web va desaparèixer i no ha estat possible saber quina era la font d'aquest percentatge, més enllà del titular de la notícia (que sí que teníem registrada).

7.2 L'inici del debat

La tònica descrita a l'apartat anterior va canviar quan el periodista Eduard Voltas va publicar al diari *Ara* l'article "La tribu o l'estat" (Voltas, 22-1-2012), en què obria la discussió sobre la relació que, segons ell, havia de tenir l'independentisme amb la llengua castellana. En aquest article, afirmava que l'independentisme, per créixer, havia d'*abraçar* la llengua castellana, tant des d'un punt de vista simbòlic com legal. Com a conseqüència, demanava a l'independentisme de sortir de la tribu catalanocèntrica que mira TV3, va a les manifestacions de la Diada i parla en català i *abraçar* la llengua castellana com a estratègia per guanyar el referèndum.

Inicialment, l'article va rebre diverses respostes des d'alguns blogs⁸² i un únic article al mateix diari (Branchadell, 20-2-2012), i no va ser fins al segon article de l'autor ("En castellà també, sisplau", 26-02-2012), un mes després, en què podem donar per iniciat el debat que analitzarem. Podem detectar dues causes per les quals el segon article té més impacte que el primer: d'entrada, pel títol, que feia referència a dos eslògans d'àmplia ressonància de les dècades anteriors i una òbvia voluntat provocadora. El primer, "En català, si us plau" (imatge 5), utilitzat durant els anys 70 i 80 per reclamar la retolació i la utilització del català a l'espai públic. El segon, de signe completament contrari: el manifest "*En castellà també, si us plau*". *Manifest per la tolerància lingüística a Catalunya* (Asociación por la Tolerancia 1994), en el qual s'acusava la Generalitat d'actuar contra els drets dels castellanoparlants i la immersió lingüística de ser una "arma de substitució lingüística", i que segons els redactors va obtenir 50.000 firmes de suport.

Imatge 5. Adhesiu "En català si us plau".

Font: Google Imatges.

---

⁸² MIR, Xavier (2012-01-22). "La tribu, l'estat, l'Eduard Voltas i en Nelson Mandela". Blog *Arenyantes*.
SANJAUME, Marc (2012-02-20). "La tribu i el nosaltres". Blog *El pati descobert*.
SERRA, Màrius (2012-02-24). "La situació actual del català és d'impàs". Vídeo.
LLADÓ, Oriol (2012-02-26). "Voltas, gràcies per enriquir el debat nacional". Blog *Connexió Badalona*.

En segon lloc, l'article va tenir més impacte pel suport que va obtenir per part de l'aleshores director del diari *Ara*, Carles Capdevila, que just l'endemà va fer un article ("Debat valent per trencar tabús i sumar", 27-02-2012) convidant tots els articulistes del diari i la població en general a opinar sobre el tema plantejat per Voltas. L'elecció, doncs, d'un títol i un contingut polèmic, juntament amb la invitació al debat general per part del director del diari van fer que aquest segon article iniciés el debat de manera molt immediata (rebrà 21 respostes en els següents 15 dies).

Voltas, a més, no era un autor qualsevol. D'una banda, tenia amplis coneixements dels incipients conflictes lingüístics dels anys 80 i 90, ja que havia publicat *La guerra de la llengua* (Voltas 1996) en què explicava la història de la posada en marxa del sistema d'immersió lingüística i les oposicions que trobava en determinats cercles castellanoparlants. De l'altra, és considerat un intel·lectual orgànic proper a Esquerra Republicana (va ser secretari de Cultura del govern de la Generalitat de 2007 a 2010, sota el comandament de Joan Manuel Tresserras). La seva influència social era i és elevada: és director de la revista *Time Out*, té presència setmanal a les principals tertúlies dels mitjans de comunicació, així com articles als principals diaris i més de 60.000 seguidors a Twitter⁸³. Desconeixem si l'estratègia de publicació estava pactada entre Voltas i Capdevila, ni tampoc si a darrere hi havia alguna estratègia d'*agenda setting* per part d'Esquerra Republicana⁸⁴.

7.3 El desenvolupament del debat des d'una perspectiva quantitativa

Tal com hem justificat a l'apartat anterior, considerarem que el debat actual va néixer a partir de dos articles d'Eduard Voltas al diari *Ara* i s'ha anat produint al llarg de sis anys (2012 - 2018). D'entrada sabem, per tant, que ha estat un debat llarg, i que ha estat paral·lel al procés independentista, però ha tingut sempre la mateixa intensitat? Si agafem totes les referències del corpus i les ordenem segons l'any en què es van produir, podem veure que hi ha diferents intensitats del debat segons els anys (gràfic 20). A partir d'aquest gràfic ja estem en condicions d'esbossar un primer mapa del debat: una fase prèvia de poca discussió (apartat anterior), esclat del debat a partir dels articles de Voltas (2012), respostes als articles (2012, 2013 i 2014),

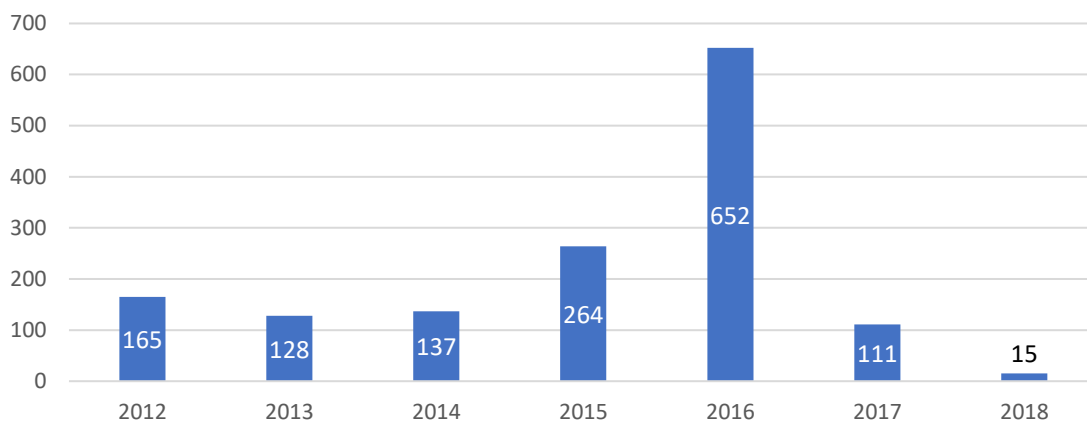
---

⁸³ L'autor va abandonar Twitter l'abril de 2022 i va esborrar el seu perfil de la xarxa.

⁸⁴ Tot i desconèixer si hi havia una estratègia darrere, el mateix autor escriurà, més tard, que és el responsable d'obrir el debat: "Com que em considero en part responsable d'haver obert aquest debat fa més d'un any a través d'un parell d'articles al diari *Ara*, em vaig sentir interpel·lat per l'article de la Carmen i vaig demanar a Vicent Partal que em cedís un espai per a exposar els meus arguments" (Voltas, 12-6-2013).

progressiu augment durant el 2015 i un nou esclat el 2016, amb la publicació del Manifest Koiné i l'allau de respostes a favor i en contra. Posteriorment, es produeix un esllanguiment del debat com a conseqüència de l'esvaïment de la possibilitat immediata que Catalunya esdevingués independent (2017 i 2018⁸⁵).

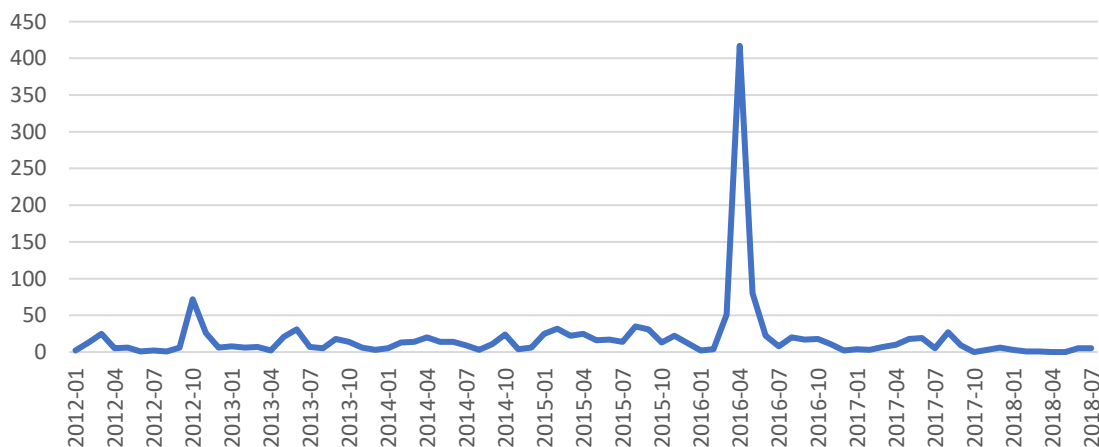
Gràfic 20. Agrupació de les referències per anys (gener 2012 – juliol 2018) (n = 1.472).

Font: elaboració pròpia.

Però encara podem portar l'anàlisi més enllà. Si en lloc d'agrupar les referències per anys, les agrupem per mesos, obtenim una línia temporal que ens permet fer una anàlisi més fina (gràfic 21) i fer-nos una idea del desenvolupament general del debat i del gran relleu que va tenir-hi el manifest Koiné, que va ser presentat el 31-03-2016 (fet que fa que l'impacte de tots els articles caigui a l'abril del 2016, quan en un sol mes es van produir 417 referències).

Gràfic 21. Cronologia general del debat (gener 2012 – juliol 2018) (n = 1.472).

⁸⁵ Tot i que l'anàlisi només inclou la primera meitat del 2018 (fins al 31 de juliol), la situació política de la segona meitat de l'any (amb exiliats, presos i judicis) no va fer ressorgir el debat posteriorment.

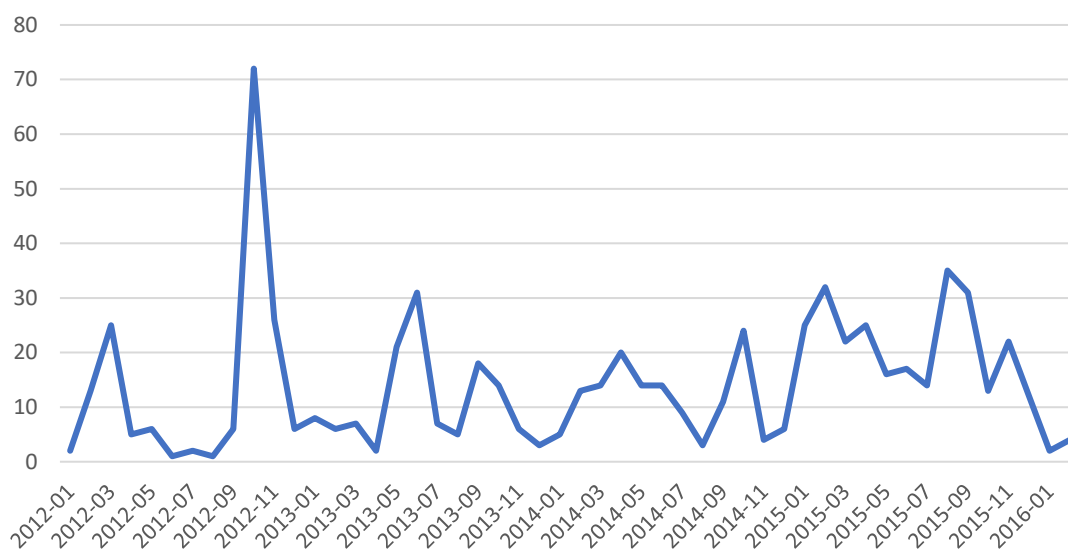
Font: elaboració pròpia.

Aquest punt sobresurt de tal manera que no ens permet veure amb detall l'evolució prèvia i posterior (tècnicament, un *outlier*), de manera que el següent pas serà centrar-nos en les etapes anteriors i posteriors al manifest Koiné. És per això que dividirem l'anàlisi en tres etapes: inicial (gener 2012 - febrer 2016), Koiné (març - maig 2016) i postKoiné (juny 2016 - juliol 2018).

7.3.1 Fase 1: desenvolupament inicial (gener 2012 – febrer 2016)

Situem l'inici d'aquesta primera etapa en l'article d'Eduard Voltas del 22 de gener de 2012 i el final de l'etapa abans de la publicació del Manifest Koiné (31-3-2016). El gràfic 22 representa la cronologia d'aquest període inicial (gener 2012 - febrer 2016).

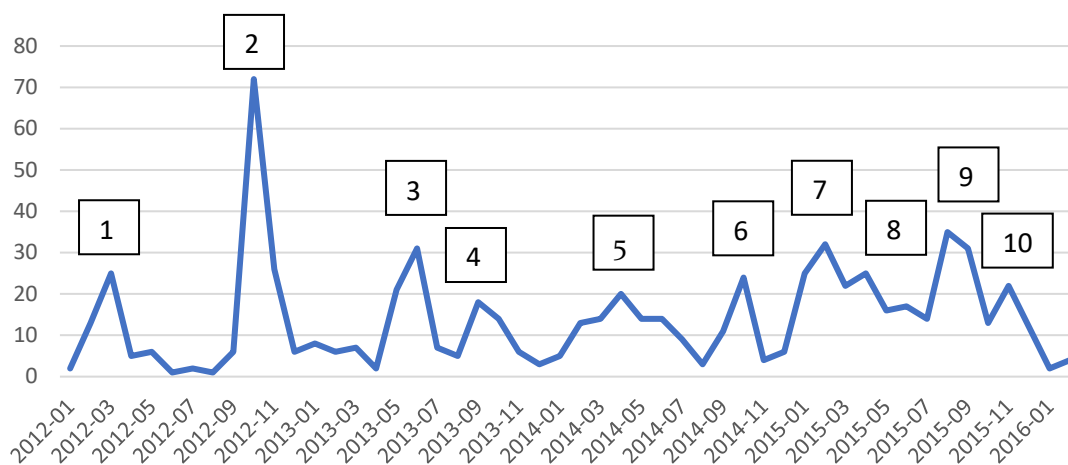
Gràfic 22. Evolució cronològica de les referències de l'etapa inicial del debat (gener 2012 – febrer 2016) (n = 700).

Font: elaboració pròpia

Al gràfic 22 hi podem distingir clarament una sèrie de puntes en les quals el debat és més intens. Si les marquem, obtenim 10 moments clau en què algun factor ha provocat que les referències del debat augmentessin (gràfic 23).

Gràfic 23. Punts amb més referències de l'etapa inicial del debat (gener 2012 – febrer 2016) (n = 700).

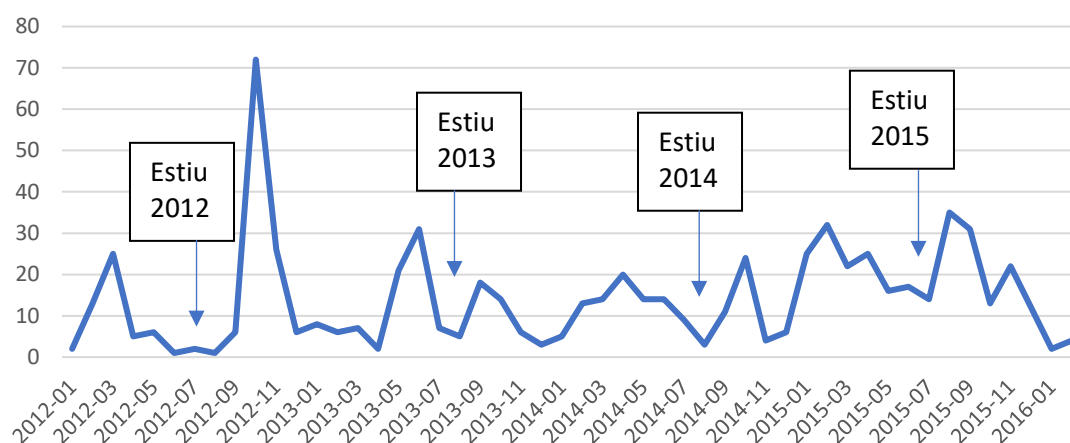
Font: elaboració pròpia.

Tot seguit, analitzarem quins factors van tenir impacte en el debat i permeten explicar-hi un augment de les referències. Comencem pel principi, el mes de gener del 2012 (punt 1 del gràfic): Eduard Voltas publica l'article "La tribu o l'estat" al diari *Ara* (22-01-2012), en què demana que l'independentisme deixi de ser únicament *la tribu catalanocèntrica* i que *abraci* la llengua castellana com a estratègia per guanyar un referèndum d'independència. Uns quants bloguers li responen, però no és fins al segon article de Voltas, "En castellà també, sisplau" (26-02-2012) i posterior invitació de l'aleshores director del diari, Carles Capdevila, a sumar-se al debat ("Debat valent per trencar tabús i sumar", 27-02-2018) que realment inicien les rèpliques i contrarèpliques.

A partir d'aquí, s'hi sumen diversos dels columnistes habituals del diari (Enric Gomà, Sebastià Alzamora, Toni Soler, Salvador Cardús, Xavier Roig, Albert Pla Nualart o Iu Forn, entre d'altres), periodistes d'altres diaris (Antoni Maria Piqué a *El Singular Digital*, Joan Vila a *Nació Digital*, Roger Buch a *Tribuna.cat* o Jordi Cabré al *Punt Avui*) i experts que hi volen dir la seva, també al diari *Ara* (Joaquim Arenas, Imma Tubella, Joan Ramon Resina, Albert Branchadell, Lluís Jou o Rafel Torner). Només quinze dies després, Vicent Partal inaugurarà el debat a *Vilaweb* ("Independents per a què?", 09-03-2012) i obrirà la porta del seu diari a noves veus, en general contràries a les tesis expressades per Voltas. Un mes després de l'inici tot aquest debat i del primer article, Voltas publica encara un tercer article: "En castellà també, sisplau (i 2)" (25-03-2012), en què aclareix algunes males interpretacions que segons ell s'havien fet dels seus articles anteriors: la seva defensa del català com a llengua "nacional i distintiva, com a primera i prioritària" i la seva posició favorable al fet que el règim actual de cooficialitat asimètrica es mantingui en un nou estat.

Aquesta és la història que ens explica el pic número 1. Posteriorment, entre els mesos de juny, juliol i agost podem observar que el debat decau, coincidint amb l'època estival. És curiós comprovar que serà una tònica força general: cada estiu, el debat perd intensitat i la recupera el mes de setembre, quan s'acaba el període de vacances i l'actualitat independentista torna al primer pla, ja sigui per les manifestacions de l'11 de setembre, ja sigui per convocatòries electorals del 25-11-2012 o del 27-9-2015, o el referèndum del 9-11-2014 (gràfic 24).

Gràfic 24. Períodes en què el debat decau (gener 2012 – febrer 2016) (n = 700).

Font: elaboració pròpia.

Passem a veure quins són els factors que propicien el pic número 2, situat entre el setembre i el novembre de 2012. En aquesta època hi trobem un fet polític que fa que el debat passi a primer terme (de fet, si mirem la gràfica, és el punt més alt del debat abans de Koiné): les eleccions al Parlament del 25 de novembre de 2012. Després de veure l'èxit de la primera de les manifestacions multitudinàries convocades per l'ANC l'11 de setembre (11-09-2012) i del fracàs del “pacte fiscal en la línia del concert econòmic”, l'aleshores president Artur Mas decideix convocar eleccions i encetar el que ell mateix batejarà com a *procés de transició nacional*. És en el marc d'aquesta campanya electoral en el qual es començaran a planificar els diversos aspectes necessaris per constituir el futur nou estat, entre els quals la llengua. Mas ja havia fet referència a aquest tema al *Debat sobre l'orientació política general del Govern* de la IX legislatura (25-09-2012), on va dir que el castellà era un patrimoni de Catalunya, i a més, un patrimoni estimat⁸⁶. Posteriorment es reafirmaria en aquesta línia i anunciaria que el castellà continuaria

⁸⁶ Font: Diari de sessions del Parlament de Catalunya, DSPPC-P 067/09. Sessió 39.1 específica. Disponible a: <https://www.parlament.cat/document/dsppcp/57786.pdf> (últim accés: 12-09-2018).

essent oficial en una Catalunya independent en una entrevista a *La Vanguardia* (Barbeta, 12-10-2012).

És en el marc, doncs, d'aquesta campanya electoral que Oriol Junqueras, líder dels republicans, publica el seu primer article: "El castellà i la República catalana" (Junqueras, 8-10-2012), on també anunciava que "a la Catalunya independent, el català serà la llengua pròpia i oficial del país, la llengua comuna de tots. Però el castellà també serà oficial a la República Catalana. Evidentment, per si algú en tenia cap dubte". Segons algunes fonts (Belzunces, 11-6-2013; Branchadell, 5-8-2013), aquesta posició era contrària al criteri de la sectorial de Política Lingüística del seu partit quan el líder va anunciar-la⁸⁷.

Finalment, els programes dels partits polítics partidaris del dret a decidir inclourien fórmules relacionades amb una futura oficialitat lingüística (Convergència i Unió, Candidatura d'Unitat Popular, Esquerra Republicana de Catalunya, Solidaritat Catalana per la Independència i Iniciativa per Catalunya Verds, vegeu els programes a l'annex). L'ampli ressò de les declaracions polítiques (en forma de notícies als diversos mitjans, entrevistes i articles d'opinió) i les rèpliques tant d'experts com d'articulistes a aquestes posicions van fer, doncs, que el debat tingués el seu punt àlgid d'aquesta etapa inicial.

El tercer punt del gràfic el trobem situat al mes de maig del 2013, quan en una entrevista al 3/24 (12-05-2013) la presidenta d'Òmnium Cultural, Muriel Casals, va fer unes declaracions a favor de l'oficialitat única del català i la no oficialitat del castellà (Peris 2013)⁸⁸. Les declaracions van comportar la reobertura del debat i van donar peu a la publicació de diverses rèpliques des de les tribunes d'opinió dels diaris. Després, el debat va decaure durant els mesos de juny, juliol i agost, seguint la tònica que hem vist anteriorment sobre la menor activitat en períodes estiuencs.

---

⁸⁷ De fet, Belzunces denunciava fins i tot un pacte secret entre ERC i CiU sobre aquest tema: "Tant ERC com CiU haurien d'explicar públicament el pacte secret que van fer per l'oficialitat del castellà abans del 25-N, pacte en el qual s'emmarca l'article de Junqueras a El Periódico de Catalunya i les declaracions del president Mas afirmant que l'espanyol no únicament seria oficial a Catalunya, sinó d'aprenentatge obligatori. [...] I, tot seguit, ERC i CiU també haurien d'explicar que van anar a parlar amb les principals associacions del país sobre aquesta decisió. Cosa que no és innocent, perquè som en un país on la societat civil depèn de la subvenció, i els favors tard o d'hora es cobren. Potser aleshores contextualitzareu les declaracions, molt temps després, de la presidenta d'Òmnium (associació que hi era, pel que sé). Per què creen tensions dins les associacions que han mantingut viu aquest país en la defensa de la cultura i la llengua catalanes? Són conscients que si els partits ens rebenten aquestes associacions ens rebenten el país?" (Belzunces, 11-6-2013).

⁸⁸ Com a argumentació de la posició, va dir que "Dues llengües oficials en un mateix país és una mica estrany. Això no passa, al món. Jo no reclamaria la cooficialitat del castellà". Vegeu l'entrevista sencera a: <https://www.ccma.cat/tv3/alcarta/Lentrevista-del-diumenge/Muriel-Casals-presidenta-dOmniun/video/4571651/> (últim accés: 26-9-2022).

El següent punt del gràfic (punt 4) el trobem al setembre del 2013, quan la revista *Lletres* publica un monogràfic sobre el tema amb articles de Víctor Alexandre, Gabriel Bibiloni, Diana Coromines, Josep Ferrer, Josep Gifreu, Albert Pla Nualart, Carles Ribera i Pau Vidal. En els mesos posteriors, el debat continuarà existint, però tindrà una presència més reduïda, especialment als grans mitjans. Així doncs, en aquests mesos podem veure com els articles es publiquen en mitjans més minoritaris i sobretot en blogs i pàgines pròpies.

El 12 de desembre de 2013 s'anuncia la data i la pregunta del referèndum del 9 de novembre de 2014, fet que propiciarà que al llarg de l'any el tema vagi en augment. Al gener del 2014 veiem que les referències tornen a augmentar, en part per un butlletí publicat pel Cercle XXI (amb articles de Josep Gifreu, Isidor Mari, Vicent Partal, Agustí Pou, Ferran Suay, Rafel Torner, Joaquim Torres-Pla i F. Xavier Vila) i una entrevista a Oriol Junqueras (TV3, 28-01-2014) en què li tornen a preguntar pel tema. Les seves declaracions, de nou, són amplificades per diversos mitjans i també es generen més articles d'opinió. El líder d'ERC ho repeteix a cada entrevista que concedeix (IVE, 28-3-2014). Finalment, segurament conscient del debat que generava, en torna a fer un article, igual que el primer, també a *El Periódico*: "La llengua dels meus amics, de la meva gent" (Junqueras, 17-04-2014).

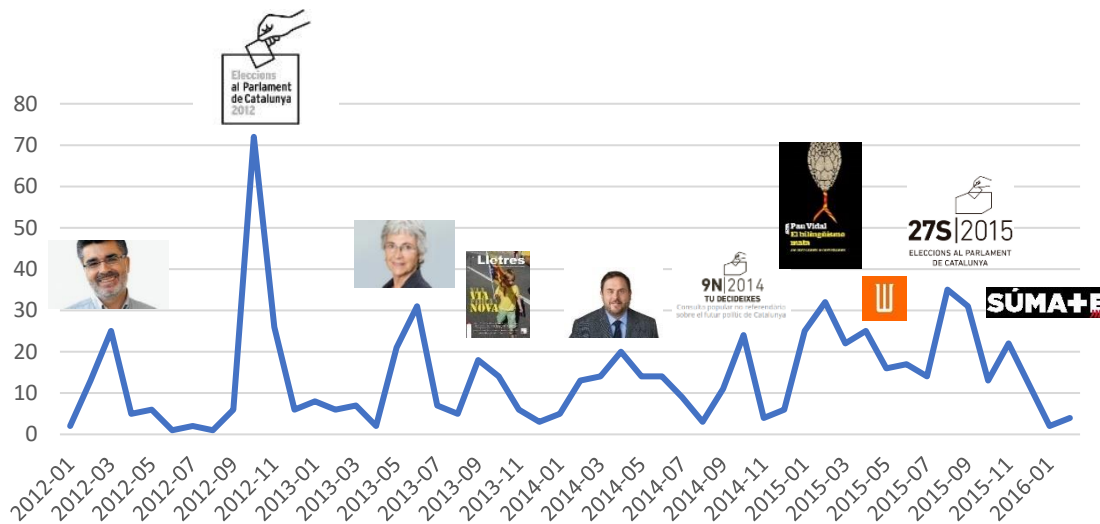
El debat torna a decaure durant els mesos d'estiu i resorgeix amb força el setembre de 2014, en la precampanya per al referèndum del 9N del 2014 (punt 6 del gràfic), en la qual s'aborden tots els temes relacionats amb la construcció d'un futur estat de cara a planificar les polítiques posteriors al referèndum. Passat el referèndum, la discussió torna a decaure fins al mes de gener del 2015 (punt 7), quan el filòleg Pau Vidal treu el llibre *El bilingüisme mata* i la premsa se'n fa bastant de ressò amb articles i entrevistes a l'autor. Posteriorment, trobem el següent punt cap a l'abril del 2015 (punt 8), principalment a causa d'un cicle de debats organitzats pel diari *Vilaveb*.

Finalment arribem als dos últims punts que havíem marcat al gràfic: el novè, marcat per les eleccions del 27 de setembre de 2015, que es convoquen en clau plebiscitària i que també giren al voltant del nou estat i de la seva configuració. En aquesta campanya electoral, Raül Romeva declara que el castellà també seria oficial (25-08-2015) i els programes electorals d'alguns dels partits favorables a fer una consulta sobre la independència de Catalunya inclouen propostes sobre aquest tema (Junts pel Sí i Catalunya sí que es pot, vegeu els programes electorals recollits a l'annex). El desè punt, el novembre de 2015, és causat per una triple combinació d'esdeveniments: un comunicat de *Súmate*, l'associació d'independentistes castellanoparlants, en què demana que el castellà i l'aranès siguin oficials

en una Catalunya independent (06-11-2015); una jornada de l'Associació de Juristes en Defensa de la Llengua Pròpia (06-11-2015); i el butlletí número 14 del Cercle XXI.

En resum, els principals factors que provoquen que el debat augmenti durant aquesta primera etapa són els que veiem representats al gràfic 25.

Gràfic 25. Resum dels principals factors que han estimulat el debat (gener 2012 – febrer 2016) (n = 700).

Font: elaboració pròpia.

7.3.2 Fase 2: el Manifest Koiné (març – maig 2016)

El manifest “Per un veritable procés de normalització lingüística a la Catalunya independent”, conegut popularment com el Manifest Koiné, va ser presentat públicament el 31-03-2016 al Paraninfo de la Universitat de Barcelona. El text va tenir un gran impacte en el debat general sobre l’oficialitat lingüística d’una Catalunya independent, fins al punt de canviar la dinàmica que havia seguit fins aleshores. Tot i que el manifest no parlava de cap oficialitat lingüística concreta, alguns mitjans (voluntàriament o involuntàriament) van entendre que sí (imatge 6), fet que va provocar moltes rèpliques i contrarèpliques, així com l’entrada de nous actors al debat (vegeu capítol 8).

Imatge 6. Titular de l'edició digital d'El Periódico (01-04-2016).

Font: <https://www.elperiodico.cat/ca/politica/20160401/grup-koine-manifest-catala-unica-llengua-oficial-5018986> (últim accés: 13-8-2022).

Davant de la polèmica i l'allau d'articles contraris, quinze dies més tard van publicar la "Declaració de Llengua i República sobre el debat suscitat per la presentació pública del manifest "Per un veritable procés de normalització lingüística a la Catalunya independent" (Llengua i República, 14-04-2016), per mirar d'aclarir els malentesos generats. Tot i això, aquests aclariments no van modificar la línia dels mitjans que havien etiquetat el manifest com a monolingüista (imatge 7).

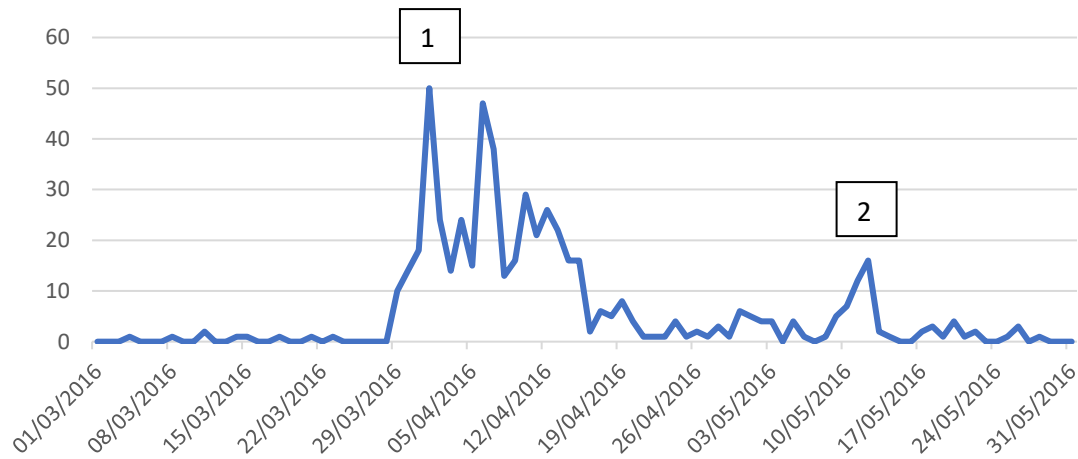
Imatge 7. Portada digital d'El Periódico (17-05-2016).

Font: <https://www.elperiodico.com/es/> (últim accés: 13-8-2022).

Tal com hem vist a la cronologia general, la presentació del manifest Koiné va suposar una eclosió d'articles sense precedents en els quatre anys anteriors en el debat. El manifest, presentat el 31-03-2016, va provocar que les referències dels mesos de març 2016 (51 referències), abril (417 referències) i maig (80 referències) giressin únicament al seu voltant. Si fem la representació d'aquests tres mesos, agafant les dades dia per dia, podem comprovar aquest impacte (gràfic 26).

Gràfic 26. Cronologia del període al voltant del manifest Koiné (març – maig 2016) (n = 548).

Font: elaboració pròpia.

Al gràfic 26 hi podem veure una primera fase en què el debat és pràcticament inexistent (inici del mes de març del 2016); un augment exponencial amb la presentació del manifest (31-03-2016) (punt 1), un mes d'abril en què les referències s'acumulen la primera meitat del mes, amb alts i baixos; i finalment un descens a partir de la segona quinzena del mes d'abril, descens que continuarà progressivament al llarg del mes de maig, amb l'excepció del 9 de maig (punt 2), data en què es filtra un esborrany de Constitució catalana en què el castellà no seria oficial⁸⁹ (Constituïm, 11-05-2016) i es generen diverses notícies sobre aquesta qüestió.

⁸⁹ Concretament, la proposta de Constitució deia (Constituïm 2016):

Article 3. Llengües

1. El català és la llengua nacional i oficial de Catalunya. Tots els catalans l'han de conèixer i tenen el dret d'usar-la. Les institucions públiques n'han de preservar la vitalitat i promoure, protegir i desenvolupar-ne l'ús en tots els àmbits i sectors.

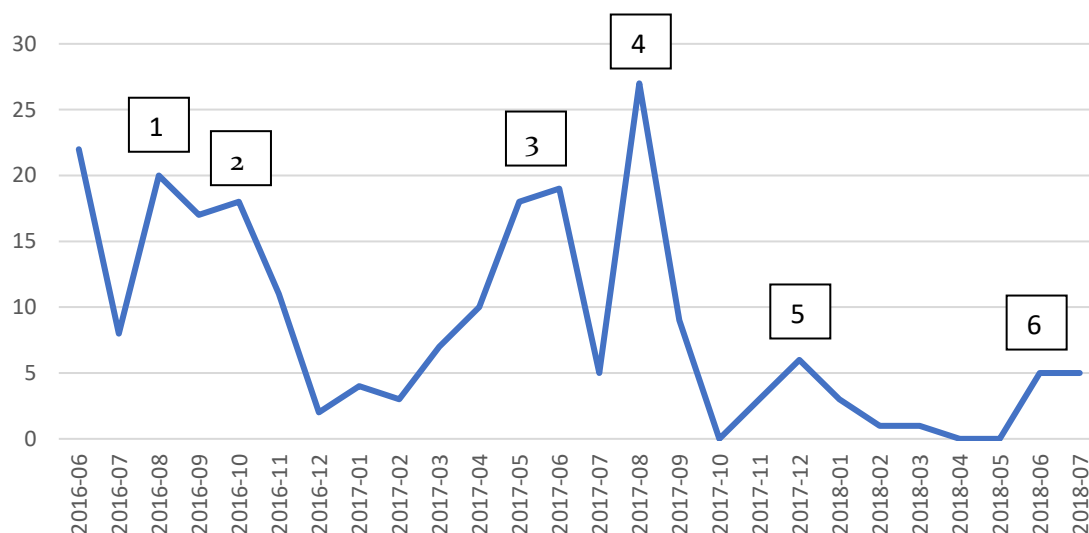
2. Es reconeix a la llengua castellana un estatus jurídic especial, com a patrimoni cultural i de cohesió que cal respectar, garantir i protegir.

3. La llengua occitana, denominada aranès a l'Aran, és la llengua d'aquest territori i és oficial a Catalunya en els termes que determina la llei. [Concordança art. 50 i DT 1a]

7.3.3 Fase 3: etapa postKoiné (juny 2016 – juliol 2018)

La fase posterior al manifest Koiné conté pocs articles en comparació amb l'inici del debat (700 referències) i amb la fase de Koiné (548 referències): un total de 224 referències, distribuïdes al llarg de tres anys (gràfic 27).

Gràfic 27. Cronologia de l'etapa posterior al manifest Koiné (juny 2016 – juliol 2018) (n = 224).

Font: elaboració pròpia.

Aquesta última fase està marcada per un descens generalitzat de les referències al debat. Tot i això, hi podem distingir fins a sis punts rellevants. El primer (punt 1), a l'agost de 2016, és conseqüència d'una taula rodona a la XLVIII Universitat Catalana d'Estiu de Prada ("La llengua en un nou estat"), amb la participació de Gabriel Bibiloni, Bernat Joan, Carme Junyent, Josep Murgades i la moderació de Jaume Sobrequés. L'opinió d'aquests ponents, majoritàriament contraris a la cooficialitat del castellà, va provocar la sortida de l'acte del dirigent d'Esquerra Republicana Gabriel Rufián (Segura, 23-8-2016) i una corrua de notícies i d'articles d'opinió que se'n feien ressò.

L'octubre d'aquell mateix any (punt 2) va haver-hi un col·loqui sobre el paper de l'occità a la nova República (25-10-2016)⁹⁰ i també la presentació d'un informe que avaluava els 10 anys d'oficialitat lingüística de l'occità a Catalunya i feia una proposta d'oficialitat de l'occità en la

⁹⁰ Acte "Occitan, dètz ans d'oficialitat en Catalonha" (25-10-2016). Organitzat pel Cercle d'Agermanament Occitano-català, amb la participació de Jusèp-Loís Sans, Òscar Escudé, Marçal Girbau i Vicent Partal. Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats de Catalunya.

futura República (Cercle d'Agermanament Occitano-català 2016)⁹¹, fet que va provocar tant notícies com articles al voltant de l'occità i el seu paper en la futura República catalana.

Els mesos d'abril, maig i juny de 2017 (punt 3) inclouen dos punts rellevants: d'una banda, l'aniversari de la presentació del manifest Koiné (31-03-2016), que genera de nou articles; de l'altra, la filtració de les anomenades *Lleis de desconexió*, el conjunt de lleis que havien d'entrar en vigor en cas que el resultat del referèndum de l'1 d'octubre fos favorable a la independència⁹². El següent punt (punt 4) també té a veure amb el referèndum de l'1-O, concretament amb la campanya electoral duta a terme els dos mesos anteriors a la celebració de la votació.

El cinquè punt, al desembre de 2017, està marcat per les eleccions que va convocar el govern espanyol sota el 155 (21-12-2017). Tot i que en aquestes eleccions es van barrejar molts temes

---

⁹¹ “En un context de República de tipus confederal, l'estat confederat d'Aran haurà de disposar de la seva pròpia Carta Magna on s'establirà, entre d'altres qüestions, la seva llengua d'estat la qual, des del CAOC, entenem que només pot ser l'occitana.

Així mateix, la Constitució de la República Confederal de Catalunya i Aran haurà d'establir el català i l'occità llengües de la Confederació, en igualtat de condicions en tots els estaments confederals, sense que això exclougui la possibilitat de reconèixer drets lingüístics als parlant d'altres llengües.

D'aquesta manera, les llengües d'ús dels poders públics, de les institucions, dels organismes, de les administracions confederals, hauran de ser l'occità i el català, de manera igual. Això vol dir, és clar, que documents oficials de la Confederació com passaport, document d'identitat, moneda, constitució, etc., hauran de ser en català i en occità per a tota la Confederació. També vol dir que hauran de ser les llengües d'ús del Parlament, del Govern i dels mitjans de comunicació públics de la Confederació.

De la mateixa manera, serà suficient per tal d'obtenir la nacionalitat de la nova República, d'acreditar l'arrelament per competència lingüística en llengua catalana o bé en llengua occitana indistintament, en el moment de la sol·licitud.

Finalment, la Constitució confederal determinarà que la Confederació ha de vetllar pel respecte i el coneixement recíprocs entre les dues llengües i cultures de la República, a través, per exemple, de polítiques educatives, culturals i lingüístiques.” (Cercle d'Agermanament Occitano-català 2016)

⁹² Finalment, el text aprovat de la Llei 20/2017, del 8 de setembre, de transitorietat jurídica i fundacional de la República (President de la Generalitat de Catalunya 2017) establia:

“Article 22. Drets

1. Fins a l'aprovació de la Constitució catalana, es garanteixen com a drets fonamentals els drets reconeguts en la Constitució espanyola i en l'Estatut d'Autonomia de Catalunya.

Article 24. Drets lingüístics.

Totes les persones tenen dret a no ser discriminades per raons lingüístiques i a exercir el dret d'opció en relació amb les llengües catalana, occitana i castellana, conforme amb allò que estableix la Llei 1/1998, de política lingüística i els drets que empara, així com la llengua de signes catalana i la resta de drets lingüístics vigents en el moment de l'entrada en vigor d'aquesta Llei.

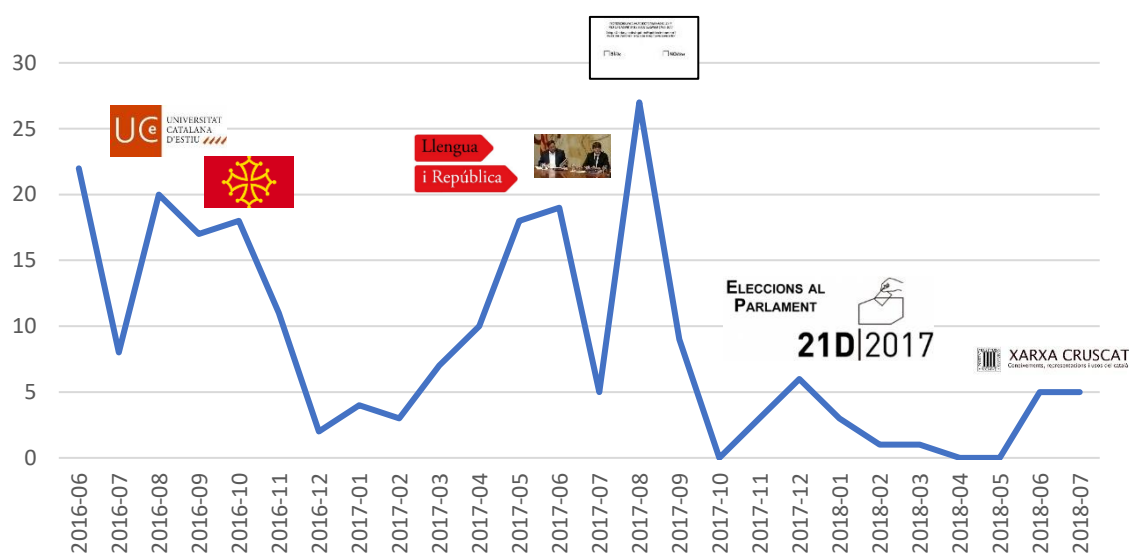
Article 5. L'Aran

L'Aran manté l'estatut polític, jurídic i lingüístic que li reconeixen les normes vigents en el moment de l'entrada en vigor d'aquesta Llei, inclosa l'organització institucional pròpia.”

(la restitució del govern anterior, la violència policial del primer d'octubre, etc.), el debat lingüístic també va ser present als programes electorals de Junts per Catalunya, Esquerra Republicana, CUP-Crida Constituent i Catalunya en Comú-Podem (vegeu-los a l'annex).

Per últim, el punt 6 del gràfic (juny de 2018) es produeix com a conseqüència de les comunicacions fetes sobre el tema a les IV Jornades de la Xarxa CRUSCAT de l'IEC, amb la participació de Daniel Escribano, Eva Pons, Elvira Riera, Albert Fabà i Joaquim Torres. En resum, si representem aquests esdeveniments de manera cronològica, obtenim el gràfic 28.

Gràfic 28. Fets més rellevants de l'etapa posterior al manifest Koiné (juny 2016- juliol 2018) (n = 224).

Font: elaboració pròpia.

7.4 Els formats comunicatius del debat

El debat va iniciar-se a la premsa escrita (concretament, al diari *Ara*), però ja la primera resposta que va tenir l'article de Voltas va ser des d'un blog (X. Mir 2012). Aquesta ha estat la tònica general del debat, que tot i haver començat a la premsa impresa s'ha desenvolupat en una gran quantitat de plataformes i formats comunicatius (taula 12).

Taula 12. Recompte i classificació de les referències del corpus segons la seva tipologia (n = 1.472).

Tipus de referència	Quantitat
Articles d'opinió a la premsa impresa o digital	473
Notícies, notes de premsa, reportatges o resums d'opinions expressades	459
Articles a blogs (personals o de mitjans de comunicació), articles a xarxes socials o webs pròpies	148
Entrevistes	116
Conferències, discursos, debats, taules rodones o comunicacions	83
Llibres, capítols de llibre, articles en revistes especialitzades o treballs acadèmics (treballs finals de grau, treballs finals de màster, tesis doctorals, etc.)	82
Documents de treball, propostes de constitució, manifestos, programes electorals o editorials	42
Cartes al director	37
Enquestes	13
Vídeos, declaracions en vídeo o en àudio	9
Humor gràfic	4
Fòrums, xats i xarxes socials	3
Humor	3
Total	1.472

Font: elaboració pròpia

El format que més s'ha fet servir ha estat l'article d'opinió a la premsa impresa o digital, amb un total de 473 referències. Aquesta part del corpus serà analitzada amb més detall als següents apartats d'aquest estudi (capítols 8 i 9).

Si mirem la següent categoria, ens adonarem que els mitjans de comunicació no només van publicar nombrosos articles d'opinió sobre el tema, sinó que van fer-se un gran ressò de tots els esdeveniments que passaven en l'actualitat i que hi tenien relació. El conjunt de notícies, notes de premsa, reportatges o resums d'opinions expressades ascendeix a 459 referències, xifra molt propera als 473 articles d'opinió. Al següent capítol veurem la distribució de la publicació de les notícies i els articles d'opinió als diferents mitjans (capítol 8).

La blogosfera i les pàgines webs personals o col·lectives també s'han constituït com una plataforma molt utilitzada per opinar sobre aquest tema, amb 148 articles localitzats⁹³. La

⁹³ Han publicat textos sobre el tema els blogs i les pàgines següents: *¿Qué hace una española como yo en una Cataluña como ésta?*; *1714: Diario del año de la peste*; *Addenda et corrigenda*; *Agafada al vol*; *Amb certa calma*; *Anys d'aprenentatge*; *Arenyantes*; *Associació Servioli*; *Aubachs*; *Blog d'Elsa Álvarez*; *Blog de David Lizoain*; *Blog de Francesc Puigcarbó*; *Blog de Joan Lladonet*; *Blog de la Revista de Llengua i Dret*; *Blog de la Xarxa CRUSCAT*; *Blog de Miquel Strubell*; *Blog de Pere Meroño*; *Blog de Santiago Espot*; *Blog de Sentit Crític*; *Blog de Sentit Crític*; *Blog de Toni Strubell*; *Blog de Víctor Gonçal*; *Blog de Xavier Mir*; *Blog La BBC*; *Bona feina*; *Butlletí de Reagrupament*; *Ca la Mitalí*; *Coc ràpid*; *Connexió Badalona*; *Construïm la Catalunya independent*; *Contrastant*; *Cucarella*; *De l'holocè estant*; *Del Brasil al Raval*; *Delaguard*; *Diari de camp*; *Dies de Fúria-Dies de Glòria*; *Dolça Catalunya*; *El blog de Gabriel Bibiloni*; *El català suma* (blog de Plataforma per la Llengua); *El clot de les ànimes*; *El do de la paraula*; *El pati descobert*; *El pols de la llengua als Països Catalans*; *El Vigilant del Far*;

rellevància d'aquesta xifra mostra la vitalitat tecnològica de la llengua catalana a internet, així com la penetració dels nous formats digitals en els debats públics. El recompte d'aquest apartat és el més susceptible de ser incomplet, ja que (1) pot ser que hi hagi blogs que no hagin sortit a les cerques fetes i (2) pot ser que hi hagi blogs que hagin desaparegut abans d'haver-los comptabilitzat. És, per tant, la categoria més volàtil i hem de prendre'ns la xifra de 148 com el mínim que hi ha hagut i que hem pogut registrar, però de ben segur que se n'han produït més. Els autors dels blogs poden ser persones conegudes per la seva faceta professional (per exemple, l'exconseller Bargalló és l'autor del blog *Torredembarra sur mer*, el filòleg Gabriel Bibiloni és l'autor del *Blog de Gabriel Bibiloni* o la lingüista Sílvia Senz és l'autora del blog *Addenda et corrigenda*) o persones desconegudes per al gran públic, que tenen un blog per expressar les seves opinions. Pel que fa a les pàgines web, la majoria pertanyen a organitzacions (ERC, Òmnium Cultural, la CAL, Plataforma per la Llengua...), però també trobem pàgines webs personals (com les d'Andreu González o José Montilla).

Una altra tipologia periodística en què s'ha mostrat el debat han estat les entrevistes, amb un total de 116 aparicions⁹⁴. En aquest recompte s'han comptat tant les entrevistes senceres (per exemple, a un membre del col·lectiu Llengua i República o bé a especialistes sobre el tema) com les entrevistes generals que contenen una o diverses preguntes lligades amb l'objecte d'aquest estudi. Entre els entrevistats que han comentat algun aspecte relacionat amb l'oficialitat lingüística hi trobem acadèmics (per exemple, Albert Branchadell, Joan Veny, Joan Martí i Castell), polítics (Alfons López Tena, Artur Mas, Jordi Pujol, Joan Herrera...), escriptors (M. Antònia Oliver, Narcís Comadira, Juan Marsé...), filòlegs (Jordi Solé i

---

Enforcall; Enllaçats per la llengua; Espai Fàbrica.cat; Facebook del grup Koiné; Finestra d'oportunitat; Fòrum Gramanet; Jaume Renyer. Per l'esquerra de la llibertat; L'apunt docent; L'home ànec; La torre de les hores; Llengua i República; Lletres ebrengues; Lligalletres; Malgrat la boira; Modesta opinió; Observatori de ciberpolítica; Opinions; pàgina personal d'Andreu González; pàgina web d'ERC; pàgina web d'Òmnium Cultural; pàgina web de FilCat UAB; pàgina web de José Montilla; pàgina web de la CAL; pàgina web de Plataforma per la Llengua; pàgina web de Reagrupament; Pasos perdidos; Pler de llengües; Qüestions d'estat; Rapsòdia; Reflexions d'un arqueòleg glamurós; Sant tornem-bí; Sants-Montjuïc per la independència; Sons de llengües; Temps d'incertesa (com tots); Tertúlia amb Xavier Febrer; The Visigoth; Torredembarra sur mer; i Totxanes, totxos i maons. Vegeu els enllaços a l'annex.

⁹⁴ Apareixen en entrevistes totals o parcials sobre l'oficialitat lingüística: Albert Branchadell, Albert Rivera, Albert Rossich, Alfons López Tena, Àngels Folch, Anna Gabriel, Antonio Baños, Artur Mas, Bernat Gasull, Blanca Serra, Carme Laura Gil, David Valls, Eduardo Reyes, Enric Larreula, Ester Franquesa, F. Xavier Vila, Fabián Mohedano, Ferran Mascarell, Ferran Utzet, Gabriel Bibiloni, Gabriel Rufián, Georg Kremnitz, Germà Colón, Irene Rigau, J. M. Lara Bosch, J. P. Le Bihan, Joan Herrera, Joan M. Serrat, Joan Martí i Castell, Joan Pere Le Bihan, Joan Veny, Joandomènec Ros, Joaquim Arenas, Joaquim Coll, Jordi Cuixart, Jordi Domingo, Jordi Ginebra, Jordi Pujol, Jordi Solé i Camardons, Josep M. Clavero, Josep Murgades, Josep Rúaix, Josep-Anton Fernández, Juan Carlos Moreno Cabrera, Juan Marsé, Lluís Cabrera, Lluís de Yzaguirre, Lluís Rabell, Lluís Solà, M. Antònia Oliver, M. Carme Junyent, Marçal Girbau, Maria Antònia Oliver, Maria Teresa Cabré, Màrius Serra, Miquel Alzueta, Miquel Àngel Pradilla, Miquel Gil, Miquel Pueyo, Muriel Casals, Narcís Comadira, Núria Ontiveros, Oriol Junqueras, Pau Vidal, Pep Ribas, Pere Aragonès, Pere Mayans, Rafael Arenas, Salvador Giner, Santi Vidal, Santi Vila, Sílvia Senz, Teresa Casals i Til Stegmann.

Camardons, Josep Ruaix, Màrius Serra...) o líders de la societat civil (Jordi Cuixart, Muriel Casals, Blanca Serra...).

Un altre indicador que ens mostra que el tema de l'oficialitat lingüística ha despertat també molt d'interès entre la població general ha estat la quantitat de conferències, discursos, debats, taules rodones i comunicacions que s'han organitzat arreu del país: un total de 83. Si ens fixem en els diferents organitzadors dels debats o conferències, podem observar la gran varietat d'entitats i institucions que s'hi han interessat: ràdios (Catalunya Ràdio, RAC1, ReusDigital.cat o SER Catalunya), televisions (8tv, Esplugues Televisió, la Xarxa, Mataró Televisió o TV3), mitjans de comunicació (Espai Vilaweb), partits polítics (PdCat, ERC o CUP), institucions acadèmiques (CUSC-UB, GELA-UB, IEC, SOCS-IEC, UOC, UPF, URV o Universitat de Tolosa Joan-Jaurés), associacions civils generalistes (ANC, Ateneu Barcelonès, Ateneu Popular de Ponent de Lleida, Òmnium Cultural o el Col·legi Oficial de Doctors i Llicenciats), associacions civils especialitzades en llengua (APLEC, CIEMEN, CAL, Linguapax, Plataforma per la Llengua o Tallers per la Llengua), actes relacionats amb la llengua (Mercat de les Lletres d'Igualada o el Correllengua), simposis o jornades (II Simposi d'ensenyament de la llengua i literatura catalanes a la secundària i a la universitat, V Simposi de l'Iniciativa Catalana de Sociolingüística, Sessió: llengua i dret constitucional del Departament de Cultura, 11a Jornada Juristes per la Llengua, 1a Jornada de Formació Crítica de la Facultat de Filologia de la Universitat de Barcelona, Simposi "Català, estat de la qüestió o qüestió d'Estat), institucions municipals (Casa de Cultura de Sant Cugat del Vallès, Fundació Bosch i Cardellach de Sabadell) i comunicacions a congressos acadèmics (15è Col·loqui de la North American Catalan Society, III Jornades de la Xarxa CRUSCAT, Sociolinguistics Symposium 21, XLVIII Universitat Catalana d'Estiu o IV Jornades de la Xarxa CRUSCAT). Lamentablement, no és possible analitzar el contingut de totes aquestes xerrades, taules rodones o conferències, ja que majoritàriament no van ser enregistrades.

Paral·lelament a tota aquesta activitat conferenciant, també s'han publicat una xifra considerable de treballs acadèmics sobre la qüestió: 82 referències. Ens referim a llibres sencers o capítols de llibre, articles en revistes especialitzades o bé treballs acadèmics (de grau, de màster, tesis doctorals, etc.). S'han publicat diversos llibres sencers que abordaven el tema (Deulonder, 2018; Gil, 2016; N. Mir, 2016; Pons, 2015; Vidal, 2015), diversos capítols de llibre (Baños 2017; N. Clotet i Fexas 2014; Junquera i Molinero 2015; Kraus i Gifra 2017; Marco Palau 2014; Martines et al. 2015; Murgades 2016; Silvia Senz 2014; Vergés Gifra 2014; S. Vidal i Llansana 2015; F. X. Vila 2013a), desenes d'articles en revistes especialitzades com *Catalan International View*, *Diritto Pubblico Comparato ed Europeo*, *Els Marges*, *L'Avenç*, *Lengas-*

Revue de Sociolinguistique, Llengua Nacional, revista Arts, Revista Catalana de Dret Públic, Revista d'Estudis Autònoms i Federals, Revista de Catalunya, Revista de Llengua i Dret, Revista Divèrsia, revista Lletres, Serra d'Or i Treballs de Sociolingüística Catalana; dos butlletins electrònics del Cercle XXI; tres treballs finals de grau i un opuscle editat per Òmnium Cultural i l'IEC (Botran, Franquesa, i Gimeno 2014).

La següent categoria és potser la més heterogènia (amb 42 referències), ja que recull documents de treball, propostes de constitució, manifestos, programes electorals dels partits polítics i editorials. Hem considerat que aquest conjunt de textos es podien agrupar perquè tots tenen la mateixa intenció: fer conèixer l'opinió d'un grup de persones a l'opinió pública. Així doncs, tenim documents de treball fets per Alberte, Moreno i Senz (2012), Òmnium Cultural (2012), ERC (2013) i la Sectorial de sociolingüistes de l'ANC (2016); documents fets per Elclauer.cat (2013) o La Fàbrica (2014); informes fets pel Consell Assessor per a la Transició Nacional (2014) o el Cercle d'Agermanament Occitano-Català (CAOC) (2016); propostes de constitució fetes per Vidal-Paricio (2014), Fonollosa (2015), Vidal (dir.) (2015) o Constituïm (2016); manifestos de *Llengua Nacional* (2012), Òmnium Cultural (2015), Súmate (2015) o Llengua i República (2016); programes electorals de CiU (2012), CUP (2012), ERC (2012), Solidaritat Catalana per la Independència (2012), Iniciativa - Els Verds (2012), Catalunya Sí que es pot (2015), Junts pel Sí (2015), CUP (2015), Junts per Catalunya (2017), ERC (2017), CUP-Crida Constituent (2017) o Catalunya en comú-Podem (2017); editorials de *Tornaveu* (23-05-2013), Centre d'Estudis Jordi Pujol (27-06-2013), *Els Marges* (octubre 2013), *El Periódico* (02-04-2016), *El Mundo* (02-04-2016), *La Vanguardia* (04-04-2016), *El País* (06-04-2016), *La Vanguardia* (06-04-2016), *El Mundo* (07-04-2016), *Segre* (12-04-2016), *Tornaveu* (14-04-2016), *L'Avenç* (maig 2016) o *El Punt Avui* (29-11-2016) i finalment una proposta de llei de Junts pel Sí i la CUP (Proposició de llei de transitorietat jurídica i fundacional de la república, 2017).

L'apartat de cartes al director dels diaris també ha rebut l'impacte del debat, concretament amb 37 cartes com a mínim. La participació espontània dels lectors amb cartes sobre aquest tema és també un símptoma de l'interès popular que va generar el debat. D'aquestes cartes, *El Periódico* n'ha publicat 12; *El Punt Avui*, 7; *La Vanguardia*, 7; el *Diari de Tarragona*, 4; el *Diari de Girona*, 3; *l'Ara*, 2; *El País*, 1; i *La Mañana*, 1.

Al llarg del debat, diversos mitjans i entitats han volgut consultar la població sobre aquest tema. Del 2012 al 2018 hi ha hagut un total de 13 enquestes, que podeu consultar a l'annex. Han fet enquestes sobre les llengües oficials d'una República catalana: *l'Ara* (dues), *El*

Periódico (tres), *El Punt Avui*, *E-Notícies*, *La Vanguardia* (dues), Òmnium Cultural-ANC, RAC1, Racó Català i fins i tot usuaris particulars de Twitter.

Un seguit de continguts del debat també han estat penjats en forma de vídeo, declaracions en vídeo o àudio (9 referències). Aquests enregistraments van des de vídeos fets expressament per explicar el tema de les llengües (ElClauer.cat, 2013), vídeos d'entrevistes (Rodríguez i Rovirosa, 2014; Vidal, 2017), resums de jornades (CAL, 2014), intervencions a la ràdio (Gabancho, 2016) o en vídeo (Bassas, 2016), discursos al ple del Parlament (Mas, 2012), o altres enregistraments (Castellà, 2013; Vilaweb, 2016). Aquest apartat no inclou, però, les notícies que els mitjans audiovisuals publicaven, que ja han estat recollides a l'apartat "Notícies, notes de premsa, reportatges i resums d'opinions expressades".

Finalment, hi ha hagut fins a 4 vinyetes d'humor gràfic sobre el tema, 3 fòrums de discussió (a *Racó Català*, *Burbuja.info* i *El Periódico*) i 3 acudits o gags d'humor (*BeNegre.cat*, *La Gallina*, Polònia de TV3).

7.5 Conclusions sobre la història del debat

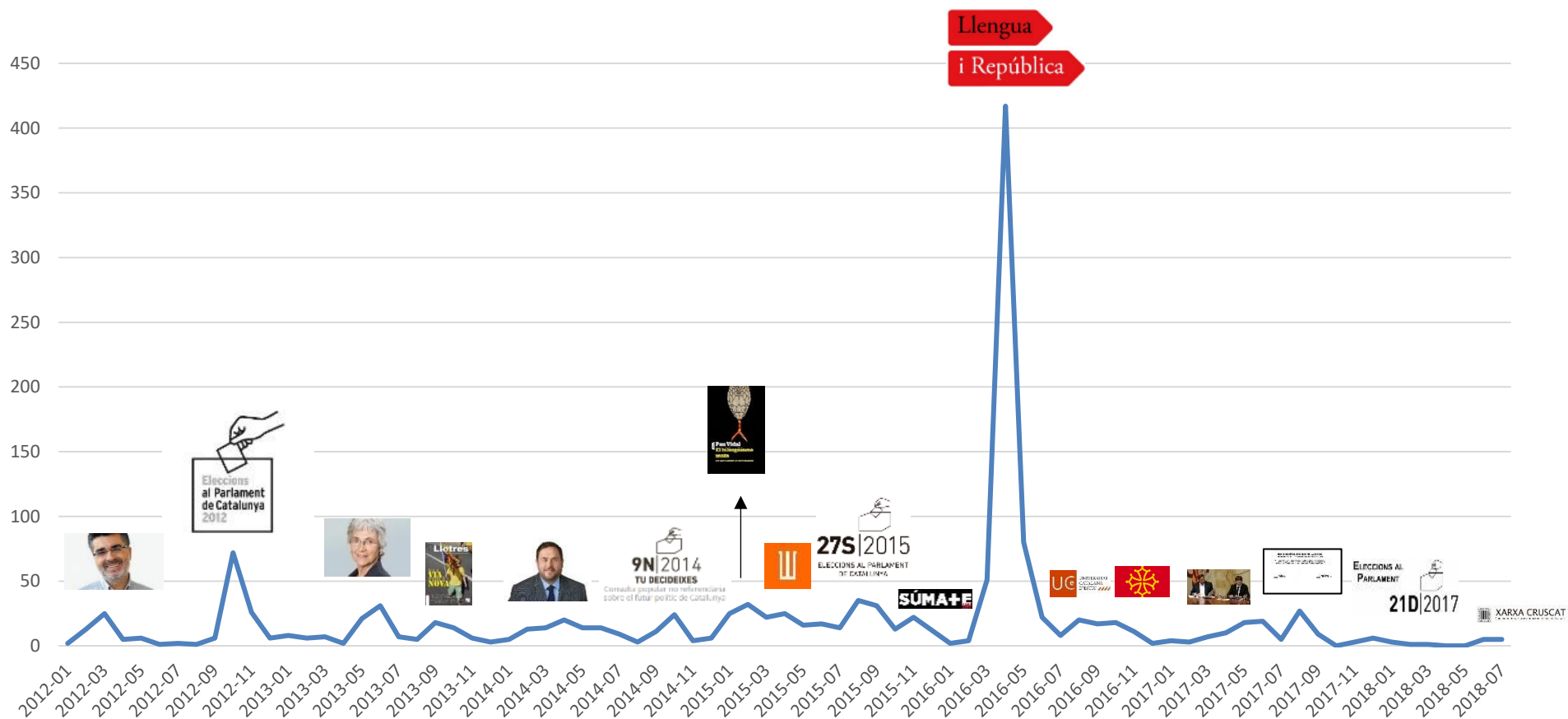
Podem afirmar que el debat feia dècades que es gestava, però el poc suport social de l'independentisme i la impossibilitat de materialitzar la independència feia que fos un debat aïllat de la centralitat política i sense pràcticament impacte mediàtic. Com a conseqüència dels diferents greuges de l'Estat espanyol, es produeix un increment progressiu del suport a la independència i la visualització que l'Estat català independent podria arribar a ser possible. A partir d'aquí, es comencen a planificar els diferents aspectes per construir el nou estat, posant el focus en els aspectes econòmics i deixant els aspectes lingüístics en un segon pla (vegeu apartat 3.4). Eduard Voltas publica un article en uns termes i un moment que fan que tingui més repercussió que articles de missatge similar publicats mesos abans en el mateix diari (Forn 2011) i que posa sobre la taula l'aspecte lingüístic. Aquest article desencadena un conjunt de rèpliques i contrarèpliques, al mateix mitjà (diari *Ara*) i en d'altres (que analitzarem al següent apartat).

En conjunt, és un debat quantitativament considerable (més de 1.400 referències). De 2012 a 2016, el ritme de publicació és força constant, amb alts i baixos en funció de les convocatòries electorals i d'impactes mediàtics de diferent procedència (declaracions fetes per polítics o líders socials de l'independentisme, novetats editorials, monogràfics diversos...).

L'any 2016 es presenta el Manifest Koiné, que genera una allau de respostes a favor i en contra que fan que en poques setmanes hi hagi centenars de referències. Després de l'impacte del manifest, les referències recuperen la tònica de l'etapa inicial, fins al 2017, quan pràcticament tots els opinadors dels diaris ja han escrit sobre el tema i es produeix la repressió post-1 d'octubre (aplicació del 155, exili, presos). A partir d'aleshores, el debat s'esllangueix, paral·lelament a l'allunyament de la possibilitat d'assolir la independència. Si situem els diferents factors que hem identificat en el desenvolupament del debat, podem explicar totalment com ha evolucionat cronològicament i quins factors l'han marcat (gràfic 29).

El debat no s'ha limitat a la premsa escrita, sinó que ha agafat forma a través de gairebé tots els canals de comunicació possibles: blogs, entrevistes, conferències, llibres, articles, constitucions, manifestos, programes electorals, cartes al director, enquestes, vídeos... fins i tot s'ha manifestat en l'àmbit de l'humor. Aquesta alta participació ens pot indicar l'interès de la societat cap a aquest tema, així com la voluntat de donar-hi la pròpia opinió, de sentir-s'hi interpel·lats (les cartes al director en serien una bona mostra). La multiplicitat de plataformes també ha facilitat una alta participació de molts actors, que tot seguit desgranarem.

Gràfic 29. Evolució del nombre de referències i factors explicatius de cada pic (gener 2012 – juliol 2018) (n = 1.472).

Font: elaboració pròpia.

8 Capítol 8. Els actors del debat

En aquest capítol analitzarem els diferents actors del debat i el paper que hi van jugar. Per fer-ho, primer aplicarem dues de les classificacions teòriques que permeten distribuir els participants en diferents grups i posteriorment analitzarem els actors individualment.

8.1 Agrupació dels actors

Per distribuir en grups els centenars d'actors que han participat al debat, aplicarem dues de les classificacions exposades al primer capítol: la de Zhao i Baldauf (2007) i la de Vila (2017). Zhao i Baldauf (2007) proposen quatre grups:

- 1) Individus amb poder (polítics, aparell judicial, etc.)
- 2) Individus experts (lingüistes i filòlegs, científics d'altres disciplines)
- 3) Individus influents (elits socials que tenen influència per la seva trajectòria, pel seu ofici o per algun tret que els ha donat més visibilitat pública)
- 4) Individus que tenen interès en el tema (ciutadans corrents, sense prestigi ni poder, que prenen decisions sobre la política lingüística personal, ja sigui passivament o inconscientment)

Si apliquem aquesta classificació a tot el corpus excepte les notícies de premsa ($n = 1.013$ referències), obtenim el gràfic 30. Segons aquesta anàlisi, el grup que més ha participat en el debat ha estat el grup de persones influents (61 %), resultat esperable perquè estem analitzant un debat que, tal com hem vist en el recompte de referències de l'apartat anterior, s'ha produït majoritàriament als mitjans de comunicació, on el perfil que hi surt, majoritàriament, és el de gent influent⁹⁵.

El segon grup que més ha participat al debat són els experts (27 %). El fet que filòlegs i lingüistes participin en un debat en el qual es debat sobre llengua és normal. La distància entre els dos col·lectius, però, podria indicar que el debat ha tingut més participació d'articulistes mediàtics més que no pas d'articulistes entesos en el tema que es debatia.

En tercer lloc, hi ha hagut un centenar d'articles de persones anònimes que hi tenien interès i hi volien dir la seva (9 %), majoritàriament vehiculats a través de blogs, cartes al director i de formats digitals. Aquesta columna demostra la importància dels nous formats

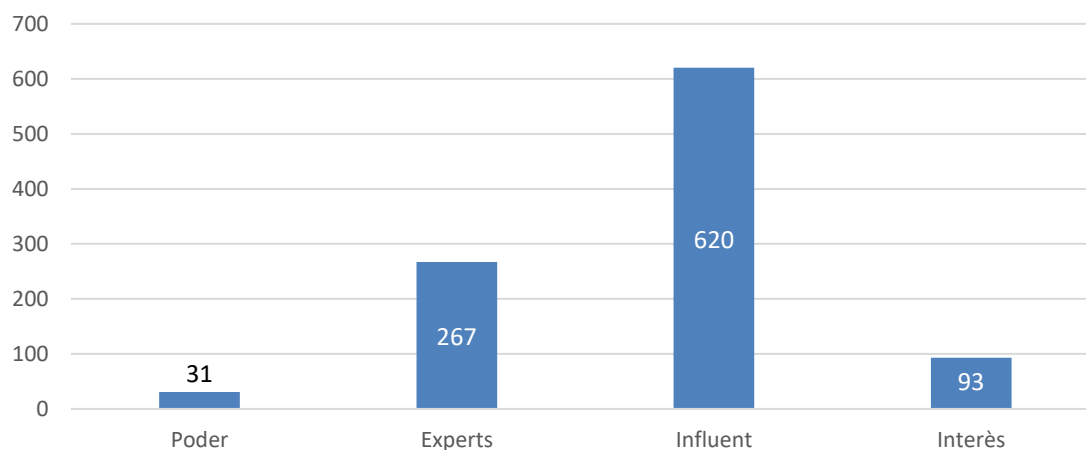
---

⁹⁵ Seria discutible si són influents perquè surten als mitjans o surten als mitjans perquè són influents (és a dir, si la influència és la causa o la conseqüència de sortir als mitjans), però aquest debat s'allunya dels objectius d'aquesta tesi.

comunicatius a l'hora de vehicular la veu de persones que fins aleshores no la podien expressar a través dels canals tradicionals de comunicació.

En darrer lloc, han intervingut al debat una trentena persones de l'àmbit del poder (3 %), majoritàriament polítics de primer nivell (líders de grups parlamentaris, el president del govern o els consellers de la Generalitat) o altres representants polítics.

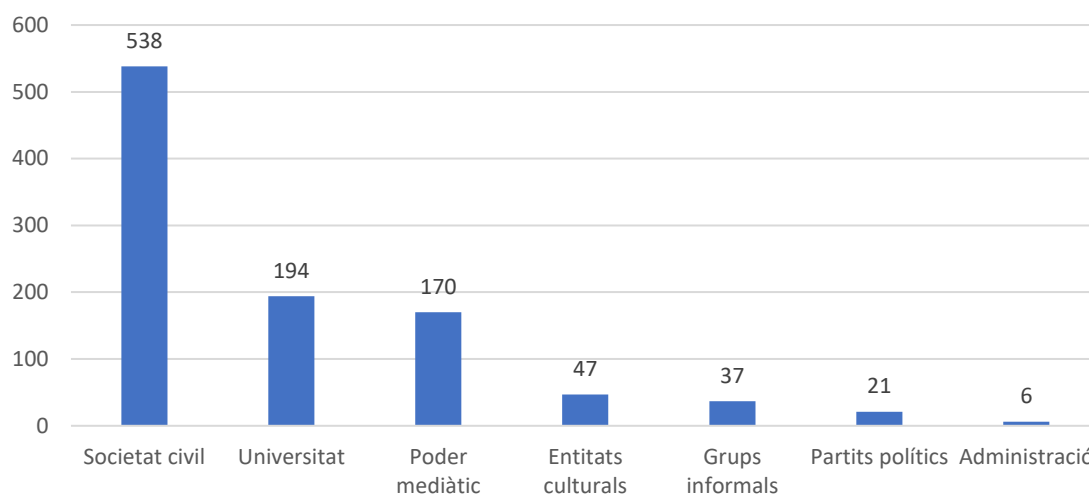
Gràfic 30. Classificació dels participants al debat segons les categories de Zhao i Baldauf (2007). Corpus complet excepte les notícies de premsa (n = 1.013).

Font: elaboració pròpia.

La classificació segons Vila (2017) contempla més grups d'actors: l'administració (amb els poders legislatiu, executiu, judicial...), la societat civil (amb els partits polítics, les universitats, les ONG, entitats culturals...), els poders privats (format pel poder econòmic i mediàtic) i els grups informals. Aplicant aquesta classificació al corpus sense les notícies de premsa (n = 1013), s'obté el gràfic 31: la societat civil com a col·lectiu majoritari que va participar al debat (53'1 %), seguida pels acadèmics universitaris (19'15 %), el poder mediàtic (16'78 %), les entitats culturals (4'64 %), els grups informals (3'65 %), els partits polítics (2'07 %) i l'administració (0'5 %). El resultat d'aquesta classificació va en la línia del resultat que hem extret a la classificació anterior: la societat civil (en la classificació de Zhao i Baldauf, individus influents) és qui més ha contribuït al debat, amb més de la meitat de les aportacions. La classificació de Vila (2017) ens permet, però, a diferència de Zhao i Baldauf (2007), subclassificar les contribucions en més categories, de manera que es pot fer una anàlisi més aprofundida de cadascuna. En el següent apartat analitzarem els principals actors individualment.

Gràfic 31. Classificació dels participants al debat segons les categories de Vila (2017). Corpus complet excepte les notícies de premsa (n = 1.013).

Font: elaboració pròpia.

8.2 Anàlisi dels actors

8.2.1 El poder mediàtic

El poder mediàtic ha participat al debat a través de la publicació d'editorials, articles d'opinió i notícies. En aquest apartat analitzarem cadascun dels formats, quines han estat les estratègies i els *tempos* d'intervenció i la seva posició en el debat.

8.2.1.1 La publicació d'editorials

Entre els anys 2012 i 2016, s'havien publicat només dos editorials que feien referència a l'oficialitat lingüística d'una Catalunya independent, en dos mitjans minoritaris: *Tornaveu* i la revista *Els Marges*. *Tornaveu* va titular l'editorial “La llengua en un futur estat sobirà: comencen les rebaixes?”, sobre l'oficialitat del castellà en una Catalunya independent (*Tornaveu*, 23-5-2013). L'editorial d'*Els Marges* es titulava “País amb llengua oficial o país amb llengua”, en el qual es demanava declarar el català “com la llengua –mil·lenària– d'aquest país, sense però ulteriors declaracions grandiloqüents d'oficialitat exclusiva, ni sense tampoc fer esment de l'estatus a concedir a la llengua aquí secularment imposada a sang i a foc –ni a les moltes

altres que hi han sobrevingut pacíficament amb posterioritat.”, amb una fórmula similar a l'anglès als Estats Units (Els Marges, 1-10-2013).

És a partir de la publicació del Manifest Koiné que la publicació d'editorials es dispara, d'entrada entre el sector contrari a la independència (*El Periódico*, *El Mundo*, *La Vanguardia* i *El País*) i en segon terme entre mitjans favorables (*Segre*, *Tornaveu*, *L'Avenç* i *El Punt Avui*). El vocabulari dels titulars triat pels mitjans contraris a la independència dona pistes sobre el contingut dels editorials: “manifest alarmista”, “cruzada sectaria del nacionalismo”, “un manifest lamentable” (taula 13).

Taula 13. Editorials publicats després del Manifest Koiné.

El Periódico (2-4-2016). " Un manifest alarmista sobre el català " [Editorial]. <i>El Periódico</i> .
El Mundo (2-4-2016). " Cruzada sectaria del nacionalismo contra el español " [Editorial]. <i>El Mundo</i> .
La Vanguardia (4-4-2016). " Un manifest lamentable " [Editorial]. <i>La Vanguardia</i> .
El País (6-4-2016). " Contra los catalanes " [Editorial]. <i>El País</i> .
La Vanguardia (6-4-2016b). " Pèssima indefinició " [Editorial]. <i>La Vanguardia</i> .
El Mundo (7-4-2016b). "El debate lingüístico pone a prueba el independentismo" [Editorial]. <i>El Mundo</i> .
Segre (12-4-2016). "Tinguem la llengua en pau" [Editorial]. <i>Segre</i> .
Tornaveu (14-4-2016). " La llengua i el Procés " [Editorial]. <i>Tornaveu</i> .
L'Avenç (1-5-2016). " Qüestions de llengua " [Editorial]. Editorial, <i>L'Avenç</i> 423, maig 2016.
El Punt Avui (29-11-2016). " El català en la futura república " [Editorial]. <i>El Punt Avui</i> .

Font: elaboració pròpia.

Les dates d'intervenció dels mitjans permeten establir un primer període, entre 2012 i 2016, amb participació únicament dels mitjans favorables a la independència. Posteriorment, després del Manifest Koiné, es produeix l'entrada dels mitjans contraris a la independència al debat. Aprofundirem en aquesta dinàmica al proper apartat.

8.2.1.2 La publicació d'articles d'opinió

L'article d'opinió és el format que més ha estat utilitzat en aquest debat. En total, fins a 62 mitjans diferents han publicat 473 articles d'opinió. Ordenats per ordre alfabètic, els mitjans que han publicat articles d'opinió són: *ABC*; *AnoiaDiari*; *Ara*; *Avantguarda.cat*; *Capgròs*; *Diari Digital de Mataró i Maresme*; *Capital Madrid*; *Catalonidirect*; *Crític*; *Crónica Global*; *Diari de Balears*; *Diari de Girona*; *Diari de Tarragona*; *Diari Gran del Sobiranisme*; *DiariCatalà.cat*; *Directa*; *Economía Digital*; *El Confidencial*; *El Matí Digital*; *El Món*; *El Mundo*; *El Nacional*; *El País*; *El Periódico*; *El Punt Avui*; *Presència*; *El Singular Digital*; *El Temps*; *El Triangle*; *El Viejo topo*; *Eldebat.cat*; *Endavant*;

E-notícies; Finestra d'oportunitat; Fòrum.ad; Indirecte.cat; L'Unilateral; La Mañana; La Razón; La taula rodona; La Tribuna del País Vasco; La Vanguardia; La Voz Libre; LaSageta.net; L'hora; Llibertat.cat; Lliure i Millor; LlobregatDigital.cat; Lo Floc; Nació Digital; Núvol; Periodista Digital; Quaderns Barri de Sant Magí; Racó Català; Regió 7; ReusDigital.cat; Segre; Sentit Crític; Som Anoia; Som Notícia; Tornaveu; Tot Sant Cugat; Tribuna.cat i Vilaweb.

D'aquests 62 mitjans, els 15 que més articles d'opinió han publicat han estat els de la taula 14. Aquests 15 mitjans han publicat un total de 360 articles (dels 473 que s'han publicat), fet que representa un 76'11% de les publicacions. Hi ha dos mitjans que han estat els que més articles d'opinió han publicat, amb diferència: el diari *Ara* (75 articles) i el diari *Vilaweb* (57 articles). Vegeu la llista completa dels mitjans i els articles que s'han publicat a l'annex d'aquest treball.

Taula 14. Rànquing dels 15 mitjans que més articles d'opinió han publicat, quantitat d'articles i percentatge respecte el total d'articles d'opinió publicats (n = 473).

Mitjà	Articles publicats	Percentatge
<i>Ara</i>	75	15,86
<i>Vilaweb</i>	57	12,05
<i>El Punt Avui, Presència</i>	44	9,30
<i>El Periòdic</i>	34	7,19
<i>Nació Digital</i>	29	6,13
<i>El País</i>	23	4,86
<i>La Vanguardia</i>	18	3,81
<i>Núvol</i>	14	2,96
<i>Lliure i Millor</i>	12	2,54
<i>El Singular Digital</i>	10	2,11
<i>E-notícies</i>	10	2,11
<i>Segre</i>	10	2,11
<i>Crònica Global</i>	8	1,69
<i>L'Unilateral</i>	8	1,69
<i>Tribuna.cat</i>	8	1,69

Font: elaboració pròpia.

8.2.1.3 La publicació de notícies o reportatges

El segon format comunicatiu a través del qual ha aparegut el debat als mitjans han estat les notícies. Un total de 84 mitjans han publicat 458 notícies relacionades amb la futura oficialitat lingüística. Per ordre alfabètic, han publicat notícies sobre el debat: *324-TV3; ABC; Agència EFE; Agència INCAT; Aldia.cat; Ara; AraDiari.net; Argument; Cadena SER; Catalunya Press; Crònica Global; Crònica.cat; Deia; Diari de Balears; Diari de Girona; Diari de Tarragona; Diario de*

León; Diario de Valladolid; Diario Vasco; Directe.cat; Economía Digital; El Confidencial; El Confidencial Autonomico; El Confidencial Digital; El Correo; El Economista; El Español; El Faro de Vigo; El Món; El Mundo; El Nacional; El País; El Periódico; El Periódico de Canarias; El Punt Avui; El Singular Digital; El Temps; El Triangle; Eldebat.cat; Eldía.es; Eldiario.es; ElVallenc.cat; Empordà.info; E-Notícies; Europa Press; Expansión; Faro de Vigo; Ideal.es; Infomigjorn; Jornalet; La Gaceta; La Información; La Mañana; La Marea.com; La Nueva España; La Opinión A Coruña; La Razón; La Vanguardia; La Veu del País Valencià; La Voz de Barcelona; La Voz Digital; La Voz Libre; Las Provincias; LaSageta.net; Libertad Digital; Llibertat.cat; Lliure i Millor; Mèdia.cat; Nació Digital; Negocios.com; Nota de premsa de la Generalitat; Núvol; Okdiario; Público; Racó Català; RadioCatalunya.cat; Regió 7; Rubitv.cat; Segre; Siglo XXI; TeleCinco; Tribuna.cat; Vilaweb; Vozpopuli.

Els 15 mitjans que més notícies han publicat han estat els de la taula 15. Aquests 15 mitjans han publicat 296 notícies (de 458 en total), fet que representa un 64'63% de les publicacions. En aquest cas, i a diferència dels articles d'opinió, el podi no l'ocupa el diari *Ara*, sinó *Vilaweb* i *El Punt Avui*. No trobem el diari *Ara* fins a la sisena posició, mostra de la seva aposta per marcar l'opinió a través dels articles d'opinió i no fer-se tant de ressò de les notícies externes que es produïen en el debat. Vegeu la llista completa dels mitjans i les notícies que han publicat a l'annex d'aquest treball.

Taula 15. Rànquing dels 15 mitjans que més notícies han publicat, quantitat de notícies i percentatge respecte el total de notícies publicades (n = 459).

Mitjà	Notícies publicades	Percentatge
<i>Vilaweb</i>	44	9,61
<i>El Punt Avui</i>	28	6,11
<i>E-Notícies</i>	27	5,90
<i>El País</i>	26	5,68
<i>El Periódico</i>	26	5,68
<i>Ara</i>	25	5,46
<i>Nació Digital</i>	21	4,59
<i>La Vanguardia</i>	19	4,15
<i>Crónica Global</i>	15	3,28
<i>Núvol</i>	13	2,84
<i>El Món</i>	12	2,62
<i>Directe.cat</i>	11	2,40
<i>ABC</i>	10	2,18
<i>El Nacional</i>	10	2,18
<i>Diari de Tarragona</i>	9	1,97

Font: elaboració pròpia.

8.2.1.4 Comparació entre la publicació d'articles d'opinió i notícies

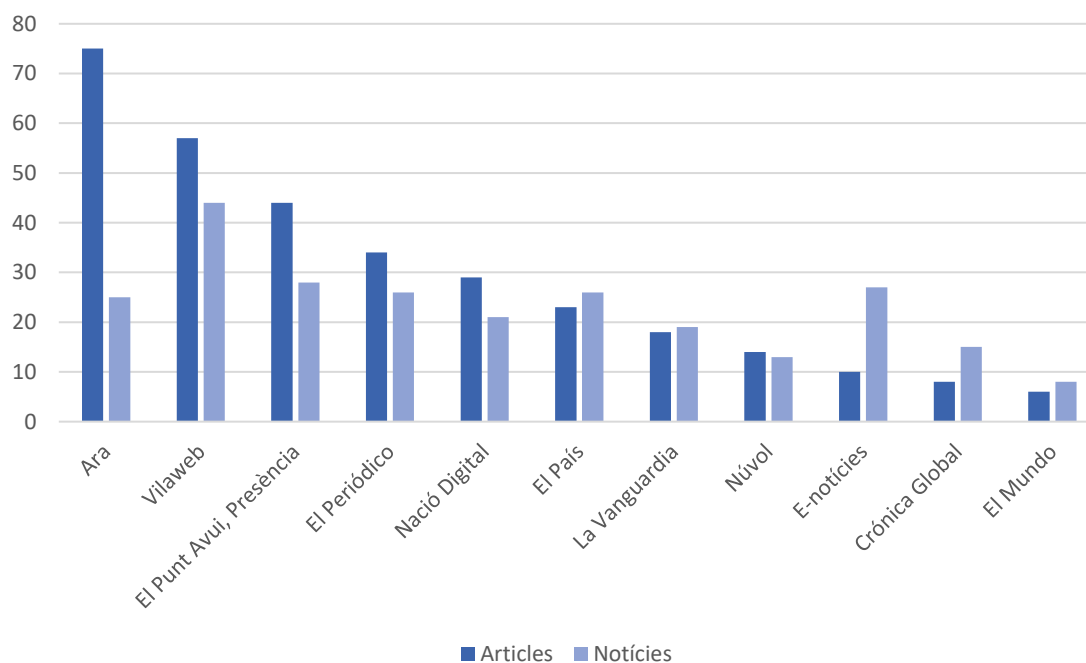
Si comparem la publicació d'articles d'opinió i de notícies dels principals diaris, obtenim la taula 16. Si representem les dades gràficament, la visió encara és més clara: els diaris considerats independentistes han publicat més articles d'opinió (amb la voluntat, tal com diu el terme, de marcar l'opinió), mentre que els diaris considerats unionistes han publicat majoritàriament més notícies, fent-se ressò del debat i dels fets que s'hi anaven produint (gràfic 32).

Taula 16. Comparació entre la publicació d'articles d'opinió i notícies als principals diaris que han intervingut en el debat.

Mitjà	Articles d'opinió	Notícies
<i>Ara</i>	75	25
<i>Vilaweb</i>	57	44
<i>El Punt Avui, Presència</i>	44	28
<i>El Periódico</i>	34	26
<i>Nació Digital</i>	29	21
<i>El País</i>	23	26
<i>La Vanguardia</i>	18	19
<i>Núvol</i>	14	13
<i>E-notícies</i>	10	27
<i>Crónica Global</i>	8	15
<i>El Mundo</i>	6	8

Font: elaboració pròpia.

Gràfic 32. Comparació entre el volum d'articles d'opinió i de notícies publicades per cada mitjà (selecció dels mitjans amb més publicacions).

Font: elaboració pròpia.

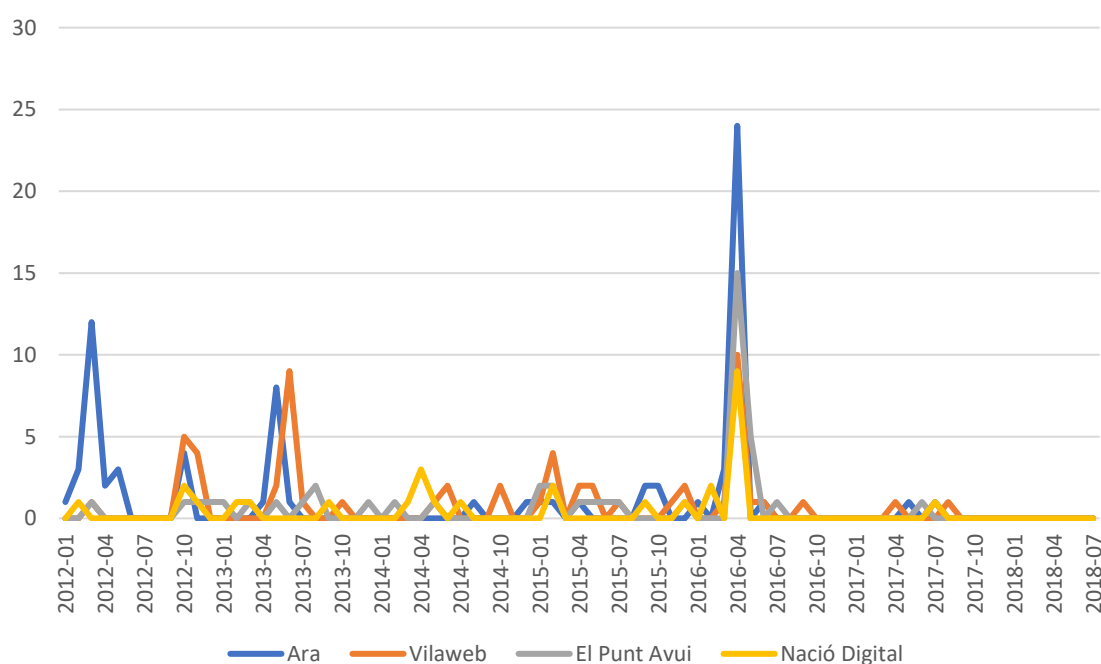
8.2.1.5 Evolució temporal de la publicació d'articles d'opinió i de notícies

Aquesta anàlisi global, però, ens pot portar a extreure conclusions errònies, ja que no tots els mitjans han participat constantment al debat. Si separem les referències en funció de la seva distribució temporal, obtenim una fotografia força diferent (gràfics 33 i 34).

La publicació d'articles d'opinió

Al gràfic 33 hi ha representada l'evolució de la publicació d'articles d'opinió en mitjans propers a les tesis de l'independentisme. Les dades indiquen que el debat en els quatre principals diaris propers a l'independentisme es va produir al llarg dels anys anteriors al manifest Koiné i que després del manifest Koiné va tenir menys presència.

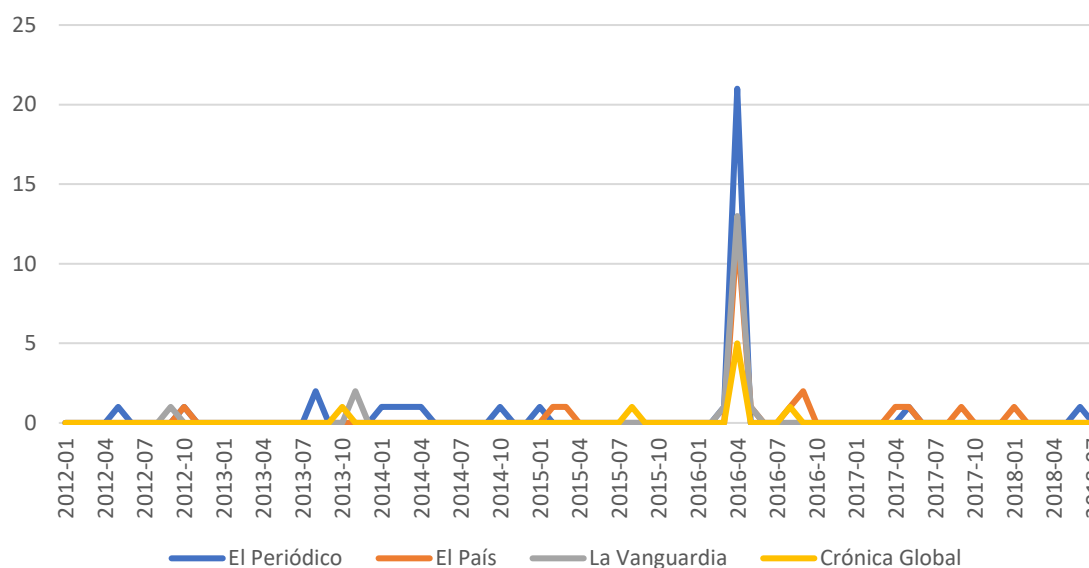
Gràfic 33. Evolució de la publicació d'articles d'opinió en mitjans propers a les tesis de l'independentisme (gener 2012 – juliol 2018).

Font: elaboració pròpia.

Pel que fa a la publicació d'articles d'opinió en mitjans propers a les tesis de l'unionisme, en canvi, durant l'etapa prèvia al manifest Koiné gairebé no van participar-hi (gràfic 34).

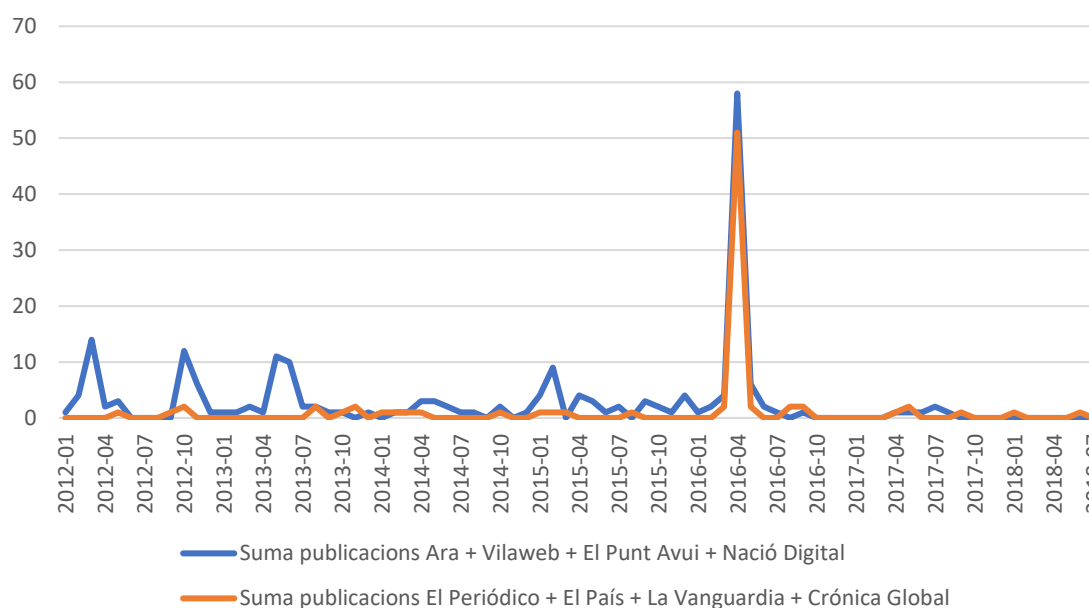
Gràfic 34. Evolució de la publicació d'articles d'opinió en mitjans propers a les tesis de l'unionisme (gener 2012 – juliol 2018).

Font: elaboració pròpia.

Sumant els articles d'opinió de tots els mitjans independentistes i els articles d'opinió de tots els mitjans unionistes, s'obté la comparativa del gràfic 35. El color blau (mitjans independentistes) té una presència constant abans del manifest Koiné, mentre que el color taronja (mitjans unionistes) té una presència gairebé nul·la abans del Manifest Koiné. Els mitjans unionistes entren al debat a partir del Manifest Koiné i en posicions contràries al manifest.

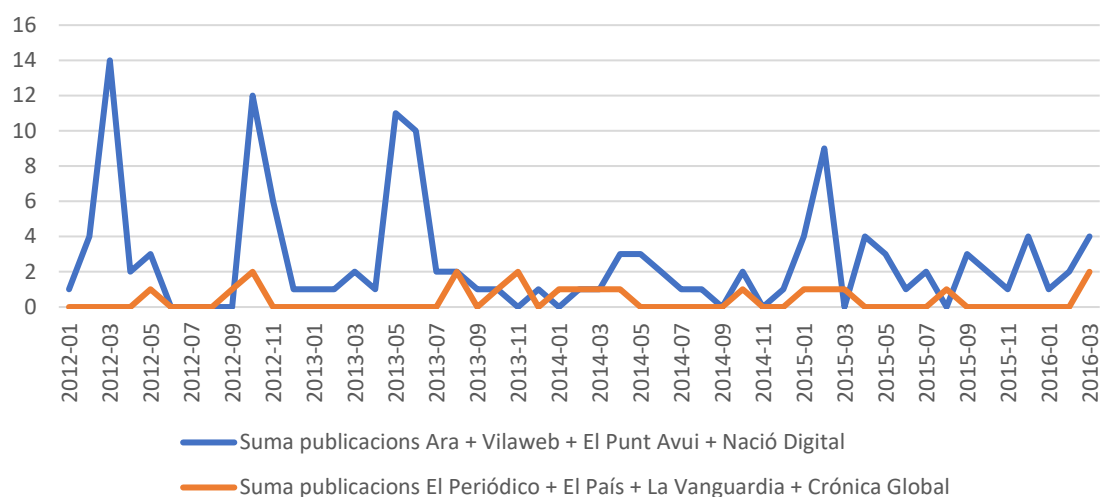
Gràfic 35. Evolució de la publicació d'articles d'opinió en mitjans propers a l'independentisme i l'unionisme (gener 2012 – juliol 2018).

Font: elaboració pròpia.

Ampliar en el període d'abans de Koiné (abans del 30-03-2016) permet apreciar millor aquestes diferències (gràfic 36).

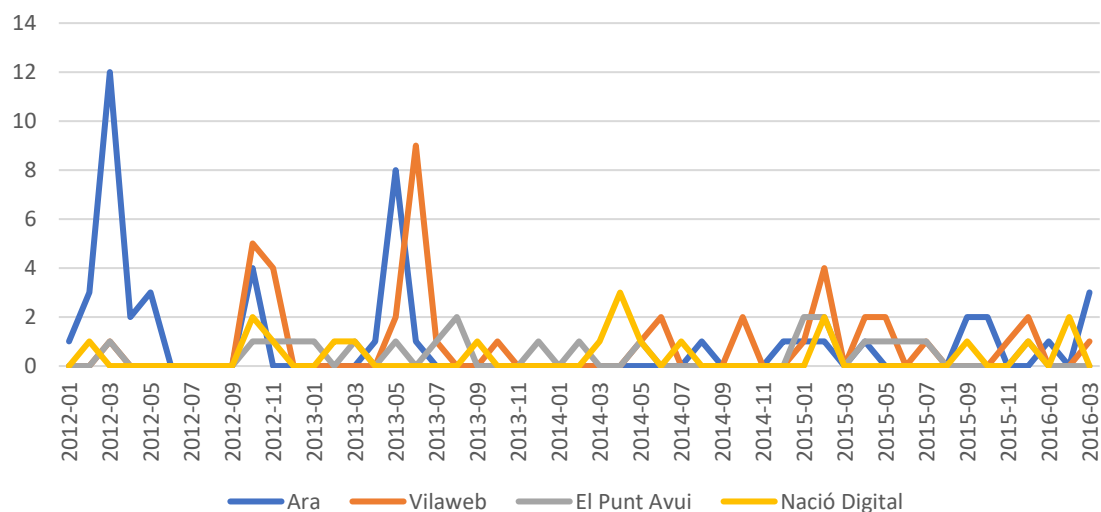
Gràfic 36. Evolució de la publicació d'articles d'opinió en mitjans propers a l'independentisme i a l'unionisme (gener 2012 – març 2016).

Font: elaboració pròpia.

Una anàlisi exhaustiva dels principals actors que van publicar el major nombre d'articles d'opinió permet veure com l'*Ara* clarament inicia el debat (de fet, publica 21 dels 30 primers articles d'opinió), posteriorment s'hi sumen *Vilaweb* i en menor mesura *El Punt Avui* i *Nació Digital* (gràfic 37).

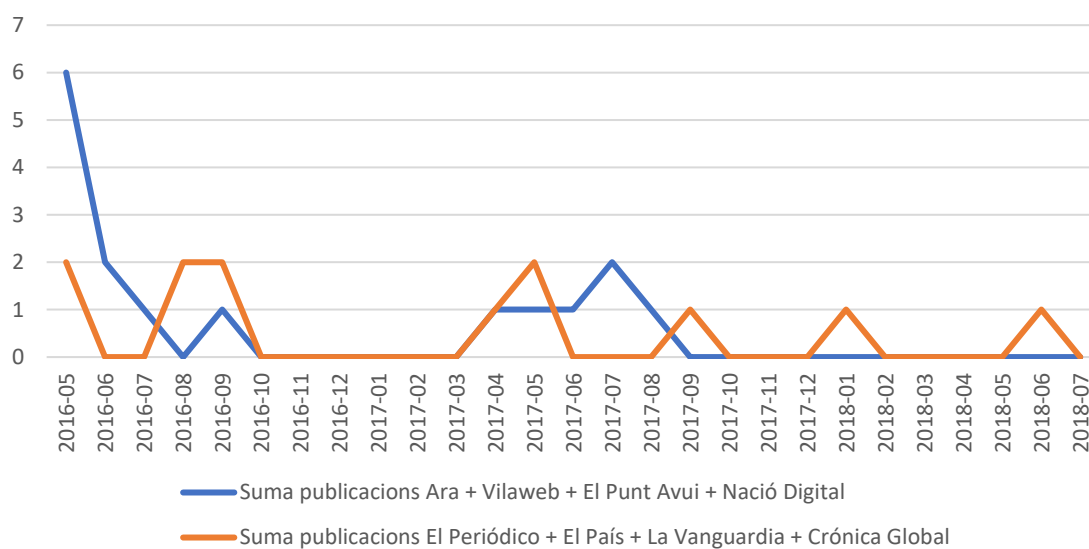
Gràfic 37. Evolució de la publicació d'articles d'opinió en mitjans propers a les tesis de l'independentisme (gener 2012 – març 2016).

Font: elaboració pròpia.

En el període posterior a Koiné (abril del 2016), el debat deixa d'interessar pràcticament a tots els mitjans independentistes i no independentistes, amb una petita major aparició a la premsa propera a l'unionisme (gràfic 38).

Gràfic 38. Evolució de les publicacions dels articles d'opinió en mitjans propers a l'independentisme i a l'unionisme (maig 2016 – juliol 2018).

Font: elaboració pròpia.

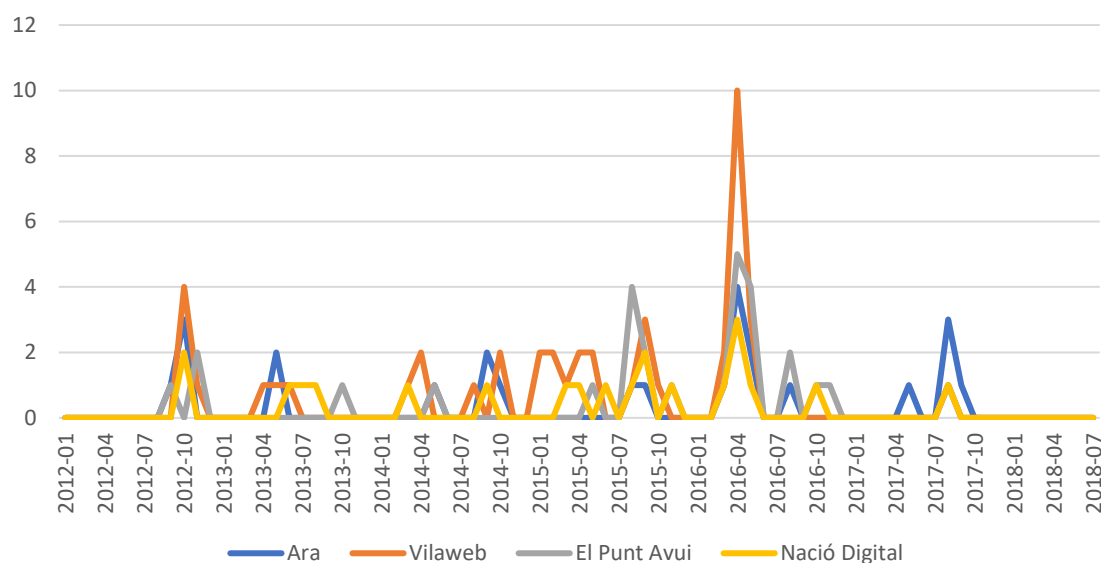
Com a conclusió d'aquest apartat podem afirmar que els diaris propers a les tesis de l'independentisme han debatut des del 2012 quina hauria de ser l'oficialitat lingüística d'una Catalunya independent. Els diaris propers a les tesis de l'unionisme, en canvi, van entrar al debat amb la màxima intensitat a partir del manifest Koiné, sense haver participat pràcticament al debat dels quatre anys anteriors.

La publicació de notícies

Ara replicarem la mateixa anàlisi que hem fet amb les notícies publicades als diaris. Si ens fixem en l'evolució de la publicació de notícies en mitjans propers a les tesis de l'independentisme, podem veure que publiquen notícies al llarg dels quatre anys previs al manifest Koiné (gràfic 39).

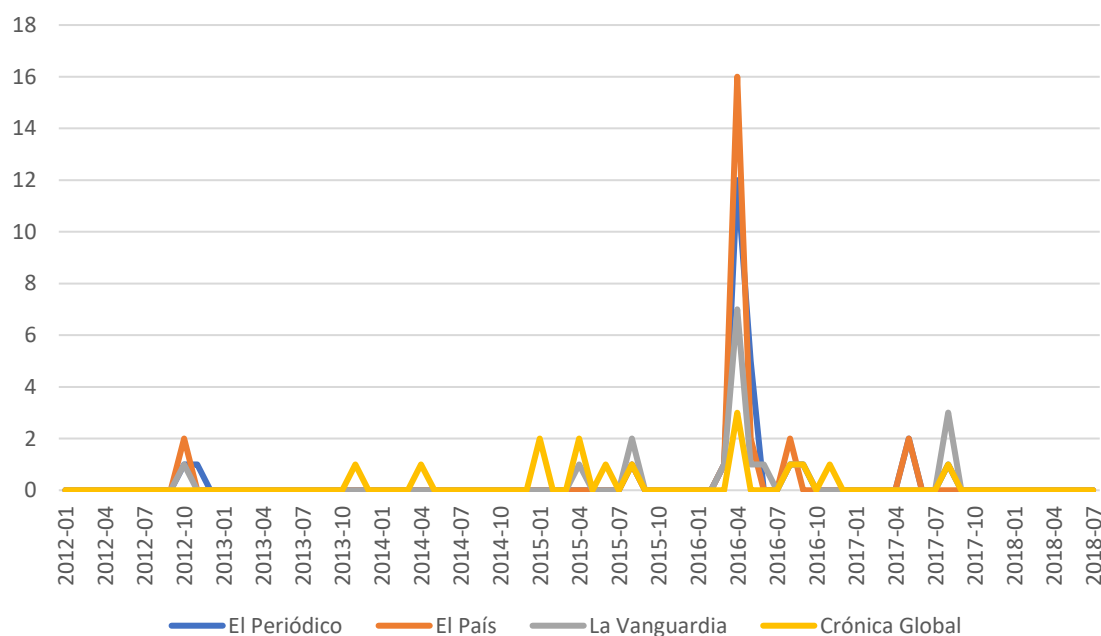
Gràfic 39. Evolució de la publicació de notícies en diaris propers a les tesis de l'independentisme (gener 2012 – juliol 2018).

Font: elaboració pròpia.

Si ens fixem en l'evolució de la publicació de notícies en mitjans propers a les tesis de l'unionisme veiem, en canvi, que al llarg dels quatre anys anteriors al manifest Koiné pràcticament no van publicar cap notícia (gràfic 40).

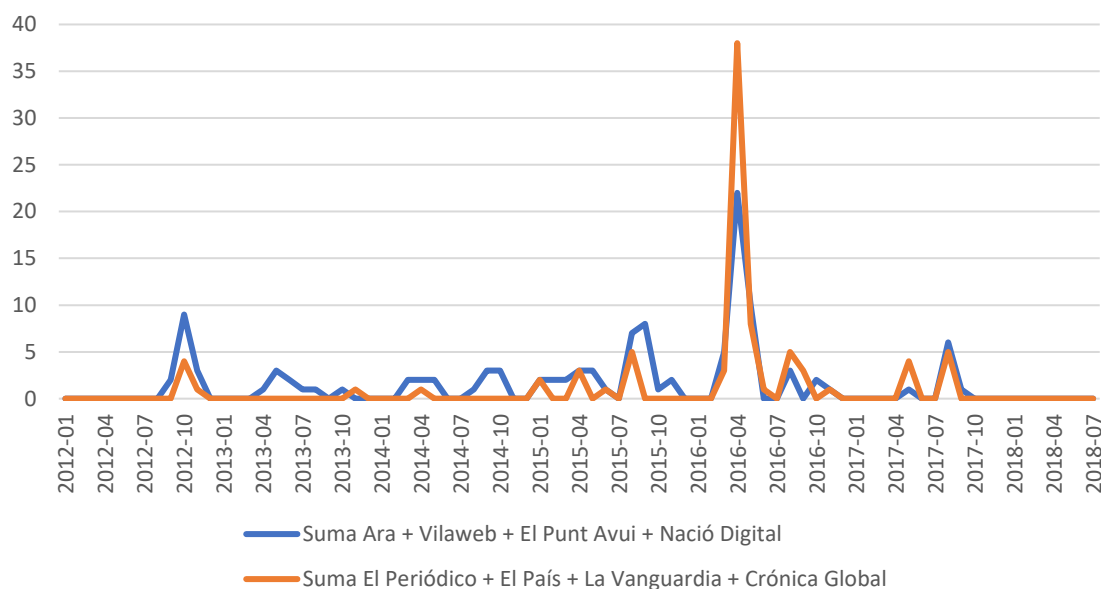
Gràfic 40. Evolució de la publicació de notícies en mitjans propers a les tesis de l'unionisme (gener 2012 – juliol 2018).

Font: elaboració pròpia.

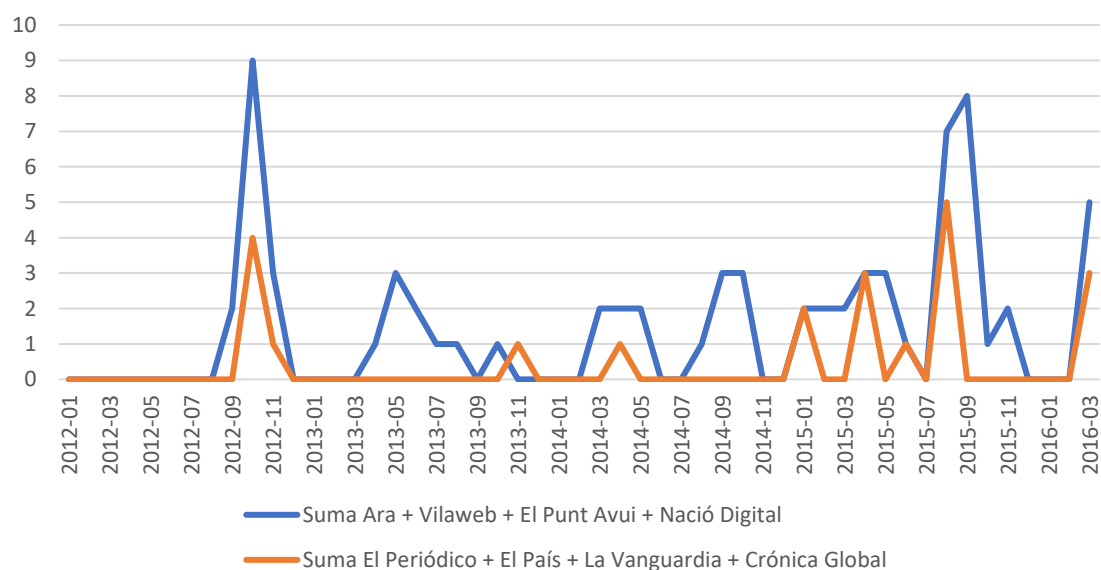
En la suma de tots els mitjans independentistes i tots els mitjans unionistes es poden veure més clarament les diferències en la participació temporal (gràfic 41). En el període d'abans de Koiné (abans del 30-3-2016), encara es veu més clarament (gràfic 42).

Gràfic 41. Evolució de les publicacions de notícies en mitjans propers a l'independentisme i a l'unionisme (gener 2012 – juliol 2018).

Font: elaboració pròpia.

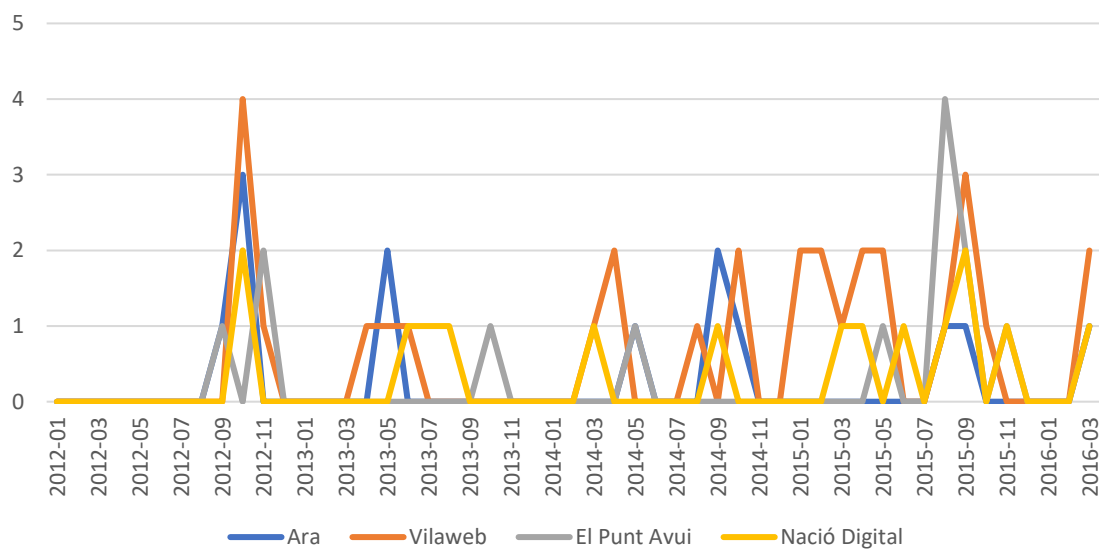
Gràfic 42. Evolució de les publicacions de les notícies en mitjans propers a l'independentisme i a l'unionisme (gener 2012 – març 2016).

Font: elaboració pròpia.

En aquest cas, no hi ha gaire diferències entre els mitjans independentistes (gràfic 43).

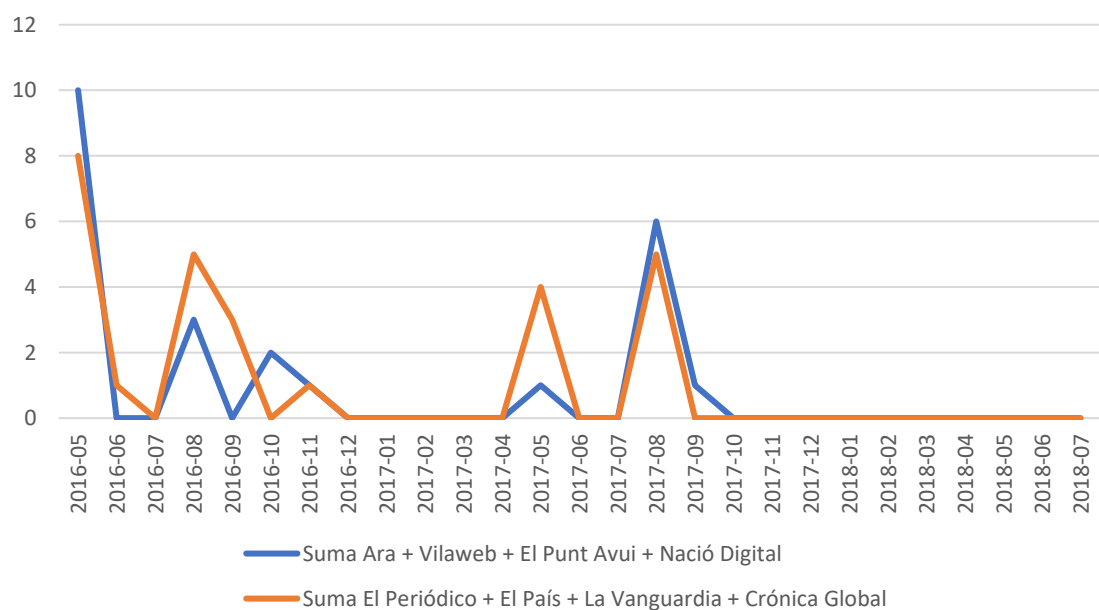
Gràfic 43. Evolució de la publicació de notícies en mitjans propers a les tesis de l'independentisme (gener 2012 – març 2016).

Font: elaboració pròpia.

En el període de després de Koiné (abril del 2016), el debat deixa d'interessar pràcticament a tothom (gràfic 44).

Gràfic 44. Evolució de les publicacions de notícies en mitjans propers a l'independentisme i en mitjans propers a l'unionisme (maig 2016 – juliol 2018).

Font: elaboració pròpia.

La conclusió d'aquest apartat és similar a la de la part dels articles d'opinió: els mitjans independentistes havien dut a terme una publicació constant de notícies durant els quatre anys previs al manifest Koiné (2012-2016), mentre que els diaris unionistes pràcticament no se n'havien fet ressò fins al 2016.

8.2.2 Els autors d'articles a la premsa

En aquest apartat analitzarem els autors dels articles d'opinió (n = 473). Concretament, farem una llista de tots els autors que hi han intervingut, recomptarem quantes aportacions ha fet cadascú, analitzarem de quin camp provenen, identificarem quins autors són més rellevants en el debat i per què.

Si fem el recompte de tots els articles d'opinió que s'han publicat (un total de 473) i n'agrupem els autors, ens surten 295 persones en total (vegeu la llista completa a l'annex d'aquest treball). D'aquests 295, quins són els 20 autors amb més articles publicats?

Taula 17. Recompte de publicacions i procedència dels 20 autors que més han participat al debat.

Autor	Procedència	Articles
Branchadell, Albert	Professor UAB	17,066 ⁹⁶
Partal, Vicent	Periodista/articulista <i>Vilaweb</i>	13
Ortega, Rudolf	Assessor lingüístic <i>El País</i>	11
Pla Nualart, Albert	Assessor lingüístic <i>Ara</i>	10
Vidal, Pau	Traductor, articulista <i>Vilaweb</i>	9
De Yzaguirre, Lluís	Professor UPF	8,25
Vila, F. Xavier	Professor UB	7,066
Sanchis, Vicent	Periodista/articulista <i>El Punt Avui</i>	7
Marfany, Jaume	Professor d'institut	6
Soler, Toni	Periodista/articulista <i>Ara</i>	6
Junyent, M. Carme	Professora UB	5,2
Alzamora, Sebastià	Periodista/articulista <i>Ara</i>	5
Rodríguez, Jose	Sindicalista	5
Voltas, Eduard	Periodista/articulista <i>Ara</i>	5
Fabà, Albert	Sociolingüista, CPNL	4,066
Carod-Rovira, Josep-Lluís	Polític, professor UPF	4
Espot, Santiago	Empresari i activista	4
Fonalleras, Josep M.	Escriptor	4
Puigpelat, Francesc	Periodista/articulista <i>Nació Digital</i>	4
Cabrera, Lluís	Músic	3,5

⁹⁶ En els casos d'articles firmats per més d'una persona, s'ha dividit l'article pel nombre d'autors que el firmaven. Així, un article firmat per 2 persones, apareixerà com a 0,5, un article firmat per 4 persones, 0,25 i així successivament.

Font: elaboració pròpia.

Els autors que més articles han publicat al debat són principalment articulistes de premsa, professors universitaris o treballadors de l'àmbit lingüístic, majoritàriament catalanoparlants (excepte Lluís Cabrera i Jose Rodríguez) (taula 17).

A la taula 18 es comparen els autors amb més articles publicats abans de Koiné (abans del 30-03-2016, 221 articles, 142 autors) i després de Koiné (després del 30-03-2016, 253 articles, 201 autors).

Taula 18. Recompte dels 10 autors que més articles d'opinió havien publicat abans i després del manifest de Koiné.

Abans de Koiné		Després de Koiné	
Autor	Articles publicats	Autor	Articles publicats
Branchadell, Albert	13	Ortega, Rudolf	9
Partal, Vicent	9	Rodríguez, Jose	5
De Yzaguirre, Lluís	7	Branchadell, Albert	4,066
Pla Nualart, Albert	6	Marfany, Jaume	4
Junyent, M. Carme	5,2	Partal, Vicent	4
Alzamora, Sebastià	5	Pla Nualart, Albert	4
Soler, Toni	5	Sanchis, Vicent	4
Vidal, Pau	5	Vidal, Pau	4
Voltas, Eduard	5	Fabà, Albert	3,066
Vila, F. Xavier	4	Vila, F. Xavier	3,066

Font: elaboració pròpia.

En resum, el manifest Koiné va provocar un esclat en la publicació d'articles i l'entrada de nous autors al debat. Si abans del manifest, en un període de quatre anys (gener 2012 – març 2016), s'havien publicat 221 articles; amb l'aparició del manifest se'n publiquen 252 en qüestió de 3 mesos. Pel que fa als autors, si abans del manifest hi havien participat 142 autors, després del manifest n'hi participen 201, dels quals 155 són nous (46 autors ja havien opinat sobre el tema i hi tornen). La posició dels autors respecte del manifest, però, va ser majoritàriament contrària (13'8 % valoració positiva, 25'2 % valoració neutra, 61 % valoració negativa).

8.2.3 El poder polític

Els principals líders del *procés* també es van pronunciar en diverses ocasions sobre les llengües en una Catalunya independent. Artur Mas, 129è president de la Generalitat, va referir-s'hi al *Debat sobre l'orientació política general del Govern* de la IX legislatura (25-09-2012), pocs dies després de la primera manifestació multitudinària de la Diada (11-09-2012). Mas convocarà en aquest mateix discurs les eleccions del 25 de novembre de 2012, en què l'encara Convergència i Unió passarà de 62 diputats a 50; i alhora, anunciarà la seva decisió de no tornar-se a presentar “un cop Catalunya hagi assolit els objectius nacionals que el poble català decideixi”⁹⁷. Després del fracàs de la proposta del pacte fiscal en la línia del concert econòmic, i després del fort impacte de la manifestació⁹⁸, Mas proposa iniciar el camí del dret a l'autodeterminació i avisa que:

“El camí que Catalunya es disposa a seguir estarà ple d'entrebancs. Hi haurà difamacions, provocacions i amenaces de tot tipus. Es dirà que Catalunya va cap al precipici i s'intentarà utilitzar la llengua i l'origen geogràfic de les persones per enfrontar-les entre elles. Els que tinguin aquesta temptació farien bé de recordar que **el castellà també és patrimoni de Catalunya**, com el català ho hauria de ser d'Espanya, i, a més **–i, a més–, un patrimoni estimat**. I també haurien de recordar que dividir un poble com Catalunya per l'origen de les persones seria una autèntica aberració, perquè l'ànima de Catalunya s'alimenta de la barreja de persones de procedències ben diverses.”

Artur Mas, discurs al *Debat sobre l'orientació política general del Govern* (25-09-2012).

(les negretes són nostres)

Font: Diari de sessions del Parlament de Catalunya, DSPC-P 067/09. Sessió 39.1 específica. Disponible a: <https://www.parlament.cat/document/dspcp/57786.pdf> (últim accés: 12-09-2018).

Quinze dies més tard, Mas va concretar aquestes declaracions més generalistes amb una proposta més concreta:

[...] I hi haurà un altre intent de dividir la societat catalana.

Dividir per raó d'origen?

I de llengua...

Entre Catalunya i Espanya hi ha una relació fraternal...

... Que hi seguirà sent, sempre.

Sí, però costa pensar en els cosins d'Almeria com a estrangers.

Però és que no ho seran d'estrangers, serem europeus tots.

Què li diu vostè en aquests moments a un ciutadà de Catalunya de llengua materna castellana i amb bona part de la seva família a Andalusia o a l'Aragó?

⁹⁷ Font: Diari de sessions del Parlament de Catalunya, DSPC-P 067/09. Sessió 39.1 específica. Disponible a: <https://www.parlament.cat/document/dspcp/57786.pdf> (últim accés: 12-09-2018).

⁹⁸ Artur Mas: “Com volen que no hi hagi eleccions, després de la manifestació de l'Onze de Setembre? Tothom sap que hi ha un abans i un després de la manifestació.” Font: Diari de sessions del Parlament de Catalunya, DSPC-P 067/09. Sessió 39.1 específica. Disponible a: <https://www.parlament.cat/document/dspcp/57786.pdf> (últim accés: 12-09-2018).

Que el procés que segueix Catalunya és inclusiu, que cap dels set milions i mig de persones a Catalunya ha de témer res, que si la seva llengua d'ús normal és el castellà ho continuarà sent. El castellà seguirà sent idioma oficial i d'aprenentatge obligatori a les escoles catalanes. Que aquí no canvia res més que un estatus polític perquè ell i els set milions i mig de ciutadans de Catalunya visquin millor.

Els que se senten aquí espanyols, continuaran sent espanyols?

El sentiments no es poden canviar i s'ha de respectar sempre. Un ciutadà de Catalunya que se senti espanyol, que per cert són molts, ha de seguir sentint-se igual. I en el cas eventual que hi hagi una nacionalitat catalana, també poden tenir la nacionalitat espanyola sense cap problema. Si no la tenen serà perquè Espanya els hi negarà, no perquè els hi negui Catalunya. Catalunya farà aquest procés amb tot el respecte i amb total llibertat per a tothom. Sense imposicions. No ens hem tornat bojos.

Per cert, aquesta entrevista es publica el dia de la Hispanitat...

La hispanitat també és un patrimoni català al qual no hem de renunciar. Però no s'ha de confondre la hispanitat amb l'espanyolisme o l'imperialisme espanyol, perquè no són el mateix per més que hi hagi qui ho intenta.

Font: Barbeta, Jordi (2012). Entrevista a Artur Mas. *La Vanguardia*, 12-10-2012.

Aquesta idea, formulada encara en estadis inicials (i en termes propers al llenguatge que havia utilitzat Voltas als seus articles), serà concretada tres anys més tard pel mateix Artur Mas en una entrevista al programa *Julia en la Onda*, d'Onda Cero. En aquesta ocasió, presenta ja una proposta específica d'oficialitat lingüística:

- Artur Mas: Y Cataluña son ellos, ¿eh? Son los siete millones y medio de catalanes, eh? Hablen el idioma que hablen, ¿eh?
  - Julia Otero: Bueno estos días estan todos apelando a ellos...
  - Artur Mas: Sí.
  - Julia Otero: A los que tienen padres andaluses o gallegos, o...
  - Artur Mas: Bueno es que son catalanes, señora Otero, son catalanes. Usted lo sabe muy bien. Son catalanes. Tú puedes ser catalán de origen de donde sea. Te puedes sentir muy andaluz, muy gallego, muy castellano o muy murciano, pero eres ciudadano de Cataluña. Votas en Cataluña. Te juegas tu futuro en Cataluña. Los hijos los tienes en Cataluña, los nietos los tienes en Cataluña. Claro, estás ahí... Te tratan igual si hablas castellano que si hablas catalán, fuera de Cataluña. Cuando el estado invierte poco en Cataluña, invierte poco para los que hablan catalán y para los que hablan castellano. Y cuando 16.000.000.000 desaparecen de Cataluña, estos no tienen... no tienen lengua, estos, en el sentido de que no tienen idioma, estos son todos los ciudadanos de Cataluña, unos y otros.
- [...] [parlen de la possible pèrdua de la nacionalitat espanyola dels ciutadans d'una Catalunya independent]
- Artur Mas: Lo mismo que los derechos lingüísticos. ¿Qué estamos diciendo? **Lo que estamos diciendo es los derechos lingüísticos de los castellanoparlantes se quedarán exactamente igual que están ahora. Exactamente igual.** Ahora, la única diferencia, para explicarlo todo, es que los funcionarios del futuro estado catalán, los funcionarios, los servidores públicos, estos sí que tendrán que conocer el catalán, los servidores públicos. Pero todos

los demás, **todos los derechos lingüísticos que tienen en este momento adquiridos, se mantienen exactamente igual.** Eso está escrito así, ¿eh?

Font: Transcripció del programa *Julia en la Onda*, Onda Cero, minut 01:35:50, 16/09/2015. La negreta és nostra.
Disponible a: https://www.ondacero.es/programas/julia-en-la-onda/programas-completos/julia-en-la-onda-16092015_2015091655f9a1740cf236fe48cdc4d7.html (últim accés: 12-09-2018).

Oriol Junqueras també va participar al debat, amb un article amb voluntat clara de ressò: publicat un dilluns (08-10-2012) i en un dels diaris més llegits de Catalunya (*El Periódico*). A més a més, el títol ja indicava la voluntat d'abordar el tema de cara: “El castellà i la República catalana”:

[...] Un conegut empresari del món editorial assegurava fa uns dies que traslladaria el seu negoci a Madrid si Catalunya es declarava independent, i esgrimia raons lingüístiques. No cal patir, no ho farà. Cap bon empresari canvia el seu negoci de país per raons lingüístiques, el que impera són raons econòmiques i logístiques. **Però a propòsit de llengües, deixem-ho clar d'entrada, a la Catalunya independent el català serà la llengua pròpia i oficial del país, la llengua comuna de tots. Però el castellà també serà oficial a la República Catalana.** Evidentment, per si algú en tenia cap dubte. Per tant, que no pateixi aquest editor, els drets lingüístics de tots els catalans i catalanes, de tots els vicentins i vicentines, estaran del tot garantits. Com també els drets dels ciutadans aranesos, **allí també hi serà oficial l'aranès; encara més, el reconixerem com a llengua pròpia de la Vall d'Aran**, com de fet ja hem tingut voluntat de fer repetidament si no fos pels repetits impediments de l'estat espanyol al seu reconeixement. Parlar més d'una llengua no només és enriquidor, sinó que és cada dia més indispensable. I això no genera cap mena de conflicte, ben al contrari. [...]

Font: Junqueras, Oriol (2012). “El castellà i la República catalana”. *E/Periódico*, 08-10-2012.

(les negretes són nostres) Disponible a: <https://www.elperiodico.cat/ca/politica/20121008/el-castella-i-la-republica-catalana-article-doriol-junqueras-2221062> (últim accés: 12-09-2018).

L'article de Junqueras va generar molt de debat, tant per la posició que adoptava com pel fet de no haver-ho consultat amb la sectorial de política lingüística del seu partit, que s'hi havia oposat (Belzunces, 11-6-2013; Branchadell, 4-8-2013). L'article també contradia l'esborrany de Constitució presentat per ERC el 2003 (Esquerra Republicana de Catalunya 2003), que preveia únicament el català com a llengua oficial (tot i que reconeixia el dret d'utilitzar el castellà de manera oficial i garantir-ne l'aprenentatge). L'article va desencadenar crítiques per part d'articulistes contraris a la cooficialitat, que trobaven inexplicable la posició de Junqueras⁹⁹.

---

⁹⁹ Per exemple, Partal (9-10-2012b): “Ahir Oriol Junqueras va publicar un article a *El Periódico* en què afirmava rotundament que en la Catalunya independent el castellà seria llengua oficial. No deia que, en opinió seua, hauria de ser-ho, sinó que proclamava, atorgant-se una sorprenent autoritat constitucional, que ‘a propòsit de llengües, deixem-ho clar d'entrada, a la Catalunya independent el català serà la llengua pròpia i oficial del país, la llengua

Dos anys més tard (17-04-2014), en va publicar un altre, de característiques similars: “La llengua dels meus amics, de la meva gent”, també a *El Periódico*.

[...] El castellà és la llengua de molts dels meus amics, de persones amb qui comparteixo tota mena de complicitats, alegries, somriures i també neguits i moments durs. És, doncs, la llengua habitual de la majoria dels meus veïns, de molts dels meus amics, de la gent que m'estimo, nascuts aquí o allí. ¡Aquesta és la meva gent!

I és amb ells i per a ells, per a tots, que volem construir un nou país, més lliure, més just, més democràtic. **En aquest nou país anem a guanyar drets, no pas a perdre'n. I aquest és un dels motius que exigeixen que el castellà tingui caràcter oficial a Catalunya, així com l'aranès, perquè Catalunya és un territori amb una història i una cultura que ha begut de moltes fonts al llarg dels segles.** Però, sobretot, Catalunya és la seva gent. [...]

El nou estat català ha de tenir forçosament present i, per tant, reconèixer, la realitat lingüística de Catalunya. El que sí que ha de canviar, imperiosament, és disposar d'un estat que ajudi a resoldre problemes i no pas a crear-los; un estat que vetlli per l'escola catalana, que la respecti, que l'acompanyi i la defensi. Un estat on els tribunals respectin les lleis i el sistema educatiu, sense intentar -com passa ara- imposar el funcionament a les escoles, torpedinant un model educatiu que ha valgut el reconeixement de la Unió Europea i que garanteix, com a mínim, el coneixement de català i castellà. És de sentit comú.

En qüestió de llengua, el català ha de seguir sent la vehicular, la comuna, la preferent en l'administració i ha de tenir l'estatus oficial que ara no té. Perquè serà llengua oficial de l'Estat, no pas com ara. Ben al contrari, el que ara tenim és un Estat que veta sistemàticament el reconeixement oficial del català a l'escena internacional. I al costat del català, com més llengües sapiguem, millor. Començant pel castellà, perquè és just i imprescindible, tal com garanteix l'Escola Catalana. En tot cas, en allò que ens haurem d'esforçar és a millorar el coneixement d'una tercera llengua. I aquesta és una tasca que correspon a la comunitat educativa i a les institucions. [...]

Font: Junqueras, Oriol (2014). “La llengua dels meus amics, de la meva gent”. *El Periódico*, 17-04-2014. Disponible a: <https://www.elperiodico.cat/ca/opinio/20140416/la-llengua-dels-meus-amics-de-la-meva-gent-3251947> (últim accés: 12-09-2018).

Carles Puigdemont, 130è president de la Generalitat, va ser preguntat específicament pel tema lingüístic just després de la publicació del manifest Koiné (31-03-2016). Al Ple del Parlament del dia 06-04-2016, el diputat Lluís Rabell, del grup parlamentari Catalunya Sí que es Pot, va formular la “Pregunta al president de la Generalitat sobre la posició del Govern amb relació al manifest *Per un veritable procés de normalització lingüística a la Catalunya independent* del Grup Koiné” (317-00028/11):

---

comuna de tots. Però el castellà també serà oficial a la República Catalana. Evidentment, per si algú en tenia cap dubte. Home, jo, per exemple, els tinc tots, els dubtes! En primer lloc, perquè no sé en què es basa Junqueras per dir això. Posats a no saber, no sé ni tan sols si Esquerra Republicana accepta que el castellà siga oficial a la república catalana o si això és una posició personal del seu dirigent.”

- Josep Lluís Franco Rabell: Moltes gràcies, presidenta. Molt honorable, fa uns dies es presentava en societat un manifest, Koiné, denunciant el bilingüisme. Un manifest que, per nosaltres, els que venim de la tradició catalanista d'esquerres, ens resulta molt inquietant en els termes en què s'ha formulat, perquè pensem que posa en qüestió elements fonamentals de la convivència en aquest país que han tingut força i han donat cohesió en les últimes dècades.

Ens preocupa, sobretot, que algunes significades personalitats de la majoria parlamentària que li dona suport han signat aquest manifest. Per tant, ens agradaria..., i hem sentit últimament, fins i tot, fa uns dies, el senyor Turull, que deia que s'havia de tenir en compte i respectar aquest manifest. Nosaltres li volíem demanar, senyor president, si vostè comparteix aquesta opinió i quin resultat té, o què significa aquest respecte en l'acció i en el discurs del seu Govern.

Moltes gràcies.

- La presidenta: Respon el president de la Generalitat.
- El president de la Generalitat: Moltes gràcies, senyora presidenta. Senyor Rabell, aquest Govern el que ha de respondre és de les seves polítiques i dels seus compromisos, i si mai signa un manifest, cosa que no ha fet i no farà en el futur, perquè no és feina de governs signar manifestos, doncs, aleshores, explicar per què els signa i per què ho ha fet. Però, de manifestos, en la societat catalana se'n fan molts, de totes les tendències, i segurament aquest mateix que vostè diu en tindrà un altre, de contramanifest, probablement, i no per això el Govern ha d'estar posicionant-se cada vegada amb relació al que opina una part de la societat sobre una qüestió.

Però, en tot cas, si el preocupa quina és l'actitud del Govern, quin és el posicionament del Govern, està definit en el programa de govern, que ve del programa electoral, que és explícit sobre aquesta matèria.

- La presidenta: Té la paraula el diputat.
- Josep Lluís Franco Rabell: Moltes gràcies, presidenta. Doncs, em sembla que no ens en sortirem amb aquesta tebior i amb aquestes generalitats, perquè estem davant d'un fenomen particularment inquietant. Particularment inquietant, justament, i al qual haurien de respondre els poders públics, perquè és la primera vegada, o per primer cop, d'una manera significativa, que dins del camp sobiranista apareix una posició racista –i peso les meves paraules: racista, eh?–, fonamentalista cultural, que d'alguna manera és el reflex invertit de les moltes pressions que està rebent la llengua catalana justament per part d'aquells que la volen soscar com a llengua vehicular i de cohesió social per part de la dreta espanyola. Un reflex invertit.

Un manifest, i gent que es permet parlar de la immigració com elements –com es diu?, com elements...–, (*veus de fons*), exacte, colonitzadors involuntaris del franquisme, quan aquesta gent ha estat decisiva en la conquesta de les llibertats democràtiques d'aquest país, i d'aquesta gent ha sortit la cohesió lingüística i la cohesió social d'aquest país, perquè és una reivindicació històrica i una lluita de les forces que venim de les esquerres, justament, de defensar xarxes úniques escolars, de defensar la immersió lingüística, de defensar el català com a llengua vehicular i, al mateix temps, reconèixer i defensar la pluralitat cultural de Catalunya, justament, tot allò que va per soscar aquesta unitat, per soscar aquesta cohesió social, és un element polític perillósíssim. Per tant, em penso que el seu Govern hauria de ser més responsable, més curiós i més seriós davant d'una manifestació tan inquietant com aquesta, sobretot quan té gent darrere, gent significada, que està donant suport a aquesta manifest i que empara aquest tipus de declaracions.

(*Aplaudiments.*)

- La presidenta: Té la paraula el president de la Generalitat.

- El president de la Generalitat: Moltes gràcies, senyora presidenta. Senyor Rabell, no li faci dir al manifest coses que no diu, no li faci dir coses que no diu amb relació al que és unes tesis que vostè qualifica, jo crec, de manera poc responsable, de racistes i..., perquè no crec que la lectura del manifest el porti a aquestes conclusions. Però, en tot cas, si vostè parla de compromisos polítics, els compromisos polítics del Govern estan definits en el programa, i estan definits en el programa de Govern que jo vaig presentar, que és claríssim. Si vol li'n passo una còpia. No té res a veure amb el que vostè diu. Perquè aquest Govern neix –a més a més, se'n sent molt responsable–, de l'herència rebuda dels anteriors governs de tots els colors, de l'esforç que han fet per fer del català una llengua de cohesió, un vehicle d'ascensor social, un vehicle, en fi, de normalització de tota la diversitat que hi ha en aquest país, i continuarà així, com no podia der d'una altra manera.

Dit això, vostè admet o no que pugui haver-hi un debat sociolingüístic? Entre sociolingüistes, sobre les tesis que hi ha sobre els bilingüismes, sobre les llengües actives, les llengües passives... I això és un debat acadèmic en què aquest Parlament no hi ha d'entrar –no hi ha d'entrar–, perquè el posicionament d'aquest Parlament sobre el valor de les llengües i sobre l'oficialitat de les llengües i sobre els drets lingüístics està perfectament definit. I estarà perfectament definit perquè en la majoria política d'aquest país, enorme, hi ha la convicció i el compromís ferm de garantir a tots els parlants d'aquest país els seus drets lingüístics. I en el dia a dia d'aquest Govern vostè no trobarà ni un sol element que no només no posi en risc això, sinó que no posi en valor l'esforç que estan fent tanta gent que generosament i voluntàriament contribueixen al català, que és llengua feble, a mantenir-se.

I aquest és un esforç que fan des dels anys setanta, finals dels setanta, com vostè molt bé ha dit, molta gent, que va endevinar que el català seria, efectivament, una llengua de llibertat, de democràcia, i que, per tant, la calia ajudar encara que probablement a les seves famílies parlessin el castellà. Aquest Govern està en aquesta línia.

(Aplaudiments.)

Font: Diari de sessions del Parlament de Catalunya, DSPC-P017/11. Sessió 13.1 ordinària. Disponible a: <https://www.parlament.cat/document/dspcp/168718.pdf> (últim accés: 12-09-2018).

Finalment, Joaquim Torra, el 131è president de la Generalitat (investit el 14-05-2018), també s'hi va haver de referir en la seva primera entrevista a la premsa (15-05-2018):

- Mònica Terribas: President, no se li escapa que els articles que ahir vostè va sentir al Parlament de Catalunya, que els va llegir la cap de l'oposició, Inés Arrimadas, que ho serà, i també Miquel Iceta, i tants altres comentaris que vostè hagi pogut fer en d'altres publicacions... Jo tinc un llistat dels articles i podríem començar a fer-ne inventari. Són un pes que impacta sobre el moviment independentista perquè vostè fa afirmacions del tipus "Parlar espanyol no és natural, a Catalunya". I això, quan ara ens estant sentint segurament moltes persones que parlen castellà a casa seva i se senten catalans, deu haver impactat de manera negativa. És conscient que amb això pot estar aprimant el moviment transversal independentista?
- Joaquim Torra: Si fos aixís seria un mal servei. Jo penso que el que és important és que donguem valor a la llengua catalana precisament com a llengua de cohesió, i a l'escola catalana exactament igual. És a dir, al meu entendre, la pluralitat lingüística a Catalunya, admirable, respectable... a la qual desitjo, a més a més, que quantes més llengües siguem capaços de parlar, millor. Passa també per afavorir la cohesió de la societat a través de la llengua. Jo penso que en la llengua, en l'escola, i si em permet

també, en els serveis socials, en la salut, en habitatge... allà on puguem fer totes aquestes polítiques socials i polítiques culturals és on podem trobar aquesta via d'integració i d'unió en la diversitat. Un poble diferent que s'expressa diferent però que troba la manera d'integrar-se a través de la llengua, de l'escola i dels serveis.

- Mònica Terribas: En el nostre país, a Catalunya, hi ha indexades unes 300 llengües perquè hi ha moltes persones que provenen de països, de regions, d'arreu del món i 40 que es parlen habitualment. El català, el castellà i l'anglès, que s'ha convertit pràcticament en l'esperanto, doncs són llengües d'ús molt comú. Vostè deia la llengua com a factor integrador. El català, com a factor integrador. I el castellà, on queda? On quedarà desplaçat en aquest projecte de Constitució que ara... després en parlarem, no?
- Joaquim Torra: **Com una llengua oficial de Catalunya, com no pot ser d'altra manera. Amb la República catalana, tots els catalans tenen garantit el dret a l'ús de la seva llengua. I la llengua catalana té, a més a més, el fet de ser la llengua pròpia del país, com l'aranès ho té a l'Aran, i amb l'oficialitat del català i del castellà, amb tots els seus plens drets** serà l'única manera en que la nostra llengua, per exemple, sigui oficial també a les comunitats europees. O és que pensem que podrà ser mai el català oficial a les comunitats europees si nosaltres no som capaços de declarar-la oficial doncs a la nostra constitució catalana? Mai passarà. Mai podrem parlar en català al Parlament europeu si abans, nosaltres, a la nostra constitució catalana, no l'hem declarat oficial. Per tant, penso que la millor manera precisament de protegir totes les llengües és amb la República.

Font: *El Matí de Catalunya Ràdio*, Mònica Terribas, minut 01.17. Disponible a: <http://www.ccma.cat/catradio/alacarta/el-mati-de-catalunya-radio/quim-torra-jo-prendre-les-decisions-del-govern-i-demanare-consell-al-president-puigdemont-sobre-tot-/video/5765913/> (últim accés: 12-09-2018).

En resum, tots els presidents del govern s'han pronunciat explícitament sobre el tema, així com el president d'Esquerra Republicana (taula 19). Com a conclusió d'aquest apartat podem afirmar que el tema no ha estat obviat ni evitat per cap dels principals dirigents independentistes. Tot i que alguns sectors denuncien que el debat ha estat un tema tabú en la societat, els polítics s'hi han posicionat clarament i des de tribunes tant periodístiques com des del màxim òrgan en termes d'importància política, el Ple del Parlament, així com en un dels discursos més rellevants que pot fer un president, el discurs del debat de política general. Paral·lelament, els partits també van incloure qüestions lingüístiques als programes electorals de les eleccions del 25-11-2012, 27-9-2015 i 21-12-2017 (taula 20). Per a una anàlisi d'aquests programes, vegeu Sanjaume-Calvet & Riera-Gil (2022).

Taula 19. Intervencions dels líders polítics relacionades amb l'oficialitat lingüística d'una Catalunya independent.

Polític	Data	Lloc
Artur Mas	25-09-2012	Debat de Política General, Ple del Parlament
Artur Mas	12-10-2012	Entrevista a <i>La Vanguardia</i>
Artur Mas	16-09-2015	Julia en la Onda, Onda Cero
Oriol Junqueras	08-10-2012	El Periódico

Oriol Junqueras	17-04-2014	El Periódico
Carles Puigdemont	06-04-2016	Pregunta al Ple del Parlament
Joaquim Torra	15-05-2018	El Matí de Catalunya Ràdio, Catalunya Ràdio

Font: elaboració pròpia.

Taula 20. Programes electorals amb referències al règim lingüístic d'una Catalunya independent.

Convocatòria	Partits
Eleccions 25-11-2012	Convergència i Unió Candidatura d'Unitat Popular Esquerra Republicana de Catalunya Solidaritat Catalana per la Independència Iniciativa-Els Verds
Eleccions 27-9-2015	Catalunya Sí que es pot Junts pel Sí Candidatura d'Unitat Popular
Eleccions 21-12-2017	Junts per Catalunya Esquerra Republicana de Catalunya Candidatura d'Unitat Popular Catalunya en Comú-Podem

Font: elaboració pròpia.

8.2.4 Les organitzacions de la societat civil i les entitats culturals

8.2.4.1 Òmnium Cultural i l'ANC

Les dues principals entitats independentistes de la societat civil van elaborar documents, fer seminaris i cicles de conferències sobre les llengües que haurien de ser oficials en una Catalunya lliure. Òmnium Cultural va publicar la "Declaració de Santa Coloma" (29-10-2012), va dedicar-hi un seminari amb ponents universitaris (2-10-2013) (vegeu-ne les conclusions a Botran et al., 2014) i un cicle de debat sobre la llengua (març de 2015)¹⁰⁰. Pel que fa a l'ANC, la seva Sectorial de Sociolingüistes va elaborar un document intern de treball que es va titular "Principis rectors per a una política lingüística de la República Catalana" (juliol de 2016). Conjuntament, Òmnium i l'ANC van organitzar la Gigaenquesta, que

¹⁰⁰ Conferències del cicle "Març per la llengua" (2015):

- "El bilingüisme mata", amb Pau Vidal, Enric Gomà i Ramon Solsona (4-3-2015)
- "El plurilingüisme en la literatura catalana", amb Albert Rossich i Joan Daniel Bezsonoff (11-3-2015)
- "Catalunya al mirall de la immigració", amb Andreu Domingo i Jean-Bosco Botsho (18-3-2015)
- "Evolució sociolingüística", amb Agustí Alcoberro, Mercè Lorente i Josep Anton Fernández (25-3-2015)

contenia una pregunta sobre les llengües en una hipotètica Catalunya emancipada: “Alguns partits catalans s’han manifestat a favor que en el país nou el castellà sigui oficial, a més del català. Què n’opina?”. Entre el 4-10-2014 i el 7-11-2014 es van fer 85.342 enquestes. Les respostes disponibles i els resultats van ser:

- a) El més important és que a Catalunya es parlin el màxim de llengües: el català, el castellà i moltes més (84’1 %)
- b) El català ha de tenir estatus de llengua nacional i el castellà ha de ser protegit perquè ningú pugui ser discriminat per motius lingüístics (11’5 %)
- c) És normal, molts catalans tenen el castellà com a primera llengua (4’4 %)

8.2.4.2 Col·lectius constitucionalistes

Al llarg del desenvolupament del procés, fins a quatre grups diferents van decidir redactar propostes de constitució amb articles sobre l’oficialitat lingüística (taula 21). Les propostes de constitució van ser “Constitució.cat. Proposta de text per a la Constitució de l’Estat Català”, d’Oriol Vidal-Aparicio (2014); “Proposta de Constitució”, de Joan Fonollosa (2015); “Una nova constitució”, dirigida per Santiago Vidal (2015) i “El debat de les idees: una proposta de Constitució com a eina de reflexió”, de Constituïm (2016).

Taula 21. Articles sobre l’oficialitat lingüística de les constitucions proposades.

Proposta	Redactat
Vidal-Aparicio (2014)	Article 4. De la llengua 1. La llengua pròpia de Catalunya és el català. El català és, doncs, la llengua oficial de Catalunya, i l’emprada per l’administració de l’Estat. 2. L’espanyol és llengua co-oficial de Catalunya, en virtut del dinamisme de què gaudeix al nostre país. El seu coneixement serà promogut entre la població. Els ciutadans de Catalunya que prefereixin expressar-se en aquesta llengua amb l’administració de l’Estat tenen dret a ser atesos sense discriminació de cap tipus. 3. La parla aranesa serà objecte d’ensenyament i d’especial respecte i protecció.
Fonollosa (2015)	Article 6: La llengua 1.- El català és la llengua pròpia de Catalunya i l’eix vertebrador de la Nació catalana. Tots els ciutadans de Catalunya tenen el deure de conèixer-la i el dret d’usar-la sense limitacions. 2.- La llengua catalana és l’oficial i habitual de totes les Institucions de Catalunya. Només tindran validesa jurídica les disposicions redactades en llengua catalana. 3.- La relació entre els ciutadans i les Institucions de Catalunya es farà sempre i exclusivament en llengua catalana, tret de les disposicions que es puguin

	<p>dictar per afavorir l'arrelament dels nouvinguts, que hauran de tenir sempre caràcter auxiliar i transitori.</p> <p>Disposició Transitòria: La llengua castellana</p> <p>En atenció a les especials circumstàncies anteriors a la independència, s'estableix una moratòria de deu anys a partir de l'entrada en vigor d'aquesta Constitució, durant els quals els ciutadans de Catalunya es podran relacionar també amb les Institucions de Catalunya en llengua castellana.</p>
Vidal (2015)	<p>Article 4 – La llengua</p> <ol style="list-style-type: none"> La llengua oficial i pròpia de Catalunya és el català, i, per tant, serà emprada de manera preferent per totes les administracions públiques en els àmbits respectius. Atesa l'actual composició demogràfica i social de Catalunya, i amb l'explícita voluntat de vetllar per la millor convivència entre tots els catalans, sigui quin sigui el seu origen, el castellà gaudeix de l'estatus de llengua cooficial, i podrà ser emprat oralment i per escrit per tots els ciutadans que ho desitgin. L'occità és la llengua oficial i pròpia de la Vall d'Aran, en règim de plena cooficialitat amb el català. Tots els poders públics vetllaran perquè no es produeixi cap discriminació per raó de llengua, atès que totes mereixen un respecte idèntic i formen part de l'opció personal i lliure de cada individu. Declarem que la llengua i la cultura afavoreixen la cohesió interna, la prosperitat comuna, l'arrelament social i la diversitat del país.
Constituíem (2016)	<p>Article 3. Llengües</p> <ol style="list-style-type: none"> El català és la llengua nacional i oficial de Catalunya. Tots els catalans l'han de conèixer i tenen el dret d'usar-la. Les institucions públiques n'han de preservar la vitalitat i promoure, protegir i desenvolupar-ne l'ús en tots els àmbits i sectors. Es reconeix a la llengua castellana un estatus jurídic especial, com a patrimoni cultural i de cohesió que cal respectar, garantir i protegir. La llengua occitana, denominada aranès a l'Aran, és la llengua d'aquest territori i és oficial a Catalunya en els termes que determina la llei.

Font: elaboració pròpia. Les negretes són nostres.

8.2.4.3 Llengua Nacional

Amb el *procés* i el debat sobre l'oficialitat lingüística d'una República catalana ja en marxa, l'any 2012 la revista *Llengua Nacional* va presentar el manifest “El català, única llengua oficial del futur Estat català independent”. En aquest text es feia al·lusió al canvi de discurs de l'independentisme cap a arguments més socioeconòmics, però es recordava que “aquesta visió cal entendre-la com a complementària de la reivindicació patriòtica de la nostra llengua, cultura i nació, l'existència de les quals és la raó bàsica de la independència. Nosaltres sabem prou bé que l'ànima de la nació catalana és la seva llengua.” (Llengua Nacional 2012). Amb

arguments històrics¹⁰¹, de cohesió social¹⁰² i d'autoritat lingüística¹⁰³, exigien la declaració del català com a única llengua oficial del futur Estat com a única via per assegurar-ne la continuïtat.

8.2.4.4 Grup federalista

Dos anys més tard, el 8 juliol de 2014, un grup de federalistes d'esquerres, personalitats del món de la cultura i la universitat¹⁰⁴ van presentar la Declaración Federal: “Una España federal a una Europa federal” (Aguilar et al. 2014)¹⁰⁵. El document pretenia promoure un canvi en l'estructura de l'Estat espanyol després de constatar el descontentament de les autonomies amb el sistema autonòmic, concretament: una reforma de la Constitució cap al federalisme, amb el reconeixement de les diferents identitats històriques.

8.2.4.5 Plataforma Libres e Iguales

Una setmana més tard (15-7-2014), la Plataforma libres e iguales¹⁰⁶ va presentar el Manifiesto de los libres e iguales. Tot i que el manifest era més genèric que els anteriors, ja que era una

---

¹⁰¹ “Promoure l'actual estatus jurídic del català en un Estat independent és donar continuïtat a l'intent de genocidi lingüístic practicat pels governs espanyols i francès d'una manera secular. Però, en aquest cas, seria molt més greu, perquè equivaldria a practicar el suïcidi lingüístic.” (Llengua Nacional 2012)

¹⁰² “D'altra banda, menteixen aquells que defensen l'oficialitat de l'espanyol en una Catalunya lliure per a evitar divisions en la societat catalana per raó de llengua.” (Llengua Nacional 2012)

¹⁰³ “És per això que subscrivim i exigim l'aplicació de la tesi cada dia més unànime dels lingüistes més prestigiosos de casa nostra, i també de l'estranger, que afirmen que tan sols l'oficialitat ÚNICA del català en el nostre futur Estat independent és el que pot garantir que esdevingui la llengua comuna de tots els futurs ciutadans catalans lliures, assegurant així la seva pervivència.” (Llengua Nacional 2012)

¹⁰⁴ Luis Aguiar, Carlos L. Alfonso, Cristina Almeida, José Luis Alvarez, Ignacio Amestoy, Joaquín Aparicio, Belén Barreiro, Pere J. Beneyto, Rodolfo Benito, Carlos Berzosa, Valeriano Bozal, Javier Braña, José M. Caballero Bonald, Victoria Camps, Fernando Castro, Amparo Climent, José Luis Cuerda, Elias Díez, Félix Duque, Ignacio Escolar, Joaquín Estefanía, Bruno Estrada, Jorge Fabra, Angel Gabilondo, Luis García Montero, Javier García Roca, Baltasar Garzón, Josefina Gómez, Fernando González Urbaneja, Almudena Grandes, Manuel Gutiérrez Aragón, Javier Gutiérrez Vicén, Juan Miguel Hernández, Elena Hernández, Amalia Iglesias, Alejandro Inurrieta, Juan Laborda, Antón Lamazares, Patxi Lanceros, Francisco Laporta, Fernando Lara, Sandra León, Alfonso Maldonado, Jesús Marañá, Frederic Monell, Ignacio Muro, Javier Nadal, Cristina Narbona, Emilio Ontiveros, Daniel Peña, Borja Puig de la Bellacasa, Delfín Rodríguez Ruiz, Oliva María Rubio, Alberto Ruiz de Samaniego, Jesús Ruiz Huerta, Carlos Sánchez, Marciano Sánchez Bayle, Jaime Sartorius, Nicolás Sartorius, Beatriz Terrer, Alejandro Tiana, Ignacio Urquizu, Mariola Urrea, Fernando Vallespin i José Antonio Zarzalejos.

¹⁰⁵ Curiosament, aquest títol havia estat utilitzat anteriorment en un monogràfic de la revista *El Ciervo* (núm. 625, abril 2003), amb articles de Fernando Rey, Juan José Solozábal, Francisco J. Matía, J. A. González Casanova i Francesc de Carreras; i serà utilitzat posteriorment per Baltasar Garzón i Gaspar Llamazares per reclamar, de nou, un gir federalista l'any 2018 (Garzón i Llamazares 2018).

¹⁰⁶ Formada per Cayetana Álvarez de Toledo, historiadora, Ramón Arcusa, músic, Eduardo Arroyo, pintor, Aurelio Armeta, filòsof, Isabel Azcárate, advocada, Félix de Azúa, escriptor, Carlos Belmonte, neurocientífic, Isabel Benjumea, empresària, Roberto Blanco Valdés, jurista, Albert Boadella, dramaturg, Juan Bonilla, escriptor, Jorge Bustos, periodista, Dolors Caminal, pintora, Jacobo Elosua, economista, Arcadi Espada, periodista, Carlos Falcó, empresari, José María Fidalgo, metge, Alfonso Galindo, filòsof, José Luis Garci,

resposta al *desafío secesionista*, denunciava que “el nacionalismo [català] antepone la identidad a la ciudadanía, los derechos míticos de un territorio a los derechos fundamentales de las personas, el egoísmo a la solidaridad.” (Plataforma libres e iguales 2014).

8.2.4.6 Súmate

Fundada l'any 2013, l'organització Súmate tenia com a objectiu aplegar castellanoparlants i catalans d'origen espanyol al voltant de la independència. En conseqüència, la seva posició era favorable a l'oficialitat del castellà en una República Catalana. Van manifestar aquesta posició al llibre *Súmate, cuando todos contamos* (N. Clotet i Fexas 2014) i al comunicat "El catalán lengua propia, el castellano y el aranés lenguas oficiales de la República catalana" (Súmate, 6-11-2015). Per a una anàlisi aprofundida del paper de Súmate en el *procés*, vegeu Aramburu (2018).

8.2.4.7 El col·lectiu Llengua i República

Mig any després de les eleccions plebiscitàries del 27-9-2015, el 31 de maig de 2016, el Grup Koiné¹⁰⁷ va presentar Per un veritable *procés* de normalització lingüística a la Catalunya independent al Paraninf de la Universitat de Barcelona. El manifest, conegut com a *Manifest Koiné*, va ser firmat per més de 280 persones de l'àmbit de la llengua, entre els quals premis d'Honor de les Lletres Catalanes, membres de l'Institut d'Estudis Catalans, i diversos col·lectius professionals de l'àmbit lingüístic.

---

cinista, Ricardo García Cárcel, historiador, Pedro García Montalvo, escriptor, Daniel Gascón, escriptor, David Gistau, periodista, Ramón González Ferriz, periodista, Andrés González López, economista, Santiago González, periodista, Carlos Herrera, periodista, Felipe Hernández Cava, guionista, Carmen Iglesias, historiadora, Federico Jiménez Losantos, periodista, Jon Juaristi, escriptor, Carmen Ladrón de Guevara, abogada, José María Larrea, empresari, Joaquín Leguina, economista, Teodoro León Gross, filòsof y periodista, Abelardo Linares, poeta y editor, José María Martín Patino, sacerdot, Jorge Martínez Reverte, escriptor, Rocío Orsi Portalo, filòsofa, Ángeles Pedraza, presidenta de la Asociación de Víctimas del Terrorismo, Xavier Pericay, escriptor, Miguel Ángel Quintana Paz, filósof, Nicolás Redondo Terreros, jurista, Javier Reverte, escriptor, Ramón Rodríguez, filòsof, Javier Rupérez, diplomàtic, Óscar Sánchez Alonso, periodista, Fernando Sánchez Dragó, escriptor, María San Gil, filòloga, Fernando Santiago, periodista, Fernando Savater, filòsof, Felipe Serrano, economista, Juan José Solozábal, jurista, Adolfo Suárez Illana, advocat, Hermann Tertsch, periodista, Gabriel Tortella, historiador i economista, Andrés Trapiello, escriptor, Enrique Ujaldón, filòsof, Mario Vargas Llosa, escriptor.

¹⁰⁷ Format per Joaquim Arenas i Sampera, Joan-Pere Le Bihan Rullan, Diana Coromines i Calders, Lluís de Yzaguirre i Maura, Josep Ferrer i Ferrer, Àngels Folch i Borràs, Enric Larreula i Vidal, Mercè Lorente i Casafont, Margarida Muset i Adel, Dolors Requena Bernal, Silvia Senz Bueno, Blanca Serra i Puig, Pau Vidal i Gavilán i Josep M. Virgili i Ortiga.

La història d'aquest document, però, comença a gestar-se a l'octubre de 2014, quan un grup de persones afins als temes lingüístics va constituir-se com a Grup Koiné¹⁰⁸ per respondre a dues situacions: (a) les veus de diferents posicions polítiques que defensaven la cooficialitat entre el català i el castellà en una Catalunya independent i (b) la indefinició davant d'aquest tema de les entitats independentistes o les entitats dedicades al foment de la llengua. Entre l'octubre del 2014 i el juliol del 2015 van redactar un primer document ("La realitat lingüística de Catalunya i la normalització del català i l'occità en la futura República") que servirà de base com a diagnòstic de la situació sociolingüística catalana per a l'elaboració del manifest posterior.

El text del manifest estava format per tres parts. A la primera, els autors constataren que el català és la llengua endògena de Catalunya; que la situació de la llengua catalana no és una situació normal d'una llengua en el propi territori perquè el castellà i el francès li disputen aquest estatus de llengua territorial; que hi ha hagut un procés de bilingüització forçosa de tota la població (a través de la repressió politicojurídica de l'ús del català, ensenyament obligatori, mitjans de comunicació i immigració de territoris castellanoparlants); que les polítiques lingüístiques engegades a partir del 1978 no han servit per revertir la norma social d'ús subordinat del català al castellà; i que el procés substitució lingüística es va accelerant, fet que deixa el català en una situació "extremament crítica", amb una forta degradació qualitativa i estructural.

A la segona part, els autors denunciaven l'anormalitat de la situació del català; la ideologia política del *bilingüisme* que legitima la substitució lingüística i les manifestacions dels polítics partidaris de mantenir la ideologia bilingüista en una futura República Catalana, en referència a les declaracions de manteniment de la cooficialitat que havien fet Artur Mas i Oriol Junqueras (vegeu apartat anterior).

Finalment, a la tercera part, els autors manifestaven la urgència d'una presa de consciència del problema; la necessitat de tenir un debat informat sobre el tema en el procés constituent i per al consens constitucional; la necessitat de crear un moviment ciutadà que treballi per la normalització lingüística i la superació de la subordinació lingüística; i la necessitat d'incorporar al procés constituent "la voluntat d'articular la llengua catalana com a eix integrador de la nostra ciutadania en un marc d'assumpció pública del multilingüisme com a

---

¹⁰⁸ El Grup Koiné estava format per Joaquim Arenas i Sampera, Joan-Pere Le Bihan Rullan, Diana Coromines i Calders, Lluís de Yzaguirre i Maura, Josep Ferrer i Ferrer, Àngels Folch i Borràs, Enric Larreula i Vidal, Mercè Lorente i Casafont, Margarida Muset i Adel, Dolors Requena Bernal, Silvia Senz Bueno, Blanca Serra i Puig, Pau Vidal i Gavilán i Josep M. Virgili i Ortiga.

riquesa individual i social, amb totes les mesures necessàries per a garantir que tothom se senti reconegut i inclòs en la construcció d'un país normal, també pel que fa a la llengua”(Grup Koiné 2016).

L'anàlisi de la situació de la llengua, la visió del bilingüisme i la reflexió general van recordar a Albert Branchadell “una espècie d'actualització” del Manifest d'*Els Marges* (Branchadell 2016). L'autor, a més, remarcava que cap sociolingüista ni cap expert en drets lingüístics havia firmat el manifest. De fet, posteriorment un grup de sociolingüistes¹⁰⁹ va publicar una resposta per “fer constar que algunes de les seves afirmacions no són generalment compartides dins els àmbits professionals i científics de referència” (Pujolar et al. 2016). Posteriorment, el grup Koiné va treure un llibre per poder explicar millor les idees del manifest i contraargumentar els articles que van sortir durant el 2016 (Grup Koiné 2021).

8.3 Conclusions sobre els actors

En conjunt, el debat sobre l'oficialitat lingüística d'una Catalunya independent ha estat un debat coral, en el qual hi han participat nombrosos actors. La classificació de Zhao i Baldauf (2007) permet constatar que el grup que més presència ha tingut al debat és el grup de persones influents, seguit dels experts, les persones amb interès i persones amb poder. La classificació de Vila (2017) permet segmentar amb més claredat els diferents grups. En la línia de la classificació anterior, el col·lectiu que més ha contribuït al debat és la societat civil, seguida de l'acadèmia, el poder mediàtic, les entitats culturals, els grups informals, el poder polític i l'administració.

Pel que fa als actors concrets, l'anàlisi del poder mediàtic i dels *temps* de la seva participació en el debat permet afirmar que la discussió es va iniciar en mitjans del camp sobiranista i s'hi va mantenir constant entre els anys 2012 i 2016. No és fins a la presentació del Manifest Koiné que els mitjans de l'àmbit unionista entren al debat, principalment per criticar el manifest i titllar tot l'independentisme de tenir posicions essencialistes.

---

¹⁰⁹ Joan Pujolar, Albert Branchadell, Eva Codó, Víctor Corona Villavicencio, Albert Fabà, Isaac González, Roger Martínez, Melissa G. Moyer, Miquel Àngel Pradilla, Maite Puigdevall Serralvo, Elvira Riera, Eunice Romero Rivera, Joan Solé Camardons, Mercè Solé, F. Xavier Vila i Moreno.

En el camp sobiranista, hi ha dos actors principals en la publicació d'articles d'opinió: el diari *Ara* i *Vilaweb*, amb el primer com a iniciador del debat i el segon com a continuador; en la publicació de notícies, *Vilaweb* i *El Punt Avui* van ser els que més en van publicar.

En els articles d'opinió hi va haver més participació individual que col·lectiva, principalment d'autors catalanoparlants i independentistes, de l'àmbit de les humanitats (periodistes, lingüistes, filòlegs, correctors, professors d'universitat d'àrees socials) i intel·lectuals influents. Amb el manifest Koiné van entrar nous autors al debat, però majoritàriament en posició contrària al manifest.

El poder polític va tenir poca presència al debat, però els líders polítics van manifestar una posició clara a favor del manteniment del règim actual d'oficialitat. Pel que fa a la societat civil, les entitats sobiranistes van prendre una posició discreta, tractant el tema en actes de poc impacte mediàtic. L'interès de la societat civil per participar en el debat queda demostrat en quatre propostes de constitució i diversos manifestos de grups favorables i contraris a l'oficialitat del castellà, amb el Manifest Koiné com a punt més destacat.

9 Capítol 9. Les propostes i els arguments

En aquest apartat analitzarem les propostes d'oficialitat fetes al llarg del debat. El corpus d'aquest apartat seran únicament articles d'opinió publicats a la premsa impresa o digital, perquè el fet d'haver estat publicats en un mitjà de comunicació i d'haver passat un filtre editorial dota de més solidesa els textos (en comparació, per exemple, amb els articles escrits a blogs d'internet). L'anàlisi de les propostes serà una anàlisi qualitativa, basada en l'anàlisi de contingut (vegeu capítol de metodologia).

9.1 La discussió sobre la terminologia del debat

Una de les línies de discussió dins del debat implicava, precisament, la discussió sobre la terminologia legal i sobre les implicacions que comportava cada etiqueta a l'hora d'implementar-la. Què vol dir declarar una llengua com a *llengua oficial*? I *llengua pròpia*? Què implica, a la pràctica? Tal com hem vist al primer capítol, si s'analitzen els diferents estats del món i els seus règims lingüístics, hi ha un gran marge d'interpretació del concepte d'oficialitat (Pons 2015). Els articles del corpus reflecteixen aquesta heterogeneïtat interpretativa¹¹⁰, fet que provoca que alguns autors de perfil més acadèmic s'aturin a operativitzar el terme per poder-lo utilitzar amb propietat (Branchadell, 23-01-2013a¹¹¹; Riera, 20-10-2012¹¹²) o que remarquin que és el desplegament legislatiu posterior el que proporciona el sentit del terme (Turull, 1-1-2014).

Alguns autors també opten per definir el concepte de manera contraposada: què no implica l'oficialitat. Per exemple, l'oficialitat no implica el deure d'haver de saber la llengua (Vila, 31-

---

¹¹⁰ Sovint, també, confonent el terme *llengua oficial* amb *oficialitat simètrica*, com per exemple veiem a Moliner (29-1-2015): “Però si el castellà és llengua cooficial, qualsevol ciutadà en pot exigir l'aplicació en l'administració pública, en l'ensenyament, a la televisió. Una televisió pública catalana en un país independent ja no hauria de ser, a la llarga, el vehicle de normalització lingüística. Llavors, potser hauria d'emetre la meitat del temps en cadascuna de les dues llengües cooficials. I a l'escola? Per quina raó no s'haurien de fer les classes en les dues llengües cooficials al cinquanta per cent?”.

¹¹¹ “Abans de respondre potser **hem d'aclarir què vol dir “llengua oficial”. Una cosa és l'oficialitat en sentit jurídic i, una altra cosa, en sentit funcional**. Al món hi ha molts estats que no han declarat cap llengua oficial i que, tanmateix, fan servir una llengua determinada. I al revés: hi ha estats que han declarat oficials llengües que els poders públics després no utilitzen habitualment” (Branchadell, 23-01-2013a).

¹¹² “El terme *llengua oficial* designa una llengua usada vàlidament pels poders públics. És un concepte jurídic ampli que pot comportar diferents drets i deures segons la legislació que el desenvolupi. Tots els estats tenen llengües oficials, i habitualment fan declaracions d'oficialitat en les Constitucions. Els que no en fan solen ser estats força uniformes lingüísticament, que no tenen la llengua a l'agenda política, com Alemanya, Grècia, Itàlia i els Països Baixos” (Riera, 20-10-2012).

10-2012), com sí que passa ara a la Constitució espanyola i l'obligació de saber castellà¹¹³; o no implica que hagi d'utilitzar-se com a llengua vehicular al sistema educatiu (Nàcher & Solé, 21-10-2013). Només una autora defensa que l'oficialitat és un concepte que realment no té conseqüències palpables pel que fa a la protecció de les llengües (Junyent, 22-12-2015):

S'apel·la a l'oficialitat de les llengües. Molt bé. **L'oficialitat és gratis.** Aquests darrers anys hem passat de menys de cent llengües oficials a tot el món a uns quants centenars, potser milers. Però les condicions d'amenaça no han canviat. **Pots declarar oficial el que vulguis. N'hi ha prou amb el gest. Que això signifiqui alguna cosa ja depèn d'unes altres variables.** Al capdavall, de l'oficialitat en sabem que és molt útil a l'hora d'imposar llengües dominants, però inútil per a recuperar llengües amenaçades.¹¹⁴

A l'hora de parlar sobre l'oficialitat del castellà, alguns autors repliquen la tradició espanyola de creure que *cooficial* té un grau inferior d'oficialitat¹¹⁵. Segons aquesta visió, l'escala d'oficialitat s'organitzaria en (1) llengua oficial, (2) llengua cooficial, en una categoria de menor oficialitat, tal com es pot veure a Bru de Sala (28-10-2014):

Me parece que se podría encontrar una solución satisfactoria para la gran mayoría y conveniente para todos, a la catalana, que consistiría en **declarar el catalán lengua oficial y el castellano, lengua cooficial. La primacía sería de rango, pero el castellano no quedaría relegado.** Todo el mundo lo tendría que saber y quien quisiera usarlo, lo podría hacer en exclusiva. Salvo en los servicios que tendrían que ser prestados en los dos idiomas, o sea, en la práctica, que podrías ser juzgado en catalán o castellano según eligieras o pedir un *café amb llet* sin que el camarero te invitara a traducirte.

---

¹¹³ L'article 3.1 de la Constitució espanyola defineix "El castellano es la lengua española oficial del Estado". Aquesta afirmació no comportaria el deure de saber el castellà, que s'especifica a la següent frase: "Todos los españoles tienen el deber de conocerla y el derecho a usarla".

¹¹⁴ En la mateixa línia, l'autora defensa que la política lingüística tampoc no té efectes palpables: "El tercer aspecte és la política lingüística. I aquí cal fer una distinció: hi ha una política adreçada a la difusió de les llengües dominants, que funciona com un procés acumulatiu i que, amb l'argument de la comunicació, ens fa víctimes del mercat i ens deixa sense recursos; i n'hi ha una altra de destinada a la preservació de les llengües amenaçades. **Ambdues han fracassat.** La primera perquè, amb la seva lògica imperialista, conculca els drets humans; la segona perquè calca els models de la primera com si fossin els únics possibles i, en no tenir els mateixos recursos, no pot implementar-los (ja ho va dir Max Weinreich: 'Una llengua és un dialecte que té exèrcit i armada'). Però sobretot han fracassat perquè han partit sempre de les llengües i no dels vincles entre parlants o de les xarxes de comunicació." (Junyent, 1-2-2013)

¹¹⁵ Segurament fonamentada en el fet que l'article 3.2. de la Constitució no anomena les altres llengües oficials ("Las demás lenguas españolas serán también oficiales en las respectivas Comunidades Autónomas de acuerdo con sus Estatutos") i que sovint es fa referència al castellà com a llengua oficial i a la resta de *llengües autonòmiques* com a cooficials. Strubell és partidari de no utilitzar-la (10-10-2012): "La paraula 'cooficial' és una paraula inventada per Madrid per a atorgar primeres i segones categories de llengües, però jurídicament no té gens de transcendència. Jo l'eliminaré del vocabulari. Enganya més que no clarifica."

També trobem exemples d'aquest ús a la Constitució encapçalada per Santiago Vidal (S. Vidal 2015)¹¹⁶.

El concepte de *llengua pròpia* també és utilitzat en el debat, sobretot en la posició de defensar la declaració de cap llengua com a llengua oficial, com a argument per a l'oficialitat única del català o bé la cooficialitat asimètrica basada en aquesta historicitat¹¹⁷. Des del punt de vista unionista, l'ús del terme *llengua pròpia* genera crítiques perquè es veu com un subterfugi legal per a la marginació del castellà com a llengua oficial a Catalunya (Vilarrubias, 04-10-2013):

Lo que no dicen, sin embargo, es que el término lengua propia no es un concepto ni jurídico ni sociolingüístico. Es un término acuñado por el primer gobierno de CiU precisamente para frenar las potenciales reclamaciones sobre la no oficialidad en la práctica del español. **La lengua propia, como término de nuevo cuño, permitía dar a la lengua calificada como tal todas las prerrogativas que el legislador decidiera.** [...] No conocemos ningún país europeo que tenga en su legislación lingüística el término lengua propia. En toda la extensa bibliografía sobre política lingüística que existe en inglés, no hay acuerdo en cómo traducirlo. Cuando no existe una traducción clara de un término o cuando convive más de una, la razón está en que este término prácticamente no se usa en este idioma. En la bibliografía solo aparece este término para referirse al caso español y a Andorra. Además de este país, son únicamente las CCAA bilingües de España las que califican a la lengua autonómica como lengua propia e incluso CCAA monolingües como Castilla y León califican al leonés como lengua propia. **En Cataluña, la lengua propia es pues un subterfugio para impedir que el español sea oficial en la práctica.**

També hi ha algun articulista que reclama que el castellà ja hauria de ser considerat també *llengua pròpia* de Catalunya¹¹⁸.

---

¹¹⁶ “Article 4. La llengua

1. La llengua oficial i pròpia de Catalunya és el català, i, per tant, serà emprada de manera preferent per totes les administracions públiques en els àmbits respectius.

2. Atesa l'actual composició demogràfica i social de Catalunya, i amb l'explícita voluntat de vetllar per la millor convivència entre tots els catalans, sigui quin sigui el seu origen, **el castellà gaudeix de l'estatus de llengua cooficial**, i podrà ser emprat oralment i per escrit per tots els ciutadans que ho desitgin.”

¹¹⁷ Vegeu-ne els exemples concrets a l'apartat anterior.

¹¹⁸ Camps (23-9-2012): “Aparte de los extremistas que querrían hacerle pagar lo que ha sufrido el catalán, la realidad de Catalunya es la de una ciudadanía en la que el ciento por ciento es castellanohablante. Eso convierte el castellano en una lengua que ya no es impropia de Catalunya. Como tal también sería oficial (dos lenguas oficiales indistintas) o cooficial (igualmente oficial, pero con el catalán como lengua preferente). En este segundo caso, se produciría una legalidad curiosa: el castellano sería una lengua minoritaria que tendría que ser protegida, según las leyes internacionales. La paradoja es que la lengua minoritaria (castellano) la hablarían todos los catalanes, mientras que la lengua que no hablan todos los catalanes (catalán) sería la prevalente. [...] Pero también tendría que considerar al castellano como lengua de Catalunya. Y entonces se fundaría una Academia Catalana del Espanyol, como en todos los estados donde se habla castellano.”

Tot i que sovint s'ha relacionat el terme amb un seguidisme del castellà (Silvia Senz 2011), una cinquantena d'articles del corpus també utilitzen el concepte de *llengua comuna*¹¹⁹, lligat a l'ús del català com a punt de trobada en la comunicació entre ciutadans plurilingües. Segurament per la transparència del terme i el seu ús comú, els autors no s'entretenen gaire a definir el concepte, excepte Riera (20-10-2012)¹²⁰.

9.2 Les propostes d'oficialitat d'una Catalunya sobirana

Quines propostes d'oficialitat serien possibles? En un pla teòric, podríem contemplar les següents opcions¹²¹:

- Cap llengua oficial
- Una llengua oficial
  - El català com a llengua oficial única
  - El castellà com a llengua oficial única
- Dues llengües oficials, amb doble oficialitat asimètrica
  - Amb el català com a llengua oficial preferent i el castellà com a segona llengua oficial

---

¹¹⁹ Com a exemple, Arenas (1-3-2012): “La societat del possible estat català tindria una llengua comuna i pròpia i una cultura també comuna. Alhora, tindria manifestacions de cultura diverses que, per ser viscudes i expressades per ciutadans catalans d'origen diferenciat, també formarien part de l'àmbit general de la cultura de Catalunya.”

¹²⁰ “[...] el terme *llengua comuna* remet a la tradició política liberal, que el relaciona amb la participació democràtica, la configuració de l'opinió pública, la solidaritat entre els ciutadans i l'estabilitat de l'estat. S'entén, doncs, des de la perspectiva de l'estat i no de la nació, i **designa una llengua compartida pels ciutadans que és també llengua dels usos públics i els permet exercir la ciutadania (els drets i deures civils i polítics)**. Com a concepte polític, la llengua comuna **no es refereix a les comunicacions interpersonals privades** (a la llengua que fan servir entre elles les persones de diferents grups lingüístics), **sinó a les comunicacions dels ciutadans en l'esfera pública**. Perquè una llengua sigui comuna la gran majoria de ciutadans han de ser capaços de comunicar-s'hi i les institucions públiques l'han d'utilitzar. Una llengua comuna sempre és oficial, però no necessàriament nacional (com exemplifica Irlanda, on la llengua comuna és l'anglès). Molts estats tenen llengües comunes, però rarament les declaren comunes en l'ordenament jurídic. Quan ho fan és en contextos de diversitat lingüística deguda a la immigració o als conflictes nacionals: és el cas de Suècia (que en una llei de 2009 declara el suec llengua principal i comuna de la societat sueca) o d'Espanya (que es refereix al castellà amb aquest terme en la jurisprudència del Tribunal Constitucional). En el fons, pretenen preservar una llengua que consideren nacional, però des d'una perspectiva liberal (la de l'autonomia i la igualtat d'oportunitats dels individus)” (Riera, 20-10-2012).

¹²¹ Obviem aquí la posició de l'aranès, ja que pràcticament no surt al debat i quan hi surt hi ha acord en la seva oficialitat i protecció, no és un tema que generi controvèrsia.

- Amb el castellà com a llengua oficial preferent i el català com a segona llengua oficial
- Dues llengües oficials, amb doble oficialitat simètrica
  - Amb el català i el castellà en pla d'igualtat
- Tres llengües oficials
  - Amb el català, el castellà i l'anglès amb cert reconeixement legal

A partir del buidatge dels articles del corpus d'abans del Manifest Koiné, que tal com hem explicat als apartats anteriors, és l'etapa en què el debat es produïa dins del camp sobiranista sense interferències externes, obtenim la taula 22. Ara bé, no tots els articles parlen d'oficialitat¹²². Alguns només comenten el debat, sense prendre-hi posició. Els autors s'han concentrat en les posicions favorables a l'oficialitat única del català o a l'oficialitat asimètrica. També hi ha hagut autors que han proposat fórmules pròpies.

Taula 22. Recompte d'articles favorables a cada tipus d'oficialitat (n= 129).

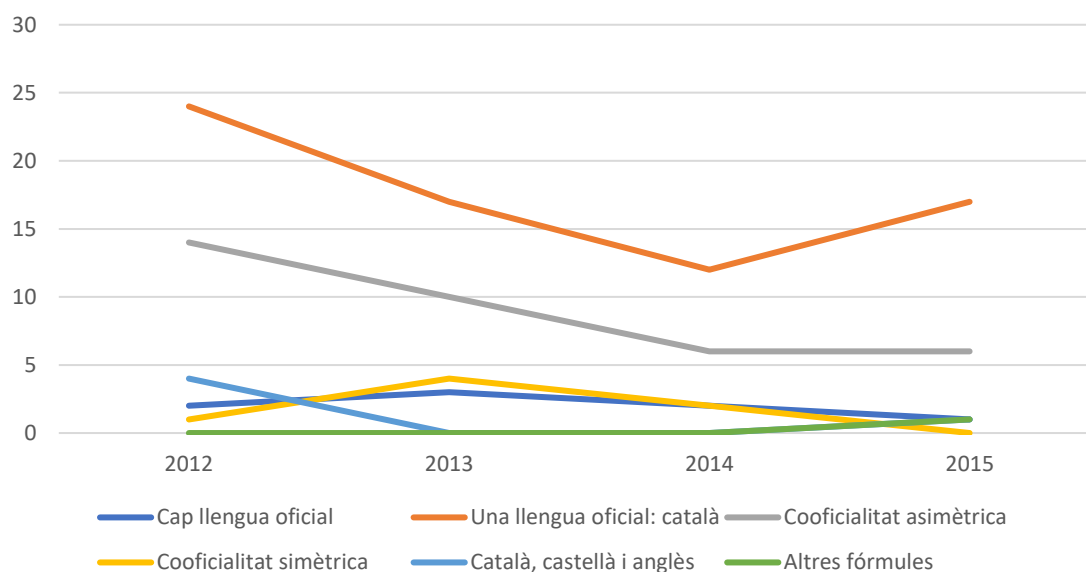
Oficialitat		Articles
Cap llengua oficial		8
Una llengua oficial	El català com a llengua oficial única	72
	El castellà com a llengua oficial única	0
Dues llengües oficials, amb doble oficialitat asimètrica	Amb el català com a llengua oficial preferent i el castellà com a segona llengua oficial	36
	Amb el castellà com a llengua oficial preferent i el català com a segona llengua oficial	0
Dues llengües oficials, amb doble oficialitat simètrica		7
Tres llengües oficials, amb el català, el castellà i l'anglès amb cert reconeixement legal		5
Altres fórmules		1
TOTAL		129

Font: elaboració pròpia

Temporalment, els articles es van distribuir segons el gràfic 45. La publicació d'articles va ser força constant al llarg dels anys, amb predomini dels articles a favor de l'oficialitat única del català.

¹²² Dels 208 articles, 79 no parlen de cap oficialitat en concret.

Gràfic 45. Evolució temporal de la publicació d'articles favorables a cada oficialitat (2012-2015) (n = 129).

Font: elaboració pròpia

9.2.1 Cap llengua oficial

En aquest apartat analitzarem els autors que estan a favor de no declarar cap llengua oficial en una hipotètica constitució catalana. Els autors principals d'aquesta línia són Salvador Cardús, Vicent Partal¹²³ i Carme Junyent. Els exemples adduïts d'estats que no tenen cap llengua oficial són els Estats Units, Mèxic, Austràlia o el nord d'Irlanda. Els arguments que utilitzen per defensar aquesta posició es poden sintetitzar en:

1. Aquesta posició, habitualment, sorgeix d'un intent de fugir del debat entre castellà-oficial i castellà-no-oficial i evitar, així, haver de declarar una oficialitat concreta:

[...] hauríem de ser prou espavilats per **superar per elevació** les diferències actuals sobre els estatus de les llengües a Catalunya. (Cardús, 16-10-2012b)
2. No declarar cap llengua oficial permet evitar les connotacions negatives associades al concepte *llengua oficial*.

¹²³ Tot i que l'autor havia manifestat ser partidari de l'oficialitat única del català ("I perquè ningú no es pense que defuig el debat. Per mi, el català ha de ser l'única llengua oficial al Principat, excepte a la Vall d'Aran, on l'occità ha de ser l'única llengua oficial.", Partal, 9-10-2012) en articles posteriors va canviar de posició i es va sumar a la no-oficialitat.

Potser és una insensatesa, però faig la meua proposta. El català, és clar, llengua pròpia i comuna del nou estat; **cap llengua oficial -una categoria fosca per a una cosa tan viva com una llengua-**, i un compromís radical a favor de la diversitat lingüística, un dels principals actius culturals i econòmics del país. (Cardús, 16-10-2012b)

3. L'oficialitat no “serveix per a res”:

I potser la primera qüestió que hauríem de respondre és si ens cal cap llengua oficial. Serveix de res l'oficialitat? Per a imposar la llengua segur que sí, però és això el que volem? I, d'una altra banda, tampoc no hi ha casos de llengües en procés d'extinció que s'hagin recuperat gràcies a l'oficialitat. De fet, **a les llengües dominants l'oficialitat no els cal, i a les subordinades no els serveix de res.** (Barrieras et al., 27-10-2014)

4. Diferenciar-se de la tradició oficialista espanyola:

Ara crearem una república que aspirem que siga un model. No serà un gran país ni cap superpotència, però tots volem canalitzar aquest entusiasme que sentim avui més enllà del dia de la independència, cap a l'aparició d'un estat nou del qual ens puguem sentir orgullosos, un estat diferent. **Sobre això, més d'una vegada em deveu haver sentit dir que la meua recepta és simplement que no espanyolegem. Que no copiem allò que ja tenim i que sabem que no funciona.** [...] (Partal, 6-10-2014)¹²⁴

5. El bilingüisme social estable no existeix:

El segon aspecte és el bilingüisme, entès com l'ús equitatiu, alternatiu o com es vulgui de dues llengües en una societat. **I això no existeix, si més no de manera estable. No es coneix cap societat, ni històricament ni arreu del món, en la qual tots els membres hagin parlat les dues mateixes llengües durant diverses generacions. La sociolingüística canònica diu que això sempre acaba en**

---

¹²⁴ També expressa la mateixa idea en un article anterior: “Com que el debat torna a ser intens, vull proposar que cap llengua no tinga la consideració d'oficial i que el sistema lingüístic del país es regesca com en alguns dels estats més avançats del món **i no pas com s'ha regit tradicionalment a Espanya.**” (Partal, 13-5-2013).

normalització o en substitució. Aquesta deu ser la teoria, **perquè a l'hora de la veritat sempre s'acaba en substitució.** De fet, la bilingüització de la societat és el pas previ i imprescindible perquè es doni la substitució, ja que ningú no pot deixar de parlar una llengua si no en té una altra. El bilingüisme com a objectiu ens porta, doncs, a la substitució. (Junyent, 1-2-2013)

6. El català s'està morint:

El primer que cal tenir clar és si optem per la diversitat lingüística, perquè, si no, no cal que ens hi posem. **Al català li queden molt poques generacions.** La mort de les llengües és un fenomen global i, per això, és inútil la planificació que afecta només llengües aïllades. O capgirem el procés conjuntament o no ens en sortirem. I la independència ens dóna també la possibilitat de desenvolupar estratègies alternatives. (Junyent, 1-2-2013)

7. Adaptar-se a la realitat multilingüe i no limitar-se a reconèixer un bilingüisme caduc:

[...] “crec que l'escenari sociolingüístic actual hauria d'obligar definitivament a estudiar la qüestió des d'una perspectiva multilingüe i no a estar encara atrapats en el vell bilingüisme.” (Cardús, 16-10-2012b)

8. No *imposar* cap llengua:

“La cooficialitat d'una segona llengua té, a més, una conseqüència no necessàriament positiva que és **la imposició a tot arreu i en tota circumstància.** La pregunta és per què una llengua que només és parlada en algunes comarques i per alguns sectors de la població ha de passar a ser **obligatòria a tot arreu?** Així, per exemple, per quin motiu a Berga o a Olot l'espanyol ha de tenir una posició de privilegi, superior a llengües que fins i tot hi poden ser més parlades localment, i si resulta que hi té un ús social mínim?” (Partal, 13-5-2013)

9. Permet adaptar molt més la política lingüística a cada zona del país:

“La flexibilitat que ofereix el fet de no tenir llengua oficial permet de fer polítiques lingüístiques molt adaptades a la realitat social i a les demandes sociolingüístiques. Seguint el mateix exemple, en una ciutat l'espanyol i l'amazic

podrien tenir una presència molt important als hospitals però menor a les escoles, tenint en compte que les escoles són fonamentals per a mantenir el català com a llengua de cohesió i que han de reforçar el paper de la llengua nacional. Un reconeixement basat en les institucions concretes i no en el conjunt de l'estat permet aquesta gestió molt al detall de la realitat lingüística del país, molt més que no el model antic de reconeixement de més d'una llengua com a oficials.” (Partal, 13-5-2013)¹²⁵

10. Els drets lingüístics dels parlants no es veurien perjudicats:

“Els drets dels parlants de l'espanyol poden ser protegits sense que siga una llengua oficial? Naturalment. La legislació europea és prou clara. I si l'estat català signa els acords internacionals que en parlen **tindrà el deure de protegir totes les llengües presents al territori**. La tradició catalana és, a més, enormement respectuosa amb el plurilingüisme i continuarà essent-ho.” (Partal, 13-5-2013)

11. L'oficialitat actual no es compleix, per tant, no tenir cap llengua oficial no variaria la situació:

Em xoca, en concret, que hi haja qui trobe normal que en unes escoles en què s'hauria d'ensenyar en català s'ensenyi en castellà. I que posen aquest fet com un exemple de fins a quin punt és normal i natural la convivència al nostre país. En realitat, això, a mi, em sembla que tan solament demostra que **estem tan malament que ni amb les lleis no som capaços d'assegurar l'oficialitat de l'idioma**. Crec que aquestes actituds són una mostra de pensament tou, molt influït per unes quantes dècades d'atac sistemàtic contra la utilitat del català. Que en el fons és d'això que es tracta. Al cap i a la fi el supremacisme espanyol es basa en això: a negar que el català siga una llengua útil, i a reservar la utilitat per al seu idioma.” (Partal, 9-3-2012a)

12. Reconèixer les llengües de la immigració / demografia:

Una altra cosa que no podem oblidar és que la composició demolingüística del nostre país ha canviat molt en els darrers anys. Quan es fan plantejaments de bilingüisme o cooficialitat, fa la sensació que la percepció del país és la mateixa que se'n tenia fa 30

---

¹²⁵ També Aymà (15-12-2013) ho explica així: “Sóc dels qui creuen que és millor no precisar més enllà de declarar el català com la llengua de Catalunya, a tots els efectes, i que **l'autoritat desenvoluparà una política lingüística tant territorialitzada com sectorialitzada que satisfaci els ciutadans/es**. I això per un argument bàsic: és millor aplicar un criteri funcional que no un de principis o drets. Aquest criteri funcional encaixa tant amb el tarannà d'aquí com amb el dels qui han vingut.”

anys. **En aquell moment potser es podia tractar de dues llengües en joc, però ara més d'un 10% de la població no té ni el català ni el castellà com a primera llengua, i les seves llengües també formen part del nostre país.** Si els fonaments d'un país independent s'han de posar deixant de banda una part dels seus membres, em sembla que és un mal començament. (Junyent, 2013)

13. Evitar acceptar la naturalització de la llengua castellana com a llengua de Catalunya:

“I no es podria cercar una fórmula de protecció especial de l'espanyol, perquè malgrat tot no és igual que les altres llengües parlades des d'una època més recent a Catalunya, com és ara l'àrab i l'amazic? És clar que és possible. La pregunta és si eixa fórmula es basa en la interpretació que l'espanyol és una llengua natural de Catalunya o no. Si la resposta és que no, com jo pense, aleshores es poden cercar solucions interessants, però que **no impliquen d'acceptar com a natural la imposició històrica de l'espanyol al nostre país.** Quan ja siguem independents, no hauríem d'arrossegar les conseqüències d'haver estat derrotats fa tres-cents anys a Almansa.” (Partal, 13-5-2013)

Algunes vegades, alguns autors d'aquest grup defensen no declarar cap llengua oficial però sí de declarar-ne una de *pròpia* o *nacional* (Cardús, 12-3-2012a¹²⁶, 16-10-2012b¹²⁷). A partir d'aquí, alguns proposen (1) detallar la legislació lingüística amb una Llei de llengües o un reglament més concret que tingui en compte la resta de llengües presents a Catalunya (Martí, 21-6-

---

¹²⁶ “[...] El dia que s'aconsegueixi, no tan sols s'haurà acabat la Transició, com diu el meu amic, sinó que llavors serem veritablement lliures de decidir quins atributs simbòlics donem a cada llengua. **Per exemple, aquell dia, jo preferiria no tenir-ne cap d'oficial i només una com a pròpia del país.** Entretant, tot és un parlar per parlar” (Cardús, 12-3-2012a).

¹²⁷ “Potser és una insensatesa, però faig la meva proposta. **El català, és clar, llengua pròpia i comuna del nou estat;** cap llengua oficial -una categoria fosca per a una cosa tan viva com una llengua-, i un compromís radical a favor de la diversitat lingüística, un dels principals actius culturals i econòmics del país” (Cardús, 16-10-2012b).

2013¹²⁸), o fins i tot (2) donar llibertat a les institucions perquè utilitzin les llengües més implantades entre la seva població (Daura, 7-2-2015¹²⁹; Partal, 13-5-2013¹³⁰, 6-10-2014¹³¹)

9.2.2 Una llengua oficial: el català

La defensa del català com a única llengua oficial s'inscriu en la tradició independentista d'aconseguir un estat propi per a la llengua catalana¹³². Lluís de Yzaguirre, Gabriel Bibiloni, Miquel Strubell o Lluís Jou¹³³ són autors d'articles que expressen aquesta posició. Els autors d'aquest grup reflexionen sobre el fet que ni tan sols l'oficialitat única garanteix la pervivència o millora de la situació de la llengua¹³⁴. Posen com a exemples d'oficialitat única fallida el cas d'Irlanda¹³⁵ o Andorra, perquè la situació actual de la llengua pròpia és de retrocés. També

---

¹²⁸ “**És aconsellable que la futura constitució afirmi que la llengua pròpia de Catalunya és el català i que una posterior llei de llengües reguli l'ús del català i del castellà a la vida pública així com l'atenció a les altres llengües dels ciutadans.** El primer criteri seria el caràcter obligatori i prioritari del català a les administracions públiques i el dret de tots els ciutadans a utilitzar també el castellà en les seves relacions inicials amb l'administració. [...] **Amb aquests criteris es podria evitar la polèmica sobre les futures llengües oficials. El que interessa és dissenyar un model savi, que no queda resolt automàticament ni quan es defensa l'oficialitat d'una o de dues llengües.**” (Martí, 21-6-2013).

¹²⁹ “Dient que la catalana és la pròpia i que cap ciutadà serà mai discriminat per raons lingüístiques n'hi hauria d'haver prou. Amb el sentit comú, voluntat d'entesa i amb **reglaments adaptats a les característiques de cada àmbit local o sectorial** segur que ens en sortirem sense problemes” (Daura, 7-2-2015).

¹³⁰ “Per quina raó és millor que no hi haja cap llengua oficial i que en canvi cada institució pugui declarar-ne unes quantes? És molt més útil i eficaç, més acostat a les necessitats dels ciutadans i més racional. Segons la meua proposta, cap llengua no seria oficial a tot el territori i en tota circumstància. Simplement, **cada institució (govern, parlament, municipi, hospital, club, associació...) decidiria lliurement quines són les seues llengües oficials, segons les necessitats reals dels usuaris.** Per exemple, en una ciutat amb forta presència de parlants de l'espanyol o de l'amazic els hospitals locals podrien declarar aquestes llengües com a oficials en l'hospital, amb la intenció d'atendre millor els ciutadans. Sempre tenint en compte que tot allò que implicàs aquest reconeixement hauria de ser també aplicat a la llengua nacional, el català” (Partal, 13-5-2013).

¹³¹ “**La meua posició és sabuda: sóc partidari que no hi haja llengües oficials i que cada institució pugui crear el seu règim lingüístic propi, atenent sobretot la realitat dels veïns.** Evidentment, partint de la concepció que la llengua del país, la pròpia i la que necessita ser encara potenciada i molt és la catalana.” (Partal, 6-10-2014).

¹³² Ho exemplifica Juan Carlos Moreno Cabrera: “no sembla que tingui gaire sentit lluitar per una república catalana en què el català continuï en la mateixa situació legal i real que té ara.” (Moreno Cabrera, 3-4-2015).

¹³³ Lluís Jou va ser el tercer Director General de Política Lingüística de Catalunya, entre els anys 1996 i 2003, en els governs de Jordi Pujol.

¹³⁴ Ho verbalitza també J. Marfany: “És cert que el terme oficial no és cap garantia de la recuperació i de la normalitat de la llengua catalana. En tenim força, d'exemples de països que, malgrat especificar clarament quina és la llengua oficial del país, això no ha servit ni per millorar-ne l'estatus ni tampoc per normalitzar-ne l'ús quotidià i habitual.” (Marfany, 12-11-2015)

¹³⁵ Per exemple, Jaume Clotet explica que “Qualsevol persona que hagi viatjat a Irlanda haurà comprovat com es pot fer qualsevol cosa fent servir únicament la llengua anglesa. Per contra, és impossible viure a Irlanda fent servir únicament el gaèlic irlandès. Aquesta llengua és llengua oficial i també nacional del país, mentre que l'anglès no és considerada llengua nacional però sí que és oficial. El resultat és que, gairebé un segle després de proclamar l'Estat Lliure d'Irlanda, la llengua pròpia està arraconada, sobretot a la costa occidental, i l'anglès és

posen com a exemples les repúbliques bàltiques (Letònia¹³⁶, Lituània i Estònia) i com el rus hi continua senyorejant vint anys després de la independència sense ser oficial ni d'aprenentatge obligatori. En general, hi ha una visió positiva del multilingüisme, tret d'alguns autors (minoritaris) que reclamen un retorn al monolingüisme o una visió negativa del bilingüisme¹³⁷. Els arguments que utilitzen per justificar l'oficialitat única són:

1. Dotar de la màxima protecció el català per salvar la llengua, que ja està en procés d'extinció i tenir un estat no n'assegura la supervivència. Exemples (taula 23).

Taula 23. Autors que defensen que la situació actual de la llengua catalana és d'extinció lingüística.

Autor	Fragment
Vila Triadú (29-2-2012)	I és més, sospirem per tenir estat propi, perquè creiem que així salvarem per sempre més la nostra llengua, que veiem amenaçada de mort.
Pla Nualart (18-3-2012)	Fer veure que no sabem que el preu d'institucionalitzar aquest bilingüisme pretesament simètric és la lenta dissolució del català. Pot ser un preu raonable per preservar la convivència. Però no ens enganyem ni vulguem enganyar: suposa tenir a la llarga una llengua local, residual i antropològica per als actes simbòlics, i una altra d'universal per viure el dia a dia.
Mengual (20-3-2012)	De manera que els qui pensem que un Estat Català és condició sine qua non per a un redreçament del català, i que ens cal com el pa que mengem, ara ens ho hem de replantejar tot. Ara hem de lluitar per la independència per poder continuar coexistent amb una llengua forastera, perquè tot continuï ben igual, per no frenar el procés d'extinció del català, només faltaria.
Partal (9-10-2012)	Perquè, a mi, si més no, em tindrà radicalment i públicament en contra. Jo no estic d'acord que el castellà siga idioma oficial a la república catalana. Simplement perquè crec que l'oficialitat del castellà és una condemna a mort del català --o és que no n'hem tingut prou amb els trenta anys llargs de cooficialitat a Espanya per a entendre on ens porta aquesta situació?
Lladonet (14-5-2013)	En el meu subconscient i també en el conscient, pens que dues llengües cooficials és com si estiguessin abraçades, però una és la dominant i l'altra, la subordinada i es converteix en l'abraçada de l'ós, l'espanyol acabaria per ofegar el català.
T. Vidal (24-6-2013)	Fins i tot crec que de ser llengua oficial dins la constitució no és cap garantia absoluta de salvar la nostra llengua.
Ferrer (26-6-2013)	[...] mitjançant previsions sobre el futur estatus jurídic-polític del castellà a la Catalunya independent, les quals, per acabar-ho d'adobar, podrien comprometre o fins impedir la sortida del català de l'atzucac actual.

absolutament hegemònic. Les estadístiques indiquen, fins i tot, que hi ha més persones a Irlanda que tenen el polonès com a llengua materna que no pas el gaèlic." (J. Clotet 2012a)

¹³⁶ Com explica J. Clotet (24-10-2012b) en un article sencer: "Letònia i la llengua catalana".

¹³⁷ El màxim exponent d'aquest rebuig al bilingüisme, tot i que després l'autor canviarà la seva posició, és *El bilingüisme mata* (P. Vidal 2015a).

Carod-Rovira (21-7-2013)	Al cap i a la fi, a cap altra llengua no li va la vida amb la independència de Catalunya, perquè cap no en depèn. Ni l'espanyol, ni l'anglès, ni l'àrab, ni el xinès. Però sí el català.
López Bofill, (21-8-2013)	[...]estan disposats a sacrificar la llengua per assolir la majoria independentista. Així doncs, fins i tot l'oficialitat única, no seria condició suficient per garantir la preservació de la llengua tot i que es podria considerar, contra el que postulen els “cooficialistes”, condició necessària.
Borràs (30-4-2014)	El que mai no han pogut eliminar és la nostra llengua, ni amb lleis, ni decrets ni tancs. Si ells no han pogut matar-la, no la suïcitem nosaltres.
De Yzaguirre (4-6-2014)	Us en parlaré sota l'òptica de les persones per aplicar-ho després a les llengües i raonar per què crec que la cooficialitat seria el motor del genocidi lingüístic.

Font: elaboració pròpia

2. Perquè obtenir la independència a canvi de perdre la llengua és “un preu que no es pot pagar”:

Fa anys, ens preguntàvem si una nació sense estat volia dir, al capdavall, un poble sense llengua. Què més ens ha de passar perquè ens convencem que ens cal, per a sobreviure, un estat propi? **Ara, però, em ve un mal pensament: si ens prenguessin la llengua, encara que fos com a preu (amb complicitats internes) per a tenir un estat propi, el que és jo, ja els ho donaria tot. Si no salvem la llengua, no salvem la nació.** (Font, 28-8-2013)

3. Fer oficial el castellà significaria donar més drets a uns immigrants que a uns altres:

I serà un estat radicalment democràtic, de manera que **no serà legal donar més drets a uns immigrants que a uns altres.** Serà totalment inacceptable, per exemple, que un català d'origen peruà o bolivià gaudeixi de més drets lingüístics si és descendent dels colonitzadors que no pas si pertany a les ètnies indígenes d'aquells països. (De Yzaguirre, 3-11-2012a)

4. Cal discriminació positiva / acció afirmativa per al català:

No ens enceguem: no podem permetre'ns luxes ni concessions. La llengua catalana és igual de digna, potent i vàlida com qualsevol altra, però davant d'una pressió històrica, legal i demogràfica no pot, sinó, **gaudir de la discriminació positiva si volem que sobrevisqui amb dignitat.** (Ventura, 23-2-2015)

5. Cal protegir-se del *supremacisme lingüístic* espanyol:

Així doncs, el qüestionament del que implica la cooficialitat no prové d'un suposat independentisme catalanista intransigent, [...], sinó del reconeixement d'una realitat constatada al llarg dels decennis que ens separen de la dictadura franquista: **un supremacisme lingüístic espanyolista lingüicida que, procedeixi de fora o de dins de Catalunya, es presenta perversament disfressat de patriotisme constitucional democràtic i no nacionalista i ara d'independentisme noidentitari o cívic, i que té una influència internacional molt més gran que no la que pugui arribar a aconseguir una Catalunya independent.** (Moreno Cabrera, 3-4-2015)¹³⁸

6. Cal resoldre el conflicte lingüístic actual:

“El manteniment de l'estatu quo bàsic actual (la doble oficialitat lingüística) no assegura, ni de bon tros, el que ha de ser **un objectiu central i leitmotiv bàsic de la independència: la normalització del català.** És ingenu pensar que el bilingüisme oficial que ha estat tan blasmat fins ara pugui passar a ser innocu en el context d'un Estat. **Els exemples d'Irlanda o d'Ucraïna ens ho il·lustren perfectament.** Tot i que un Estat propi, amb la possibilitat de desenvolupar polítiques lingüístiques sobiranes i sense interferències exteriors, sempre és un instrument força operatiu, en el nostre context (i les nostres inèrcies) es pot preveure que **l'oficialitat de l'espanyol podria mantenir la gent instal·lada en el monolingüisme i els seus derivats.** I això és radicalment incompatible amb la **normalització, que implica el progressiu replegament de l'espanyol, mentre el català, convertit en llengua comuna de tota la població, va guanyant tot l'espai.** A més, una societat amb

---

¹³⁸ Blanca Serra també utilitza aquest concepte: “la història i els fets posen en relleu centenars de lleis que imposaven i imposen la substitució del català pel castellà; sabem que estem dins d'un Estat espanyol concebut secularment com a uninacional i unilingüe i, no obstant, les més altes autoritats de l'Estat, inclosa la monarquia, van proclamant que mai no hi ha hagut cap política d'imposició ni de persecució lingüística! Es tracta d'un dels resultats de la **ideologia supremacista**, que concep no com una imposició sinó com un gran benefici natural la incorporació a la llengua “superior” dels parlants de llengües “minoritàries”. **De la ideologia lingüística supremacista** se'n deriven tant la constitucionalista com la del bilingüisme social perquè parteixen totes dues d'un dibuix de política lingüística basat en el repartiment desigual de drets i deures tant pel que fa als territoris com pel que fa a les persones. La Constitució espanyola és un exemple clar: una única llengua que tots els súbdits del Regne d'Espanya tenen l'obligació i el dret de saber i usar. Els Estatuts d'Autonomia que se'n deriven fan equilibris molt difícils entre aquesta desigualtat d'origen, que es reproduïx en la cooficialitat desigualitària, i uns objectius batejats de “normalització del català”, que, de fet no poden ser altra cosa que una precària protecció inestable en àmbits com l'escolar o els mitjans de comunicació.” (Serra, 15-6-2015)

l'espanyol com a llengua oficial previsiblement seria una societat conflictiva, i **el que volem és resoldre el conflicte lingüístic per a sempre.**” (Bibiloni, 26-10-2012)

7. Perquè el català avanci, el castellà ha de retrocedir:

L'altre model, que requereix temps, paciència i molta pedagogia -està molt lluny de tenir al darrere la necessària majoria- és explicar a tots els catalans que, per raons d'estricta supervivència, **el castellà ha de retrocedir fins allà on deixi de suposar una amenaça.** Dit d'una altra manera, el català ha de passar a ser la llengua que, de manera general i interclassista, serà més problemàtic no dominar perquè, mentre ho sigui el castellà, ni els immigrants econòmics ni els passavolants faran -per raons lògiques- l'esforç d'aprendre'l. (Pla Nualart, 18-3-2012)

8. La trajectòria històrica ens diu que fer oficial el castellà perjudica el català:

Per tant, la cooficialitat de l'espanyol i el català a Catalunya no obeeix gens ni mica a cap intenció d'harmonitzar i igualar les dues llengües, sinó a un objectiu persistent d'arraconament i minorització del català, que procedeix de fora i de dintre de Catalunya. Si el català ha avançat significativament a Catalunya des del franquisme, en cas que ho hagi fet realment, ha estat malgrat la cooficialitat (o, millor, la doble oficialitat), i no pas gràcies a aquesta. **La cooficialitat de l'espanyol i del català ha estat fins i tot més utilitzada per barrar el pas al català que no pas per promoure l'espanyol.** La raó és simple: per la potència i fortalesa adquirides com a fruit del seu cultiu i expansió, l'espanyol és una llengua que no necessita ser promoguda, i el seu ús a Catalunya continua i continuarà sent vigorós en qualsevol circumstància. Fins i tot si el castellà no fos oficial a Catalunya, no perdria robustesa, però en canvi sí perdrien consistència jurídica els continus i intolerables atacs del Tribunal Constitucional o del Tribunal Suprem contra el sistema educatiu català o contra determinats aspectes de l'Estatut de Catalunya. (Moreno Cabrera, 3-4-2015)

9. Fer oficial el castellà obre la porta a continuar tenint conflictes judicials amb les llengües:
Proposar aquesta cooficialitat en una Catalunya independent és continuar posant a la disposició de l'espanyolisme lingüístic centralista, que romandrà actiu entre la mateixa població de la república catalana, un instrument legal

d'opressió i atac lingüístic. És proporcionar a l'espanyolisme que opera des de la mateixa Catalunya un mitjà d'intervenció que el poder jurídic del nou Estat no podrà obviar si actua com a poder democràtic i independent. El que l'espanyolisme a Catalunya no consentirà pas és una oficialitat fraudulenta, de la mateixa manera que el poble català no hauria de consentir un poder jurídic que no actuï segons la llei. (Moreno Cabrera, 3-4-2015)¹³⁹

10. Tot i que el català sigui l'única llengua oficial, es poden garantir els drets dels castellanoparlants a través de lleis, com es fa en altres països:

L'exemple de l'Índia ens indica que **és més interessant de garantir per llei, i no pas per constitució, els drets lingüístics de tots els actuals habitants de Catalunya en el moment de la independència.** I no cal pas que aquests drets figurin petrificats amb lletres d'or en cap constitució --per als besnéts o per als qui vindran de fora en el futur. [...] Al meu entenent, el nou estat ha de tenir una llengua nacional, oficial si es vol, que és el català (és el que proposava Rafael Ll. Ninyoles quan es redactava la constitució espanyola). **I després, per llei, drets lingüístics per a tots els ciutadans espanyols, parlants d'unes altres llengües,** que viuen a Catalunya en el moment de la independència, de manera que no sentin, els d'aquesta generació actual, que amb la independència de Catalunya es reduiran els seus drets, les possibilitats de fer servir el castellà en la vida quotidiana. (Strubell, 10-10-2012)

11. El fet que el castellà continuarà estant protegit perquè els tractats internacionals obliguen a protegir les altres llengües:

A més, no som totalment lliures d'atorgar o de negar drets: hi ha tractats internacionals en aquest àmbit. (Strubell, 10-10-2012)

12. Fer oficial el castellà és oficialitzar la no integració a la catalanitat:

---

¹³⁹ També expressa aquest punt de vista De Yzaguirre (3-11-2012a) ("El fet que el castellà no sigui oficial a Catalunya és fonamental per a la salut del català, però té un motiu addicional: vista la bel·ligerància dels enemics del català i la profusió de recursos que reben des de ponent per poder multiplicar els grupúsculs obstaculitzadors de la normalització, i en previsió que després de la independència encara en rebin més, no els podem facilitar la tasca de pledejar davant les instàncies europees per les seves discriminacions inventades.") i De Yzaguirre (31-5-2013) ("I no té el valor de dir la paraula maleïda: és a dir, que està a favor d'aquest esguerro universalment únic de la cooficialitat, que, preferint-se al terme més simple i flexible d'oficialitat, **obre la porta al sabotatge permanent contra l'enfortiment del català.**").

Hi hagué un temps en què la llengua catalanitzava. No importava l'origen de les persones, el que comptava era l'ingrés en la intimitat de la comunicació. Era un pacte de generositat recíproca, per damunt del cens i les disposicions legals. Ara es troba assenyat consagrar un bilingüisme letal al català, un cop naturalitzat, amb la reproducció biològica dels comportaments lingüístics, una història d'imposició i de dimissió vergonyosa per a les dues parts. Es baixa un graó en lucidesa i es calcula, amb una fredor que espanta, que, amb el suborn de beneir el castellà com l'altra llengua catalana, els que han optat per ser espanyols a Catalunya faran abstracció del seu imaginari i s'integraran, si no en la llengua, almenys en la voluntat d'estat. Aquesta hipòtesi pateix d'alguns defectes conceptuals. El primer, que projecta sobre els espanyols una problemàtica lingüística exclusiva dels catalans. A molts de nosaltres, una Espanya que ens respectés i potenciés la llengua ens envescaria. El famós "adéu" de Maragall no tenia altre motiu que una decepció lingüística. Però als espanyols i espanyolitzats, ¿els faria el pes un estat disminuït a canvi d'una consideració lingüística que ja gaudeixen amb escriure? El segon, **¿no seria condició generatriu de l'aspiració a l'estat català participar d'un imaginari nacional català? I aquest imaginari, pot bastir-se fora de la llengua?** I tercer, que per assolir la paritat lingüística constitucional en el futur, s'exigeix als catalanoparlants la paritat emotiva en el present. Uns donen penyora, mentre que els altres ajornen l'adhesió fins a la independència. S'inverteix així la seqüència natural de les etapes i la lògica de l'argument. Primer declarem l'amor al castellà i la ficció de ser llengua autòctona de Catalunya, i després ja veurem si els que la tenen com a preferent corresponen a aquesta declaració d'amor afermant la independència comuna. (Resina, 6-3-2012)

13. Per la qualitat de la llengua¹⁴⁰ i l'amenaça de *patuesització*¹⁴¹:

---

¹⁴⁰ Apareix també a Vallverdú (23-1-2015) i a Mengual (20-3-2012): "La degradació de la llengua és constant. Tant li fa que hi hagi immersió a l'escola, si després allò que se sent al carrer ja no és català, sinó *catanyol*. I ja podem estar contents, si el sentim! Normalment, al pati de l'escola o al carrer sentirem una llengua forastera en la qual tothom s'entén."

¹⁴¹ "Ignoren, amb alarmant ceguesa, no el retrocés en l'ús -prou gradual perquè sempre sigui discutible-, sinó la ràpida i accelerada erosió dels trets que fan del català un sistema lingüístic diferent del castellà. Un procés que, mantenint aquest bilingüisme asimètric uns quants anys més, el convertirà en un patuès com el que ja parlen la majoria de polítics gallecs" (Pla Nualart, 18-3-2012).

Només cal fer cap al carrer per sentir ja no pas la poca gent que enraona català sinó **quants dels enraonadors el parlen amb prou dignitat per poder destriar-lo de l'idioma patri cooficial**. No cal *fixar-se* molt ni ser cap *lumberera* per *donar-se* que l'enfermetat realment *està*. Fent una ullada, **hi ha suficient per detectar que estem fent calcs que amb un cop d'ull n'hi hauria prou per saber que ja els tenim en el nostre idioma**. Al *tanto*, i això per no parlar dels verbs que es tornen reflexius a l'hora de dir que *s'han* caigut uns quants pronoms febles. I què dir *de al* ús de *al* apòstrof, que també va baixant, perdó, descendint. *Pués buenu*, què *s'hi va a fer!* Tot el món sap (els integristes escriurién *tothom*) que *llingüísticament tenim* que ser integradors *hasta* el punt de *garantitzar* un model *moldejable* per *permitir* que si dos petits ('mainades' no, que fa massa catalanesc) *s'encentren* als *columpis* no *se* peguin perquè un no entén cap cosa (res de dir 'res') *del que li l'ho* diu l'altre i ja la tenim *liada*. *Venga*, que no està *el borno para bollos* per *andar-se* amb *gilipollades*, amb la *crisis* que hi ha. Senyor Pau Vidal, no *hi ha* que ser tan *aiguafestes, joder!* (Ribera, 23-2-2015)

14. "El bilingüisme social estable no existeix":

En la seva crida a abraçar la llengua castellana, parteixen tots dos d'una obstinada, pertinaç i jo diria que sospitosa ignorància de què és aquest bilingüisme que amb tant d'entusiasme prediquen. **Ignoren o neguen la constatació sociolingüística que el bilingüisme simètric social -la pretensió que una mateixa societat parli, per als mateixos àmbits i funcions, dues llengües en perfecta simetria- és un conte de fades que emmascara la lenta i progressiva substitució lingüística d'una llengua per una altra**. En el nostre cas, el lent i constant avanç del castellà, que és -almenys on viu més del 80% de la població- la llengua de tots, la comuna i neutra, mentre que el català és només la llengua d'uns quants i està fortament connotada. (Pla Nualart, 18-3-2012)

Aquest col·lectiu justifica les crítiques als partidaris de la doble oficialitat o la cooficialitat a partir dels següents arguments:

1. Fan un discurs bonista:

Fent treball de camp, es detecten dues tendències. Una és la 'happy flower', la que es creu de bona fe el discurs del bilingüisme-flors-i-violes-i-romaní. En el nou país, les

dues llengües dels catalans, diu el bonista, conviuran alegrement i joiosa i així tots serem més savis i ens estimarem més. (P. Vidal, 16-12-2015b)

2. Fan un discurs paternalista:

La primera és que, curiosament, la defensa més aferrissada de la cooficialitat no procedeix de castellanoparlants sinó de catalanoparlants amb responsabilitats en el món polític, mediàtic o cultural que es col·loquen en el lloc de la suposada àmplia comunitat de castellanoparlants que viu a Catalunya. **D'això se'n diu paternalisme** i bàsicament exigeix, abans de continuar amb la deliberació, que es pronunciïn ciutadans que tinguin el castellà com a primera llengua, com a llengua habitual en el seu entorn familiar (àdhuc monolingües castellans, cosa que ha estat un dels efectes que ha produït el bilingüisme malgrat les dècades de normalització) i que estiguin compromesos amb el procés independentista. Jo, personalment, no conec cap cas de castellanoparlants independentistes que defensin la cooficialitat. (López Bofill 2013)¹⁴²

3. Fan un discurs populista:

El populisme que fa servir Oriol Junqueras en aquest escrit ja queda reflectit en el mateix títol, “La llengua dels meus amics, de la meua gent”, que ens permet endevinar sense problemes que el fil argumental girarà al voltant dels sentiments. Naturalment, no vull donar a entendre que escriure sobre sentiments respongui a una actitud populista, però sí que hi respon quan s'utilitzen per justificar un criteri sociopolític, sobretot si aquest criteri té una dubtosa solidesa científica. La idea que, en un hipotètic estat independent, el bilingüisme oficial català i castellà no suposaria cap conflicte lingüístic és més cosa del candor d'algunes persones benpensants que no pas de l'anàlisi crítica de la realitat social catalana, i vull creure que Junqueras té clara aquesta qüestió. Ara bé, l'astúcia electoralista no fila prim a l'hora de jugar amb

---

¹⁴² També Odei A.-Etxearte (3-7-2013) ho denuncia: “Cada dia ho veig més clar. Els partits i les entitats independentistes que malden per fer forat a l'àrea metropolitana s'estimaran en la consulta si no es desprenen del **paternalisme mal entès amb què fan pedagogia de la causa**. Hi ha una manera de dir i d'actuar basada en un apriorisme letal. L'he hagut de suportar tota la vida, sempre que m'han deixat anar un 'no sembles de Santa Coloma' o un 'tens un català molt bo per vist que ets de Santa Coloma'. Perquè sí, resulta que sóc de 'Santako' i independentista i no dic tants barbarismes com alguns catalans de soca-rel. I n'hi ha que es pensen que això és impossible al marge esquerre del Besòs. Ara aquesta manera de fer i de dir ja no s'ancora només en el tòpic de la Juani o del xarnego, estès gairebé sempre despectivament, tampoc no cal que ens enganyem. **La recerca de vots al vell cinturó vermell parteix del tòpic i s'embolcalla d'una perillosa filantropia sustentada en el classisme i una falsa superioritat intel·lectual. I això, evidentment, en desmunta el missatge i el propòsit.**”

les emocions per aconseguir vots, i atiar l'afecció per la llengua és, sens dubte, una de les argúcies més fructíferes d'aquesta estratègia. Sembla, per tant, que el president d'Esquerra Republicana també ha renunciat al rigor en favor de l'eficàcia electoral. (Farinyes, 24-4-2014)

4. No segueixen el que diu la ciència sociolingüística/lingüística:

Tothom, i especialment els qui fan declaracions públiques, hauria de tenir la prudència de no fer afirmacions que no solament depenen d'una voluntat política, o d'un interès polític, sinó que per començar depenen de les lleis de la natura, com la llei de la gravetat o com **les lleis sociolingüístiques**. I tothom hauria de sentir la responsabilitat de no fer l'orni sobre la greu situació de la llengua i la necessitat de superar-la. (Ferrer, 26-6-2013)

5. La cooficialitat dificultaria la tasca de normalització del català:

Aquesta doble oficialitat constitucional **dificultaria, sense cap mena de dubte, el desenvolupament i l'aplicació de les mesures que necessita imprescindiblement el català per tal de superar definitivament la situació actual** i esdevenir, no només la llengua de les institucions i de l'administració, sinó també la llengua comuna d'ús habitual i quotidià al país. (Marfany, 13-11-2015b)

6. La cooficialitat divideix el sobiranisme:

En segon lloc, perquè, amb tota seguretat, **un plantejament bilingüista dividiria i desmobilitzaria el moviment sobiranista** i, en canvi, és molt dubtós que servís per a incorporar al projecte de la independència els sectors que ara s'hi mostren refractaris. (Torner, 17-4-2012)¹⁴³

7. No s'adonen de les conseqüències legals que pot comportar fer oficial el castellà

Després, és clar, hi ha totes **les conseqüències reals de convertir el castellà en llengua oficial**. Que ningú no s'enganyi: no és només una qüestió simbòlica ni un

---

¹⁴³ També Jou (1-4-2012): "Per plantejar un estat propi per a Catalunya és més important oferir plantejaments coherents i assumibles per tots els qui el volem que no pas fer-ho amb propostes que aparentment poden sumar gent al projecte però que **de fet divideixen els sectors sobiranistes**. Aporto algunes idees entorn del règim lingüístic d'un futur estat propi."

gest cap als castellanoparlants sense més transcendència. Per exemple, la CCMA hauria de tenir, com a mínim, un canal de televisió i una ràdio en castellà. Tota la paperassa administrativa i tota la retolació del país seria en dues llengües. Qualsevol ciutadà tindria el dret a ser atès en castellà en qualsevol administració. I el model educatiu de la immersió lingüística podria ser qüestionat, amb raó, per qualsevol ciutadà castellanoparlant de Catalunya. Una llengua oficial és exactament això, no ho oblidem ni ens fem trampes al solitari. (J. Clotet 2012a)

8. Es tracta d'una estratègia per guanyar el referèndum o d'una estratègia electoralista fallida¹⁴⁴:

L'altra tendència és la sumaire. També anomenada electoralista. Substancialment sosté que, si volem superar la barrera del cinquanta per cent, el que cal és sumar castellanoparlants al projecte independentista. La pega és que aquesta és una idea contra natura, tal com han demostrat Sergi Castañé (<http://sergicastanye.com/category/independentismo-catalan/>) i altres politòlegs analitzant els resultats del 27-S: el vot sobiranista coincideix quasi al mil·límetre amb la població d'identitat catalana. Malgrat les promeses, doncs, els d'identitat espanyola no s'han sumat al projecte indepe. Més aviat al contrari. Potser perquè, com que no per ser castellans deixen de tenir sentit comú, intueixen d'una manera mimètica (perquè és la lògica predominant al món) que un estat català hauria de ser catalanoparlant, i això els incomoda. (P. Vidal, 16-12-2015b)¹⁴⁵

9. La cooficialitat aniria en contra de la cohesió social:

Lamentablement donant l'oficialitat del castellà a l'estat català estarem incentivant que els únics bilingües continuïn sent els catalanoparlants i donant aixopluc legal a la part de la població que no volen fer servir el català, i per un país petit com Catalunya suposarà una bomba de rellotgeria contra la cohesió social. (A. Martí, 8-10-2012)

10. Els que defensen la doble oficialitat tenen un diagnòstic equivocat de la salut de la llengua catalana:

---

¹⁴⁴ Argument molt utilitzat al corpus d'articles: A.-Etxearte, 3-7-2013; Álvarez, 14-10-2012; Bibiloni, 9-10-2012a; López Bofill, 21-8-2013; A. Martí, 8-10-2012; Pla Nualart, 18-3-2012, 16-5-2013; Strubell, 10-10-2012.

¹⁴⁵ També Miquel Strubell hi feia referència: "D'entrada, aquest debat s'ha tornat a obrir ara des d'alguns partits polítics en un context d'eleccions. Per tant, costa de no tenir la sensació que es **revifa amb ganes de treure'n un rèdit electoral, ja sigui amb vista a aquestes eleccions, ja sigui amb vista al referèndum d'autodeterminació**. És a dir, com a societat, què estem disposats a garantir o a afavorir en el futur estat, abans de votar en referèndum? I allò que no es pot fer és enganyar la gent."(Strubell, 10-10-2012).

Han passat tretze anys, des de llavors. Mentrestant, hem tingut immersió lingüística a dojo i moltes veus han cantat —i canten— victòria. El català té una salut de ferro, el català no pot morir mai, diuen. Si ha resistit fins avui, continuarà resistint. Podem dormir ben tranquils, ens diuen contínuament. (Mengual, 20-3-2012)¹⁴⁶

11. Són “enemics”¹⁴⁷:

Però **allò que és més greu és que l'enemic el tenim a dins**. Aquestes veus que bramen —abans que ningú dels forasters ho hagi demanat— pel reconeixement, en igualtat de condicions, de la llengua forastera que ens han imposat, surten de dins del País: són veus “prestigioses” d'escriptors, periodistes, lingüistes fins i tot. Algunes d'aquestes veus són les de l'Eduard Voltas, en Sebastià Alzamora o l'Albert Branchadell. I **són veus que parlen i escriuen en català, disfressades de “catalanisme”, la qual cosa les fa més creïbles i, per tant, més perilloses. Són llops disfressats amb pell de xai**. Són les veus que parlen de la “catalanitat” dels espanyols que viuen a Catalunya i de la cultura catalana feta “en espanyol. (Mengual, 20-03-2012)

12. Neguen que hi hagi un conflicte lingüístic:

Què es deuen pensar que és, un conflicte lingüístic? La gent atonyinant-se per les cantonades per decidir quin idioma es fa servir?, o insultant-se al crit de xarnego per aquí, catalufo per allà? [...] El conflicte hi és, i és gros com una casa de pagès. (P. Vidal, 18-10-2012)¹⁴⁸

---

¹⁴⁶ També fan referència a un mal diagnòstic de la situació actual Piqué (28-2-2012), citant les paraules del discurs al Parlament de Joan Solà, Buch (29-2-2012) i Cardús (12-3-2012a).

¹⁴⁷ Argument minoritari (un sol autor).

¹⁴⁸ Ho explicita encara més clarament Contell (2-10-2013): “Durant els darrers 30 anys, **partint de la negació del conflicte lingüístic**, la política lingüística autonomista ha proclamat constantment que el seu objectiu fonamental era garantir el coneixement i l'ús del català i l'espanyol (l'aranès, com sempre, no hi comptava). És a dir, en el terreny de les intencions s'apostava per la naturalització del bilingüisme social (que sempre és jeràrquic), és a dir, de l'espanyol. [...] O dit altrament: s'ha dut a terme una **política ignorant del conflicte de llengües en què viu el país i del procés de substitució lingüística** —i a hores d'ara galopant— a què es veu més que mai abocada la catalana. [...] La possibilitat de construir un Estat català ens hauria de servir per plantejar clarament on volem arribar a partir d'ara i abandonar per sempre els discursos **cofoistes i negadors del conflicte lingüístic que ha difós l'autonomisme.**”

La majoria dels autors que defensen l'oficialitat única defensen també d'establir períodes transitoris perquè els ciutadans puguin adaptar-se a la nova situació (taula 24), així com el manteniment de l'ensenyament del castellà a les escoles¹⁴⁹ o el manteniment de l'ús del castellà en els àmbits comunicatius i empresarials¹⁵⁰. Tot i això, també hi ha una minoria d'autors que defensa que el castellà hauria de deixar d'ensenyar-se a les escoles com a segona llengua i centrar els esforços en l'anglès¹⁵¹ o fins i tot crear un sistema d'immersió en les llengües de la immigració i català¹⁵².

Taula 24. Exemples d'autors que prevenen un període de transitorietat lingüística.

Autor	Transitorietat
Jou (1-4-2012)	Les Constitucions dels estats que assoleixen la independència acostumen a establir períodes transitoris en matèria de llengües oficials que faciliten el pas d'un règim a l'altre.
Partal ¹⁵³ (9-10-2012)	Arribat el cas, estaria obert a discutir que pogués haver-hi un període de temps en què s'aplicassen mesures especials per a les altres llengües en algunes zones determinades del país --però mai únicament per al castellà, ni per sempre, ni pertot.
J. Clotet (10-10-2012)	[...] fins i tot em semblaria bé acceptar l'oficialitat del castellà durant un període limitat de temps per demostrar al món que el futur Estat català té voluntat integradora i no excloent. Per exemple, 10 anys. I, evidentment, no aplicable a tot el país: per quins set sous els ajuntaments de les Garrigues, d'Osona, del Priorat o el Solsonès haurien de tenir-ho tot en dos idiomes, si no ho han fet ni tan sols quan han format part d'Espanya?

¹⁴⁹ “Que el català sigui l'única llengua oficial de l'estat propi de Catalunya **no exclou l'ensenyament del castellà**, que es pot mantenir amb els mateixos paràmetres actuals per respecte als catalans que el parlen habitualment, per necessitat econòmica i per valor cultural.” (Jou, 1-4-2012). També ho expressa Álvarez (14-10-2012), Ventura (23-2-2015).

¹⁵⁰ És obvi, d'altra banda, que l'oficialitat única **no limita l'existència de mitjans de comunicació, la indústria editorial o la producció cultural en castellà ni l'ús públic o privat, personal o empresarial**, d'aquesta llengua, més enllà de l'exclusivitat del català en les administracions i tribunals. (Jou, 1-4-2012)

¹⁵¹ Barnils (16-6-2013): “La segona crítica que faig jo és, precisament, això del castellà com a segona llengua. Sé que puc ofendre algú, però ja som grandets i atacs de banyes, els justos: crec que **és més útil d'aprendre anglès que no pas castellà**. Jo potenciaria l'anglès en una Catalunya independent, sobretot al sistema educatiu i als mitjans de comunicació, que emetrien els films, com al cinema, en V.O.S.C. Amb la quantitat d'hores que la gent passa davant la televisió, en deu anys tens la població que sap anglès. Evidentment, que s'ensenyi el castellà a Catalunya, i tant que sí. Si tens la sort que l'has après a casa, no el perdís! És una gran llengua. **Però que no s'obligui la resta a aprendre'l**. Que mai més el castellà no sigui obligatori a Catalunya. La meua proposta és aquesta: el castellà, ni prohibit ni obligat. Ensenyat. I molta sort.”

¹⁵² De Yzaguirre (3-11-2012a): “Allà on hi hagi concentracions de famílies originàries d'un mateix país, haurem de tenir el coratge **d'implantar escoles amb un model de doble immersió, començant amb la llengua forastera i introduint progressivament el català i després les llengües de treball. El rus, l'àrab, el mandarí, el suahili, l'urdu... per unes raons; el bambara, el quítxua, l'amazic, el turc... per unes altres**, han de ser mimats amb l'objectiu que la pròxima generació tingui ciutadans de soca catalana i arrels foranes que siguin plenament bilingües, que dominin perfectament la llengua dels seus orígens familiars i la del seu país de naixença. Aquí pertoca tornar a parlar dels inconvenients de la cooficialitat: pretendre que, per exemple, una escola russòfona de Salou o arabòfona de Mataró garanteixi competència en la llengua de la comunitat immigrada i en la llengua oficial, més un nivell acceptable en anglès és un repte que és al nostre abast.”

¹⁵³ Tot i que en articles posteriors va canviar de posició cap a una defensa de la no-oficialitat, al principi del debat defensava el català com a única llengua oficial.

De Yzaguirre (7-5-2015)	El castellà ha de tenir un estatus especial des d'ara i per sempre més pel fet de ser la llengua oficial d'un estat veí (compartit amb el francès); a més, durant una etapa transitòria d'aproximadament vint anys , s'han d'aplicar les mesures necessàries per tal que cap castellanoparlant monolingüe que residís a Catalunya en el moment de la independència perdi drets (el termini podria oscil·lar entre 10 anys i 25, segons la nostra capacitat d'impulsar polítiques d'accés universal a l'aprenentatge reglat de la llengua i a uns mitjans de comunicació competitiu en català), però mai per un motiu demogràfic (que se li podria acabar girant en contra).
-------------------------	--

Font: elaboració pròpia.

9.2.3 Dues llengües oficials, amb el català com a llengua preferent

Els autors d'aquest corrent opten per la continuïtat de l'oficialitat lingüística actual: la doble oficialitat asimètrica, amb el català com a llengua preferent. Aquesta posició és la que va propiciar inicialment el debat i és deutora del canvi de posició de l'independentisme que es va produir als anys 90-2000¹⁵⁴ (d'una tradició centrada en l'*alliberament* del país del *jou espanyol* a un discurs basat en la construcció d'un nou estat i els avantatges econòmics que suposaria, altrament dit *independentisme de butxaca*) (Durán 2012; Muñoz i Tormos 2012). La creació d'un nou estat, des d'aquesta perspectiva, no té com a nucli constituent la recuperació de la nació històrica perduda al 1714, sinó la constitució a partir dels ciutadans que viuen a la Catalunya del present.

Eduard Voltas, Albert Branchadell i Oriol Junqueras en serien els màxims exponents. Com a exemples de països que han hagut d'abandonar l'oficialitat única posen Bòsnia i Hercegovina, Macedònia i Kosovo¹⁵⁵; com a exemples de països amb oficialitat única però

¹⁵⁴ Vegeu l'apartat "L'independentisme actual i la llengua catalana", dins del capítol "El debat públic sobre la llengua catalana" d'aquesta mateixa tesi.

¹⁵⁵ "Les secessions de Bòsnia i Hercegovina, Macedònia i Kosovo són instructives respecte a les possibilitats reals de decidir un règim lingüístic. En el cas de BiH, la República Srpska va optar inicialment per l'oficialitat exclusiva del serbi, però la comunitat internacional va forçar l'oficialitat addicional del croat i el bosnià; i la Federació de Bòsnia i Hercegovina primer va optar per l'oficialitat del croat i el bosnià però va ser obligada a incorporar també la del serbi. Macedònia va optar per l'oficialitat exclusiva del macedoni, però la sublevació armada albanesa va fer que la comunitat internacional imposés l'oficialitat de "qualsevol altra llengua parlada per un mínim del 20 per cent de la població", una condició que només satisfà l'albanès. I en el cas de Kosovo, tot i que la població que parla serbi no arriba ni en somnis al 20 per cent, el bilingüisme oficial ja va venir de fàbrica. El pla presentat per Martti Ahtisaari abans de la secessió unilateral de la província ja deia que les llengües oficials serien l'albanès i el serbi, un precepte que després va recollir la Constitució del nou estat. [...] si Kosovo, amb una població sèrbia tan exigua, ha hagut de reconèixer l'oficialitat del serbi, què fa pensar que Catalunya,

amb pressions de la comunitat internacional posen Estònia i Letònia¹⁵⁶. Els arguments que fa servir aquesta posició són els següents:

1. Perquè amb un estat favorable el català millorarà la situació actual (perquè no tindrà un estat que li vagi en contra):

En qüestió de llengua, el català ha de seguir sent la vehicular, la comuna, la preferent en l'administració i **ha de tenir l'estatus oficial que ara no té. Perquè serà llengua oficial de l'Estat, no pas com ara.** Ben al contrari, el que ara tenim és un Estat que veta sistemàticament el reconeixement oficial del català a l'escena internacional. I al costat del català, com més llengües sapiguem, millor. (Junqueras, 17-4-2014)

2. Amb un estat propi, el català tindrà més eines per desplegar les polítiques lingüístiques i normalitzar àmbits en què la llengua catalana té poca presència (etiquetatge¹⁵⁷, justícia, escola, àmbit comunicatiu¹⁵⁸, administració estatal¹⁵⁹, etc.):

En el meu article parlava de la independència i el castellà, no de la independència i el català. Em va semblar que de tan obvi no calia parlar-ne, però a la vista d'algunes

---

on la meitat de la població parla habitualment castellà, podrà passar per alt la pressió internacional i sobretot la de la RdE (un membre de la Unió) perquè el castellà mantingui la seva oficialitat?" (Branchadell, 14-5-2012).

¹⁵⁶ "Algú podria dir que hi ha els contraexemples d'Estònia i Letònia. Caldria replicar tres coses: en cap dels dos països la població russa constitueix la meitat de la població; inicialment tots dos països van optar per la doble oficialitat, i no és cap secret que el monolingüisme a ultrança que practiquen incomoda les institucions europees. Com va dir una vegada Gérard Stoudmann, un alt executiu de l'OSCE, seria "lògic" que el rus fos oficial a Letònia. El Consell d'Europa està cansat d'exigir a aquests països que compleixin el Conveni Marc per a la Protecció de les Minories Nacionals, que preveu un cert ús oficial del rus a l'administració local. I tots dos formen part del club d'estats recalcitrants que es neguen a ratificar la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries, que empararia l'ús oficial del rus en molts àmbits." (Branchadell, 14-5-2012).

¹⁵⁷ Jaume López (UPF) també argumenta en aquesta línia: "Deixant de banda la discussió argumental, però, tinc la sensació que per a la immensa majoria de la societat catalana es tracta d'**aconseguir el que no ens ha estat possible en aquest estat espanyol.** [...] És a dir, **aconseguir que totes les etiquetes dels productes que es venen a Catalunya com a mínim estiguin en català, que la immersió lingüística a les escoles no sigui qüestionada, que qualsevol ciutadà es pugui dirigir en català a un jutge i l'entengui.** Però també que si un català s'adreça a una administració pública en castellà se l'entengui, que cap servidor públic pugui al·legar manca de coneixement del castellà per no fer-ho (com ara passa amb alguns servidors públics a l'inrevés). O que qualsevol català pugui expressar-se en castellà al Parlament, i que tothom l'entengui." (López, 29-5-2013)

¹⁵⁸ Torras: "El català passarà a ser la llengua d'ús prioritari en totes les comunicacions públiques i dels mitjans de comunicació i, pel fet de ser la llengua pròpia de Catalunya, **serà finalment normalitzat en aquells àmbits on actualment no tenim competències.** Per exemple en el món de la justícia, on tots els jutges i lletrats el necessitaran com a requisit; **o bé en l'àmbit del cinema i la televisió, on també quedaran garantits els drets lingüístics dels catalanoparlants a través de les llicències de difusió o d'emissió.** Mai més ningú haurà de témer per l'ús d'una o altra llengua davant d'instàncies policials, judicials o militars. Es blindarà d'una vegada per totes la immersió lingüística a l'escola catalana." (Torras 2015)

¹⁵⁹ Branchadell també utilitza aquest argument: "En altres paraules, es tracta de mantenir l'oficialitat jurídica del castellà però també el caràcter preferencial que ja té el català. **De mantenir-lo i millorar-lo:** és evident que l'estat català independent **tindrà més instruments** que la Catalunya autònoma per a resoldre dos dels principals déficits funcionals que té avui el català: el català serà la llengua habitual de l'"administració perifèrica" de l'estat i la llengua habitual dels "òrgans constitucionals i els òrgans jurisdiccionals d'àmbit estatal". (Branchadell, 23-1-2013a)

rèpliques, queda clar que em vaig equivocar. Aclarim-ho, doncs. En el meu cas, **una de les raons més poderoses per al desig d'estat és la garantia que ha de suposar l'estat propi per al català com a llengua nacional i distintiva, com a llengua primera i prioritària.** Deixin-me posar un exemple concret: per fer la llei del cinema n'hi ha prou sent una comunitat autònoma; per fer-la complir, cal ser un estat. No només no defenso, per tant, cap pas enrere en les metes assolides, sinó que **imagino la independència com un instrument per assolir-ne de noves** (en la justícia, en l'espai de comunicació, en la disponibilitat lingüística de les empreses davant dels consumidors, en la projecció internacional de la llengua i en molts altres àmbits). Ara bé, també penso que, **tenint estat, són possibles aquests grans avenços** i d'altres sense necessitat de modificar l'actual estatus legal (dues llengües oficials, una de les quals amb consideració de llengua pròpia). (Voltas, 25-3-2012b)¹⁶⁰

3. La idea que amb el nou estat no es perdran drets actuals, sinó que se'n guanyaran:

I és amb ells i per a ells, per a tots, que volem construir un nou país, més lliure, més just, més democràtic. **En aquest nou país anem a guanyar drets, no pas a perdre'n.** I aquest és un dels motius que exigeixen que el castellà tingui caràcter oficial a Catalunya, així com l'aranès, perquè Catalunya és un territori amb una història i una cultura que ha begut de moltes fonts al llarg dels segles. Però, sobretot, Catalunya és la seva gent. (Junqueras, 17-4-2014)

4. La demografia, i el fet que la meitat dels catalans té el castellà com a llengua inicial:

[...] a dia d'avui, més o menys la meitat de la població catalana té el castellà com a llengua pròpia, i no cal suposar que, l'endemà de la declaració de la independència,

---

¹⁶⁰ El mateix Voltas (12-6-2013) ho elabora més en un article posterior: "L'argument que acabo d'exposar tindria per a mi validesa zero si pensés, perdó, si tan sols sospités que la cooficialitat ha d'impedir que el català ocupi la posició que li correspon com a llengua nacional, històrica i distintiva del país. Però **el sentit comú em diu que si el català ha progressat com ha progressat els darrers trenta anys amb un estat en contra, és un contrasentit témer que amb un estat a favor no progressarà encara més i a més velocitat.** Amb un estat en contra hem construït l'escola en català. Amb un estat en contra hem bastit un sistema públic i privat de mitjans de comunicació líders en llengua catalana. Amb un estat en contra no hem parat de guanyar parlants. Amb un estat en contra hem entomat dues migracions de gran impacte demogràfic en cinquanta anys i hem mantingut el català com a llengua de referència del país. Amb un estat en contra hem convertit el català en una llengua de prestigi i amb una bona reputació evident. Si hem fet tot això amb un estat en contra i compartint oficialitat amb el castellà, no crec que sigui estrany de deduir que **amb un estat a favor, i encara que sigui compartint oficialitat amb el castellà, el català rebrà un impuls espectacular.** Penso en l'obligació d'etiquetar almenys en català per a poder comercialitzar productes al nostre país, penso en l'obligació de doblar o subtitular almenys en català per a poder distribuir i exhibir cinema, penso en la introducció, d'una vegada, del català en el sistema judicial del nou estat, penso en l'estatus internacional de la llengua, i penso en tantes coses més... Segon motiu, doncs: **no hi ha res a témer, al contrari.**"

això deixaria de ser així. Ben al contrari: la Catalunya sobirana seria, com assenyalava Voltas, un país bilingüe. Necessàriament bilingüe. [...] Als que tinguin remenaments d'estómac davant d'aquesta obvietat els convidaríem a fer dues coses: d'una banda, un cop d'ull al seu voltant, perquè es facin càrrec de la realitat en què viuen. (Alzamora, 1-3-2012)

5. Perquè és la posició que genera més consens:

La meua proposta és que en un estat català independent el castellà continuï essent oficial en el sentit jurídic. Bé, això, de “meua proposta” és una mica pretensions, perquè aquesta és una **idea compartida per almenys 132 dels 135 diputats del Parlament**. I, d'altra banda, si fem cas de les enquestes (i quan es tracta de mesurar el suport a l'estat propi bé que en fem cas), sembla que aquesta idea té el suport majoritari de la població: el Racòmetre del 23 d'octubre de 2012 va donar un 86% de partidaris de mantenir l'oficialitat del castellà i un 14% de contraris. En una enquesta del diari *Ara* del 22 de juliol de 2012, la relació era 71 a favor, 18 en contra. Aquesta enquesta de l'*Ara* ens introdueix en el quid de la qüestió: prop de la meitat de les persones entrevistades van dir que sí a l'oficialitat del castellà sempre que el català continuï essent la llengua preferent. (Branchadell, 23-1-2013a)¹⁶¹

6. Els plantejaments clàssics del catalanisme ja no serveixen:

[...] constato que l'atractiu del projecte sobiranista és, precisament, **el seu caràcter cívic més que el cultural o identitari**. A més, l'aparició de plataformes de catalans castellanoparlants partidaris de la independència posa en evidència una nova societat, en la qual **els plantejaments clàssics del nacionalisme català no serveixen** per forjar una majoria que faci possible un canvi històric d' statu quo. (Álvaro, 28-11-2013)

7. El règim lingüístic haurà de ser aprovat a les urnes (qualitat democràtica):

En aquesta polèmica sobre si l'oficialitat del català ha de ser compartida o exclusiva, no sempre es té en compte l'evidència que la decisió no està en les mans dels catalans que avui són independentistes, sinó en les dels catalans que demà seran independents.

---

¹⁶¹ Puigpelat (5-2-2015) també aporta xifres concretes: “Pel que fa als partits, tant CiU, de forma clara, com ERC, amb la boca petita, l'accepten. Només la CUP, pel que en sé, rebutja l'oficialitat castellà. I una enquesta a RAC-1 donava que el 85% dels oients hi estaven d'acord, cosa que concorda totalment amb la meua percepció.”

Quan discutim sobre aquesta qüestió, el que fem és projectar un desig, una opinió, una utopia fins i tot -ben legítima, això sí-, **però a l'hora de la veritat aquest propòsit haurà de ser aprovat a les urnes**. I, abans que això passi, les urnes seran determinants per aconseguir la independència del país. I no cal dir que l'opinió de moltes persones dependrà de com s'hagin sentit acollides en tot el procés que hi ha de portar. (Rossich, 14-6-2013)

8. “Un sol poble”, protegir la cohesió social o evitar el perill d'escissió interna:

Avui, a Catalunya, no hi ha cap problema lingüístic tot i els enormes esforços d'alguns mitjans de comunicació, del Govern del PP i de part de l'aparell judicial entestats a dividir els catalans per raó de llengua. Afortunadament segueixen fracassant tot i la seva obstinació. **Fracassen i fracassaran quan persegueixen dinamitar la cohesió social. Som un sol poble, emprenedor i pacífic, conscient i orgullós de la seva diversitat d'origens, llengües i tradicions. Un poble que mira cap on anem i no pas d'on venim, i que per això està determinat a decidir el futur democràticament, votant**. I aquesta voluntat, a l'Europa occidental, en democràcia, és imparable. (Junqueras, 17-4-2014)¹⁶²

9. Empatia amb els castellanoparlants:

Empatia és fer l'exercici de mirar el món amb els ulls de l'altre. Crec, per exemple, que la immensa majoria de la població castellanoparlant de Catalunya fa un exercici espectacular d'empatia des de fa 30 anys amb el tema del català a l'escola. Entenen i accepten de bon grat que els seus fills estudiïn en una llengua que no és la seva llengua materna. Renuncien a fer ús de la seva força demogràfica i de la cobertura política i jurídica que immediatament els donaria l'estat espanyol. I estic segur que ho fan perquè consideren que és just que l'escola sigui en català, i també perquè creuen que l'actual sistema és el millor per als seus fills. Sense aquest exercici d'empatia i ciutadania (el visc cada dia a l'escola dels meus fills) la immersió no seria possible i aquest país estaria partit per la meitat. No ho fan per rebre el nostre agraïment, però què voleu que us digui, jo els ho agraeixo. I de retruc, proposo un altre exercici d'empatia, que és el següent: a banda de mirar-nos el castellà com la llengua de l'estat opressor (que ho és), a banda de mirar-nos-el com la llengua històricament imposada

---

¹⁶² El perill d'escissió també surt a Branchadell, 20-2-2012a; Capdevila, 27-2-2012; Voltas, 22-1-2012a, 26-2-2012b i 15-3-2013b.

(que ho és), a banda de mirar-nos-el com la llengua de les portades de l' Abc (que ho és), mirem-nos-el també com la llengua familiar i estimada d'almenys la meitat dels catalans. Fem aquest exercici i, a més, mirem de treure'n alguna conseqüència concreta de cara al nostre projecte d'estat. (Voltas, 25-3-2012b)

10. Actualment cal adoptar la perspectiva de les identitats sumatives o híbrides:

El veritable terreny de joc és el de les emocions. L'independentisme ha cavalcat sobre una sensació de greuge identitari. Però per trencar el seu sostre ha d'aconseguir que l'electorat més emocionalment lligat a Espanya no se senti amenaçat. **És un sostre emocional.** Massa gent pensa que la Catalunya independent serà monolingüe, amb un sol canal de tele on sempre es veurà el Barça o una jornada castellera; un país exaltat nacionalment i hostil cap a qualsevol mostra d'espanyolitat. Aquesta caricatura, promoguda pels adversaris del sobiranisme, és molt injusta —com totes les caricatures—, però això no vol dir que, en aquest context, certes expansions simbòliques resultin contraproductives en un país com el nostre. [...] **El que vull dir és que el projecte nacional de Catalunya ha de ser tan plenament català com sentimentalment híbrid, simbòlicament poc aparatós, amb molt d'èmfasi en els valors col·lectius, on la identitat catalana i l'espanyola (i les que siguin) convisquin i sumin.** On Catalunya sigui la llar comuna, i on Espanya no sigui ni l'enemic ni el desconegut, sinó el territori germà amb qui ho parlem tot. (Soler, 7-10-2015)

11. Amb la independència, s'acabarà la *guerra lingüística*:

¿Quina serà, doncs, la diferència lingüística essencial a la Catalunya independent? Molt senzill. Que les institucions del país, del nou estat, estaran al costat de l'Escola Catalana, l'ajudaran, li donaran suport, la mimaran conscients del paper fonamental que representa; que l'aparell judicial respectarà l'Escola Catalana i no tindrà la temptació d'atacar-la o de substituir la comunitat educativa. Passarà allò que passa en un país normal, que la justícia no atiarà un conflicte que no existeix i aquesta mateixa justícia no es dedicarà a sabotejar la immersió lingüística, que és un sistema avalat per la **Unió Europea** i que garanteix el perfecte coneixement de català i castellà als

nostres joves. Aquesta serà, per tant, la gran diferència lingüística, la voluntat de viure i conviure. (Junqueras, 8-10-2012)¹⁶³

12. Per aconseguir sumar castellanoparlants a la independència / vèncer-ne les reticències¹⁶⁴:

A un altre nivell, també s'ha obert el debat sobre el règim d'oficialitat que hauria de tenir el castellà en una Catalunya independent. Probablement tots tenim molt clar com voldríem que es redactés en la Constitució catalana el tema de la llengua; **però ara l'important no és saber quina formulació pot ser la més -contudent i inequívoca a favor de la llengua catalana, sinó quina formulació ens permetrà més fàcilment assolir l'objectiu.** La realitat sociolingüística del país és la que és. I no és el mateix un règim de cooficialitat, tenint sempre la ingerència, les agressions i les imposicions que ens vénen de Madrid, que aquest mateix règim en un estat català independent. [...] I suposo que es podrien posar molts altres exemples de com el debat polític a casa nostra, i especialment entre les diferents forces independentistes, ha canviat substancialment. Al meu entendre **ara cal prioritzar l'eficàcia al purisme de les formulacions.** (Romeu 2012)¹⁶⁵¹⁶⁶

13. Catalunya podria ser un nou model internacional de gestió lingüística:

---

¹⁶³ També ho expressa Cot (8-10-2012): "L'endemà de l'Estat Català ningú no pretindrà utilitzar el castellà per excloure el català. La guerra lingüística perdrà tot el sentit i els tribunals catalans no combatran la capacitat de decidir del Parlament."

¹⁶⁴ Aquest és un dels temes més comentats als articles: Branchadell, 20-2-2012a; Capdevila, 27-2-2012; Voltas, 22-1-2012a, 26-2-2012b, 25-3-2012c, 12-6-2013.

¹⁶⁵ També es manifesta en aquesta línia Voltas (26-2-2012b): "Molts independentistes pensen que la clau per guanyar-se la voluntat dels catalans de parla castellana és el discurs econòmic, la denúncia de l'espoli fiscal, la promesa d'una independència sinònim de benestar. No dic que vagin errats, ni de bon tros, però crec que es queden a mitges. Perquè la gent no només té butxaca, la gent també té sentiments. Té identitat. Si jo fos un català d'identitat espanyola, davant la hipòtesi de la independència estic segur que em preguntaria: d'acord, amb la independència viuríem millor, però en aquest estat català que em proposen, ¿jo podré continuar sent jo? ¿La meua llengua, els meus costums, els meus referents, seran respectats i assumits com a propis pel nou estat? ¿O seran tractats com una nosa, com una anomalia que s'ha d'ignorar o superar?"

¹⁶⁶ També Joan Vila ho explica: "Tot això probablement caldrà fer-ho, no dic que no, però mentre no tinguem els instruments jurídics adequats, **és molt més urgent aconseguir l'adhesió voluntària i convinguda de bona part de la ciutadania d'identitat espanyola o llatinoamericana (i per tant, castellanoparlant) cap al nostre projecte independentista. I potser sí que només els convencerem si els demostrem amb fets que el castellà tindrà l'estatus de llengua oficial, no residual ni perseguida, en el futur estat català.** I que els seus drets lingüístics individuals estan garantits, al contrari del que passa ara amb els drets dels catalanoparlants." [...] Com es fa això a la pràctica? Evidentment, no pas fent els discursos meitat i meitat en cada llengua, com practiquen des de fa algun temps els polítics del PP i de C's, això és ridícul. Tampoc promovent una xarxa educativa paral·lela on el castellà sigui la llengua vehicular. Que ningú pensi que estic defensant recular en els petits i costosos avanços que hem aconseguit en l'ús social de la nostra llengua en les darreres tres dècades. No, res de renúncies lingüístiques. **Senzillament, m'agradaria trobar la manera de girar la truita al fet que el bilingüisme sigui utilitzat com a arma política contra el sobiranisme** per part dels qui en realitat no volen un país bilingüe de veritat, perquè ja els està bé que el català continuï sent la llengua feble i subordinada que és ara." (J. Vila, 29-2-2012)

I, encara més, crec que una de les aportacions importants que Catalunya pot fer a Europa i al món és precisament una gestió pública intel·ligent, flexible i inclusiva del seu bilingüisme social. Quan l'any 2001 Bill Clinton va venir a Barcelona i va dir 'the future will be Catalan or taliban' crec que va formular molt més que un eslògan per a quedar bé. Vull pensar que pretenem formar part del club dels estats per **aportar-hi alguna cosa diferent**, i crec que la gestió de les llengües en pot ser una. Com a marca de país, com a posició global, em sembla molt potent. (Voltas, 12-6-2013)

14. Cal veure el bilingüisme com un fet positiu i no negatiu:

Sí, es tracta d'un canvi de paradigma radical per al catalanisme lingüístic de tota la vida. És passar del bilingüisme com a amenaça al bilingüisme com a valor identificatiu del projecte de país. Tota la vida li hem dit al món que som diferents perquè allà parlen castellà i aquí parlem català. Doncs bé, potser en realitat l'autèntica diferència és que allà parlen només una llengua, i aquí... aquí en parlem dues. (Voltas, 26-2-2012b)

15. Pel capital (social, cultural, econòmic...) que suposa el castellà, un actiu a l'hora de comerciar i fer negocis:

Crec sincerament que ens cal un canvi sincer d'actitud, perquè el castellà no és només la llengua pròpia i estimada d'almenys la meitat dels nostres compatriotes, sinó que a més **és un actiu econòmic brutal** que s'ha de mimar o prendrem mal. En el procés cap a l'estat, hem d'assumir sense complexos i no cansar-nos d'explicar que la Catalunya independent continuarà sent com a mínim bilingüe, que el nostre serà un espai rigorosament garantista dels drets lingüístics de tots els ciutadans, que el castellà continuarà sent oficial i que **Barcelona continuarà competint per ser cada vegada més influent en el món hispà**. (Voltas, 26-2-2012b)¹⁶⁷

16. Espanya, les institucions europees o la comunitat internacional no permetrien una oficialitat única del català a l'hora d'avaluar la secessió:

A la vigília d'un procés de secessió no hem de pensar només en raons oportunistes per mantenir l'oficialitat del castellà, sinó també en raons de principi; **allò que fa que les llengües siguin oficials és la presència d'un nombre significatiu de**

---

¹⁶⁷ També es refereixen al valor del capital econòmic o cultural Alzamora (1-3-2012), Nàcher & Solé (21-10-2013), Puigjaner (12-11-2013) i Strubell (10-10-2012).

ciutadans que les parlen i la necessitat de preservar els seus interessos lingüístics. En tot cas, en el supòsit d'una secessió pactada amb la Unió Europea (i encara més amb Espanya) **no podríem instaurar un règim de monolingüisme oficial encara que volguéssim; la UE no acceptaria que Catalunya fos el primer Estat membre la llengua majoritària del qual (el castellà) no fos llengua oficial de l'Estat.** (Branchadell, 26-10-2012b)¹⁶⁸

Les crítiques que aquest grup fa als que defensen l'oficialitat única del català són les següents:

1. Perquè fer oficial el castellà no condemna el català:

Però, paradoxalment, en un estat independent sí que es pot donar una **situació d'oficialitat per al castellà que no posi en perill la pervivència del català.** En aquest escenari nou, és convenient que el castellà tingui un rang oficial, per garantir a tots els ciutadans de Catalunya que no se sentin discriminats per raó de llengua. Tot i així, la situació del català canviarà radicalment. En aquest estat independent, compromès amb la sostenibilitat del català i amb la seva imatge interna i externa, ningú no posarà en dubte que la immersió lingüística a l'ensenyament no és tant un objectiu en si mateix, una coacció, com el camí més fàcil per adquirir un ple domini del català i del castellà, i el sistema més encertat per no fracturar el país en dues comunitats impermeables entre si. Com ningú no s'estranyarà que aquest nou estat català no destini recursos a la promoció del castellà a l'estranger, ja que la projecció internacional del castellà està i estarà prou garantida pel gran nombre d'estats que la tenen com a única llengua oficial. En canvi, oi que tothom trobarà normal que el futur estat vetlli per la projecció exterior del català? (Rossich, 14-6-2013)

2. Els defensors de l'oficialitat única segueixen la tradició espanyola o francesa d'un estat = una llengua:

En primer lloc, per model de país. M'agrada la idea d'una Catalunya estat amb dues llengües oficials en contrast amb el monolingüisme oficial i mental de França i Espanya. De fet, considero que el lema 'Català, única llengua oficial' no deixa de ser

---

¹⁶⁸ Branchadell és l'autor que fa més èmfasi en aquesta jurisprudència internacional i en la comparació entre les legislacions lingüístiques dels diferents països europeus. Ho trobem també a Branchadell (14-5-2012).

una manera molt espanyola, o molt francesa, de mirar-se la qüestió. (Voltas, 12-6-2013)¹⁶⁹

3. No s'ha de ser essencialista:

Tercer comentari, de caire ideològic. Jo no sóc essencialista. Crec que Catalunya no existia fa 2.000 anys, que va començar a existir una mica fa 1.000 anys, que existeix ara, que potser no existirà d'aquí a 2.000 anys més. **Les nacions no són essències eternes ni intangibles: evolucionen històricament. No entendre-ho és caure en l'error ridícul del nacionalisme espanyol: l'essencialisme. I, si no som essencialistes, haurem de saber que la nació catalana pot evolucionar i evoluciona: fa 100 anys, era una nació bàsicament monolingüe; avui és una nació bàsicament bilingüe.** Per què no hauríem de fixar aquest fet evident en una Constitució? (Puigpelat, 5-2-2015)

4. Els que defensen l'oficialitat única erren en el diagnòstic de la realitat catalana:

L'excessiva ideologització del debat ciutadà ens impedeix, tot sovint, fer anàlisis realistes del que passa, jutjar la realitat no de forma empírica, sinó en funció d'unes premisses immutables. D'això se'n diu confondre els desigs amb la realitat; i en política té conseqüències nefastes. M'agradaria mostrar-ne dos exemples ben contradictoris. El primer és el recent debat sobre el futur estatus del castellà a Catalunya -en una hipotètica Catalunya independent, per ser exactes-. **Els partidaris de l'oficialitat única del català solen utilitzar arguments que no tenen gaire a veure amb la realitat.** El que passa al carrer ho sabem perfectament, però ens entestem a negar-ho. Preferim posar com a exemple els països nòrdics, on tothom sap anglès sense necessitat que aquest idioma sigui oficial. O remarquem que a Catalunya s'hi parlen 300 llengües, com si el pes específic del castellà fos igual que el del xinès, el romanès o l'italià. Però la realitat, tossuda, diu que som un país on el castellà és la llengua materna de la majoria dels ciutadans de Catalunya. I edificar un model lingüístic sense tenir en compte aquesta dada objectiva és una irresponsabilitat. No rebutjo cap opció, i per descomptat estic a favor de privilegiar la llengua pròpia, pel que té de pròpia i pel seu historial de persecució. Però si no som realistes en descriure el nostre paisatge humà, estem condemnats al fracàs. (Soler, 26-5-2013)

---

¹⁶⁹ També manifesten aquesta posició Alzamora (1-3-2012 i 13-5-2013b), Antczak (24-7-2014), J. Bosch (28-4-2014), Branchadell (5-8-2013b), Cabrera (4-3-2016), Nàcher & Solé (21-10-2013), Puigpelat (2-11-2012), Sala (20-05-2013) i el mateix Voltas (26-2-2012).

5. Generen desconfiança a potencials votants independentistes:

“Al catalanisme li agrada dir-se tolerant i inclusiu, i certament ho és si el comparem amb altres ismes , però, si analitzem honestament els nostres mecanismes profunds, molts catalanistes (parlo de líders polítics, civils i culturals, d'articulistes i creadors d'opinió, però també de la bona gent de la base social) haurien d'admetre que perceben el castellà com una amenaça per al català, o bé com una cosa de fora , o bé com un símbol de l'opressió política secular. I se'ls nota, encara que sigui un reflex inconscient. I com que se'ls nota, generen desconfiança en molta gent.” (Voltas, 26-2-2012b)

6. No es pot equiparar el castellà amb la resta de llengües de la immigració:

El castellà serà sempre més una llengua de Catalunya, i en una situació diferenciada i preferent, no pas dissolt en un magma plurilingüe amb l'urdú, l'amazic i l'italià, com pretenen alguns. No podem tractar el castellà com una cosa forastera, tot just la llengua dels veïns opressors, perquè el castellà també és una llengua parlada arreu del món i a més és la llengua materna de la meitat dels nascuts a Catalunya. Això ha de tenir conseqüències legals i socials. Qualsevol altre plantejament, ens agradi més o menys, no és realista. Ara bé: això ni aigualeix, ni demora, ni matisa l'objectiu principal d'afavorir la plena normalització del català com a llengua pròpia del país. I aquesta fita també ha de ser assumida per tots els que vivim aquí, parlem el que parlem. (Soler, 3-3-2012)

7. Fan el que vol l'unionisme:

I En aquest sentit, veig molt clar què volen que diguem el PSOE, el PP, Ciutadans, El Mundo, El País, La Razón, l'ABC, Antena 3, la Sexta, Cuatro, Tele 5, TVE, la cadena SER, la cadena Cope, Onda Cero, la Carme Chacón, la Conferència Episcopal Espanyola i tots i cadascun dels militants unionistes de Catalunya. **Volen que diguem que el castellà no serà oficial a la Catalunya independent. Jo no els faria aquest regal.** Que tampoc no tenim tantes forces de sobres. (Voltas, 12-6-2013)¹⁷⁰

---

¹⁷⁰ També a Soler (27-5-2012b):“ MOSSEGAR L'ESQUER. El fet és lamentable, però se'n deriven conclusions molt reveladores. Si el PP mira de fer bascular el debat català cap a l'idioma i la identitat -temes que històricament considerava "que no interessen a la gent"- és que realment està preocupat per les seves

8. Si es fes oficial únicament el català, es generaria un estat fallit:

Una part de l'independentisme català (la part més irreflexiva, s'entén) es dedica a comptar alegrement quants estats nous han aparegut a Europa des de la caiguda del Mur, sense fer atenció a l'èxit o fracàs d'aquests nous estats." [...] "Sigui com sigui, el que mostra la política comparada és que en situacions de diversitat identitària els projectes centrats en els valors de la "tribu" suposadament titular (els musulmans a BiH, els albanesos a Kosovo, etc.) tenen tendència a produir estats fallits o sotmesos a un gran estrès polític. La part reflexiva de l'independentisme català ho hauria de tenir present, com ja fa Eduard Voltas. (Branchadell, 20-2-2012a)

9.2.4 Dues llengües oficials, amb el mateix pes

La declaració de dues llengües oficials (català i castellà) amb el mateix pes, coneguda també com *cooficialitat simètrica*, ha estat defensada únicament per un autor. El fet, a més, que en articles posteriors canviés de posició cap a la cooficialitat asimètrica (Alzamora, 17-5-2013b), fa sospitar que no dominava excessivament els conceptes legals ni la terminologia i que aquesta posició s'ha d'agafar amb pinces:

“A Wert i a tots els que pensen (és un dir) com ell, els direm dues coses: que, per molts que ens avorreixin, no ens faran desistir de la necessitat, cada dia més peremptòria, de superar aquest irracional estat de coses. I que, en una eventual Catalunya sobirana, mai s'han de repetir aquesta mena d'errors, **i que per tant aquest nou país haurà de tenir el castellà com a llengua plenament cooficial**. Alguns encara refusem caure en la barbàrie d'estar contra una llengua, la que sigui. Perquè, a

---

expectatives, confirmades en enquestes recents. No n'hi ha per menys: la credibilitat del govern de Rajoy està per terra, mentre que a Catalunya CiU ha aconseguit espolsar-se part de la pressió que rep per les retallades fent que el debat polític orbiti entorn de la fiscalitat. En aquest terreny, el PP se sent feble perquè no té autonomia de decisió ni arguments reals per oposar-se a la indignació ciutadana. Per tant, Sánchez-Camacho i companyia necessiten -ho necessiten imperiosament- que no es parli del pacte fiscal, ni de res que tingui a veure amb el malmès benestar de la població catalana, parli en la llengua que parli. **Als populars els surt molt més a compte atiar el conflicte lingüístic**, amb l'esperança que algú mossegui l'esquer, la cosa pugui de to i es confirmi la falsa premissa que la sobirania és una amenaça per a la convivència dins de Catalunya. És el que han fet tota la vida els bombers piròmans, és el que ha fet Esperanza Aguirre, és el que fa la caverna impresa, posant el pedrot de Gibraltar a tota portada, perquè tapi els milers de milions d'euros que ens costarà Bankia. Però el fet que sigui una maniobra matussera no vol dir que no sigui perillosa, tractant-se del futur de l'idioma i de la cohesió nacional. Tant de bo a Catalunya no hi hagi gaire gent prou beneïta per caure en aquesta trampa.”

diferència dels col·laboradors d'en Wert, nosaltres no som tontos.” (Alzamora, 13-4-2013)

9.2.5 Tres llengües oficials o plurioficialitat

Alguns autors són partidaris de l'oficialitat de tres llengües, en una modalitat similar a la doble oficialitat asimètrica però amb un cert reconeixement legal de l'anglès, anomenada també com a *plurioficialitat*. Aquesta posició és defensada per tres autors: Bernat Joan (Joan, 10-10-2012a, 26-10-2012b), Jaume Fàbrega (Fàbrega, 27-2-2015) i Imma Tubella (Tubella, 4-3-2012). Bernat Joan la defineix com:

“Jo parlo d'una oficialitat asimètrica o plurioficialitat, en què totes les llengües han de ser oficials però a nivells diferents. El català hauria de ser la llengua nacional, oficial i prioritària a Catalunya, igual que l'aranès, en tant que idioma propi de la Vall d'Aran. **Pel que fa al castellà i a l'anglès, plantejo una cooficialitat específica o de rang menor, vinculada a la comunicació internacional i a la seva important influència al nostre país.** Si es continués situant el castellà al mateix rang que el català, hi hauria el perill de mantenir l'actual context de subordinació o desigualtat respecte a normes d'ús lingüístic que donen preeminència a l'espanyol.” (Joan, 26-10-2012b)

De fet, Tubella va un pas més enllà i estaria disposada també a oficialitzar les llengües de la immigració en els indrets on tinguin més presència:

“Per acabar amb una proposta, per a mi una Catalunya independent hauria de tenir el català com a llengua nacional, clarament i sense cap dubte; el castellà com a llengua cooficial, i l'anglès com a llengua vehicular global. Això sí, **sense tancar-nos a l'evolució que fem com a país, que ens pot portar que en alguns pobles o barris hi hagi una segona llengua més parlada que el castellà, com podria ser l'urdú, l'amazic o el peul.** Quan siguem independents i, per tant, amos del nostre destí i molt especialment de les nostres polítiques, el nostre president o presidenta no s'haurà de posar la samarreta verda dels blancs com Mandela (que va ser un gran cop d'efecte però que no va eliminar cap desigualtat), però no tindrem cap problema, ans al contrari, **que es dirigeixi als catalans que parlen castellà, urdú o amazic en**

la seva llengua. Aquest serà el nostre veritable tret identitari, la nostra diferència.”
(Tubella, 4-3-2012)

Els arguments que utilitzen són:

1. Assegurar el blindatge del català:

“La política lingüística en un futur Estat català lliure i sobirà s’ha de basar a corregir aquestes greus descompensacions i assegurar que el català, en tant que signe d’identitat primeríssim i vehicle d’integració social, estigui blindat i promocionat a tots els efectes.” (Joan, 26-10-2012b)

2. No posar el castellà al mateix nivell que el català:

“Oficialitat en ritmes diferents. De fet, l'estat espanyol fa exactament això en detriment del català, però pretén que ens pensem que és una oficialitat a parts iguals. I sí, l'oficialitat del català i el castellà a parts iguals és un perill per al català.” (Joan, 10-10-2012a)

3. Reconèixer el plurilingüisme:

“Però dotar d'un cert grau d'oficialitat el castellà i l'anglès seria una manera de posar la nostra europeïtat al mapa, de fer una clucada d'ull a la Unió Europea i d'accentuar el plurilingüisme amb reconeixement oficial a Catalunya.” (Joan, 10-10-2012a)

Fins i tot autors que s’han posicionat clarament a favor de l’oficialitat única del català obren la porta a un cert reconeixement de l’anglès o del francès:

“Som molts els qui, preocupats pel català, creiem que hauria de ser l’única llengua oficial; **això ha de ser compatible amb l'atenció dels drets individuals de les comunitats immigrades i amb els interessos estratègics de Catalunya, vinculats a l'anglès, al francès i al castellà.** [...] El nus de la qüestió, doncs, és assumir que el castellà, el francès, l'anglès... han vingut per quedar-s'hi i trobar l'equilibri per tal que no comprometin el futur del català. **Oficials? Totes tres, si**

cal, però amb un marc legal que blindi el català en l'ensenyament, els mitjans de comunicació i les indústries culturals.” (De Yzaguirre, 21-11-2012)

9.2.6 Altres fórmules

Un únic autor va proposar declarar el català com a llengua oficial i posteriorment adaptar el règim lingüístic a nivell municipal:

La llengua oficial i pròpia de Catalunya és el català, i per tant, serà emprada de forma preferent per totes les administracions públiques en els seus respectius àmbits. Atesa la composició demogràfica i social actual de Catalunya, i amb l'explícita voluntat de vetllar per la millor convivència entre tots els catalans, **qualsevol de les més de dues-centes llengües que es parlen a la república** pot gaudir de l'estatut de llengua cooficial, i podran ser emprades oralment i per escrit per tots aquells ciutadans que ho desitgin, **en els municipis que lliurement així ho votin**. L'aranès és la llengua oficial i pròpia de la Vall d'Aran, en règim de cooficialitat plena amb el català. **El govern adopta la llengua anglesa com a segona llengua de treball.** (Barnils, 1-2-2015)

9.3 Conclusions sobre les propostes i els arguments

Les propostes d'oficialitat lingüística plantejades s'han inscrit, principalment, dins de dues línies: la declaració del català com a llengua oficial única i la declaració de la doble oficialitat asimètrica. Aquests dos corrents van lligats a dues concepcions diferents de l'independentisme: l'independentisme tradicional vol recuperar un estat propi i recuperar l'estatus del català com a llengua de la nació, mentre que el nou independentisme vol crear un nou estat a partir del reconeixement de la diversitat lingüística actual i sense tenir present el recorregut històric que hi ha menat. Dos camins que aparentment són irreconciliables, però que es troben propers a l'hora de fer les concrecions (com ara, en el primer grup, de declarar un estatus oficial per al castellà durant un període limitat o bé el reconeixement dels drets lingüístics individuals en les relacions amb l'administració pública).

Altres autors, minoritaris, també han proposat no declarar cap llengua oficial o declarar-ne fins a tres, comptant-hi l'anglès. A diferència de les propostes que inicialment es podien

esperar (alguns autors havien apel·lat a la creació d'un nou model de gestió lingüística internacional a partir del cas català¹⁷¹), no hi ha hagut cap proposta significativament nova en l'organització del plurilingüisme.

Els arguments utilitzats pels autors que defensen no declarar cap llengua oficial giren a l'entorn d'evitar una oficialitat concreta que no generi consens, així com evitar les connotacions negatives que la història associa a *llengua oficial* i a la seva *imposició*. També creuen que l'oficialitat serveix de ben poc a la pràctica, vistos els precedents d'estats amb oficialitat lingüística única i en els quals la llengua ha patit un procés de retrocés (Andorra, Irlanda...). Com a avantatges d'aquesta fórmula, preveuen que (1) pugui donar flexibilitat a les diferents administracions i diferents agents territorials per dur a terme la política lingüística més idònia per a cada àrea territorial i (2) permeti reconèixer també totes les llengües presents a Catalunya (en contraposició amb la selecció necessària en cas d'haver de declarar una o diverses llengües oficials).

Els autors que defensen no declarar cap llengua oficial i els autors que defensen declarar únicament el català com a llengua oficial única estan d'acord en el diagnòstic negatiu de la situació actual de la llengua: en procés de substitució/extinció lingüística i amb una mort propera. També coincideixen en la idea que el bilingüisme social estable no existeix i provoca sempre la desaparició de la llengua minoritzada.

Els arguments utilitzats pels autors que defensen l'oficialitat única de la llengua catalana tenen com a objectiu donar la màxima protecció possible a la llengua catalana, ja que no estan disposats a declarar la independència sense garantir la continuïtat de la llengua. Es mouen en el paradigma sociolingüístic de la teoria del conflicte lingüístic i la minorització, segons el qual només hi ha dues sortides per a la llengua minoritzada: normalització o desaparició. Per això, consideren que cal una acció afirmativa/discriminació positiva que afavoreixi la recuperació de la llengua. També argumenten que fer oficial el castellà (1) deixaria la porta oberta a nous conflictes lingüístics en el nou estat, (2) mantindria les conseqüències del *supremacisme lingüístic castellà*, (3) afavoriria la imatge que no cal saber català per integrar-se a la

---

¹⁷¹ I, encara més, crec que una de les aportacions importants que Catalunya pot fer a Europa i al món és precisament una gestió pública intel·ligent, flexible i inclusiva del seu bilingüisme social. Quan l'any 2001 Bill Clinton va venir a Barcelona i va dir 'the future will be Catalan or taliban' crec que va formular molt més que un eslògan per a quedar bé. Vull pensar que pretenem formar part del club dels estats per **aportar-hi alguna cosa diferent, i crec que la gestió de les llengües en pot ser una. Com a marca de país, com a posició global, em sembla molt potent.** (Voltes, 12-6-2013)

catalanitat i (4) donaria més drets al col·lectiu castellanoparlant que a altres col·lectius d'immigrants.

Els partidaris de l'oficialitat única per al català critiquen els partidaris de la doble oficialitat perquè creuen que fan un discurs bonista, paternalista i populista, encaminat únicament com a estratègia electoral per guanyar el referèndum, encara que sigui fracturant l'independentisme o *ensarronant* els castellanoparlants. Critiquen també que no escoltin la teoria sociolingüística (s'entén de sociolingüística del conflicte i la minorització) i no vegin les conseqüències que comportaria per al català la declaració d'oficialitat del castellà, tant a nivell de cohesió social, com de qualitat i ús de la llengua.

Els autors que defensen la doble oficialitat asimètrica amb el català com a llengua preferent no pateixen per la situació de la llengua catalana, que creuen que ha aconseguit un estat de relativament bo. Veuen el bilingüisme com un fet positiu i valoren el capital social, econòmic i cultural que representa el castellà. Com a arguments de la seva posició, preveuen que amb un nou estat la llengua encara podrà avançar més, perquè no tindrà un estat que li vagi en contra i perquè podrà dur a terme més polítiques lingüístiques pròpies. Seguint el seu marc de declarar la independència per guanyar drets, volen traspasar el règim actual d'oficialitat al nou estat perquè no hi hagi cap retrocés legal en el col·lectiu de castellanoparlants i per evitar qualsevol possibilitat d'escissió interna, com ha passat en alguns dels països europeus que van aconseguir la independència fa poques dècades. Addueixen que la seva és la posició que genera més consens entre la població, i que els plantejaments clàssics del nacionalisme català tradicional ja no serveixen en un món globalitzat i multilingüe. A banda, defensen que les institucions europees i internacionals no permetrien pas cap altra opció que no passés per oficialitzar la llengua de la meitat de la població de Catalunya.

Els partidaris de la doble oficialitat critiquen als partidaris de l'oficialitat única el fet que s'inscriguin en un marc força espanyol o francès d'un estat = una llengua. Els demanen no ser essencialistes i reconèixer que oficialitzar el castellà no implica condemnar a mort el català. Creuen que estan equivocats en el diagnòstic pessimista de la salut de la llengua, i que la seva actitud genera desconfiança entre els potencials votants independentistes castellanoparlants. De fet, fins i tot insinuen que estan adoptant una posició que afavoreix l'unionisme, perquè retrata el moviment independentista com a insensible/intolerant respecte la resta de llengües.

Conclusions

Arribem al final d'aquest viatge. El primer objectiu de la tesi era descriure temporalment la història i la dinàmica del debat. Concretament, com s'havia desenvolupat el debat, en quins tipus de mitjans i amb quina dinàmica. La hipòtesi inicial que plantejàvem era que el debat aniria estretament lligat al procés independentista i que es veuria marcat per la publicació del Manifest Koiné. També prevèiem que el debat estaria inscrit en la societat de la informació actual i que, per tant, es manifestaria a través de mitjans tradicionals i mitjans digitals.

L'anàlisi dels resultats ens permet confirmar la hipòtesi inicial i ampliar-ne la informació. Globalment, el debat ha estat quantitativament considerable, amb gairebé 1.500 referències. Centrant-nos en la cronologia, a partir de la llista general de les referències, hem creat una línia temporal del debat que permet comprovar els diferents punts en què va pujar d'intensitat. Hem sigut capaços de detectar tots els factors de l'actualitat que provoquen que el debat augmenti en determinades etapes i disminueixi en d'altres i hem pogut determinar tots els protagonistes que hi van estar implicats. L'observació d'aquests pics del debat permet afirmar que ha estat un debat estretament lligat a les convocatòries electorals que hi ha hagut durant el període analitzat (3 d'autonòmiques i 2 referèndums), estretament lligat als fets socials i polítics que s'anaven produint i a les declaracions dels líders de l'independentisme.

Hem justificat com el debat va ser iniciat per Eduard Voltas i el diari *Ara*, tot i que anteriorment hi havia hagut altres articles similars que no havien tingut gaire ressò mediàtic. Posteriorment, hem pogut detectar fins a tres fases diferents dins del debat: una etapa inicial, en què el debat es manté constant (entre 2012 i 2016), una explosió com a conseqüència del Manifest Koiné (març-abril 2016) i una etapa en què el debat decau, per la participació reiterada dels autors i com a conseqüència també dels fets polítics del 2017 i l'allunyament de la possibilitat d'aconseguir la independència.

Hem analitzat quins tipus de referències han format part del debat, quants n'hi havia de cadascun i hem conclòs que ha estat un debat que s'ha dut a terme a través de multitud de plataformes (articles a premsa impresa i digital, notícies, reportatges, articles a blogs, entrevistes, conferències, debats i taules rodones, llibres, enquestes, vídeos, humor gràfic, etc.), fet que confirma que ens movem en un nou paradigma comunicatiu que supera l'abast de la premsa escrita tradicional i que ha permès la participació activa d'individus que d'altra manera no s'hi haurien pogut pronunciar.

El segon objectiu de l'estudi era descriure i analitzar els actors del debat. La hipòtesi inicial de la qual partíem era que el debat havia estat liderat per uns mitjans determinats, que van marcar l'agenda i van predominar més en el debat que d'altres, i per intel·lectuals de la societat civil, seguint la tendència de les dècades anteriors sobre la discussió pública de la política lingüística de Catalunya.

A través de l'agrupació dels actors per categories hem pogut verificar aquesta hipòtesi. En conjunt, el debat ha estat un debat coral, en el qual hi han participat nombrosos actors. L'aplicació de les classificacions teòriques de Zhao i Baldauf (2007) i Vila (2017) ens ha permès poder distingir diferents grups de participants i agrupar-los segons la seva procedència. Així, hem pogut determinar que amb la primera classificació el grup més participatiu ha estat el d'individus influents, seguit dels experts, les persones amb interès i les persones amb poder; mentre que en la segona hem pogut perfilar més grups: societat civil, seguida de l'acadèmia, el poder mediàtic, les entitats culturals, els grups informals, el poder polític i l'administració.

L'anàlisi dels mitjans que han participat al debat ens assenyala dos principals diaris que han publicat articles d'opinió: l'*Ara* i *Vilaweb*. La publicació d'articles d'opinió per part dels mitjans independentistes ha estat constant durant els sis anys de debat, mentre que amb les dades hem pogut afirmar que els diaris propers a l'unionisme van entrar al debat a partir del manifest Koiné, sense haver-ne pràcticament parlat durant els quatre anys anteriors. A més, la posició adoptada per aquests diaris va ser majoritàriament contrària al manifest i va ser utilitzada per atacar l'independentisme en conjunt.

El mateix patró és aplicable a la publicació de notícies sobre el tema, amb la diferència que els mitjans que més en van publicar són *Vilaweb* i *El Punt Avui*. També hem constatat que els diaris propers a l'independentisme han publicat més articles d'opinió que notícies, ja que creaven el debat a partir dels articles d'opinió; mentre que els diaris propers a l'unionisme han publicat més notícies que articles d'opinió, ja que normalment es feien ressò d'esdeveniments del debat a través de les notícies.

Pel que fa als autors del debat, hem elaborat una llista completa de tots els autors que hi han intervingut. Hem analitzat el perfil professional dels vint articulistes que més hi ha intervingut i hem vist que gairebé tots pertanyen a l'àmbit periodístic, lingüístic o universitari, són d'origen catalanoparlant i han participat al debat de manera individual. També hem comparat els autors abans del manifest Koiné i els autors de després, i hem pogut veure que les intervencions d'abans i de després del manifest tenen diferents protagonistes, ja que amb la

publicació del manifest entren nous autors en escena, majoritàriament procedents de l'àmbit unionista i en posicions contràries al manifest.

Pel que fa al poder polític, la seva posició no ha estat de les quantitativament més rellevants, fet que s'inscriu en el canvi de paradigma que ha sofert l'independentisme en les últimes dècades i que ha fet que el tema lingüístic no fos una de les reivindicacions de l'independentisme actual: el pas d'un moviment d'alliberació nacional, centrat en la recuperació de l'estat per a la nació catalana, a un moviment de construcció d'un nou estat per viure millor. Hem detectat les conseqüències d'aquest canvi de posicionament especialment al tercer bloc d'aquest estudi, ja que cada posició derivarà en una opció concreta d'oficialitat lingüística. Els líders polítics no només no van defugir el debat, sinó que s'hi van pronunciar des de ben a l'inici. Els dos grans partits sobiranistes (Convergència-PDeCat-Junts per Catalunya i ERC) van mostrar-se partidaris de traspasar l'oficialitat lingüística actual cap a un futur nou estat.

Finalment, el tercer objectiu d'aquesta tesi era el de descriure i analitzar les propostes d'oficialitat lingüística. La hipòtesi de la qual partíem era que hi hauria dos principals grups enfrontats: els partidaris de l'oficialitat única i els partidaris de la doble oficialitat asimètrica. Efectivament, en aquest apartat hem detectat dues grans posicions, lligades amb dues concepcions de la independència:

(1) La de la recuperació de la posició hegemònica de la llengua minoritzada, basada en el nacionalisme tradicional i el fet de recuperar un estat per a la nació, lligada a la sociolingüística del conflicte i la minorització. Aquesta posició aposta per l'oficialitat única del català. Té una visió negativa de la situació de la llengua i creu que ja ha entrat en un procés d'extinció.

(2) La de la creació d'un nou estat a partir del suport de la majoria de la població catalana, amb el reconeixement de la pluralitat en el moment de naixença del nou estat. Aquesta posició opta per la doble oficialitat asimètrica, amb el català com a llengua preferent. Té una visió positiva de la situació de la llengua i del bilingüisme i creu que amb el nou estat encara estarà millor. Pretenen guanyar el referèndum i evitar una futura escissió interna per no haver declarat oficial el castellà.

Tot i la discrepància sobre la posició legal del castellà, totes dues posicions tenen concrecions similars, com la declaració temporal de l'oficialitat lingüística del castellà que proposen molts dels autors del primer grup, o el reconeixement dels drets lingüístics individuals en la relació amb l'administració.

Una de les principals aportacions de la tesi, a banda de l'anàlisi descrita, és el corpus complet de gairebé 1.500 referències i la preservació dels documents textuais de la desaparició d'internet. L'estudi, a més, ha permès comprendre detalladament el debat que es va produir entre els anys 2012 i 2018 sobre l'oficialitat lingüística d'una Catalunya independent i fer un balanç del debat inscrit en la història de la llengua i de la discussió pública de la política lingüística catalana. Tot i que el procés no desemboqués a la independència, la reflexió sobre el debat permetrà copsar amb més finor les lògiques internes dins del moviment independentista pel que fa a la qüestió lingüística i pot aportar informació per gestionar lingüísticament la Catalunya del futur.

Futures línies de recerca

Cada apartat d'aquest treball és ben bé una línia de recerca amb potencial desenvolupament. De fet, una de les limitacions d'aquest treball és precisament la impossibilitat d'abastar la gran immensitat de dades que constitueixen el corpus, fet que farà que posteriorment s'elaborin diferents estudis basats en totes les dades exposades en aquestes pàgines. Així, es pot estudiar:

- L'aranès dins del debat
- La llengua de signes catalana dins del debat
- El debat des de l'òptica unionista: l'organització de les llengües a Espanya
- El diàleg entre els autors
- Les citacions fetes en els articles (internes i externes al debat)
- Les comparacions dels autors amb els règims lingüístics dels altres països
- Les etiquetes que es fan servir per referir-se a cada grup
- La relació amb la resta de territoris de parla catalana després de la independència de Catalunya
- La relació entre les propostes i la visió de la catalanitat que se'n desprèn
- Aprofundir en les motivacions dels principals actors del debat mitjançant entrevistes
- Analitzar les propostes acadèmiques sobre l'organització de les llengües
- L'impacte del debat en la població
- Anàlisi lèxiques sobre els articles¹⁷²
- Les cartes al director publicades
- El debat des del punt de vista de l'*agenda setting* (teoria de l'establiment de l'agenda)
- La percepció del debat dels principals protagonistes, cinc anys després
- Anàlisi del debat a les xarxes socials
- Anàlisi del debat als fòrums d'internet

---

¹⁷² En aquest estudi es van fer anàlisis lèxiques del conjunt d'articles i dels títols dels articles, per veure quines diferències es produïen entre els núvols de paraules resultants. En aquest estudi exploratori, no han estat gaire fructífers: els núvols no eren massa diferents els uns dels altres (títols dels articles sencers, títols dels articles d'abans de Koiné, títols dels articles de després de Koiné, text dels articles sencer, text dels articles d'abans de Koiné, text dels articles de després de Koiné), i no permetien extreure'n conclusions significatives.

Referències

- A.-Etxearte, Odei. 2013. «Sóc de “Santako”, no imbècil». *VilaWeb.cat*, 3 juliol 2013. http://www.vilaweb.cat/opinio_contudent/4131380/odei-etxearte-soc-santako-imbecil.html.
- Ager, D. E. 2001. *Motivation in Language Planning and Language Policy*. Multilingual Matters.
- Aguilar, Luís, Carlos L. Alfonso, Cristina Almeida, José Luís Álvarez, Ignacio Amestoy, i [...]. 2014. «Declaración Federal: Una España federal en una Europa federal». *Declaración Federal* (blog). 8 juliol 2014. <http://declaracionfederal.blogspot.com/2014/07/una-espana-federal-en-una-europa-federal.html>.
- Álvarez, Elsa. 2012. «De què parlem quan diem que el castellà ha de ser oficial». *Diari Gran del Sobiranisme*, 14 octubre 2012.
- Álvaro, Francesc-Marc. 2013. «La llengua dels avis». *La Vanguardia*, 28 novembre 2013.
- Alzamora, Sebastià. 2012. «En castellà també, per descomptat». *Ara*, 1 març 2012. https://www.ara.cat/opinio/castella-tambe-descomptat_129_2508705.html.
- . 2013a. «Nosaltres no som tontos - Sebastià Alzamora». *Ara*, 13 abril 2013. https://www.ara.cat/opinio/no-tontos_1_2950934.html.
- . 2013b. «Constantino Romero i Muriel Casals». *Ara*, 13 maig 2013. https://www.ara.cat/opinio/constantino-romero-muriel-casals_1_2950033.html.
- . 2013c. «En Wert i jo». *Ara*, 17 maig 2013, sec. Opinió. https://www.ara.cat/opinio/wert_129_2296264.html.
- Amat, Oriol i Col·legi d'Economistes de Catalunya. 2014. *Economia de Catalunya: preguntes i respostes sobre l'impacte econòmic de la independència*. Barcelona: Profit.
- Anderson, Benedict R. O'G. 2005. *Comunitats imaginades: reflexions sobre l'origen i la propagació del nacionalisme*. Ed. rev. El Món de les nacions 10. Catarroja: Afers.
- Antczak, Richard. 2014. «En defensa del bilingüisme». *Nació Digital*, 24 juliol 2014. <https://www.naciodigital.cat/opinio/8838/defensa/bilinguisme>.
- Aracil, Lluís V. 1966. «Bilingualism as a Myth». *Interamerican review*, 1966.
- . 1983. *Dir la realitat*. Barcelona: Edicions Països Catalans.
- . 1986. *Papers de sociolingüística*. 2a ed., Revisada. Els Orígens 9. Barcelona: La Magrana.
- Aracil, Lluís Vicent. 1965. *Conflit linguistique et normalisation linguistique dans l'Europe nouvelle*. Centre Universitaire de Perpignan. Faculté Pluridisciplinaire des Sciences Humaines et Sociales.
- Aramburu, Mikel. 2018. «Muerte y vida de un reconocimiento étnico: La paradoja de Súmate». *Quaderns-e* 23 (2): 61-79.

- Arenas, Joaquim. 2012. «En castellà també, sisplau, o el preu de la independència». *Ara*, 1 març 2012, sec. Opinió. https://www.ara.cat/opinio/castella-tambe-sisplau-preu-independencia_129_2508862.html.
- Argelaguet, Jordi. 1993. «La Definició del problema de la llengua a Catalunya durant l'elaboració del marc normatiu de la política lingüística de la Generalitat». *Treballs de sociolingüística catalana*, 79-87.
- . 1998. *El procés d'elaboració de la Llei de política lingüística*. Mediterrània. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/libro?codigo=168991>.
- . 2007. «La qüestió lingüística en els primers passos del procés de reforma de l'Estatut d'autonomia de Catalunya (1999-2003)». *Revista de llengua i dret*, núm. 47: 145-82.
- Argente, Joan A., Jordi Castellanos, Manuel Jorba, Joaquim Molas, Josep Murgades, Josep M. Nadal, i Enric Sullà. 1979. «Una nació sense estat, un poble sense llengua?» *Els Marges: revista de llengua i literatura*, 1979, 15 edició. <https://raco.cat/index.php/Marges/article/download/103854/157949/0>.
- Asociación por la Tolerancia. 1994. «“En castellà també, si us plau”. Manifest per la tolerància lingüística a Catalunya». <http://www.tolerancia.org/upimages/Manifiestos/manitolecat.htm>.
- Aymà, Josep Maria. 2013. «L'ús del castellà en l'Estat català - 15 des 2013». *El Punt Avui*, 15 desembre 2013. <http://www.elpuntavui.cat/article/7-vista/8-articles/701212-lus-del-castella-en-lestat-catala.html>.
- Badia, Lola, Joan Santanach, i Albert Soler. 2016. *Ramon Llull as a vernacular writer: communicating a new kind of knowledge*. Vol. 354. Boydell & Brewer.
- Baggioni, Daniel. 1997. *Langues et nations en Europe*. Payot & Rivages.
- Baldauf, Richard B. 1982. «A Historical Perspective on Language Planning in American Samoa»: *Australian Review of Applied Linguistics* 5 (2): 20-26. <https://doi.org/10.1075/ara1.5.2.03bal>.
- Baños, Antonio. 2017. *La República possible*. Primera edició. Barcelona: Ara Llibres.
- Barbeta, Jordi. 2012. «Entrevista a Artur Mas». *La Vanguardia*, 12 octubre 2012.
- Barnils, Andreu. 2013. «Moltes gràcies, Carmen Pérez». *VilaWeb*, 16 juny 2013. <https://www.vilaweb.cat/mailobert/4125644/moltes-gracies-carmen-perez.html>.
- . 2015. «La meva constitució catalana». *VilaWeb*, 1 febrer 2015. <http://www.vilaweb.cat/mailobert/4229577/meva-constitucio-catalana.html>.

- Barrieras, Mònica, Pere Comellas, Montserrat Cortès-Colomé, Alicia Fuentes-Calle, i M. Carme Junyent. 2014. «El silenci». *VilaWeb.cat*, 27 octubre 2014. http://www.vilaweb.cat/opinio_contudent/4216847/silenci.html.
- Bartomeus, Oriol. 2018. *El Terratrèmol silenciós: relleu generacional i transformació del comportament electoral a Catalunya*. Primera edició. Referències 61. Vic: Eumo Editorial.
- Bastardas, Albert. 1996. «Política y planificación lingüísticas». En *Política y planificación lingüísticas*. Octaedro.
- . 2019. *Ecología de les llengües. Medi, contacte i dinàmica sociolingüística*. Ediciona Proa.
- Bastardas, Albert, Emili Boix, i Rosa Maria Torrens. 2018. *El Català, llengua mitjana d'Europa: multilingüisme, globalització i sostenibilitat lingüística*. Octaedro. <http://diposit.ub.edu/dspace/handle/2445/151338>.
- Bastardas i Boada, Albert. 2005. *Cap a una sostenibilitat lingüística*. Idees, assaig breu 9. Barcelona: Centre d'Estudis de Temes Contemporanis.
- Bastardas-Boada, Albert. 2000. «Language Planning and Language Ecology: Towards a Theoretical Integration [Planificación Lingüística y Ecología Lingüística: Hacia Una Integración Teórica] [Planificació Lingüística i Ecologia Lingüística: Cap a Una Integració Teòrica]». *Symposium 30 Years of Ecolinguistics*, gener. https://www.academia.edu/28980023/Language_Planning_and_Language_Ecology_Towards_a_theoretical_integration_Planificaci%C3%B3n_ling%C3%BC%C3%ADstica_y_ecolog%C3%ADa_ling%C3%BC%C3%ADstica_hacia_una_integraci%C3%B3n_te%C3%B3rica_Planificaci%C3%B3_ling%C3%BC%C3%ADstica_i_ecologia_ling%C3%BC%C3%ADstica_cap_a_una_integraci%C3%B3_te%C3%B2rica_.
- . 2002. «The Ecological Perspective: Benefits and Risks for Sociolinguistics and Language Policy and Planning [La Perspectiva Ecológica: Beneficios y Riesgos Para La Sociolingüística y La Política y Planificación Lingüísticas]». *Colourful Green Ideas (Alwin Fill et al., Eds.)*, gener. https://www.academia.edu/40776840/The_ecological_perspective_Benefits_and_risks_for_sociolinguistics_and_language_policy_and_planning_La_perspectiva_ecol%C3%B3gica_beneficios_y_riesgos_para_la_socioling%C3%BC%C3%ADstica_y_la_pol%C3%ADtica_y_planificaci%C3%B3n_ling%C3%BC%C3%ADsticas_.
- . 2004. «La Metàfora Ecològica: Possibilitats i Límits per a L''Aproximació Sociolingüística [The Ecological Metaphor: Possibilities and Limits for the Sociolinguistic Approach] [La Metáfora Ecológica: Posibilidades y Límites Para La

- Aproximación Sociolingüística]». En *Calidoscopi Lingüístic. Un Debat Entorn de Les Llengües de l'Estat*. (M. A. Pradilla, Coord.). https://www.academia.edu/38198479/La_met%C3%A0fora_ecol%C3%B2gica_posibilitats_i_l%C3%ADmits_per_a_laproximaci%C3%B3_socioling%C3%BC%C3%ADstica_The_ecological_metaphor_possibilities_and_limits_for_the_sociolinguistic_approach_La_met%C3%A1fora_ecol%C3%B3gica_posibilidades_y_l%C3%ADmites_para_la_aproximaci%C3%B3n_socioling%C3%BC%C3%ADstica_.
- . 2009. «Towards a Global Model of Linguistic Ecology [Cap a Un Model Global D'Ecologia Lingüística] [Hacia Un Modelo Global de Ecología Lingüística]». *Catalan International Review*. https://www.academia.edu/222968/Towards_a_global_model_of_linguistic_ecology_Cap_a_un_model_global_de_ecologia_ling%C3%BC%C3%ADstica_Hacia_un_modelo_global_de_ecolog%C3%ADa_ling%C3%BC%C3%ADstica_.
- . 2016. «Ecología Lingüística y Lenguas Minorizadas: Algunas Notas Sobre El Desarrollo Del Campo [Ecologia Lingüística i Llengües Minoritzades: Algunes Notes Sobre El Desenvolupament Del Camp] [Language Ecology and Minoritized Languages: Notes about the Development of the Field]». *Fernández Planas, A. Ma. (Ed.), 53 Reflexiones Sobre Aspectos de La Fonética y Otros Temas de Lingüística*. https://www.academia.edu/30233929/Ecol%C3%ADa_ling%C3%BC%C3%ADstica_y_lenguas_minorizadas_algunas_notas_sobre_el_desarrollo_del_campo_Ecologia_ling%C3%BC%C3%ADstica_i_lleng%C3%BCes_minoritzades_algunes_notes_sobre_el_desenvolupament_del_camp_Language_ecology_and_minoritized_languages_Notes_about_the_development_of_the_field_.
- Bastons, Núria, Cristina Bernadó, i Llorenç Comajoan. 2011. *Gramàtica pràctica del català: marc europeu comú de referència per a les llengües A1-B2*. Barcelona: Teide.
- Baulenas, Lluís-Anton. 2004. *El català no morirà: un moment decisiu per al futur de la llengua*. Edicions 62.
- Bauman, Zygmunt. 2000. *Liquid Modernity*. Cambridge, UK : Malden, MA: Polity Press.
- Bel, Germà. 2011. *Espanya, capital París: tots els camins porten a Madrid*. La Campana 329. Barcelona: La Campana.
- . 2013. *Anatomia d'un desengany: la Catalunya que és i l'Espanya que no va poder ser*. Àncora 236. Barcelona: Destino.
- . 2015. *Disdain, Distrust and Dissolution: The Surge of Support for Independence in Catalonia*. Sussex Academic Press.

- Belzunces, Marc. 2013. «La Catalunya irreal del cooficialisme: quan l'independentisme esdevé etnicista». *VilaWeb*, 11 juny 2013. http://www.vilaweb.cat/opinio_contudent/4123870/marc-belzunces-catalunya-irreal-cooficialisme-quan-lindependentisme-esdeve-etnicista.html.
- Benet, Josep. 1995. *L'Intent franquista de genocidi cultural contra Catalunya*. Biblioteca Abat Oliba 150. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- Bibiloni, Gabriel. 2012a. «Construir un estat amb l'espanyol com a llengua oficial és un risc explosiu». *VilaWeb*, 9 octubre 2012. http://www.vilaweb.cat/opinio_contudent/4045996/gabriel-bibiloni-construir-lespanyol-llengua-oficial-risc-explosiu.html.
- . 2012b. «El risc de la cooficialitat». *El Triangle*, 26 octubre 2012, 1082 edició.
- Billig, Michael. 1995. *El nacionalisme banal*. València: Afers.
- Boix, Emili. 2009. *Català o castellà amb els fills?: la transmissió de la llengua en famílies bilingües a Barcelona*. Barcelona: Rourich.
- Boix, Emili, i F. Xavier Vila i Moreno. 1998. *Sociolingüística de la llengua catalana*. Barcelona: Ariel.
- Boix-Fuster, Emili. 2019. «La ideologia lingüística dels editorials de La Vanguardia». *Els Marges: revista de llengua i literatura*, núm. 118: 86-107.
- Boix-Fuster, Emili, i Jaume Farràs. 2013. «Catalan, another medium-sized community?» En *Survival and Development of Language Communities. Prospects and Challenges*, editat per F. Xavier Vila. Bristol •Buffalo•Toronto: Multilingual Matters.
- Borràs, Xavier. 2014. «Estat, no "Estado"». *Nació Digital*, 30 abril 2014. <https://www.naciodigital.cat/opinio/8212/estat/no/estado>.
- Borrell, Josep. 2015. *Las Cuentas y los cuentos de la independencia*. Catarata 545. Madrid: Los libros de la Catarata.
- Bosch, Jordi. 2014. «Assolim la perfecció». *El Singular Digital*, 28 abril 2014.
- Bosch, Núria, i Marta Espasa. 2014. *12 arguments econòmics per a la independència*. Visions 70. Barcelona: Pòrtic.
- Botran, Albert, Rosa Franquesa, i Montserrat Gimeno. 2014. «Qüestions d'estat: reflexions per al país del futur». En . Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- Branchadell, Albert. 1997. *Liberalisme i normalització lingüística*. Biblioteca universal Empúries 103. Barcelona: Empúries.

- . 2005. *La Moralitat de la política lingüística: un estudi comparat de la legitimitat liberaldemocràtica de les polítiques lingüístiques del Quebec i Catalunya*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- . 2011. «Language Policy in the Independent State of Catalonia». *Letras, Santa Maria* 21 (42): 73-96.
- . 2012a. «Evitar l'estat fallit». *Ara*, 20 febrer 2012, sec. Opinió. https://www.ara.cat/opinio/evitar-lestat-fallit_1_2959030.html.
- . 2012b. «Quan el monolingüisme no és possible». *Ara*, 14 maig 2012. https://www.ara.cat/opinio/monolinguisme-no-possible_129_2475439.html.
- . 2012c. «La quimera monolingüe». *El Triangle*, 26 octubre 2012, 1082 edició.
- . 2013a. «Un castellà útil en una Catalunya normalitzada». *Directa* 302, 23 gener 2013.
- . 2013b. «Dubtes sobre la doble oficialitat». *El Periódico*, 5 agost 2013. <https://www.elperiodico.cat/ca/opinio/20130804/dubtes-sobre-la-doble-oficialitat-2555496>.
- . 2015. «Monolingüisme oficial en estats lingüísticament heterogenis. El cas de l'estat català independent». *Revista d'estudis autonòmics i federals*, núm. 21: 202-36.
- . 2016. «Catalunya, una nación llena de manifiestos por la lengua». *La Vanguardia*, 30 abril 2016. <https://www.lavanguardia.com/cultura/culturas/20160430/401463957451/catalunya-manifiestos-defens-lengua.html>.
- . 2019. «Tria de règim lingüístic, nivell d'autogovern i composició sociolingüística. El cas de Catalunya en el context de les democràcies avançades». *Revista d'estudis autonòmics i federals*, núm. 30 (desembre): 57-96.
- Bru de Sala, Xavier. 2014. «El estatus del castellano». *El Periódico*, 28 octubre 2014. <https://www.elperiodico.com/es/opinion/20141027/el-estatus-del-castellano-3637243>.
- Buch, Roger. 2012. «La llengua del futur Estat Català». *Tribuna.cat*, 29 febrer 2012.
- . 2014. *Asfíxiant la llengua: crònica dels atacs del PP contra el català*. El Fil d'Ariadna 71. Barcelona: Angle.
- Byrne, Steven. 2021. *Independence, Language and Identity in Modern Catalonia: A Study in Socio-Cultural and Socio-Political Allegiance*. Brighton Chicago Toronto.
- Cabrera, Lluís. 2016. «Reflexions per a una transició nacional: diàleg, pluralitat cultural i llengua castellana». *Crític*, 4 març 2016. <https://www.elcritic.cat/opinio/reflexions-per-a-una-transicio-nacional-dialeg-pluralitat-cultural-i-llengua-castellana-12757>.

- Cagiao, Jorge. 2018. *Micronacionalismos: ¿no seremos todos nacionalistas?* Madrid: Catarata.
- Calafat, Rosa. 2021. «La ideologia en el discurs de la història de la llengua: el tractament del procés sobiranista». *Caplletra. Revista Internacional de Filologia*, núm. 71 (octubre): 237-58. <https://doi.org/10.7203/caplletra.71.21040>.
- Calvet, Louis-Jean. 1987. *La Guerre des langues et les politiques linguistiques*. Langages et sociétés. Paris: Payot.
- . 1996. *Les Politiques linguistiques*. Que sais-je? 3075. Paris: Presses Universitaires de France.
- Camps, Magí. 2012. «¿Cómo se tendrían que articular catalán y castellano en un supuesto Estado catalán?» *La Vanguardia*, 23 setembre 2012, sec. Política. <https://www.lavanguardia.com/politica/20120923/54350973287/articular-catalan-castellano-estado-catalan.html>.
- Canadell, Joan, i Albert Macià. 2012. *Catalunya: estat propi, estat ric*. Barcelona: Cercle Català de Negocis.
- Capdevila, Carles. 2012. «Debat valent per trencar tabús i sumar». *Ara*, 27 febrer 2012, sec. Opinió. https://www.ara.cat/opinio/debat-valent-trencar-tabus-sumar_129_2508887.html.
- Cappellari, Lorenzo, i Antonio Di Paolo. 2018. «Bilingual schooling and earnings: Evidence from a language-in-education reform». *Economics of Education Review*, núm. 64: 90-101.
- Cardús, Salvador. 2012a. «Parlar per parlar». *Ara*, 12 març 2012. https://www.ara.cat/opinio/parlar-parlar_129_2502394.html.
- . 2012b. «Sant tornem-hi». *Ara*, 16 octubre 2012, sec. Opinió. https://www.ara.cat/opinio/sant-tornem-hi_129_2405257.html.
- . 2018. «Una agenda pròpia». *Ara*, 26 novembre 2018. https://www.ara.cat/opinio/salvador-cardus-agenda-propia_129_2710519.html.
- . 2020. «La cohesió social a la catalunya del segle XXI». Institut d'Estudis Catalans. <https://cohesio-social.iec.cat/>.
- Carod-Rovira, Josep-Lluís. 2013. «Llengua i estat». *El Punt Avui*, 21 juliol 2013. <http://www.elpuntavui.cat/article/7-vista/8-articles/663493-llengua-i-estat.html>.
- Carod-Rovira, Josep-Lluís, Albert Rossich, i Joan Solà. 2005. *El Futur del català*. Biblioteca universal Empúries 196. Barcelona: Empúries.
- Castellanos, Carles. 2011. «El pensament i l'acció. Trenta anys i escaig de lluita per la llengua (1)». *CAL Opinió*, 2011. www.cal.cat.
- Castells, Manuel. 2003. *La Societat xarxa a Catalunya*. Barcelona: Rosa dels Vents.

- Cercle d'Agermanament Occitano-català. 2016. «L'occità a Catalunya: anàlisi dels 10 anys d'oficialitat i perspectives de futur». <https://www.jornalet.com/documents/document-caoc-digital.pdf>.
- Clotet, Jaume. 2012a. «L'Estat català i la llengua castellana». *El Singular Digital*, 10 octubre 2012.
- . 2012b. «Letònia i llengua catalana». *El Punt Avui*, 24 octubre 2012. <http://www.elpuntavui.cat/article/7-vista/8-articles/586758-letonia-i-llengua-catalana.html>.
- Clotet, Núria, i Jordi Fexas. 2014. *Súmate: cuando todos contamos*. La Campana 359. Barcelona: La Campana.
- Clua, Montserrat. 2017. «Language, national identity and school: The role of the Catalan-language Immersion Program in contemporary Catalan nationalism». En *The State, Schooling and Identity: Diversifying Education in Europe*, 41. Palgrave Macmillan. <http://ndl.ethernet.edu.et/bitstream/123456789/17050/1/304.pdf.pdf#page=55>.
- Cobarrubias, Juan, i Joshua A. Fishman. 1983. *Progress in Language Planning: International Perspectives*. Contributions to the Sociology of Language 31. Berlin [etc: Mouton.
- Comellas, Pere. 2011. «Ecologia lingüística». *Treballs de sociolingüística catalana*, núm. 21 (La sociolingüística catalana. Balanç i reptes de futur): 65-72.
- Consell Superior d'Avaluació del Sistema Educatiu. 2021. «Estudi sociodemogràfic i lingüístic de l'alumnat de quart d'ESO a Catalunya 2006-2013-2021». 29. Generalitat de Catalunya. <http://csda.gencat.cat/ca/arees-actuacio/publicacions/informes-avaluacio/29-estudi-sociodemografic/>.
- Constituïm. 2016. «El debat de les idees: Una proposta de Constitució com a eina de reflexió». <http://www.constituim.cat/images/docs/CAT.pdf>.
- Contell, A. 2013. «Més ençà i enllà de l'oficialitat». *Llibertat.cat*, 2 octubre 2013. <https://www.llibertat.cat/2013/09/mes-enca-i-enlla-de-l-oficialitat-23238>.
- Cooper, Robert L. 1989. *Language Planning and Social Change*. Cambridge [etc: Cambridge University Press.
- Cope, Bill, i Mary Kalantzis. 1997. *Productive Diversity: A New, Australian Model for Work and Management*. Pluto Press.
- Corbeil, Jean-Claude. 1980. «Aspects sociolinguistiques de la langue française au Québec». *The French review* 53 (6): 834-38.
- . 1990. *Les Industries de la langue: un domaine à la recherche de lui-même*. Québec: Gouvernement du Québec.

- Coromines, Diana. 2022. «Monzó i Ciutadans». *Casablanca*, 6 juliol 2022.
- Cot, Salvador. 2012. «Despolititzem el castellà». *Nació Digital*, 8 octubre 2012.
<https://www.naciodigital.cat/noticia/47581/despolititzem/castella>.
- Culla, Joan B. 2017. *El Tsunami: com i per què el sistema de partits català ha esdevingut irreconeixible*.
 Pòrtic visions 107. Barcelona: Pòrtic.
- Dante Alighieri. 1996. *De vulgari eloquentia*. Torino: Società Editrice Internazionale.
- Daura, Antoni. 2015. «Llengües oficials». *Regió 7*, 7 febrer 2015.
- De Miguel, Amando, Carlos Sahagún, Federico J. Losantos, José Luís Reinoso, Pedro Penalva, Esteban Pinilla de las Heras, José María Vizcay, Jesús Vicente, Santiago Trancón, i Alberto Cardín. 1981. «Manifiesto por la igualdad de derechos lingüísticos en Cataluña». *Diario 16*, 1981.
- De Yzaguirre, Lluís. 2012a. «Les llengües de la República catalana». *VilaWeb*, 3 novembre 2012.
http://www.vilaweb.cat/opinio_contudent/4052116/lluis-yzaguirre-llengues-republica-catalana.html.
- . 2012b. «República indígena, bolxevic o ELA». *VilaWeb*, 21 novembre 2012.
http://www.vilaweb.cat/opinio_contudent/4057379/republica-indigena-bolxevic-ela.html.
- . 2013. «El realisme del senyor Toni Soler». *VilaWeb*, 31 maig 2013.
http://www.vilaweb.cat/opinio_contudent/4120021/realisme-senyor-toni-soler.html.
- . 2014. «Iguals davant la llei? No, gràcies!» *VilaWeb*, 4 juny 2014.
http://www.vilaweb.cat/opinio_contudent/4195633/iguals-davant-llei-gracies.html.
- . 2015. «Les fal·làcies del 55%». *VilaWeb*, 7 maig 2015.
http://www.vilaweb.cat/opinio_contudent/4285124/fallacies-55.html.
- Deulonder, Xavier. 2010. «El castellà després de la independència». *VilaWeb*, 13 octubre 2010.
- . 2018. *Les llengües a la República de Catalunya*. Barcelona: Llibres de l'Index.
- Direcció General de Política Lingüística. 2015. *Anàlisi de l'enquesta d'usos lingüístics de la població 2013: resum dels factors clau*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Cultura, Direcció General de Política Lingüística.
- Domingo, Andreu. 2014. *Catalunya al mirall de la immigració: demografia i identitat nacional*. Assaig.
 Barcelona: L'Avenç.

- Duchêne, Alexandre, i Monica Heller. 2012. *Language in Late Capitalism: Pride and Profit*. Routledge.
- Durán, Alfonso. 2012. *Catalunya, a la independència per la butxaca*. El Fil d'Ariadna 53. Barcelona: Angle.
- Duran, Lluís. 1997. *Pàtria i escola: l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana*. Recerca i pensament 4. Catarroja [etc: Afers.
- El Mundo. 2008a. «Más adhesiones del mundo de la cultura, la investigación y el deporte al Manifiesto». *El Mundo*, 5 juliol 2008. <https://www.elmundo.es/elmundo/2008/06/30/espana/1214862949.html>.
- . 2008b. «El Manifiesto por la Lengua Común alcanza las 130.000 adhesiones», 13 juliol 2008. <https://www.elmundo.es/elmundo/2008/07/10/espana/1215681282.html>.
- . 2016a. «Cruzada sectaria del nacionalismo contra el español». *El Mundo*, 2 abril 2016, sec. Opinión. <https://www.elmundo.es/opinion/2016/04/02/56feb58f22601d884c8b4579.html>.
- . 2016b. «El debate lingüístico pone a prueba el independentismo». *El Mundo*, 7 abril 2016.
- El País. 2016. «Contra los catalanes». *El País*, 6 abril 2016, sec. Opinión. https://elpais.com/elpais/2016/04/05/opinion/1459876988_969793.html.
- El Periódico. 2016. «Un manifest alarmista sobre el català». *El Periódico*, 1 abril 2016. <https://www.elperiodico.cat/ca/opinio/20160401/un-manifest-alarmista-sobre-el-catala-5021322>.
- El Punt Avui. 2016. «El català en la futura república». *El Punt Avui*, 29 novembre 2016. <http://fitxers.cultura.gencat.cat/premsa/Fitxers/2016/16110149-17783542.pdf>.
- Elías, Anwen, i Núria Franco-Guillén. 2021. «Justifying Secession in Catalonia: Resolving Grievances or a Means to a Better Future?» *Politics and Governance* 9 (4): 453-64.
- Els Marges. 2013. «País amb llengua oficial o país amb llengua?» *Marges, Els: revista de llengua i literatura*, 7-7.
- Escribano, Daniel. 2015. «La Introducció del concepte de llengua oficial a l'ordenament jurídic espanyol (1902-1931)». *Treballs de sociolingüística catalana*, núm. 25: 213-29.
- . 2018. «Criteris per al règim d'oficialitat lingüística de la República de Catalunya i l'Aran». *Treballs de sociolingüística catalana*, núm. 28: 47-59.
- Esquerra Republicana de Catalunya. 2003. «Constitució de l'Estat Lliure de Catalunya». <https://anterior.esquerra.cat/documents/estatut03.pdf>.

- Esteve, Francesc, i Josepa Melià. 2011. *Gramàtica zero: el millor ús amb la mínima gramàtica*. València: Universitat de València. Servei de Política Lingüística.
- Fabà, Albert, i Joaquim Torres. 2017. «El suport a la independència de Catalunya segons la llengua d'identificació i altres variables (2011-2015)». *Treballs de sociolingüística catalana*, novembre, 301-19.
- Fabra, Pompeu. 1954. *Converses filològiques*. Col·lecció popular Barcino 162. Barcelona: Barcino.
- Fàbrega, Jaume. 2015. «Estatus de les llengües en una Catalunya independent». *Diari de Girona*, 27 febrer 2015, sec. Opinió. <https://www.diaridegirona.cat/opinio/2015/02/26/estatus-les-llengües-catalunya-independent-49210562.html>.
- Farinyes, Ignasi. 2014. «Mal de llengües». *Núvol*, 14 abril 2014. <https://www.nuvol.com/llengua/mal-de-llengües-16052>.
- Ferguson, Charles A. 1959. «Diglossia». *WORD* 15 (2): 325-40. <https://doi.org/10.1080/00437956.1959.11659702>.
- Ferrer i Gironès, Francesc. 1985. *La Persecució política de la llengua catalana: història de les mesures preses contra el seu ús des de la Nova Planta fins avui*. Cultura catalana contemporània 17. Barcelona: Edicions 62.
- . 1989. «La Reial Cèdula d'Aranjuez del 23 de juny de 1768». En *Segon Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Volum. VIII. Àrea 7: Història de la llengua / Antoni Ferrando (ed.)*. Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana. <https://traces.uab.cat/record/16371?ln=es>.
- Ferrer, Josep. 2013. «El català i la llei de la gravetat». *Vilaweb*, 26 juny 2013. https://www.vilaweb.cat/opinio_contudent/4129072/josep-ferrer-catala-llei-gravetat.html.
- Fishman, Joshua A. 1967. «Bilingualism With and Without Diglossia; Diglossia With and Without Bilingualism». *Journal of Social Issues* 23 (2): 29-38. <https://doi.org/10.1111/j.1540-4560.1967.tb00573.x>.
- . 1991. *Reversing Language Shift: Theoretical and Empirical Foundations of Assistance to Threatened Languages*. Multilingual Matters.
- Fonollosa, Joan. 2015. «Proposta de Constitució».
- Font, Pere Lluís. 2013. «Sobre nació i llengua, encara». *El Punt Avui*, 28 agost 2013. <http://www.elpuntavui.cat/article/7-vista/8-articles/672748-sobre-nacio-i-llengua-encara.html>.

- Fontana, Josep. 2014. *La Formació d'una identitat: una història de Catalunya*. Referències 57. Vic: Eumo editorial.
- Forn, Iu. 2011. «Independentisme en espanyol». *Ara.cat*, 23 octubre 2011, sec. Opinió. https://www.ara.cat/opinio/independentisme-espanyol_129_2548120.html.
- Foro Babel. 1997. «Documento sobre el uso de las lenguas oficiales de Cataluña», 1997. <http://www.tolerancia.org/upimages/Manifiestos/maniForoBabel1.htm>.
- . 1998. «Por un nuevo modelo de Cataluña», 1998. <https://www.alternativaciudadana.es/1998/06/30/foro-babel-segundo-documento/>.
- Franco-Guillén, Núria. 2015a. «Quin poble? Immigració i procés sobiranista a Catalunya». *Eines per a l'esquerra nacional*, núm. 22: 80-89.
- . 2015b. «Which people? An exploration of the role of immigration in the secessionist process in Catalonia». *Catalonia in Spain and Europe: Is there a way to independence*, 115-28.
- Franco-Guillén, Núria, i Sergi Esteve. 2016. *Secession and Immigration: An Exploration of Immigrant Views in the Catalan Case*. Brill Nijhof Leiden.
- Franco-Guillén, Núria, i Ricard Zapata-Barrero. 2014. «Catalunya, terra d'acollida: Stateless nationalist party discourses on immigration in Catalonia». En *The politics of immigration in multi-level states*, 261-84. Springer.
- Fukuda, Makiko. 2009. «Els japonesos a Catalunya i la llengua catalana. Comunitat, llengües i ideologies». Barcelona: Universitat de Barcelona.
- Fuster, Joan. 1977. *Nosaltres, els valencians*. 3a ed. El Cangur 32. Barcelona: Edicions 62.
- . 1986. «Decadència i castellanització». *Caplletra. Revista Internacional de Filologia*, núm. 1: 29-36.
- . 1996. *Breviari cívic*. Les Millors obres de la literatura catalana 119. Barcelona: Edicions 62.
- Galindo, Mireia, Carles De Rosselló, i Francesc Bernat. 2021. *El castellà a la Catalunya contemporània: història d'una bilingüïtzació*. Onada Edicions.
- Garriga, Natàlia. 2022. «El català: parlem-ne avui per parlar-lo demà». *Eines per a l'esquerra nacional*, núm. 43 (juny): 4-5.
- Garzón, Baltasar, i Gaspar Llamazares. 2018. «Por una España federal en una Europa federal». *ElDiario.es*, 4 octubre 2018, sec. Tribuna Abierta. https://www.eldiario.es/opinion/tribuna-abierta/espana-federal-europa_129_1906846.html.

- Gat, Azar. 2013. *Nations: The Long History and Deep Roots of Political Ethnicity and Nationalism*. Cambridge: University Press.
- Gellner, Ernest. 1983. *Nations and Nationalism*. New Perspectives on the Past. Oxford: Basil Blackwell.
- . 1994. *Encounters with Nationalism*. Oxford [etc: Blackwell.
- . 1998. *Nacionalisme*. El Món de les nacions 3. València: Afers.
- Generalitat de Catalunya. 2019. «Els usos lingüístics de la població de Catalunya. Resultats de l'Enquesta d'usos lingüístics de la població. 2018». http://llengua.gencat.cat/ca/serveis/dades_i_estudis/poblacio/Enquesta-EULP/Enquesta-dusos-lingueistics-de-la-poblacio-2018/.
- Gifreu, Josep. 2001. *El Meu país: narratives i combats per la identitat*. Argent viu assaig 47. Lleida: Pagès.
- Gil, Miquel. 2016. *L'elefant lingüístic. Siguem un sol poble*. Bon Port.
- Ginebra, Jordi, i Joan Solà. 2007. *Pompeu Fabra: vida i obra*. Barcelona: Teide.
- Gladwell, Malcolm. 2008. *Outliers: The Story of Success*. New York: Little, Brown and Company.
- Gomà, Enric, ed. 2015. *Canvi d'agulles: Per un català més ric, àgil i senzill*. La Magrana.
- . 2020. *El castellà, la llengua del costat*. Pòrtic. <https://www.grup62.cat/llibre-el-castella-la-llengua-del-costat/309714>.
- Graña, Isabel. 1995. *L'Acció pancatalanista i la llengua: Nostra Parla : 1916-1924*. Biblioteca Serra d'Or 145. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- Graupera, Jordi. 2020. *La supèrbia*. Fragmenta. <http://www.fragmenta.cat/ca/cataleg/assaig/1333866>.
- Greenfield, Liah. 1993. «Nationalism and democracy: the nature of the relationship and the cases of England, France and Russia». *Research in Democracy and Society*, 1993.
- . 2019. *Nationalism. A short story*. Washington: Brookings Institution Press.
- Grup d'Estudi de Llengües Amençades. 2016. «300 llengües». *VilaWeb*, 2016. <https://www.vilaweb.cat/noticies/300-llengues/>.
- Grup d'Estudis Catalans. 1992. *El Barco fantasma: 1982-1992*. Descoberta 10. Barcelona: Llibres de l'Index.
- Grup Koiné. 2016. «Per un veritable procés de Normalització lingüística a la Catalunya Independent». <https://llenguairepublica.cat/manifest/text-del-manifest>.
- . 2021. *Llengua i República. El Manifest Koiné argumentat*. Nexum Edicions.
- Guespin, Louis, i Jean-Baptiste Marcellesi. 1986. «Pour la glottopolitique». *Langages* 21 (83): 5-34. <https://doi.org/10.3406/lgge.1986.2493>.

- Guibernau, Montserrat. 2013. «Secessionism in Catalonia: After Democracy». *Ethnopolitics* 12 (4): 368-93. <https://doi.org/10.1080/17449057.2013.843245>.
- Guinjoan, Modest, Xavier Cuadras-Morató, i Miquel Puig. 2013. *Com Àustria o Dinamarca: la Catalunya possible*. Visions 61. Barcelona: Pòrtic.
- Haugen, Einar. 1959. «Planning for a Standard Language in Modern Norway». *Anthropological Linguistics* 1 (3): 8-21.
- . 1966. *Language Conflict and Language Planning: The Case of Modern Norwegian*. Harvard University Press.
- . 1972. *The Ecology of Language*. Language Science and National Development. Stanford, Cal: University Press.
- Heller, Monica. 2003. «Globalization, the New Economy, and the Commodification of Language and Identity». *Journal of Sociolinguistics* 7 (4): 473-92. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9841.2003.00238.x>.
- Hsieh, Hsiu-Fang, i Sarah E. Shannon. 2005. «Three Approaches to Qualitative Content Analysis». *Qualitative Health Research*. <https://journals-sagepub-com.sire.ub.edu/doi/abs/10.1177/1049732305276687?journalCode=qhra>.
- Iglesias, Juan. 2015. *Una Hisenda a la catalana: preguntes i respostes sobre la hisenda pròpia*. El Fil d'Ariadna 78. Barcelona: Angle.
- Iglésias, Narcís. 2019a. «Análisis crítico de las informaciones sobre las lenguas publicadas en la prensa española de la Transición». *Estudios sobre el mensaje periodístico*, núm. 25: 901-14.
- . 2019b. «Ideologías Lingüísticas En La Prensa de La Transición: Análisis de Las Cartas al Director Publicadas En El País». *Circula*, gener. https://www.academia.edu/64987800/Ideolog%C3%ADas_ling%C3%BC%C3%ADsticas_en_la_prensa_de_la_Transici%C3%B3n_an%C3%A1lisis_de_las_cartas_al_director_publicadas_en_El_Pa%C3%ADs.
- Iglesias, Narcís. 2021. «La notion de llengua pròpia (langue propre), un passé sans futur? Aperçu d'une histoire sociolinguistique de la Catalogne contemporaine». En *Catégories référentes des langues minoritaires en Europe*, Alain Viaut. Maison des Sciences de l'Homme d'Aquitaine.
- Ignatieff, Michael. 1995. *Blood and Belonging: Journeys into the New Nationalism*. New York: Noonday Press.
- Institut d'Estudis Catalans. 2016. *Gramàtica de la llengua catalana*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

- . 2017. *Ortografia catalana*. Primera edició. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- Joan, Bernat. 2012a. «Oficialitat asimètrica». *VilaWeb*, 10 octubre 2012. http://www.vilaweb.cat/opinio_contudent/4046203/bernat-joan-oficialitat-asimetrica.html.
- . 2012b. «Oficialitat asimètrica». *El Triangle*, 26 octubre 2012, 1082 edició.
- Jou, Lluís. 2012. «No hi renunciem abans d'hora». *Ara*, 1 abril 2012, sec. Opinió. https://www.ara.cat/opinio/no-hi-renunciem-dhora_129_2494129.html.
- Junqueras, Oriol. 2012. «El castellà i la República catalana». *El Periódico*, 8 octubre 2012. <https://www.elperiodico.cat/ca/politica/20121008/el-castella-i-la-republica-catalana-article-doriol-junqueras-2221062>.
- . 2014. «La llengua dels meus amics, de la meva gent». *El Periódico*, 17 abril 2014. <https://www.elperiodico.cat/ca/opinio/20140416/la-llengua-dels-meus-amics-de-la-meva-gent-3251947>.
- Junqueras, Oriol, i Justo Molinero. 2015. *Revoltats*. Editat per Saül Gordillo. Barcelona: Ara Llibres.
- Junyent, M. Carme. 1990. «El català, una llengua en procés d'extinció?» *Revista d'Igualada*, 1990. <http://webs.racocatala.cat/cat1714/d/carmejunyent.pdf>.
- . 1992. *Vida i mort de les llengües*. Biblioteca universal Empúries 57. Barcelona: Empúries.
- . 1996. *Les Llengües del món: ecolingüística*. 3a ed. Biblioteca universal Empúries 38. Barcelona: Empúries.
- . 1998. *Contra la planificació: una proposta ecolingüística*. Biblioteca universal Empúries 105. Barcelona: Empúries.
- . 2013a. *Visibilitzar o marcar: repensar el gènere en la llengua catalana*. Primera edició. Biblioteca universal Empúries 253. Barcelona: Empúries.
- . 2013b. «Les llengües en la Catalunya independent (1)». *Som Anòia*, 1 febrer 2013.
- . 2015. «De sumes i restes». *VilaWeb*, 22 desembre 2015. <https://www.vilaweb.cat/noticies/de-sumes-i-restes/>.
- . 2020. *El futur del català depèn de tu*. Primera edició a La Campana. La Campana 414. Barcelona: La Campana.
- , ed. 2021. *Som dones, som lingüistes, som moltes i diem prou: prou textos incoherents i confusos: canviem el món i canviarà la llengua*. Primera edició. Punts de vista. Vic: Eumo Editorial.
- Kaplan, Robert B., i Richard B. Baldauf. 1997. *Language Planning from Practice to Theory*. Multilingual Matters 108. Clevedon [etc: Multilingual Matters].

- Kloss, Heinz. 1969. *Research Possibilities: A Report*. International Center for Research on Bilingualism.
- Kraus, Peter A., i Joan Vergés Gifra. 2017. *The Catalan Process: sovereignty, self-determination and democracy in the 21st century*. Institut d'Estudis de l'Autogovern. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/libro?codigo=702635>.
- Kymlicka, Will. 1995. *Multicultural Citizenship: A Liberal Theory of Minority Rights*. Oxford Political Theory. Oxford [etc: Clarendon.
- La Vanguardia. 2016a. «Un manifest lamentable». *La Vanguardia*, 3 abril 2016, sec. Opinió. <https://www.lavanguardia.com/opinion/20160404/40857183618/un-manifest-lamentable.html>.
- . 2016b. «Pèssima indefinició». *La Vanguardia*, 5 abril 2016, sec. Opinió. <https://www.lavanguardia.com/opinion/20160406/40913857191/pessima-indefinicio.html>.
- Lamuela, Francesc Xavier. 1994. *Estandarització i establiment de les llengües*. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/libro?codigo=23970>.
- Larreula, Enric. 2002. *Dolor de llengua*. València : Barcelona: Eliseu Climent ; Edicions 3 i 4.
- L'Avenç. 2016. «Qüestions de llengua». *L'Avenç*, 1 maig 2016. <http://www.lavenc.cat/index.php?/cat/revistes/L-Avenc/423/L-opinio/Editorial/Queestions-de-llengua>.
- Liddicoat, Anthony, i Richard B. Baldauf. 2008. *Language Planning and Policy: Language Planning in Local Contexts*. Multilingual Matters.
- Lladonet, Joan. 2013. «Si el Principat decideix constituir-se en estat, l'espanyol no pot ser cooficial La República». *La República*, 14 maig 2013. <https://www.larepublica.cat/blogs-republicans/si-el-principat-decideix-constituir-se-en-estat-lespanyol-no-pot-ser-cooficial/>.
- Lladonosa, Mariona. 2013. *La construcció de la catalanitat: evolució de la concepció d'identitat nacional a Catalunya 1860-1990*. Lleida: Edicions de la Universitat de Lleida.
- . 2018. «Nosaltres, els catalans. La construcció simbòlica de la catalanitat en el pensament intel·lectual del catalanisme catòlic del compromís (1954-1975)». *TDX (Tesis Doctorals en Xarxa)*. Ph.D. Thesis, Universitat de Lleida. <http://www.tdx.cat/handle/10803/523485>.
- Llengua i República. 2016. «Declaració de Llengua i República sobre el debat suscitat per la presentació pública del manifest “Per un veritable procés de normalització lingüística a la Catalunya independent».

- Llengua Nacional. 2012. «El català, única llengua oficial del futur Estat català independent». <https://www.vozbcn.com/extras/pdf/20121114llengua.pdf>.
- López Bofill, Hèctor. 2013. «La llengua oficial». *El Punt Avui*, 21 agost 2013. <http://www.elpuntavui.cat/article/7-vista/8-articles/671144-la-llengua-oficial.html>.
- López del Castillo, Lluís, Joan Martí i Castell, Francesc Vallverdú, i Joaquim Viaplana. 1980. «Una Resposta a “Els Marges”». *Serra d’Or*, núm. 247: 23-35.
- López, Jaume. 2013. «El debat de la llengua en tres dimensions». *Ara*, 29 maig 2013. https://www.ara.cat/opinio/debat-llengua-tres-dimensions_129_2290563.html.
- Mackey, William F. 1989. «Politique et aménagement linguistiques: Une Discipline ou deux?» *Langues et linguistique* 15 (15): 123-63.
- Marco Palau, Francesc. 2014. *Plataforma per la Llengua: 20 anys defensant el català*. Barcelona: Base.
- Marco, Rosa de les Neus. 2018. «La Construcció del relat alemany sobre el procés català: anàlisi de l’agenda, dels frames i del discurs per part dels mitjans de comunicació escrits d’Alemanya, 2010-2015». Universitat Pompeu Fabra. <http://repositori.upf.edu/handle/10230/36175>.
- Marfany, Jaume. 2015a. «‘El castellà oficial en un Estat independent?’» *Llobregat Digital*, 12 novembre 2015. <http://www.llobregatdigital.cat/opinio/14947/el-castella-oficial-en-un-estat-independent-1>.
- . 2015b. «El castellà oficial en un Estat independent? (i 2)». *Llobregat Digital*, 13 novembre 2015. <http://www.llobregatdigital.cat/opinio/9530/el-castella-oficial-en-un-estat-independent-i-2>.
- Marí, Isidor. 2015. «Notes sobre l’ordenament lingüístic d’una Catalunya sobira. Quin model? Quin procés?» *Revista d’estudis autonòmics i federals*, núm. 21: 237-53.
- . 2022. «Construir el futur de la llengua catalana. Un enfocament global». *Treballs de sociolingüística catalana*, núm. 32: 137-63.
- Martí, Albert. 2012. «Oficialitat del castellà, i si ho parlem més endavant?» *Catalonidirect*, 8 octubre 2012.
- Martí Castell, Joan. 1995. «Ramon Llull, creador de la llengua literària». *Studia Lulliana*, 1995.
- Martí, Fèlix. 2013. «Llengua i constitució catalana». *Tribuna.cat*, 21 juny 2013.
- Martines, Josep, Albert Bastardas, Rosa Calaf, i Antoni Dalmases. 2015. «Quin futur tenim a Europa?» En *Raons de futur*. Barcelona: IEC. <https://publicacions.iec.cat/repository/pdf/00000219/00000007.pdf>.

- Mayans, Pere. 2013. «Català, única llengua nacional i oficial de l'Estat Català Independent». *Blocs de VilaWeb* (blog). 20 juny 2013. <https://blocs.mesvilaweb.cat/empordaaccio/catala-unica-llengua-nacional-i-oficial-de-lestat-catala-independent/>.
- Mayring, Philipp. 2000. «Qualitative Content Analysis». *Forum Qualitative Sozialforschung / Forum: Qualitative Social Research* 1 (juny).
- McRae, Kenneth D. 1983. *Conflict and Compromise in Multilingual Societies*. Waterloo (Ont.): Wilfrid Laurier University Press.
- Mengual, Vicenç. 2012. «L'única llengua oficial, a Catalunya, és la catalana». *Som notícia*, 20 març 2012.
- Milian, Antoni, Xavier Muro, Anna M. Pla Boix, i Eva Pons. 2010. «La llengua». *Revista Catalana de Dret Públic*, núm. 0: 131-53.
- Mir, Narcís. 2016. *Nota per a l'adhesió d'un estat membre a la Unió Europea: Aspectes lingüístics generals i referència específica al cas de Catalunya*. Generalitat de Catalunya. http://llengua.gencat.cat/ca/serveis/informacio_i_difusio/publicacions_en_linia/btpl_col/nota-adhesio-unio-europea/.
- Mir, Xavier. 2012. «La tribu, l'estat, l'Eduard Voltas i en Nelson Mandela». *Arenyautes.cat* (blog). 22 gener 2012. <http://arenyautes.cat/content/la-tribu-lestat-leduard-voltas-i-en-nelson-mandela>.
- Mira, Joan F. 1984. *Crítica de la nació pura: sobre els símbols, les fronteres, i altres assaigs impetuosos*. La Unitat 90. València: Eliseu Climent.
- . 1990. *Cultures, llengües, nacions*. Els Orígens 27. Barcelona: La Magrana.
- . 2015. *Sobre la nació dels valencians: respostes a un dubte antic*. La Unitat 166. Barcelona: Pòrtic.
- Moliner, Empar. 2015. «La llengua cooficial». *Ara.cat*, 29 gener 2015, sec. Opinió. https://www.ara.cat/opinio/llengua-cooficial_129_1950842.html.
- Monné, Enric. 1991. *Història de la Crida a la Solidaritat en Defensa de la Llengua, la Cultura i la Nació Catalanes*. Documents/Societat 41. Barcelona: La Campana.
- Morales, Albert. 2015. «Estudi lexicomètric del vocabulari del procés d'aprovació de l'Estatut d'autonomia de Catalunya (2006)». *TDX (Tesis Doctorals en Xarxa)*. Ph.D. Thesis, Universitat Pompeu Fabra. <http://www.tdx.cat/handle/10803/350795>.
- Morales-Gálvez, Sergi, i Elvira Riera-Gil. 2019. «Què són polítiques lingüístiques justes? Els paradigmes actuals de la justícia lingüística». *Revista d'estudis autonòmics i federals*, núm. 30 (desembre): 25-56.

- . 2022. «Justícia lingüística: dilemes i apunts introductoris». *Eines per a l'esquerra nacional*, núm. 43 (juny): 6-19.
- Moreno Cabrera, Juan Carlos. 2008. *El Nacionalismo lingüístico: una ideología destructiva*. Atalaya 305. Barcelona: Península.
- . 2015. «És la cooficialitat, cavallers, és la cooficialitat». *VilaWeb*, 3 abril 2015. http://www.vilaweb.cat/opinio_contudent/4238744/cooficialitat-cavallers-cooficialitat.html.
- Moroni, Andreia Sanchez. 2018. «Português Como Língua de Herança Na Catalunha: Representações Sobre Identificação, Proficiência e Afetividade». [s.n.]. <http://repositorioslatinoamericanos.uchile.cl/handle/2250/1359625>.
- Moseley, Christopher. 2010. *Atlas of the World's Languages in Danger*. UNESCO.
- Muñoz, Jordi, i Marc Guinjoan. 2013. «Accounting for internal variation in nationalist mobilization: unofficial referendums for independence in Catalonia (2009–11)». *Nations and nationalism* 19 (1): 44-67.
- Muñoz, Jordi, i Raül Tormos. 2012. «Identitat o càlculs instrumentals? Anàlisi dels factors explicatius del suport a la independència». *Papers de treball del CEO*.
- Murgades, Josep. 2016. *Escrits sobre llengua | Pagès Editors*. Pagès Editors. <https://www.pageseditors.cat/ca/escrits-sobre-llengua.html>.
- Nàcher, David, i Víctor Solé. 2013. «Sí al castellà a la nova Catalunya». *Finestra d'oportunitat*, 21 octubre 2013. <http://finestradoportunitat.com/castella-a-la-nova-catalunya/>.
- Nadal, Joaquim, i Josep Benet. 1986. *El Memorial de Greuges i el catalanisme polític*. Curs d'història de Catalunya 11. Barcelona: Magrana.
- Ninyoles, Rafael Lluís. 1978. *Conflicte lingüístic valencià: substitució lingüística i ideologies diglòssiques*. 2a ed. Unitat 3. València: Edicions Tres i quatre.
- . 1989. *Estructura social i política lingüística*. Graella 5. Alzira: Bromera.
- Ortega, Rudolf. 2008. *Tinc un dubte: el petit llibre del català correcte*. Els Orígens 122. Barcelona: La Magrana.
- . 2010. *Tinc més dubtes: el petit llibre del català correcte 2*. Els Orígens 143. Barcelona: La Magrana.
- . 2016a. *En defensa de la llengua: discursos, manifestos i textos decisius en la història del català*. Primera edició. El fil d'Ariadna 93. Barcelona: Angle.
- . 2016b. «Potser no n'hi havia per tant». *EL PAÍS*, 20 març 2016, sec. actualidad. https://cat.elpais.com/cat/2016/03/20/actualidad/1458489423_673449.html.

- Paloma, David. 2017. «Jordi Ginebra: “La llengua ha perdut centralitat en el discurs de la identitat nacional”». *El Punt Avui*, 17 desembre 2017. <http://www.elpuntavui.cat/cultura/article/19-cultura/1297941-la-llengua-ha-perdut-centralitat-en-el-discurs-de-la-identitat-nacional.html>.
- Paloma, David, i Albert Rico. 2008. *Diccionari de dubtes i barbarismes*. Aula. Barcelona: Edicionsn 62.
- Paluzie, Elisenda. 2014. *Podem!: Les claus de la viabilitat econòmica de Catalunya independent*. Barcelona: Rosa dels Vents.
- Paolo, Antonio di, i Josep Lluís Raymond-Bara. 2010. «Language knowledge and earnings in Catalonia». *Document de treball*, núm. 10.01: 1-29.
- Parramon, Clara Carme. 2016. «El debat català sobre la immigració durant el franquisme. Integració social i adaptació cultural». *Cercles (Barcelona)*, núm. 18.
- Partal, Vicent. 2012a. «Independents per què?» *Vilaweb*, 9 març 2012. <https://www.vilaweb.cat/editorial/3993186/independents.html>.
- . 2012b. «La Catalunya ucraïnesa: un perill». *VilaWeb.cat*, 9 octubre 2012. <http://www.vilaweb.cat/editorial/4045967/catalunya-ucraïnesa-perill.html>.
- . 2013. «La meua proposta: cap llengua oficial». *VilaWeb*, 13 maig 2013. <http://www.vilaweb.cat/editorial/4114469/meua-proposta-cap-llengua-oficial.html>.
- . 2014. «El tabú de la llengua». *Vilaweb*, 6 octubre 2014. <https://www.vilaweb.cat/editorial/4213723/tabu-llengua.html>.
- Payrató, Lluís. 1985. *La interferència lingüística*. Textos i Estudis de Cultura Catalana 12. Barcelona: Curial.
- Pazos, Maria-Lluïsa. 1990. *L'Amença del català «light»*. Cal saber. Barcelona: Tibidabo.
- Pellicer, Lluís. 2007. «La manifestación por el caos de Renfe deriva en un clamor independentista». *El País*, 1 desembre 2007, sec. España. https://elpais.com/diario/2007/12/02/espana/1196550022_850215.html.
- Perales-García, Cristina, Carles Pont-Sorribes, David Meseguer-Mañá, i Enric Xicoy-Comas. 2022. «Framing the Catalan Conflict: A Decade of El Procés in the International Media»: *American Behavioral Scientist*, agost. <https://doi.org/10.1177/00027642221118540>.
- Pericay, Xavier. 1987. *L'altra cara de la llengua*. Editorial Empúries.
- Pericay, Xavier, i Ferran Toutain. 1986. *Verinosa llengua*. Biblioteca universal Empúries 27. Barcelona: Empúries.

- Peris, Joan Carles. 2013. «Muriel Casals, presidenta d'Òmnium», 12 maig 2013, Canal 3/24 edició. <https://www.ccma.cat/tv3/alcarta/Lentrevista-del-diumenge/Muriel-Casals-presidenta-dOmnium/video/4571651/>.
- Pi, Anna. 2019. «Llengua i nacionalisme en el discurs mediatitzat català i espanyol produït arran de l'elaboració de l'estatut de catalunya del 2006». <Http://purl.org/dc/dcmitype/Text>, Universitat de Girona. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/tesis?codigo=263637>.
- Piqué, Antoni Maria. 2012. «El català, sisplau, el català». *El Singular Digital*, 28 febrer 2012.
- Pla Nualart, Albert. 2010. *Això del català: podem fer-ho més fàcil?* Barcelona: Columna.
- . 2012. «L'abraçada de l'ós». *Ara*, 18 març 2012. https://www.ara.cat/opinio/labracada-los_129_2499881.html.
- . 2013. «Plenament cooficial?» *Ara*, 16 maig 2013. https://www.ara.cat/opinio/literatura-lacademia-societat_129_2297779.html.
- Plataforma llibres e iguals. 2014. «Manifiesto de los llibres e iguals». <https://www.libreseiguales.es/firma-el-manifiesto/>.
- Plataforma per la Llengua. 2008. «El català, llengua comuna». www.llenguacomuna.cat. 2008. <http://www.llenguacomuna.cat>.
- . 2020. «El català, en emergència lingüística: “si no s'actua, s'extingirà” | Notícies». *Plataforma per la Llengua* (blog). 2020. <https://www.plataforma-llengua.cat/que-fem/noticies/4851/el-catala-en-emergencia-linguistica-si-no-sactua-sextingira>.
- Pons, Eva. 2015. *L'oficialitat lingüística: declaracions constitucionals i implicacions jurídiques i pràctiques*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Direcció General de Política Lingüística.
- Pradilla, Miquel Àngel. 2015. *La Catalanofonia: una comunitat del segle XXI a la recerca de la normalitat lingüística*. Biblioteca de dialectologia i sociolingüística 20. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans, Secció Filològica.
- . 2019. «La llengua catalana: aproximació demolingüística a una realitat complexa». En *La normalización social de las lenguas minoritarias*. Prensas de la Universidad de Zaragoza. https://books.google.es/books?id=OoSqDwAAQBAJ&pg=PA147&lpg=PA147&dq=la+llengua+catalana:+aproximaci%C3%B3+a+una+realitat+demoling%C3%BC%C3%ADstica&source=bl&ots=b8831SjvS9&sig=ACfU3U1dK3qOyl1IRdUrD_DREcoae69FNA&hl=ca&sa=X&ved=2ahUKEwjYu93_0L75AhVN0IUkHbYSAGYQ6AF6BAgOEAM#v=onepage&q=la%20llengua%20catalana%3A%20apro

ximaci%C3%B3%20a%20una%20realitat%20demoling%C3%BC%C3%ADstica&f=false.

Prat de la Riba, Enric. 1918. *La importància de la llengua dins del concepte de nacionalitat*. Vol. Per la llengua catalana. Publicacions de la Revista. https://eapc.gencat.cat/ca/publicacions/colleccions/varia/28_per_la_llengua_catalana/.

Prat, Sebastià. 2012. «El suport a la independència de Catalunya. Anàlisi de canvis i tendències en el període 2005-2012». Centre d'Estudis d'Opinió. https://ceo.gencat.cat/web/.content/30_estudis/03_publicacions/Monografies/2012_11_10_Monografies_premi_maquetat_def.pdf.

Prats, Modest, August Rafanell Vall-Llosera, i Albert Rossich. 1990. *El Futur de la llengua catalana*. Biblioteca universal Empúries 45. Barcelona: Empúries.

President de la Generalitat de Catalunya. 2017. *Llei 20/2017, del 8 de setembre, de transitorietat jurídica i fundacional de la República*. <http://dogc.gencat.cat/ca/document-del-dogc/>.

Pueyo, Miquel. 1987. *Variables en el procés de minorització de la comunitat lingüística catalana*. Universitat de Barcelona. <http://diposit.ub.edu/dspace/handle/2445/43134>.

———. 2007. *El Fantasma de la mort del català: cap a un nou discurs sobre la llengua catalana*. Debat 29. Barcelona: Proa. <http://www.grup62.cat/livre-el-fantasma-de-la-mort-del-catala-109508.html>.

Puig, Miquel. 2015. *Un Bon país no és un país low cost: una proposta contra la indecència*. Llibres a l'abast 429. Barcelona: Edicions 62.

———. 2021. *Els salaris de la ira: un empobriment de molts amenaça la democràcia de tots*. Primera edició. La Campana 427. Barcelona: La Campana.

Puigdevall, Maite. 2022. «El fenomen dels nous parlants de català». *Eines per a l'esquerra nacional*, núm. 43 (juny): 20-29.

Puigpelat, Francesc. 2012. «El gir copernicà respecte al castellà». *Nació Digital*, 2 novembre 2012.

<https://www.naciodigital.cat/opinio/4740/gir/copernica/respecte/al/castella>.

———. 2015. «Per què el castellà ha de ser oficial». *Nació Digital*, 15 febrer 2015. <https://www.naciodigital.cat/opinio/10078/castella/ser/oficial>.

Puigverd, Antoni. 2011. «La hora de los castellanohablantes». *La Vanguardia*, 9 octubre 2011, sec. Opinión.

<https://www.lavanguardia.com/opinion/articulos/20111010/54228971479/la-hora-de-los-castellanohablantes.html>.

- Pujol, Jordi. 1995. *Què representa la llengua a Catalunya?: Palau de Congressos de Montjuïc, 22 de març de 1995*. Missatges 8. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- Pujolar, Joan. 2007. «The future of Catalan: Language endangerment and nationalist discourses in Catalonia». *Discourses of endangerment*, 121-48.
- Pujolar, Joan, Albert Branchadell, Eva Codó, Víctor Corona, Fabà, i [...]. 2016. «Precisions al manifest del Grup Koiné». *Ara*, 5 abril 2016, sec. Opinió. https://www.ara.cat/opinio/precisions-manifest-del-grup-koine_129_1680980.html.
- Pujolar, Joan, i Maite Puigdevall. 2015. «Linguistic Mudes: How to Become a New Speaker in Catalonia». *International Journal of the Sociology of Language* 2015 (231): 167-87. <https://doi.org/10.1515/ijsl-2014-0037>.
- Querol, Ernest, i Miquel Strubell i Strubell. 2009. *Llengua i reivindicacions nacionals a Catalunya: evolució de les habilitat, dels usos i de la transmissió lingüística (1997-2008)*. Editorial UOC.
- Quintà, Alfons. 1981. «Reacciones en Cataluña a un manifiesto de intelectuales sobre marginacion del castellano». *El País*, 14 març 1981, sec. Cultura. https://elpais.com/diario/1981/03/15/cultura/353458804_850215.html.
- Ramallo, Fernando, Estíbaliz Amorrortu, i Maite Puigdevall. 2019. *Neohablantes de lenguas minorizadas en el Estado español*. Lengua y sociedad en el mundo hispánico = Language and society in the Hispanic world 42. Madrid: Editorial Iberoamericana. <https://doi.org/10.31819/9783964568830>.
- Reagrupament. 2010. «Proposta per a una Catalunya independent. Full de ruta de Reagrupament Independentista». http://www.reagrupament.cat/content/download/202/1604/file/Organitzant_el_Nostre_Futur_Lliu.
- Redacció. 2010. «Laporta faria del català l'única llengua oficial». *El Punt Avui*, 5 octubre 2010. <http://www.elpuntavui.cat/politica/article/17-politica/312312-laporta-faria-del-catala-lunica-llengua-oficial.html>.
- Resina, Joan Ramon. 2012. «Catalunya, ¿do de llengua?» *Ara*, 6 març 2012. https://www.ara.cat/opinio/catalunya-do-llengua_129_2506470.html.
- Ribera, Carles. 2015. «'Hi ha que ser bilingües, clar'». *El Punt Avui*, 23 febrer 2015. <http://www.elpuntavui.cat/article/7-vista/8-articles/824877.html>.
- Riera, Elvira. 2012. «Llengua oficial, llengua pròpia, llengua comuna». *Ara*, 20 octubre 2012, sec. Opinió. https://www.ara.cat/opinio/llengua-oficial-llengua-propia-comuna_129_2404031.html.

- . 2013. «Sobre El Concepte Polític de Llengua Comuna: Una Aproximació Teòrica i Comparada». *Revista de Llengua i Dret*, gener. https://www.academia.edu/30768931/Sobre_el_concepte_pol%C3%ADtic_de_llengua_comuna_una_aproximaci%C3%B3_te%C3%B2rica_i_comparada.
- . 2018. «Llengua, Poder i Justícia: Una Aproximació Als Debats Actuals Sobre Els Principis de Territorialitat i Personalitat». *Treballs de Sociolingüística Catalana*, gener. https://www.academia.edu/33823206/Llengua_poder_i_just%C3%ADcia_una_aproximaci%C3%B3_als_debats_actuals_sobre_els_principis_de_territorialitat_i_personalitat.
- Rodri, Jordi. 2003. *L'Enemic invisible: crida a la solidaritat, activisme de carrer 1985-1990*. S.l.: Catdifusió.
- Romeu, Josep. 2012. «Prioritzar l'eficàcia davant del purisme». *Diari Gran del Sobiranisme*, 20 octubre 2012.
- Rosselló, Carles de, Mireia Galindo, i Francesc Bernat Baltrons. 2022. «La convergència lingüística a Catalunya abans de 1975 a partir de testimonis orals». *Treballs de Sociolingüística Catalana* 0 (32): 209-23. <https://doi.org/10.2436/tsc.v0i32.149007>.
- Rossich, Albert. 1994. «Decadència i Renaixença: Una Visió Programàtica de La Literatura Catalana. La Literatura Del XVI i Del XVII Vista Des de La Renaixença». En *Actes Del Col·loqui Internacional Sobre La Renaixença*, 33-50. Curial. https://www.academia.edu/34850064/Decad%C3%A8ncia_i_Renaixen%C3%A7a_una_visi%C3%B3_program%C3%A0tica_de_la_literatura_catalana_La_literatura_del_XVI_i_del_XVII_vista_des_de_la_Renaixen%C3%A7a_Actes_del_Col_loqui_internacional_sobre_la_Renaixen%C3%A7a_Barcelona_Curial_1994_p%C3%A0gs_33_50_.
- . 1997. «És valid avui el concepte de decadència de la cultura catalana a l'època moderna?: Es pot identificar decadència amb castellanització». *Manuscripts: Revista d'història moderna*, núm. 15: 127-34.
- . 2004. «Literatura catalana moderna. Decadència? Aquesta no és la qüestió». *Serra d'Or*, núm. 529: 33-35.
- . 2013. «L'oficialitat de les llengües en la Catalunya independent». *Ara*, 14 juny 2013. https://www.ara.cat/opinio/loficialitat-llengues-catalunya-independent_129_2280543.html.

- Rovira i Virgili, Antoni. 1940. *Els Darrers dies de la Catalunya republicana: memòries sobre l'èxode català*. Edicions de la Revista Catalunya 4. Buenos Aires: Agrupació d'Ajut a la Cultura Catalana.
- Ruaix, Josep. 2011a. *Diccionari de barbarismes*. Barcelona: Claret.
- . 2011b. *Non diccionari auxiliar: repertori lexicogràfic d'interferències en el català d'avui, dubtes, incorreccions, preferències i remarques lingüístiques*. Barcelona: Claret.
- Rubin, Joan, i Björn H. Jernudd. 1971. *Can Language Be Planned?: Sociolinguistic Theory and Practice for Developing Nations*. University Press of Hawaii.
- Sabater, Ernest. 1991. *Ni «heavy», ni «light»: català modern!* Biblioteca universal Empúries 48. Barcelona: Empúries.
- Sala, Xavier. 2013. «Especulació sobre les llengües». *El Punt Avui*, 20 maig 2013. <http://www.elpuntavui.cat/article/7-vista/8-articles/647119-especulacio-sobre-les-llengueses.html>.
- Salminen, Tapani Antero. 1999. *Unesco red book on endangered languages: Europe*. Helsingin Yliopisto [Host].
- Sanjaume-Calvet, Marc, i Elvira Riera-Gil. 2022. «Languages, Secessionism and Party Competition in Catalonia: A Case of de-Ethnicising Outbidding?» *Party Politics* 28 (1): 85-104. <https://doi.org/10.1177/1354068820960382>.
- Santanach, Joan. 2011. *Llengua i literatura: Barcelona 1700*. La Ciutat del Born, Barcelona 1700 6. Barcelona: Barcino, Fundació Carulla i Institut de Cultura.
- Sanuy, Francesc. 2012. *Capitalisme Cibeles: com es reparteixen el pastís les grans empreses espanyoles*. Orígens 185. Barcelona: La Magrana.
- Schutter, Helder De. 2014. «Testing for Linguistic Injustice: Territoriality and Pluralism». *Nationalities Papers* 42 (6): 1034-52. <https://doi.org/10.1080/00905992.2014.954989>.
- Sedó, Jordi. 2013. *Un Rèquiem pel català*. La Garriga: Malhivern.
- Segre. 2016. «Tinguem la llengua en pau». *Segre*, 12 abril 2016.
- Segura, Cristian. 2016. «Rufián abandona un acto que pedía el catalán como única lengua oficial». *El País*, 23 agost 2016, sec. Cataluña. https://elpais.com/ccaa/2016/08/23/catalunya/1471974413_691395.html.
- Sendra, Montserrat, i F. Xavier Vila. 2016. «L'estatus de les llengües a la República Catalana: una breu anàlisi del desenvolupament del debat». *Els Marges: revista de llengua i literatura*, núm. 108: 33-50. <https://www.raco.cat/index.php/Marges/article/view/320160>.
- Senz, Silvia. 2011. «Una, grande y (esencialmente) uniforme. La RAE en la conformación y expansión de la “lengua común”». En *El dardo en la Academia*, 2:9-302. Melusina.

- https://www.academia.edu/5980344/Silvia_Senz_Una_grande_y_esencialmente_uniforme_La_RAE_en_la_conformaci%C3%B3n_y_expansi%C3%B3n_de_la_lengua_com%C3%B3n_en_Silvia_Senz_y_Montserrat_Alberte_eds_El_dardo_en_la_Academia_Barcelona_Melusina_2011_vol_2_9_302.
- . 2014. «Imaginar El Estado. El Debate Sobre El Estatus de Las Lenguas En La Cataluña Independiente». *Prácticas y Políticas Lingüísticas. Nuevas Variedades, Normas, Actitudes y Perspectivas*. https://www.academia.edu/6470570/Silvia_Senz_Imaginar_el_Estado_El_debate_sobre_el_estatus_de_las_lenguas_en_la_Catalu%C3%B1a_independiente_en_Klaus_Zimmermann_ed_Pr%C3%A1cticas_y_pol%C3%ADticas_ling%C3%BC%C3%ADsticas_Nuevas_variedades_normas_actitudes_y_perspectivas_Madrid_Frankfurt_Iberoamericana_Vervuert_2014_447_pp_341_402.
- Senz, Sílvia, i Montserrat Alberte. 2011. *El Dardo en la Academia: esencia y vigencia de las academias de la lengua española*. Barcelona: Melusina.
- Serra, Blanca. 2015. «Les llengües de la República Catalana». *El Punt Avui*, 15 juny 2015. <http://www.elpuntavui.cat/opinio/article/8-articles/866435-les-llenguees-de-la-republica-catalana.html>.
- Serrano, Ivan. 2013. *De la nació a l'estat*. El Fil d'Ariadna 59. Barcelona: Angle.
- Síndic de Greuges. 2022. «Informe sobre els drets i usos lingüístics de la infància i la adolescència». Sindicatura de Greuges. https://www.sindic.cat/site/unitFiles/8512/Resum%20executiu%20drets%20linguistics_catala_ok.pdf.
- Sobrequés, Jaume. 2006. «El Primer memorial de greuges del catalanisme polític: l'ambaixada de la Diputació del General i del Consell del Principat a Joan II (1460-1461)». *Butlletí de la Societat Catalana d'Estudis Històrics*, novembre, 9-35.
- Solà, Joan. 1985. *Del català incorrecte al català correcte: història dels criteris de correcció lingüística*. 2a ed. Llibres a l'abast 134. Barcelona: Edicions 62.
- . 1998. *Passat i present de la discussió sobre el futur de la llengua catalana*. Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- Solé i Camardons, Jordi. 2011. *Independència o mort ... de la llengua*. Primera edició. Entrevol 3. Argentona: Voliana.
- Solé i Sabaté, Josep M. 1993. *Cronologia de la repressió de la llengua i la cultura catalanes: (1936-1975)*. La Mata de jonc 22. Barcelona: Curial.

- Soler, Frederic. 1867. «¡Ous del dia! : gatada en un acte, en vers y en catalá del que ara 's parla». *Singlots poetichs*, 1867. <https://www.cervantesvirtual.com/obra-visor/ous-del-dia-gatada-en-un-acte-en-vers-y-en-catala-del-que-ara-s-parla-0/html/>.
- Soler, Josep. 2022. «Llengua i gènere, un debat lingüístic i ideològic clàssic». *RLD blog* (blog). 13 juliol 2022. <https://eapc-rld.blog.gencat.cat/2022/07/14/llengua-i-genere-un-debat-linguistic-i-ideologic-classic-josep-soler/>.
- Soler, Josep, i Iker Erdocia. 2020. «Language Policy and the Status of Languages in Contemporary Catalonia: A Public Debate». *European Journal of Language Policy* 12 (2): 215-34.
- Soler, Toni. 2012a. «Sense renunciar a res - Toni Soler». *Ara*, 3 març 2012. https://www.ara.cat/opinio/renunciar-res_129_2507016.html.
- . 2012b. «Aprents d'Aguirre». *Ara*, 27 maig 2012, sec. Opinió. https://www.ara.cat/opinio/aprenents-daguirre_129_2470420.html.
- . 2013. «Què diu el teu DNI?». *Ara*, 26 maig 2013, sec. Opinió. https://www.ara.cat/opinio/que-diu-dni_129_2292016.html.
- . 2015. «La necessitat de trencar el sostre emocional». *Ara*, 7 octubre 2015, sec. Política. https://www.ara.cat/politica/necessitat-trencar-sostre-emocional_129_3046542.html.
- Solervicens, Josep, i Àlex Broch. 2017. *Història de la Literatura Catalana Vol. 4: Literatura moderna. Renaixement, barroc i Il·lustració*. Barcelona: Enciclopèdia Catalana i Editorial Barcino.
- Sorolla, Natxo, dir. 2022. *Llengua, cohesió i acolliment*. <https://www.youtube.com/watch?v=2X5I2dMc09Y>.
- Spolsky, Bernard. 2004. *Language Policy*. Cambridge University Press.
- . 2009. *Language Management*. Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511626470>.
- Strubell, Miquel. 2012. «Seria irònic que, a la nova Catalunya, el castellà hi fos oficial». *VilaWeb*, 10 octubre 2012. http://www.vilaweb.cat/opinio_contudent/4046202/miquel-strubell-seria-ironic-nova-catalunya-castella-fos-oficial.html.
- Súmate. 2015. «El catalán lengua propia, el castellano y el aranés lenguas oficiales de la República catalana». Pàgina web de Súmate.
- Tercero, Alejandro. 2015. «34 años después, las advertencias de Tarradellas siguen vivas». *Crónica Global*, 16 abril 2015. <https://cronicaglobal.elespanol.com/politica/34-anos->

- despues-las-advertencias-de-tarradellas-siguen-mas-vigentes-que-nunca_18634_102.html.
- . 2021. «40 años del «Manifiesto de los 2.300» y de la advertencia de Tarradellas», por Alejandro Tercero». *Crónica Global*, 9 març 2021. https://cronicaglobal.lespanol.com/pensamiento/zona-franca/40-anos-manifiesto-2300-aviso-tarradellas_455349_102.html.
- Terricabras, Josep Maria. 2005. «El català, oficial». *Avui*, 15 maig 2005. <http://www.contrastant.net/hemeroteca/terri6.htm>.
- Textos jurídics catalans. 1990. *Memorial de Greuges de 1760. Projecte de Constitució de l'Estat Català de 1883. Memorial de Greuges de 1885. Missatge a la Reina Regent de 1888. Bases de Manresa de 1892*. Barcelona: Generalitat de Catalunya, Departament de Justícia. <https://www.parlament.cat/document/cataleg/48071.pdf>.
- Tollefson, James W. 1991. *Planning Language, Planning Inequality: Language Policy in the Community*. Language in Social Life Series. London [etc: Longman.
- Tomàs, Margalida. 2009a. «La construcció del model lingüístic de Marià Aguiló». *Anuari Verdagner*, 457-78.
- . 2009b. «Marià Aguiló i els Jocs Florals de Barcelona, 1859-1875 (I i II)», novembre. <https://traces.uab.cat/record/8054?ln=es>.
- Tornaveu. 2013. «La llengua en un futur estat sobirà: comencen les rebaixes?» *Tornaveu*, 23 maig 2013.
- . 2016. «La llengua i el Procés». *Tornaveu*, 14 abril 2016. <https://www.tornaveu.cat/opinio/2702/la-llengua-i-el-proces>.
- Torner, Rafel. 2012. «Bilingüisme com a valor identificatiu?» *Ara*, 17 abril 2012, sec. Opinió. https://www.ara.cat/opinio/bilinguisme-valor-identificatiu_129_2487404.html.
- Torras, Oriol. 2015. «Sobre les llengües oficials d'una eventual Catalunya independent». *Llobregat Digital*, 23 febrer 2015. <http://www.llobregatdigital.cat/opinio/13591/sobre-les-llengues-oficials-duna-eventual-catalunya-independent>.
- Torrens Guerrini, Rosa María. 2006. «Los italianos en Cataluña. Dimensiones étnicas y lingüística de la identidad». [Http://purl.org/dc/dcmitype/Text](http://purl.org/dc/dcmitype/Text), Universitat de Barcelona. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/tesis?codigo=166399>.
- Tubella, Imma. 2012. «Catalunya, país trilingüe». *Ara*, 4 març 2012, sec. Opinió. https://www.ara.cat/opinio/catalunya-pais-trilingue_129_2507580.html.
- Turull, Albert. 2014. «Llengua oficial: tòtem i tabú». *Quaderns Barri de Sant Magí*, 2014.

- TV3. 2014. «Entrevista a Oriol Junqueras», 28 març 2014.
- TVE. 2014. «Entrevista a Oriol Junqueras». *La noche en 24 h*, 29 març 2014. <https://www.rtve.es/play/videos/la-noche-en-24h/la-noche-en-24-horas-28-03-14/2476347/>.
- Urla, Jacqueline, i Fernando Ramallo. 2022. «Activating New Speakers: Research among Spain's Historic Linguistic Minorities». *Journal of Multilingual and Multicultural Development* 43 (1): 1-7. <https://doi.org/10.1080/01434632.2021.1987444>.
- Vallverdú, Francesc. 2002. «Els mitjans audiovisuals i la contaminació lingüística». *Llengua i ús: revista tècnica de política lingüística*, gener, 4-10.
- Vallverdú, Josep. 2015. «El català del futur». *El Punt Avui*, 23 gener 2015. <http://www.elpuntavui.cat/article/7-vista/8-articles/814380-el-catala-del-futur.html>.
- Vandellós, Josep A. 1935. *La Immigració a Catalunya*. Barcelona: s.n.
- . 1985. *Catalunya, poble decadent*. Llibres a l'abast 200. Barcelona: Edicions 62.
- Vargas Llosa, Mario, José Antonio Marina, Aurelio Arteta, Felix De Azúa, Albert Boadella, i [...]. 2008. «“Manifiesto por una lengua común”». *El País*, 23 juny 2008, sec. Actualidad. https://elpais.com/elpais/2008/06/23/actualidad/1214209045_850215.html.
- Ventura, Albert. 2015. «Contra el bilingüisme i d'altres parafilies». *El Singular Digital*, 23 febrer 2015.
- Vergés Gifra, Joan. 2014. *La Nació necessària: llengua, secessió i democràcia*. El Fil d'Ariadna 67. Barcelona: Angle.
- Vidal, Pau. 2012a. *Catanyol.es: El catanyol es cura. Interferències castellà-català*. Barcelona: Barcanova.
- . 2012b. «Llengua oficial: un conflicte?» *Vilaweb*, 18 octubre 2012. https://www.vilaweb.cat/opinio_contudent/4048223/pau-vidal-llengua-oficial-conflicte.html.
- . 2015a. *El bilingüisme mata: del canvi climàtic al canvi idiomàtic*. Barcelona: Pòrtic. <http://www.grup62.cat/llibre-el-bilinguisme-mata-172742.html>.
- . 2015b. *Manual del procés. Vocabulari imprescindible de combat*. Barcelona: Angle Editorial.
- . 2015c. «És lo que hi ha?». *VilaWeb*, 16 desembre 2015. <https://www.vilaweb.cat/noticies/es-lo-que-hi-ha/>.
- Vidal, Santiago. 2015. «Una nova constitució». <https://www.unanovaconstitucio.cat/>.

- Vidal, Santiago, i Marina Llansana. 2015. *Una Constitució per a Catalunya*. Argent viu assaig 131. Lleida: Pagès.
- Vidal, Teo. 2013. «Catalunya independent = castellà oficial?» *Vilaweb*, 24 juny 2013. <https://www.vilaweb.cat/noticia/4128721/20130624/catalunya-independent-castella-oficial-teo-vidal-sol.html>.
- Vidal-Aparicio, Oriol. 2014. «Constitució.cat. Proposta de text per a la Constitució de l'Estat Català».
- Vilà Baños, Ruth, Olga González Mediel, Erika López-Dávila, i Anna Velasco. 2017. «El paper de la llengua catalana per a la integració dels i les joves migrades a Catalunya».
- Vila, F. Xavier. 2012. «Després de la independència (2): l'estatus jurídic-polític». *Ara*, 31 octubre 2012, sec. Opinió. https://www.ara.cat/opinio/despres-independencia-lestatus-juridico-politic_129_2399101.html.
- . 2013a. «It's always been there». En *What's up with Catalonia?* Catalonia Press. <http://files.cataloniapress.com/files/WhatsupCATcc.pdf>.
- , ed. 2013b. *Survival and development of language communities: prospects and challenges*. Multilingual matters. Bristol ; Buffalo: Multilingual Matters.
- . 2015. «El moment de la llengua? Algunes previsions sobre el paper públic dels debats lingüístics durant el curs 2015-16 (sobretot a Catalunya)». *Blog de la Revista de Llengua i Dret* (blog). 22 octubre 2015. <https://eapc-rld.blog.gencat.cat/2015/10/22/el-moment-de-la-llengua-algunes-previsions-sobre-el-paper-public-dels-debats-linguistics-durant-el-curs-2015-16-sobretot-a-catalunya-f-xavier-vila/>.
- . 2017. «Agency in language policy revisited». Presentat a Sociolinguistic Summer School - Cost Network, Barcelona, juliol 5.
- Vila, F. Xavier, i Vanessa Bretxa, ed. 2015. *Language policy in higher education: the case of medium-sized languages*. Multilingual matters 158. Bristol ; Buffalo: Multilingual Matters.
- Vila, F.Xavier, i Vanessa Bretxa. 2013. «The analysis of medium-sized language communities». En *Survival and development of language communities : prospects and challenges*. Bristol •Buffalo•Toronto: Multilingual Matters.
- Vila, F.Xavier, i Mireia Galindo. 2012. «Sobre la història i l'extensió de la norma de convergència lingüística a Catalunya». En *Posar-hi la base. Usos i aprenentatges lingüístics en el domini català*, per F. Xavier Vila i Moreno. Xarxa CRUSCAT 8. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

http://publicacions.iec.cat/Front/PopulaFitxa.do?moduleName=novetats_editorials&subModuleName=&idCatalogacio=17208.

- Vila i Moreno, F. Xavier. 2019. «Models de política lingüística i els seus condicionaments sociolingüístics: aplicacions al cas de Catalunya». *Revista d'Estudis Autònoms i Federals – Journal of Self-Government*, núm. 30: 97-145. https://presidencia.gencat.cat/web/.content/ambits_actuacio/desenvolupament_a_utogovern/iea/publicacions/REAF-JSG/REAF_articles/REAF-30-desembre-2019/reif30-vila.pdf.
- Vila, Joan. 2012. «El castellà i la independència». *Nació Digital*, 29 febrer 2012. <https://www.naciodigital.cat/opinio/3192/castella-independencia>.
- Vila Moreno, F. Xavier. 2020. «Language Demography». En *Manual of Catalan Linguistics*, 629-48. De Gruyter. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=7978928>.
- Vila Triadú, Joan. 2012. «El castellà i la independència». *El Periódico*, 29 febrer 2012. <https://www.naciodigital.cat/opinio/3192/castella-independencia>.
- Vilarrubias, Mercè. 2013. «El español en una Cataluña independiente». *Crónica Global*, 4 octubre 2013. https://cronicaglobal.elespanol.com/pensamiento/el-espanol-en-una-cataluna-independiente_1013_102.html.
- Vilaweb. 2007. «La recuperació de la llengua, prioritat de Barcelona per l'Autodeterminació». *VilaWeb.cat*, 24 maig 2007. <http://www.vilaweb.cat/noticia/2410656/20070524/recuperacio-llengua-prioritat-barcelona-lautodeterminacio.html>.
- Voltas, Eduard. 1996. *La guerra de la llengua*. Història immediata. Barcelona: Empúries.
- . 2012a. «La tribu o l'estat». *Ara*, 22 gener 2012. http://www.ara.cat/premium/opinio/tribu-lestat_0_632336772.html.
- . 2012b. «En castellà també, sisplau». *Ara*, 26 febrer 2012. https://www.ara.cat/opinio/castella-tambe-sisplau_129_2509693.html.
- . 2012c. «En castellà també, sisplau (i 2)». *Ara*, 25 març 2012. https://www.ara.cat/opinio/castella-tambe-sisplau_129_2496442.html.
- . 2013a. «Ho veig diferent, Carmen». *VilaWeb*, 2013. http://www.vilaweb.cat/opinio_contudent/4124236/eduard-voltas-ho-veig-diferent-carmen.html.
- . 2013b. «Anem bé». *Nació Digital*, 15 març 2013. <https://www.naciodigital.cat/opinio/5649/anem-be>.

- Woolard, Kathryn. 2008. «Les ideologies lingüístiques: una visió general d'un camp des de l'antropologia lingüística». *Revista de llengua i dret*, núm. 49: 179-99.
- Xicoy, Enric, Cristina Perales-García, i Rafael Xambó. 2017. «Shaping Public Opinion for Confrontation: Catalan Independence Claims as Represented in Spanish, Catalan, Valencian, and Basque Editorials». *American Behavioral Scientist* 61 (9): 1040-55. <https://doi.org/10.1177/0002764217708587>.
- Xicoy-Comas, Enric, Cristina Perales-García, i Rafael Xambó. 2021. «The Editorial Opinion of the Mainstream Media During the Catalan Elections of 2017: A Madrid–Barcelona Comparative Study». *American Behavioral Scientist* 65 (4): 600-615. <https://doi.org/10.1177/0002764220978467>.
- Zhao, Shouhui, i Richard B. Baldauf. 2012. «Individual Agency in Language Planning: Chinese Script Reform as a Case Study». *Language Problems and Language Planning* 36 (1): 1-24. <https://doi.org/10.1075/lplp.36.1.01zha>.
- Zhao, Shouhui, i Richard B. Jr Baldauf. 2007. *Planning Chinese Characters: Reaction, Evolution or Revolution?* Springer Science & Business Media.

Índex de taules, gràfics i imatges

Taules:

Taula 1. Anàlisi quantitativa sobre l'oficialitat lingüística dels estats mundials (n = 194)....	25
Taula 2. Anàlisi quantitativa sobre l'oficialitat lingüística dels estats europeus.....	26
Taula 3. Exemples de règims lingüístics de regions en diferents estatus polítics.	26
Taula 4. Comparació dels articles sobre l'oficialitat lingüística de l'Estatut de Núria (1931) i l'Estatut d'Autonomia (1932).....	36
Taula 5. Resum dels principals manifestos lingüístics i autors.	44
Taula 6. Declaracions, pactes i disposicions de les Nacions Unides sobre llengües.	49
Taula 7. Articles lingüístics reinterpretats a la sentència 31/2010 del Tribunal Constitucional sobre l'Estatut de 2006.....	51
Taula 8. Exemple d'article reinterpretat.....	51
Taula 9. Classificació de les referències del corpus segons el format i recompte de cada categoria (n = 1.472).....	86
Taula 10. Metodologia quantitativa de l'estudi.	87
Taula 11. Metodologia qualitativa de l'estudi.....	89
Taula 12. Recompte i classificació de les referències del corpus segons la seva tipologia (n = 1.472).	109
Taula 13. Editorials publicats després del Manifest Koiné.....	120
Taula 14. Rànquing dels 15 mitjans que més articles d'opinió han publicat, quantitat d'articles i percentatge respecte el total d'articles d'opinió publicats (n = 473).	121
Taula 15. Rànquing dels 15 mitjans que més notícies han publicat, quantitat de notícies i percentatge respecte el total de notícies publicades (n = 459).	122
Taula 16. Comparació entre la publicació d'articles d'opinió i notícies als principals diaris que han intervingut en el debat.	123
Taula 17. Recompte de publicacions i procedència dels 20 autors que més han participat al debat.....	131
Taula 18. Recompte dels 10 autors que més articles d'opinió havien publicat abans i després del manifest de Koiné.....	132
Taula 19. Intervencions dels líders polítics relacionades amb l'oficialitat lingüística d'una Catalunya independent.	139
Taula 20. Programes electorals amb referències al règim lingüístic d'una Catalunya independent.	140
Taula 21. Articles sobre l'oficialitat lingüística de les constitucions proposades.	141

Taula 22. Recompte d'articles favorables a cada tipus d'oficialitat (n= 129).	152
Taula 23. Autors que defensen que la situació actual de la llengua catalana és d'extinció lingüística.....	159
Taula 24. Exemples d'autors que preveuen un període de transitorietat lingüística.	170

Gràfics:

Gràfic 1. Evolució de la població estrangera a Catalunya. 2000-2021.	47
Gràfic 2. Població segons el lloc de naixement. Valors absoluts. 1981-2018.	53
Gràfic 3. Població segons el lloc de naixement. Percentatges. 1981-2018.	54
Gràfic 4. Llengua inicial. Català, castellà i altres llengües. Milers de persones. 2003-2018. .	54
Gràfic 5. Llengua inicial. Percentatges. 2003-2018.	55
Gràfic 6. Llengua habitual per lloc de naixement. 2018.	56
Gràfic 7. Població estrangera a Catalunya per països. 2021.	56
Gràfic 8. Llengua d'identificació. Percentatges. 2003-2018.	57
Gràfic 9. Llengua habitual. Percentatges. 2003-2018.	58
Gràfic 10. En el conjunt d'un dia qualsevol, percentatge d'ús de cada llengua. 2018.	58
Gràfic 11. Usos lingüístics en l'àmbit del consum i serveis. 2018.	59
Gràfic 12. Freqüència d'inici de les converses en català. 2003-2018.	60
Gràfic 13. Llengua inicial, d'identificació i habitual. 2018.	60
Gràfic 14. Coneixements de català. Percentatges. 1981-2011.	62
Gràfic 15. Coneixements de català. Percentatges. 2003-2018.	62
Gràfic 16. Transmissió lingüística intergeneracional. Percentatges. 2018.	63
Gràfic 17. Resposta a la pregunta sobre la relació Catalunya-Espanya. Anys 2011-2015. Percentatges.	71
Gràfic 18. Respostes a la pregunta sobre les relacions Catalunya-Espanya, segons la llengua d'identificació. Octubre de 2015. Percentatges.....	75
Gràfic 19. Respostes a la pregunta sobre les relacions Catalunya-Espanya, segons l'origen geogràfic familiar. Octubre de 2015. Percentatges.....	76
Gràfic 20. Agrupació de les referències per anys (gener 2012 – juliol 2018) (n = 1.472).	97
Gràfic 21. Cronologia general del debat (gener 2012 – juliol 2018) (n = 1.472).	97
Gràfic 22. Evolució cronològica de les referències de l'etapa inicial del debat (gener 2012 – febrer 2016) (n = 700).	98

Gràfic 23. Punts amb més referències de l'etapa inicial del debat (gener 2012 – febrer 2016) (n = 700).....	99
Gràfic 24. Períodes en què el debat decau (gener 2012 – febrer 2016) (n = 700).....	100
Gràfic 25. Resum dels principals factors que han estimulat el debat (gener 2012 – febrer 2016) (n = 700).....	103
Gràfic 26. Cronologia del període al voltant del manifest Koiné (març – maig 2016) (n = 548).....	105
Gràfic 27. Cronologia de l'etapa posterior al manifest Koiné (juny 2016 – juliol 2018) (n = 224).....	106
Gràfic 28. Fets més rellevants de l'etapa posterior al manifest Koiné (juny 2016- juliol 2018) (n = 224).....	108
Gràfic 29. Evolució del nombre de referències i factors explicatius de cada pic (gener 2012 – juliol 2018) (n = 1.472).....	115
Gràfic 30. Classificació dels participants al debat segons les categories de Zhao i Baldauf (2007). Corpus complet excepte les notícies de premsa (n = 1.013).....	118
Gràfic 31. Classificació dels participants al debat segons les categories de Vila (2017). Corpus complet excepte les notícies de premsa (n = 1.013).....	119
Gràfic 32. Comparació entre el volum d'articles d'opinió i de notícies publicades per cada mitjà (selecció dels mitjans amb més publicacions).....	123
Gràfic 33. Evolució de la publicació d'articles d'opinió en mitjans propers a les tesis de l'independentisme (gener 2012 – juliol 2018).....	124
Gràfic 34. Evolució de la publicació d'articles d'opinió en mitjans propers a les tesis de l'unionisme (gener 2012 – juliol 2018).....	125
Gràfic 35. Evolució de la publicació d'articles d'opinió en mitjans propers a l'independentisme i l'unionisme (gener 2012 – juliol 2018).....	125
Gràfic 36. Evolució de la publicació d'articles d'opinió en mitjans propers a l'independentisme i a l'unionisme (gener 2012 – març 2016).....	126
Gràfic 37. Evolució de la publicació d'articles d'opinió en mitjans propers a les tesis de l'independentisme (gener 2012 – març 2016).....	126
Gràfic 38. Evolució de les publicacions dels articles d'opinió en mitjans propers a l'independentisme i a l'unionisme (maig 2016 – juliol 2018).....	127
Gràfic 39. Evolució de la publicació de notícies en diaris propers a les tesis de l'independentisme (gener 2012 – juliol 2018).....	128

Gràfic 40. Evolució de la publicació de notícies en mitjans propers a les tesis de l'unionisme (gener 2012 – juliol 2018).	128
Gràfic 41. Evolució de les publicacions de notícies en mitjans propers a l'independentisme i a l'unionisme (gener 2012 – juliol 2018).	129
Gràfic 42. Evolució de les publicacions de les notícies en mitjans propers a l'independentisme i a l'unionisme (gener 2012 – març 2016).	129
Gràfic 43. Evolució de la publicació de notícies en mitjans propers a les tesis de l'independentisme (gener 2012 – març 2016).	130
Gràfic 44. Evolució de les publicacions de notícies en mitjans propers a l'independentisme i en mitjans propers a l'unionisme (maig 2016 – juliol 2018).	130
Gràfic 45. Evolució temporal de la publicació d'articles favorables a cada oficialitat (2012-2015) (n = 129).	153

Imatges:

Imatge 1. Representació dels actors de la política lingüística segons Boix i Vila (1998).	29
Imatge 2. Vinyeta de Quim Monzó.	37
Imatge 3. Article de Josep Tarradellas contra l'obra de govern de Jordi Pujol (La Vanguardia, 16-4-1981).	39
Imatge 4. Formulari del diari El Mundo de recollida d'adhesions al Manifiesto por la lengua común.	42
Imatge 5. Adhesiu "En català si us plau".	95
Imatge 6. Títular de l'edició digital d'El Periódico (01-04-2016).	104
Imatge 7. Portada digital d'El Periódico (17-05-2016).	104